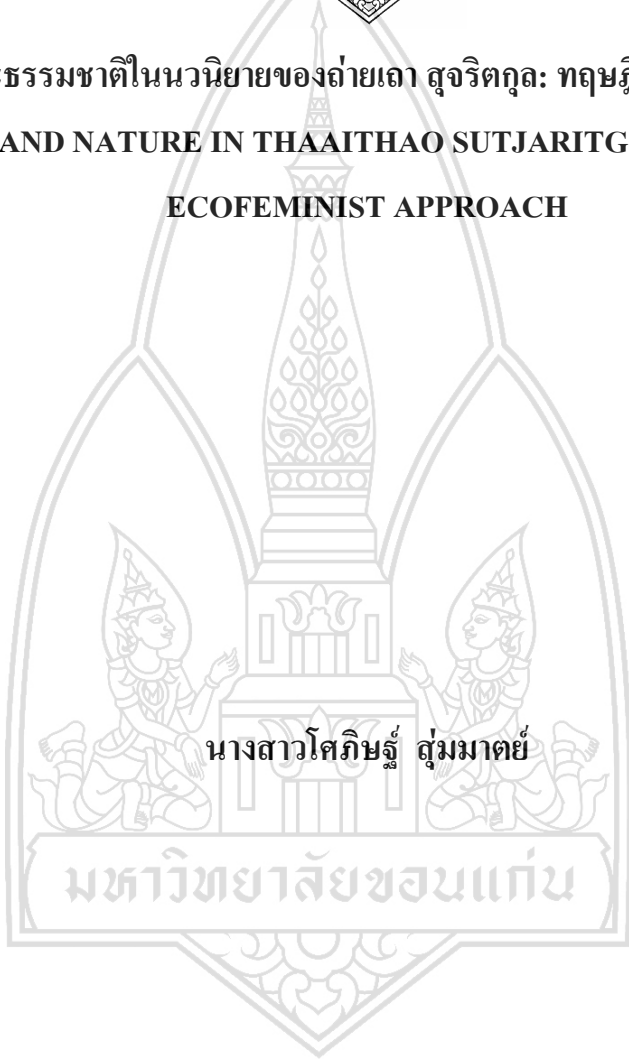

ผู้หญิงและธรรมชาติในนวนิยายของถ้ายเถา สุจริตกุล: ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ
WOMEN AND NATURE IN THAAITHAO SUTJARITGOON'S NOVELS:
ECOFEMINIST APPROACH

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2556

ผู้หญิงและธรรมชาติในนวนิยายของถ้ายเถา สุจริตกุล: ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

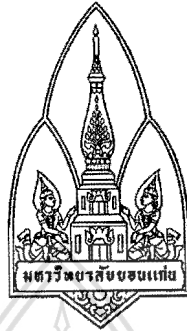
พ.ศ. 2556

**WOMEN AND NATURE IN THAAITHAO SUTJARITGOON'S NOVELS:
ECOFEMINIST APPROACH**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ART
IN THAI LANGUAGE
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2013

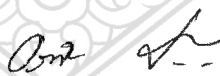
ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย

ชื่อวิทยานิพนธ์: ผู้หญิงและธรรมชาติในนวนิยายของถ้อยเถา สุจริตกุล: ทฤษฎี
สตรีนิยมเชิงนิเวศ

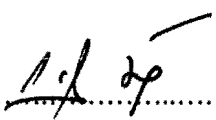
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวโศภิษฐ์ สุ่มมาตย์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร. บุญยงค์ เกศเทศ ประธานกรรมการ
ดร. อุมารินทร์ ตูลารักษ์ กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยูระ กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยูระ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมาตย์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท่วมสุข)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทภิชฐ์ สุ่มมาตย์. 2556. ผู้หญิงและธรรมชาติในนวนิยายของถ่ายเถา สุจริตกุลโดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยู่ระ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ และเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมของตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในวรรณกรรมไทย โดยศึกษาจากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล จำนวน 3 เล่ม คือ มงกุฎดอกส้ม, ดอกส้มสีทอง และตุ๊กตาในป่าหนาว

ผลการศึกษาพบว่า ถ่ายเถา สุจริตกุล ได้ใช้ธรรมชาติในการเชื่อมโยงตามกรอบแนวคิดของ Warren (1993) ในงานของตน 4 ประเด็น คือ 1) การเชื่อมโยงในทางมนทัศน์ 2) การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ 3) การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์และ 4) การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม ซึ่งการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ่ายเถา สุจริตกุลทั้ง 4 ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ได้ใหม่เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นนามธรรมกับกลุ่มที่เป็นรูปธรรม ดังต่อไปนี้

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงนามธรรมพบว่า ในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ได้เปรียบผู้หญิงกับธรรมชาติที่ไม่สามารถจับต้องได้ โดยอาศัยการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิงที่ถูกกดขี่ข่มเหงกับธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเทียบ และความหวาดกลัวต่อภัยอันตรายโดยเปรียบกับธรรมชาติด้านมืด ซึ่งปรากฏการเชื่อมโยงเชิงนามธรรมที่แสดงออกให้เห็นในทางมนทัศน์ในสังคมชายเป็นใหญ่ และการเชื่อมโยงด้านจริยธรรมซึ่งบ่งบอกถึงความตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงรูปธรรมพบว่า ในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ได้เปรียบผู้หญิงกับธรรมชาติเสมือนวัตถุ สิ่งของ ดอกไม้ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งปรากฏการเชื่อมโยงเชิงรูปธรรมที่แสดงออกให้เห็นในทางหลักฐานเชิงประจักษ์โดยวิธีการข่มขืน การเปรียบผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่เพื่อกดขี่ข่มเหง ในการเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์นั้นมีการใช้ทั้งพืชและสัตว์เป็น อารมณ์ของพืช ดอกไม้ ต้นไม้ใช้แสดงถึงความร้ายกาจและด้านมืดของตัวละครหญิง เพื่อจัดให้ผู้หญิงไปอยู่ในปริณทณของธรรมชาติ มีการใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์แทนความร้ายและความน่ากลัว การใช้สัญลักษณ์แทนด้านมืดของธรรมชาติและผู้หญิง การใช้สัตว์ที่สวยงามแทน

ความร้ายกาจ การใช้สัตว์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการกดขี่ ข่มเหง การลดคุณค่าของผู้หญิงด้วยการนำไปเปรียบกับสัตว์ที่ไม่มีสมอง และการใช้รูปกายภายนอกที่อัปลักษณ์เป็นการลดค่าของตัวละครหญิง การใช้อากัปกริยาของสัตว์แทนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิง และการสลับภาษาธรรมชาติกับมนุษย์ เพศหญิง เพื่อลดค่าของผู้หญิงให้เห็นอย่างชัดเจน ว่าถูกบังคับให้ไปอยู่ในปริมณฑลของธรรมชาติ

Sopit Soommart. 2013. **Women and Nature in Thaaithao Sutjaritgoon's Novels: Ecofeminist**

Approach. Master of Arts Thesis in Thai, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assistant Professor Dr. Orathai Piayura

ABSTRACT

This research aimed to analyze the women-nature connections in literary works, based on ecofeminism theory. This study applied the western theory of criticism on literary works to the three Thai literary works produced by Thaaithao Sutjaritgoon: *Mongkut Dok Som*, *Dok Som Si Thong*, and *Tukata Nai Pa Nao*.

The study found that women in Thaaithao Sutjaritgoon's works were connected to nature and could be analyzed by Warren's conceptual framework (1993) of (1) conceptual connections, (2) empirical and experiential connections, (3) symbolic connections, and (4) ethical connections. From women-nature connections in these literary works, the researcher categorized it into two groups: abstract and concrete, as follows.

For women-nature connections on abstract side, it was found that Thaaithao Sutjaritgoon connected women to the nature which was intangible. The feelings of bullied female characters were connected to the nature, and their fear of danger was compared with the nature on its dark side. These were expressed through the conceptual connections in patriarchal society and also through ethical connections which entailed awareness and value of women and the nature.

On concrete side, Thaaithao Sutjaritkul connected women to the nature as materials, items, flowers as well as living and non-living creatures. This concrete side could be seen from empirical and experiential connections like rapes, which women were oppressed and treated as sex objects. In symbolic connections, both animals and plants were connected with women. As to connect women to the nature, appearances of plants, flowers and trees were used to express cruelty and dark side of the female characters. Animals were symbols of wildness and dreadfulness; animal instincts represented the dark side of nature and women. Beautiful animals were used to represent savagery. Moreover, animals were exploited to decrease woman value by being connected to animals without brains or an ability to think. The use of animals' physical

defection and ugliness was also intended to devalue women. The connection of animal postures to female characters' negative feelings and temper emphasized a decrease in woman value in a way that women were forced into the nature boundary.

วิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบส่วนดีให้ บูพการี คณาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน
ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยสำเร็จได้

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของ ผศ. ดร. อรทัย เพ็ญยุระ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูง ที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและเป็นห่วงเป็นใยด้วยความปรารถนาดี สิ่งที่อาจารย์ปฏิบัติกับลูกศิษย์ล้วนแล้วแต่เป็นการเสียสละ ทูมเทและช่วยเหลืออย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย อีกทั้งท่านเป็นอาจารย์ที่มีความเป็นกันเอง ไม่ถือตัว อหฺยาศยไมตรีที่ท่านมีต่อศิษย์ทำให้ประทับใจตั้งแต่เมื่อแรกเห็น ด้วยความไม่ถือตัวและเป็นกันเองของอาจารย์ จึงทำให้ลูกศิษย์คนนี้กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูดและกล้าที่จะทำ จากที่ไม่รู้ให้ ใ้รู้และนับวันก็มากยิ่งขึ้น ลูกศิษย์ขอยกให้อาจารย์เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญการหล่อหลอม บ่มเพาะ กวดขัน ชัดเกล้า ซึ่เนะของอาจารย์จึงทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลง ได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ. ดร. บุญยงค์ เกศเทศ ประธานกรรมการสอบ และ ดร. อุมารินทร์ ตูลารักษ์ กรรมการสอบ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ กราบขอบพระคุณ ผศ. ดร. รัดนา จันทรเทาว์ ที่ได้มอบโอกาสและแนะนำ เต็มเต็มส่วนที่ขาดพร่องให้สมบูรณ์ กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา รวมทั้งที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ลูกศิษย์

สุดท้ายนี้ ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโทภาควิชาภาษาไทยทุกท่าน และว่าที่ร้อยตรีสุวิทย์ ทิพอุเทน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในครั้งนี้ กำลังใจจากทุกท่านคือส่วนที่สำคัญในการทำวิจัยสำเร็จ ผู้วิจัยเชื่อแล้วว่าพลังแห่งความรักและกำลังใจเป็นแรงผลักดันให้ชีวิตของคน ๆ หนึ่งประสบความสำเร็จ ได้

โสภณัฐ สุ่มมาตย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำอุทิศ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
3. ขอบเขตของการศึกษา	6
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	7
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดสตรีนิยม	8
2. แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ	14
3. การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ	16
4. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม	19
5. มิติทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสตรี	32
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
1. ขั้นตอนสำรวจและรวบรวมข้อมูล	62
2. ขั้นตอนศึกษาวิเคราะห์	62
3. ขั้นตอนเสนอผลการศึกษาค้นคว้า	65
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	65
บทที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงนามธรรม	66
1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: เชิงนามธรรม	67
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: การเชื่อมโยงด้านจริยธรรม	87

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับชนชาติเชิงรูปธรรม	94
1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับชนชาติ: การเชื่อมโยง โดยหลักฐานเชิงประจักษ์	94
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับชนชาติ: การเชื่อมโยง ด้านสัญลักษณ์	107
บทที่ 6 อภิปรายผลและสรุปผล	132
1. สรุป	132
2. อภิปรายผล	138
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	148
ประวัติผู้เขียน	155

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอคิดสังคมที่ถือระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchal society) พยายามที่จะเสนอแนวคิดที่ว่าผู้ชายเป็นผู้ที่มีอำนาจและสิทธิเหนือกว่าผู้หญิงผ่าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมเสมอ ผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม และมีหน้าที่หลักที่สำคัญอย่างเดี๋ยวกคือ การมีลูก เพื่อสืบเผ่าพันธุ์ การถือระบบชายเป็นใหญ่นี้มีอิทธิพลต่อระบบความคิดของผู้หญิง แม้แต่ผู้หญิงเองก็ยังเชื่อว่า ตนเองควรจะต้องยอมอยู่ในฐานะต่ำต้อยเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะจากการหล่อหลอมทางความคิดทั้งค่านิยม ความเชื่อ และศาสนามาอย่างยาวนาน

สมัยก่อนคริสตกาลผู้หญิงในประเทศตะวันตก มีอำนาจเท่าเทียมกับชาย เพราะผู้หญิงเป็นผู้มีส่วนร่วมในการผลิตพอ ๆ กับผู้ชาย ทำงานร่วมกันเพื่อความอยู่รอด เป็น collective community ผู้หญิงมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจ แต่เมื่อคนรู้จักการใช้แรงงานทดแทน เช่น การเลี้ยงสัตว์แทนการเพาะปลูก ฝ่ายชายเข้ามาควบคุมการผลิต นำไปสู่สังคมการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ในที่สุดก็เปลี่ยนเป็นระบบทุนนิยม บทบาทของผู้หญิงจึงถูกเปลี่ยนแปลงและลดคุณค่าลงไป เพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในการผลิต ผู้หญิงต้องมีหน้าที่ดูแลงานในบ้านทั้งหมดและดูแลคนในครอบครัว (พรพิไล ถ่มรงค์ศักดิ์, 2539) อีกทั้งความเชื่อทางศาสนาคริสต์ สมัยระบบฟิวคัลเฟื่องฟู เช่นต์พอล กล่าวว่า “หัวหน้าของผู้หญิงคือ ผู้ชาย...เพราะว่าผู้ชาย เป็นพระราชาและพระรังสีของพระเจ้า...ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้หญิงไม่ควรสอนหรือใช้อำนาจเหนือผู้ชาย แต่ควรอยู่อย่างเรียบร้อย” (Deckard, 1975 อ้างถึงใน พรพิไล ถ่มรงค์ศักดิ์, 2539)

ในขณะที่เดียวกันความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของผู้ชายในอดีตกลับแตกต่างกัน ผู้ชายมีหน้าที่ออกไปล่าสัตว์ ทำกิจกรรมที่ต้องเสี่ยงชีวิต และหาอาหารมาเพื่อครอบครัว ฉะนั้นผู้ชายจึงถูกยกย่องในสังคมว่าเป็นผู้ที่แข็งแกร่งกว่า และผู้หญิงจะไม่สามารถอยู่บน โลกใบนี้ได้หากขาดผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำ ดังคำกล่าวของนักปราชญ์สมัยภูมิธรรม เช่น รุสโซ และวอลแตร์ว่า ผู้ชายและผู้หญิงถูกสร้างมาด้วยกัน แต่ความสัมพันธ์ที่พึ่งพากันนั้นไม่เท่าเทียมกัน..... ผู้ชายอยู่รอดได้ดีกว่าโดยปราศจากผู้หญิง... เพราะฉะนั้นการศึกษาของผู้หญิงควรจะถูกวางแผนตามความสัมพันธ์กับผู้ชาย นั่นคือ เอาใจชาย เพื่อประโยชน์แก่ชาย เพื่อให้ชายรักและเคารพ เพื่อเลี้ยงดูผู้ชายยามเด็กยามโต และปกป้องเขา ทำให้ชีวิตเขาหวานชื่นและราบรื่น นี่เป็นหน้าที่ของผู้หญิงในทุกวัย และเป็นสิ่งที่ควรสอนให้เรียนรู้แต่เด็ก (Rousseau, 1762 อ้างใน พรพิไล ถ่มรงค์ศักดิ์, 2539) ผู้หญิงจึงมีลักษณะต่ำ

ตัวอย่างที่เองเกิด (Engles) เขียนไว้ใน Euripides ว่า “ผู้หญิงถูกถือเป็น oikurema คือเป็นเหมือนวัตถุ สำหรับจัดงานบ้าน มีหน้าที่ออกลูก และรับใช้ชาวเอเธนส์ แค่เป็นหัวหน้าแม่บ้าน” (Engles, 1884 อ้างถึงใน พรพิไล ถมรงค์สัตว์, 2539)

ในสังคมไทยก็เช่นเดียวกัน สถานภาพของผู้หญิงไทยกับวิธีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค ได้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพที่ตกต่ำของผู้หญิงไทย โดยถูกกำหนดจากอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ในระบอบศักดินากำหนดให้ผู้หญิงเป็นวัตถุบำบัดความใคร่ และทาสรับใช้ที่ซื่อสัตย์ (จิตร ภูมิศักดิ์, 2550)

จากการศึกษาวรรณคดียุคเก่าและเอกสารทางประวัติศาสตร์หลายชิ้น เช่น โคลงสุภาษิตเจ้านาย พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 เรื่องรามเกียรติ์ พระอภัยมณีของสุนทรภู่ บทละครนอก เรื่อง “คาวี” พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 2 รวมทั้งกฎหมายทาสและลักษณะฟัวเมีย ในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้บ่งชี้ว่าแบบอย่างของเจ้านายมีอยู่อย่างไร โดยเฉพาะการมองผู้หญิงนั้น จะมองที่รูปทรงและความงามภายนอก จิตร ภูมิศักดิ์ได้วิพากษ์วิจารณ์ระบบศักดินาว่า ได้เหยียบย่ำและลดคุณค่าของผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่และเป็นเพียงทาสรับใช้ที่ซื่อสัตย์ของชาย ผู้หญิงถูกเปรียบให้เป็นดอกไม้ ซึ่งถือเป็นเครื่องเช่นทางอารมณ์ของชาย โดยถือเป็นเกียรติ ศักดิ์ศรีของผู้ชาย ผู้หญิงเป็นเพียงเครื่องประดับบารมีเครื่องแสดงถึงเกียรติยศของผู้ชายในยุคนั้น ดังคำกล่าวที่จิตร ภูมิศักดิ์ได้อ้างถึงจดหมายของรัชกาลที่ 4 เมื่อ พ.ศ.2409 ว่า “วิตกนั้นคือเมืองสระบุรี ลาวชาวเมืองนี้เป็นอย่างไรมีอยู่ ก็คนทั้งปวงก็รู้ว่าครอบครวลาวเมืองนี้เกิดสตรีรูปงาม เสี่ยงเพราะ ช่างพูด ช่างเว้า จนผู้มีบุญเข้าครอบครอง หวงเอาทั้งหมดว่าสตรีที่เกิดในเมืองนี้ถ้าไม่ได้เลือกก่อนแล้วใครจะไปแย่งไปเกี่ยวไปสู่ขอไม่ได้ ชนิดใหญ่เลือกมาแล้วจัด เลือกชนิดกลางแล้ว ยังชนิดเล็กรอไว้ได้การเมื่อไหร่เก็บอีก” (จิตร ภูมิศักดิ์, 2522 อ้างถึงใน สุชีลา ตันชัยนันท์, 2540) นอกจากนี้ผู้หญิงในสังคมศักดินาจะถูกลดค่าลงเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่แล้ว ยังถูกอบรมบ่มเพาะให้เป็นทาสที่ซื่อสัตย์ต่อสามี ต้องฝึกหัดทอผ้า ทำงานบ้าน ฝึกรำละคร เล่นมโหรีเพื่อบำรุงบำเรอสามี ข่มใจตนห้ามโกรธสามี เพราะถือว่าสามีบวชเรียนการต่อล้อต่อเถียงสามีถือว่าเป็นบาป ดังปรากฏตัวอย่างในวรรณคดีเรื่อง กฤษณาสมณน้องว่า “ราชาก็ปรากฏเป็นปิ่น นครินทร์เขตแสวง สวามีเป็นศรีสวัสดิ์แสดงศักดิ์สง่าแก่นารี” (กฤษณาสมณน้องพระนิพนธ์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส) และสุภาษิตสอนหญิง ของสุนทรภู่ว่า “แม่นเขารักแล้วอย่าคือทำถือจิต เร่งเกรงผิดกลัวใจใหญ่หมั่นค้ำนบอบสามี ทุกวันวัน อย่าคุณคั่นคือดิ่งตะบึงบอนยามสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน จุดได้ไฟเข้าไปส่องในห้องก่อนระวังคููปัดสลัดที่นอน ทั้งฟูกหมอนอย่าให้มีรูลึงถ้าแม้ว่าภัสดาเข้าไสยาสัน จงกราบบาททุกครั้งอย่าปลั่งหลง เขาเหน้อยเหน็บเจ็บปวดในทรวงทรง ช่วยบรรจงนวดพั้นให้บรรเทา (จิตร ภูมิศักดิ์, 2522 อ้างถึงใน สุชีลา ตันชัยนันท์, 2540)

ระบอบทุนนิยมกำหนดให้ผู้หญิงเป็นเพียงสินค้า ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี 2475 นั้นมิได้ทำให้ผู้หญิงมีฐานะที่ดีกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะค่านิยมของระบอบศักดินายังคงหลงเหลืออยู่และระบอบทุนนิยมที่ทำให้ผู้หญิงโดยเฉพาะในเขตชนบทมีค่าแรงงานที่ถูก และโดนนายทุนเอาเปรียบ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีผลต่อการยกระดับผู้หญิงแต่เพียงผิวเผินเท่านั้น ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะได้รับสิทธิ์ทางการเมือง และมีโอกาสในการศึกษามากกว่าแต่ก่อน สิ่งเหล่านี้ก็โดนจำกัดเฉพาะกลุ่มเท่านั้น (จิตร ภูมิศักดิ์, 2522 อ้างถึงใน สุชีลา ดันชัยนันท์, 2540)

จากความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิทางเพศและการถูกกดขี่ข่มเหง จึงส่งผลให้สตรีในโลกตะวันตกออกมาเรียกร้องสิทธิ ปรับเปลี่ยนค่านิยมและโลกทัศน์ใหม่ ในการมองทั้งบทบาทสตรีและบทบาทบุรุษ โดยเริ่มจากการต่อสู้ของผู้หญิงรายบุคคล แล้วส่งผลต่อผู้หญิงที่อยู่ในยุคนั้น ทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้หญิงโดยรวม เช่น ในปี 1839 Caroline Norton ได้ออกมาเรียกร้องสิทธิความเป็นแม่ และมีสิทธิในการครอบครองลูกที่เกิดจากสามีที่เพิ่งหย่ากัน เมื่อเธอได้รับสิทธิ และชนะคดีแล้ว จึงทำให้ผู้หญิงอีกหลายคนก็เปรียบเทียบกับตนเองและเริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (economic independence) นอกจากการเรียกร้องทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ผู้หญิงยังได้เรียกร้องให้มีการเปิดโอกาสทางการศึกษา ปี 1880 ให้ผู้หญิงสามารถเรียนแพทย์ได้ และเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในปี 1928 ให้มีสิทธิเลือกตั้งให้เท่าเทียมกับชาย การต่อสู้เรียกร้องสิทธิทางด้านต่าง ๆ ของสตรีในยุคนั้นเกิดประสิทธิผลเป็นอย่างมาก จนเมื่อผู้หญิงได้รับสิทธิทุกอย่างตามที่ต้องการแล้ว การต่อสู้ก็สิ้นสุดลง (อรทัย เพ็ญยุระ, ม.ป.ป.)

Bettyfriedan ไม่เห็นด้วยกับสถานการณ์หลังปี 1920 เพราะเขาคิดว่าผู้หญิงยังต้องประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ อีกมาก เพราะผู้หญิงยังอยู่ในสังคม patriarchal society คือสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ผู้ชายยังคงมีอิทธิพลในสถาบันสังคม การเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งสถาบันศาสนาด้วย แนวคิดของเขาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของ Second Wave Feminism ซึ่งเป็นยุคที่ทำให้กำเนิด Feminist Theory โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของ Simone de Beauvoir ที่ปรากฏในงานของเธอเรื่อง The Second Sex ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นคนอื่น (Otherness) ซึ่งหมายถึงคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ชาย นอกจากนี้ในทฤษฎีนี้ยังมีการทำทฤษฎีอื่น ๆ ที่ผู้ชายเขียนขึ้น เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

สตรีนิยมในยุคต่อมา หรือบางคนอาจเรียกว่า Post-Feminism ทฤษฎีนี้มุ่งศึกษาไปที่ประเด็นที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อ เช่น ถูกข่มขืน เป็นเหยื่อทางอารมณ์ของผู้ชาย และเป็นเหยื่อในการพิพากษาของสังคมในยุคนี้นี้ ในปี ค.ศ. 1989 เกิดความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ของนักสตรีนิยม Butler บอกว่า เพศทุกเพศมีความสำคัญและ Sedgewise เสนอว่า น่าจะศึกษาประเด็น

ทางเพศวิถี (sexuality) ด้วยมุมมองใหม่ จากการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลายจึงเกิดการแบ่งแยกทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยมออกเป็นหลายแขนงต่อไป

โดยทั่วไปแนวคิดกลุ่มสิทธิสตรี ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีเสรีนิยม (Liberal feminism) กลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีหัวก้าวหน้า (Radical feminism) และกลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีสังคมนิยม หรือ มาร์กซิสต์ (Marxist) ต่อมาได้แนวคิดที่สำคัญอีก 4 แนวคิด คือ จากกลุ่มสิทธิสตรีผิวดำ, สตรีโลกที่สาม, กลุ่มสิทธิสตรีด้านรัฐสวัสดิการ และกลุ่มสิทธิสตรีฝ่ายขวาหรือแนวเสรีนิยมใหม่รวมทั้งกลุ่มสิทธิสตรีแนวนิเวศวิทยา (วันทนี วาลิกะสิน, 2543)

สตรีนิยมแนวนิเวศวิทยา (Ecofeminism) หรือสตรีนิยมเชิงนิเวศ เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยชาวฝรั่งเศสชื่อ Francoise d'Eaubonne ในปี 1974 จากการที่เธอได้เขียนหนังสือชื่อว่า Le Feminisme ou la Mort ขึ้นนั้น จึงได้สร้างแรงบันดาลใจทำให้สตรีทั่วโลกออกมาวิพากษ์วิจารณ์และถกกันในประเด็น สตรีนิยมเชิงนิเวศ (Kheel & Marti, 2008)

Warren and Karen (1994) ได้กล่าวว่าใจความสำคัญของ Ecofeminism คือผู้หญิงใกล้ชิดธรรมชาติ ผู้หญิงสามารถปกป้องคุ้มครองธรรมชาติได้, ลักษณะทางสรีรศาสตร์ของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงใกล้ชิดกับธรรมชาติ, ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กันกับการกดขี่ธรรมชาติ, ผู้หญิงมีความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การเพิ่มของประชากร

ในทางวรรณกรรมก็ได้มีการนำทฤษฎีนี้มาศึกษา ความเชื่อมโยงของธรรมชาติกับวรรณกรรม โดยประเด็นหลักในการศึกษาคือ การเปรียบเทียบผู้หญิงกับธรรมชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยและผลงานวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยทำให้ธรรมชาติกลายเป็นหญิงและความเป็นหญิง ภาษาในบทพจนานางและบทอักษรรย จึงถูกใช้เป็นช่องทางในการพูดถึงเรื่องเพศ อันเป็นเรื่องที่ถูกปิดบังอำพรางในวัฒนธรรมไทยให้กลายเป็นเรื่องที่สามารถนำมาพูดและเผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะอย่างเปิดเผย ทั้งยังสะท้อนให้เห็นการครอบงำธรรมชาติและผู้หญิงไปพร้อมกัน (ธัญญา สังขพันธ์, 2551)

การเรียกร้องสิทธิความเป็นผู้หญิง โดยผ่านทางวรรณกรรมสมัยใหม่ ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ผู้หญิงในยุคปัจจุบันได้นำมาเป็นเครื่องมือเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ในบทบาทของผู้หญิง นำเสนอออกมาผ่านตัวละครเอกและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี หนึ่งในนักประพันธ์ที่โด่งดังในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับในฝีมือการแต่งบทนวนิยายในยุคนี้ คือถ้อยถา สุจริตกุล ภริยาเอกอัครราชทูต ผู้ที่มีชื่อเสียงในด้านเป็นอุปการกงคนตรี แต่ผันตนเองมาเขียนนวนิยาย โดยเริ่มจากการอยากจะลองเขียนนวนิยายของตนเองขึ้นมาเพียงไม่กี่เรื่อง แต่กลับดังไปทั่วทั้งเมือง ในการแต่งบทนวนิยายของถ้อยถา สุจริตกุล เธอได้กล่าวไว้ว่า “โดยเฉพาะหนังสือของคุณ ดิฉันจะ

เน้นหนัก อย่าเรียกว่าปรัชญาชีวิตเลย มันจะดูสูงส่งเกินไป คือความเป็นมนุษย์ดีกว่า ก็ต้องมีดี-มีเลว คนเลวของดิฉัน ถึงจะเลวสุดอย่างไร มันก็มีส่วนดี หรือเขาก็ต้องมีเหตุผลของเขาที่จะทำความไม่ดี หรือคนดี ดีวิเศษอย่างไร ก็ต้องมีจุดเสีย มีใครบ้าง perfect...น้อยมาก” (ทิมข่าวจตุรประกาย, 2554)

จากทัศนคติของผู้เขียนที่มองโลกอย่างคนธรรมดา จึงทำให้นวนิยายของถ้ายเถา สุจริตกุล มีความเป็นธรรมชาติ สะท้อนสังคม และให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้เสมอ จนผู้จัดละครได้นำนวนิยายของคุณถ้ายเถา ไปเป็นบทละคร และได้รับความนิยมสูงสุดเมื่อปี 2554 ที่ผ่านมา คือเรื่อง ดอกส้มสีทอง หรือ มงกุฎดอกส้ม 2 เป็นเรื่องต่อเนื่องจากมงกุฎดอกส้ม 1 ซึ่งผู้แต่งได้จินตนาการเรื่องขึ้นเอง เป็นเรื่องราวของหญิงสาวผู้มีความทะเยอทะยานเป็นแรงผลักดันและไฟริษยาเป็นตัวขับเคลื่อน ขอมแม้กระทั่งกินน้ำได้สอคนอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ แม้ว่าเรื่องนี้จะเคยตีพิมพ์เป็นนวนิยายไปเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว แต่เมื่อนำกลับมาทำเป็นละคร ก็โด่งดังจนเป็นที่กล่าวถึงทั่วทั้งเมือง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า แม้เวลาจะผ่านไปยาวนานเท่าใด ผู้หญิงและทัศนคติเรื่องเพศของคนในยุคสมัยที่แตกต่างกันก็ยังไม่เคยเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นถ้ายเถา สุจริตกุล ยังได้ประพันธ์งานวรรณกรรมอีก 2 เรื่อง ได้แก่ มงกุฎดอกส้ม และตุ๊กตาในป่าหนาว

มงกุฎดอกส้ม ได้ถูกนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทางช่อง 7 และกลายเป็นที่นิยมสูงสุด จนมีวลีติดตลกปากของคนทั่วไปว่า “ไม่ถ่ายหลังฉาย” ซึ่งเป็นคำพูดของตัวละครที่แสดงเป็นคุณนายที่ 3 ในเรื่องนี้ แม้ว่าจะเป็นเพียงนิยายเล่มเล็ก ๆ แต่ถ้ายเถา สุจริตกุล ก็ได้ถ่ายทอดตัวละครออกมาได้อย่างสมจริง โดยเรื่องมงกุฎดอกส้มนี้ ผู้แต่งได้เค้าโครงมาจากนวนิยายจีนเรื่อง Wives and Concubines บทประพันธ์ของซู ลิง และภาพยนตร์จีน เรื่อง Raise the Red Lantern หรือชื่อภาษาไทยว่า ดำน่านรักโคมแดง ผลงานการกำกับของ จางอู้โหมว ซึ่งได้ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่องเดียวกัน โดยถ้ายเถาได้นำนวนิยายและภาพยนตร์มาผสมผสานกันพร้อมทั้งดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย และเขียนบทได้อย่างสมจริง ด้วยฝีมือการแต่งบทของคุณถ้ายเถาที่โดดเด่น จึงทำให้เป็นที่ยอมรับและกลายเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในวงวิชาการ

ส่วนเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาวได้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตคนเป็นเรื่องยาก การได้เกิดมาและใช้ชีวิตเป็นเรื่องยากที่สุดแล้วที่จะประคับประคองให้มีชีวิตที่ดีไปตลอดรอดฝั่งแห่งความสุขสงบไปจนชั่วอายุขัยได้ ชีวิตของสร้อยธม หรือ ตุ๊กตาก็เช่นกัน เธอไม่สามารถเลือกเส้นทางชีวิตได้เลยแม้ครั้งเดียว ชะตากรรมลากจูงเธอไปในแต่ละที่หลายแห่ง ตั้งแต่ในบ้านคบหบดี ไร่ฝิ่น ริมกองขยะและมาอยู่กับแม่เฒ่า

จากผลงานที่กล่าวมาทั้งสามเรื่องเป็นนวนิยายที่เขียนมาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตจริงของคนในสังคม จึงจัดอยู่ในประเภทของนวนิยายสะท้อนสังคม อีกทั้งนวนิยายทั้งสามเรื่องยังมีเนื้อหา

โดดเด่นร่วมกัน คือเป็นผลงานที่กล่าวถึงผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในสังคมของชายเป็นใหญ่ และมีไว้เพื่อการระบายความใคร่และระดับบารมีของผู้ชาย

นวนิยายของถ้ายเถา สุจริตกุล มีการเปรียบผู้หญิงเหมือนกับธรรมชาติอยู่เสมอ นับจากชื่อเรื่อง ที่มีการเปรียบตัวละครเอกเป็นธรรมชาติ เช่น ดอกส้ม มงกุฎดอกส้ม ป่าหนาว และชื่อของตัวละครเอกในเรื่อง เช่น โรส คำแก้ว อีกทั้งยังมีการใช้ภาษาเปรียบเปรยผู้หญิงให้เป็นสัตว์หรือดอกไม้ต่างๆตามกิริยาอาการ เช่น “ดวงตาดำสนิทยาววรีของเจ้าของห้องที่กำลังแอบมองจากหลังม่าน ดวงตาที่คนจีนว่างามเหมือนตานกการเวก แต่ในขณะนั้นคำแก้วกลับว่าน่ากลัวเหมือนนัยน์ตาอสรพิษ” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 10) หรือการใช้ภาษาที่ดูถูกดูแคลนผู้หญิงเหมือนดังเช่นถูกธรรมชาติ เช่น “เป็นแค่สัตว์เลี้ยง อย่างหมาหรือแมว ปลาเงินปลาทอง หรือว่าหนูถีบจักร หรือเป็นโรงทำลูก ทำไมผู้หญิงต้องยอมทุกอย่าง เป็นอะไรก็ได้นอกจาก...มนุษย์” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 95) ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติผ่านการใช้ภาษาในงานของถ้ายเถา สุจริตกุลที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความโดดเด่นและน่าสนใจ ที่จะนำนวนิยายของ ถ้ายเถา สุจริตกุล มาวิเคราะห์ในมุมมองของสตรีนิยม โดยใช้แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Ecofeminism) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับธรรมชาติ และการพยายามครอบงำผู้หญิงกับธรรมชาติในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ปรากฏในงานของถ้ายเถา สุจริตกุล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ

2.2 เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎีตะวันตกกับวรรณกรรมไทย

3. ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล โดยศึกษาจากผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล จำนวน 3 เล่ม ได้แก่

- มงกุฎดอกส้ม
- ดอกส้มสีทอง
- ตู๊กตาในป่าหนาว

ซึ่งนวนิยายที่เลือกมานี้ เป็น 3 ใน 5 เรื่อง ที่แต่งโดย ถ้ายเถา สุจริตกุล โดยอีก 2 เรื่องคือ โนวา นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Novel) และกล้วยไม้จากซานฟราน บันทึกการเดินทาง

ไม่ได้นำมาศึกษาเพราะไม่มีความโดดเด่นในด้านการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ดังนวนิยายทั้ง 3 เรื่องข้างต้น

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้หญิง (Women) เพศที่เป็นผู้ให้กำเนิด สามารถเลี้ยงดูและปกป้องรักษาธรรมชาติได้ มีสัญชาติญาณของความเป็นแม่ คือ โอบอุ้ม ค้ำครอง และเอื้ออาทรต่อสิ่งที่มีชีวิต

ธรรมชาติ (Nature) สิ่งที่ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรม ธรรมชาติเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่โดนนิยามว่าเป็นสิ่งที่ปกติธรรมดา และโดนทำลายโดยมนุษย์ ซึ่งหมายถึงเพศชายที่เป็นผู้กดขี่ห่มเหงธรรมชาติ

ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Ecofeminism) หมายถึง แนวคิดที่ต่อต้านความคิดในแบบที่ชายเป็นใหญ่ และกดขี่เพศหญิง มองและเชื่อมโยงระหว่างการกดขี่และครอบงำธรรมชาติกับการกดขี่ห่มเหงผู้หญิงว่าเป็นเรื่องเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ การเปรียบเทียบให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและ การโดนกดขี่ห่มเหงโดยมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ และถูกทำให้เป็นเช่นนั้นโดยผู้ชาย

งานวรรณกรรมของถ่ายเถา สุจริตกุล หมายถึง นวนิยายที่เขียนโดยถ่ายเถา สุจริตกุล ประเภทนวนิยายสะท้อนสังคม ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ มงกุฎดอกส้ม, ดอกส้มสีทอง, ตู๊กตาในป่าหนาว

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบถึงการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ่ายเถา สุจริตกุล โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ

5.2 ได้นำทฤษฎีจากตะวันตก (Ecofeminism) มาประยุกต์ใช้กับการวิจารณ์วรรณกรรมของไทย คือ ผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล

5.3 สะท้อนให้เห็นค่านิยมและวิธีคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและเรื่องเพศของคนในยุคปัจจุบัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผู้หญิงและธรรมชาติในนวนิยายของถ้อยเถาสุจริตกุล โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดสตรีนิยม
2. แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม
4. มิติต่างประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสตรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดสตรีนิยม

1.1 ความหมายของสตรีนิยม

การให้คำนิยามและคำจำกัดความเกี่ยวกับเรื่องของผู้หญิง หรือแนวคิดสตรีนิยมมีการให้คำจำกัดความหลายความหมายทั้งนิยามโดยนักทฤษฎีชาวตะวันตกและตะวันออก ดังนี้

Hook (1984) ได้ให้คำจำกัดความไว้อย่างรวบรัดและชัดเจนว่า สตรีนิยม คือการต่อสู้เพื่อจัดการกดขี่ทางเพศ

Acker (1983) ได้นิยามว่า สตรีนิยมนั้นประกอบด้วยฐานความคิดสามประการหลักคือ หนึ่งตระหนักว่าผู้หญิงนั้นถูกขูดรีด ถูกลดค่า และถูกกดขี่ สอง ต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่หรือถูกกระทำ และสาม ใช้แนวความคิดก้าวหน้า ไม่ยึดติดขนบความคิดแบบเก่าซึ่งเพิกเฉย และ หรือสนับสนุนหาเหตุผลเพื่อใช้ในการกดขี่ผู้หญิง

Gross (1986) นักสตรีนิยมที่เน้นให้เห็นว่า แนวคิดสตรีนิยมมีความแตกต่างจากแนวคิดด้านความเสมอภาคอื่นอย่างไร โดยอธิบายไว้ ดังนี้

หนึ่ง ผู้หญิงนั้นเป็นทั้งผู้แสวงหาความรู้และถูกแสวงหาความรู้ ดังนั้นความรู้แบบนี้จึงเป็นความรู้ของผู้หญิงโดยแท้จริง สอง วิธีการ กระบวนการ สมมุติฐานเบื้องต้น เทคนิคในทฤษฎีอื่นๆจะต้องถูกตั้งคำถามสาม การพัฒนาของสตรีนิยมนั้นไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะปัญหาของผู้หญิงหรือประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิง แต่เปิดกว้างทั้งในเนื้อหาและทฤษฎีอื่นๆด้วย สตรีนิยมนั้นสนใจ ตั้ง

คำถาม วิเคราะห์การเกิดหรือการสร้าง สาเหตุ และการคงอยู่ของวาทกรรมทั้งหมดในสังคม มิใช่จำกัดเฉพาะวาทกรรมและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เท่านั้น และห้า สตรีนิยมเน้นสถาบันทางสังคม และการปฏิบัติการทางสังคม และการนำเสนอทางเลือกกรอบความคิดใหม่ด้วย

จิริติ ดิงศภัทย์ (2526) ได้อธิบายไว้ว่า “กล่าวโดยกว้าง ๆ เฟมินิสม์ ก็คือทัศนะที่มองความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ยังมีความขัดแย้ง โดยหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และพยายามที่จะวิเคราะห์แสวงหาความเข้าใจในลักษณะต้นตอและพัฒนาการของความสัมพันธ์ดังกล่าว ตลอดจนพยายามที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง เฟมินิสม์ ก็คือ ทัศนะที่พิจารณาโลกและสังคมซึ่งเริ่มจากจุดยืนที่ว่า ผู้หญิงเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการยอมรับในความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ และมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในงานและกิจกรรมที่สร้างสรรค์ทั้งหมด”

ลักษณะวัต เจริญพงศ์ (2540) เฟมินิสม์ (Feminism) ก็คือแนวความคิดและกระบวนการในการต่อสู้ เรียกร้องเพื่อให้สิทธิสตรี (Women's right) ปรากฏเป็นจริงในสังคม และเพื่อปลดปล่อยสตรีเพศจากการถูกกดขี่ (oppression) การเอารัดเอาเปรียบ (exploitation) ความไม่เสมอภาค (inequality) ความไม่เป็นธรรม (unjustice) อันเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความยุติธรรมและเคารพในสิทธิของหญิงในฐานะมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2550) ได้ให้ความหมายของสตรีนิยม (feminism) ซึ่งมีความหมายโดยรวม เป็นความเชื่อที่ว่า ความเป็นหญิงและชายนั้นถูกทำให้แตกต่างโดยสังคมของเรา และผู้หญิงมักจะถูกจัดระเบียบหรือจัดการ ไม่ให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกพื้นที่และสถาบันทางสังคม จึงมีความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะนี้ให้หมดไป โดยการนำเสนอทัศนะใหม่ทางสังคมที่จะขจัดความคิดเก่าที่ว่า ทำไมผู้หญิงจึงเป็นอย่างนั้น และพยายามมองด้วยทัศนะใหม่ว่า ผู้หญิงไม่ได้มีฐานะที่ต่ำต้อยและผู้ชายไม่ได้เหนือกว่า

สรุปได้ว่า ความหมายของสตรีนิยม หมายถึง การเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงที่อยู่ในสังคมปิตาธิปไตย ที่มีความเชื่อว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง จึงทำให้ผู้หญิงมีสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันกับผู้ชาย ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องของสตรี เพื่อให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมและความเป็นธรรม

1.2 ประวัติและความเป็นมาของแนวคิดสตรีนิยม

อรทัย เพ็ญยุระ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สตรีนิยมในยุคแรก (First Wave Feminism) เป็นการต่อสู้ของผู้หญิงรายบุคคล แล้วส่งผลต่อผู้หญิงที่อยู่ในยุคนั้น ทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้หญิงโดยรวม เช่น ในปี 1839 Caroline Norton ได้ออกมาเรียกร้องสิทธิความเป็นแม่ และมีสิทธิในการครอบครองลูกที่เกิดจากสามีที่เพิ่งหย่ากันเมื่อเธอได้รับสิทธิและชนะคดีแล้วจึงทำให้ผู้หญิงอีกหลาย

คนนึกเปรียบเทียบกับตนเองและเริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (economic independence) คือการสามารถออกไปทำงานเพื่อสร้างรายได้โดยไม่ต้องขึ้นกับผู้ชาย นอกจากการเรียกร้องทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ผู้หญิงยังได้เรียกร้องให้มีการเปิดโอกาสทางการศึกษา ปี 1880 ให้ผู้หญิงสามารถเรียนแพทย์ได้ และเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในปี 1928 ให้มีสิทธิเลือกตั้งให้เท่าเทียมกับชาย การต่อสู้เรียกร้องสิทธิทางด้านต่าง ๆ ของสตรีในยุคนี้เกิดประสิทธิผลเป็นอย่างมาก จนเมื่อผู้หญิงได้รับสิทธิทุกอย่างตามที่ต้องการแล้ว การต่อสู้ก็สิ้นสุดลง

Bettyfriedan (1963) ไม่เห็นด้วยกับสถานการณ์หลังปี 1920 เพราะเขาคิดว่าผู้หญิงยังต้องประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ อีกมาก เพราะผู้หญิงยังอยู่ในสังคม patriarchal society คือสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ผู้ชายยังคงมีอิทธิพลในสถาบันสังคม การเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งสถาบันศาสนาด้วย แนวคิดของเขาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของ second Wave Feminism เป็นยุคที่มีการสร้าง Feminist Theory โดยอยู่บนพื้นฐานของ Simone de Beauvoir ที่ปรากฏในงานของเธอเรื่อง The Second Sex ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเป็นคนอื่น (Otherness) ซึ่งหมายถึงคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ชาย นอกจากนี้ในทฤษฎีนี้ยังมีการท้าทายทฤษฎีอื่นๆ ที่ผู้ชายเขียนขึ้น เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

สตรีนิยมในยุคต่อมา หรือบางคนอาจเรียกว่า Post-Modernism ทฤษฎีนี้มุ่งศึกษาไปที่ประเด็นที่ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อ เช่น ถูกข่มขืน เป็นเหยื่อทางอารมณ์ของผู้ชาย และเป็นเหยื่อในการพิพากษาของสังคมในยุคนี้ ในปีค.ศ. 1989 เกิดความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ของนักสตรีนิยม Butler (1990) บอกว่า เพศทุกเพศมีความสำคัญเขาเสนอว่า น่าจะศึกษาประเด็นทางเพศวิถี (sexuality) ด้วยมุมมองใหม่ จากการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลายจึงเกิดการแบ่งแยกทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยมออกเป็นหลายแขนงต่อไป

1.3 กลุ่มสตรีนิยมแบบต่างๆ

โดยทั่วไปแนวคิดกลุ่มสิทธิสตรีนั้นมีหลายแนวความคิด ซึ่งแต่ละความคิดต่างก็มีจุดร่วมในประเด็นเดียวกัน คือ การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีให้เท่าเทียมกับชาย ทั้งในด้านการเมือง สวัสดิการและให้ได้รับสิทธิของความเป็นมนุษย์ ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 อาจแบ่งแนวคิดของสตรีนิยมได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีเสรีนิยม กลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีหัวก้าวหน้า และกลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีสังคมนิยมหรือมาร์กซิสต์ (Marxist) ต่อมาก็ได้มีแนวคิดที่สำคัญอีก 4 แนวคิด คือ จากกลุ่มสิทธิสตรีผิวดำและสตรีโลกที่สาม กลุ่มสิทธิสตรีด้านรัฐสวัสดิการ และกลุ่มสิทธิสตรีฝ่ายขวาหรือแนวเสรีนิยมใหม่รวมทั้งกลุ่มสิทธิสตรีแนวนิเวศวิทยา ซึ่งแนวคิดสตรีนิยมไม่ว่าจะเป็นแนวคิดใด ก็มุ่งเน้นไปที่ประเด็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของผู้หญิงในสังคม ซึ่ง

ขึ้นอยู่กับแต่ละบริบทของสังคมว่าแตกต่างกันอย่างไรและต้องการเรียกร้องสิ่งใด อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มเป็นสำคัญด้วย (วันทนี วาสีเกสิน, 2543)

กลุ่มแนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยม (Liberal Feminism) เป็นหนึ่งในทฤษฎีสตรีนิยมที่ว่าการเมืองและสังคมเป็นหลัก นักสตรีนิยมในยุคแรก ๆ นั้น ต้องการเรียกร้องให้มีการปฏิบัติต่อผู้หญิงให้เท่าเทียมกับผู้ชาย นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมได้กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วผู้หญิงย่อมมีอิสระจากชาย มีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและผลประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ชาย โดยส่วนมาก สิทธิที่นักสตรีนิยมเรียกร้อง เช่น สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ การแสวงหาความสุขและสิทธิเสรีภาพ A Vindication of the Rights of Woman ผลงานของ Wollstonecraft (1789) เป็นงานเขียนแนวเสรีนิยมชิ้นแรก ซึ่งได้เขียนออกมาเพื่อการต่อสู้เรียกร้องให้ผู้หญิงได้รับสิทธิทางการเมืองและการศึกษา นอกจากนี้ยังมีผลงานของ Thompson (1825) ที่ได้เขียนหนังสือออกมาเช่นเดียวกัน โดยเขาได้ออกมาตอบโต้ในหนังสือ William Thompson's Appeal ว่า ผู้หญิงก็มีความสามารถและสติปัญญาไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย และความแตกต่างกันทางกายภาพของผู้หญิง ก็ไม่น่าจะนำมาเป็นประเด็นเพื่อตัดสิทธิพวกเธอออกจากการเมือง

นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมออกมาเรียกร้องการแก้ไขทางกฎหมายเพื่อให้ความเสมอภาคระหว่างเพศ และการมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน โอกาสในการทำงาน และโอกาสในการศึกษาเป็นผู้พิพากษา อีกทั้งสิทธิบางประการในการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตาม แนวคิดสตรีนิยมเสรีนิยม (Liberal Feminism) ก็ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงในการเรียกร้องสิทธิ เพราะเห็นว่า ความสำเร็จของแนวคิดสตรีนิยมส่งผลแค่ในระดับปัจเจกบุคคล แต่ปัญหาในการเรียกร้องยังมีอีกมากมาย การแก้ปัญหาจึงไม่ได้ไปแก้ตรงรากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริงเช่น ไม่ต้องการเปลี่ยน ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่เป็นปัญหาในเรื่องของการจ้างงาน ไม่ต้องการเปลี่ยน โครงสร้างครอบครัว แนวคิดนี้เรียกร้องแต่การเพิ่มวันหยุดให้กับผู้หญิงเพื่อเลี้ยงดูลูกแต่กลับไม่เห็นไปที่ผู้ชายมาเลี้ยงดูลูกแทน เป็นต้น (วิระดา สมสวัสดิ์, 2549)

กลุ่มแนวคิดสตรีนิยมหัวก้าวหน้า (Radical Feminism) สตรีนิยมหัวก้าวหน้าหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สตรีนิยมแนวรากเหง้า ได้เสนอว่า ผู้หญิงถูกผู้ชายกดขี่ เพราะผู้ชายมีอำนาจเหนืออยู่ทุกด้าน ระบบการปกครองแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ได้ทำให้ผู้หญิงดูด้อยกว่า ทั้งอำนาจของผู้ชายที่ควบคุมผู้หญิงในเรื่องเพศ และศักยภาพในการสืบพันธุ์ของผู้หญิง ดังนั้น เป้าหมายของกลุ่มแนวคิดสตรีนิยมหัวก้าวหน้า คือ การทำลายระบบเพศ-ชนชั้น ที่เป็นรากฐานของการที่ผู้ชายครอบงำผู้หญิง สตรีนิยมแนวคิดนี้ไม่ได้ต้องการเพียงเพื่อจะปลดปล่อยผู้หญิงให้ออกจากการครอบงำของผู้ชายเท่านั้น แต่ยังต้องการปลดปล่อยและเยียวยาผู้ชายจากผลกระทบของโครงสร้าง

อำนาจในสังคมที่ชายเป็นใหญ่อีกด้วย โดยสรุปแล้ว แนวคิดสตรีนิยมหัวก้าวหน้าวิเคราะห์การถูกกดขี่ของผู้หญิงในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ และถึงแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างของเศรษฐกิจสังคม จากทุนนิยมมาเป็น สังคมนิยม ก็ไม่อาจที่จะรับรองได้ว่า ผู้หญิงจะไม่ถูกกดขี่อีกต่อไป (วันทนี วาสิกะลิน, 2543)

กลุ่มแนวคิดสังคมนิยมสตรีนิยม (Socialist feminism) หรือ มาร์กซิสต์ (Marxist) แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งชนชั้นขึ้น (Class) ดังนั้นแนวคิดแบบสังคมนิยมจึงเสนอให้มีการวิเคราะห์ในเรื่องความสัมพันธ์ของชนชั้นที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม และสนับสนุนให้คนชนชั้นล่างลุกขึ้นมาต่อสู้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม นอกจากนี้จะเน้นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบทุนนิยมที่มาจากสังคมชายเป็นใหญ่ จาก ความในหนังสือเรื่อง The Origin of the Family, Property and State ผลงานของ ฟรีดริช เอนเกิลส์ (Fredrick Engels) โดยเขาได้เขียนถึงการกดขี่ผู้หญิงไว้ว่า ผู้หญิงโดนกดขี่มาตั้งแต่สมัยสังคมแบบ ดั้งเดิมที่เริ่มมีการแบ่งงานกันทำ ผู้ชายมีหน้าที่สำคัญคือการเลี้ยงสัตว์ มีฝูงสัตว์ไว้ในครอบครอง สามารถเก็บทรัพย์สินสมบัติได้ ในขณะที่เดียวกันผู้หญิงนั้นมีหน้าที่ในการมีลูก ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่เห็น ได้อย่างชัดเจนว่าผู้หญิงถูกกดขี่และมีความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้น

โดยสรุปแล้ว แนวคิดสังคมนิยมสตรีนิยม หรือ มาร์กซิสต์ (Marxist) ต้องการเน้นให้ เห็นถึงความแตกต่างของผู้หญิงและผู้ชาย ที่ถูกกำหนดด้วยสถานะของสังคม และการเปลี่ยนแปลงที่ สำคัญจะต้องเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ โดยการเรียกร้องจากชนชั้นราก หญ้า ที่มีอยู่ในแต่ละสังคม (วันทนี วาสิกะลิน, 2543)

ต่อมาก็ได้มีกลุ่มแนวคิดที่สำคัญ อีก 4 แนวคิด ซึ่งแต่ละแนวคิดก็เน้นไปที่การแก้ไข ปัญหาสำคัญในแต่ละด้านซึ่งแบ่งแยกเป็นประเด็น ดังนี้

กลุ่มสตรีนิยมผิวดำและสตรีโลกที่สาม (Black feminism and Third world feminism) แนวคิดนี้มีความคิดเห็นว่า ลัทธิทุนนิยมทำให้เกิดการแบ่งแยกผิว และในขณะเดียวกันก็โดน แบ่งแยกไปทุก ๆ เรื่อง จนถึงการแบ่งแยกสตรีผิวดำ คนผิวดำจะถูกจำกัดจำนวน และการมีลูก แนวคิดสตรีนิยมผิวดำมีความคิดว่าการถูกกดขี่ผู้หญิงมาจากการที่สังคมชายเป็นใหญ่ นำไปสู่ปัญหา ต่าง ๆ เช่น การต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยทาส ลัทธิอาณานิคม ลัทธิจักรวรรดินิยม การแบ่งแยกเชื้อ ชาติหรือการเหยียดสีผิว เช่นเดียวกันกับสตรีนิยมในโลกที่สาม ผู้หญิงก็ถูกกดขี่ในสังคมที่ชายเป็น ใหญ่ และยังถูกกดขี่จากการพัฒนาประเทศ ที่ตามองตะวันตก โดยระบบทุนนิยม เสรีนิยม จึงเกิด การกดขี่ซ้ำซ้อนเช่นเดียวกันกับสตรีผิวดำ

แนวคิดของกลุ่มสิทธิสตรีผิวดำและสตรีโลกที่สามนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมแนวสังคมนิยม โดยการแสดงให้เห็นถึงการถูกกดขี่ที่ซับซ้อนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งระบบเศรษฐกิจและรวมถึงการเหยียดสีผิวอีกด้วย

กลุ่มสิทธิสตรีด้านรัฐสวัสดิการ (Welfare feminism) งานเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองหรือข้อคิดของสตรีในรัฐสวัสดิการ มีหลายเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น Wilson (1977, 1980), Bryan et al. (1985), Ungersom (1985), Dale and Foster (1986), Pascall (1986) อ้างถึงใน Williams, 1989) โดยแนวคิดนี้เปรียบเสมือนเงาของแนวคิดเสรีนิยม ที่เป่าหมายสำคัญอันดับแรกคือ การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้ง แต่หลังจากนั้นก็ได้เปลี่ยนเป็นการรณรงค์เพื่อการพัฒนา บริการของรัฐสำหรับสุขภาพของมารดาและเด็ก ผลประโยชน์ในการตั้งครรภ์

โดยสรุปแนวคิดนี้เน้นไปที่เรื่องของสวัสดิการของผู้หญิงในสังคมเป็นหลัก ผู้หญิงจะต้องได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันในการออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงต้องได้รับสิทธิสวัสดิการที่เหมาะสมในฐานะของมารดาเมื่อมีการตั้งครรภ์ และในฐานะของภรรยา รวมทั้งแนวคิดนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสวัสดิการ ครอบครัว ผู้หญิง และการแบ่งแยกเพศในการทำงาน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อผู้หญิงในการบริการในฐานะของมารดา สิทธิส่วนบุคคลและในฐานะของคนใช้แรงงานอีกด้วย

กลุ่มสิทธิสตรีฝ่ายขวาหรือแนวเสรีนิยมใหม่ (Libertarian feminism) แนวคิดพื้นฐานของกลุ่มนี้เกิดจาก ความสำเร็จในทางการเมืองของกลุ่มขวาใหม่ และได้ตั้งกลุ่มชื่อว่า Libertarian feminists จุดเน้นอยู่ที่เสรีภาพของปัจเจกบุคคลต่อการค้าเสรี ไม่ใช่ในด้านของกฎหมายเหมือนกลุ่มเสรีนิยม คำขวัญของกลุ่มนี้คือ เพื่อชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินสมบัติ (for life, liberty and property) ปัญหาที่สำคัญที่กลุ่มนี้เรียกร้องคือ กฎหมายการจ้างงานที่กีดกัน ทำให้นายจ้างไม่จ้างงานผู้หญิง ประการที่สอง คือ ผลประโยชน์ของเด็กหรือสิทธิในการเลี้ยงดูเด็ก จะส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในบ้าน การส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ เปิดรับสมัครพนักงานตามความสามารถและประเด็นสุดท้ายคือ การเปิดเสรีภาพทางการค้า และเรียกร้องความช่วยเหลือจากรัฐในการดูแลเด็ก ซึ่งจะได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงไปทำงาน

โดยสรุปนักสตรีนิยมแนวเสรีภาพนี้ เป็นกลุ่มที่ต่อต้านความสำคัญทางชีววิทยาของผู้หญิง ซึ่งบางคนอาจจะมองว่า มันเป็นบทบาทพื้นฐานของผู้หญิง สิ่งที่กลุ่มนี้เห็นพ้องต้องกันคือ ปัจเจกนิยมและเสรีนิยม ใหม่ ฉะนั้นกลุ่มนี้จึงไม่สนใจในองค์กรสวัสดิการ เพราะมีความเห็นว่า รัฐจัดการอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว และบางส่วนก็ไม่ส่งเสริมชีวิตของผู้หญิง เพราะการกีดกัน หรือการสนับสนุนสภาพธรรมชาติของความเป็นแม่

แนวคิดสุดท้ายคือ กลุ่มสิทธิสตรีแนวนิเวศวิทยา ซึ่งผู้วิจัยต้องการที่จะนำมาศึกษา และวิเคราะห์แนวคิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวรรณกรรม แนวคิดนี้เป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดจากการมองธรรมชาติว่า โคนกคจีเช่นเดียวกันกับผู้หญิง ดังจะขออธิบายรายละเอียด ดังนี้

2. แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ

ความหมายของสตรีนิยมเชิงนิเวศ

สตรีนิยมเชิงนิเวศคือ การพิจารณาการเคลื่อนไหวทางสังคม เรื่องของการกดขี่ข่มเหง ผู้หญิงและธรรมชาติซึ่งเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน มันเป็นหนึ่งในแนวคิดที่มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เชื่อมโยงกันระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักทฤษฎีสตรีนิยมก็ได้นำเสนอแนวคิดนี้ออกไปอย่างแพร่หลายทำให้มีคนสนใจในประเด็นเรื่องของการกดขี่ระหว่างเพศ และการครอบงำของธรรมชาติ การกดขี่ให้ไม่เท่าเทียมกันในสังคมดั่งนั้น หน้าที่ของนักสตรีนิยมเชิงนิเวศ คือ การต่อต้านการขูดรีด การกดขี่ทางเพศ เชื้อชาติ ชนชั้นวรรณะเช่นเดียวกันกับการกดขี่ครอบงำธรรมชาติ

ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีหนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับงานที่เป็นนักเขียนหญิงขึ้นมาหลายตำราที่มีการตีพิมพ์ในหัวข้อ Ecofeminism ได้กล่าวไว้ว่า มุมมองที่สำคัญของ Ecofeminism คือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทั้งผู้หญิงที่มีบทบาทในสังคมและผู้หญิงทั่วไปในสังคมว่าถูกปฏิบัติในทางตรงกันข้ามที่ไม่ใช่มนุษย์และธรรมชาติก็ถูกทำให้เป็นอื่น

Ecofeminism สตรีนิยมเชิงนิเวศ เป็นความเชื่อเริ่มต้นที่เขียนโดยชาวฝรั่งเศสชื่อ ฟร็องซัวส์ โดบอน (Francoise d'Eaubonne) ในปี 1974 เธอเขียนหนังสือชื่อว่า Le Feminisme ou la Mort จากแรงบันดาลใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้จึงทำให้สตรีทั่วโลกออกมาวิพากษ์วิจารณ์และถกในประเด็น สตรีนิยมเชิงนิเวศ (Kheel & Marti, 2008)

คำว่า Ecofeminism เป็นการรวมกันของคำว่า ecology หมายถึง นิเวศวิทยา และคำว่า feminism หมายถึง ลัทธิสตรีนิยม เมื่อนำคำสองคำนี้มารวมกัน จึงหมายถึง สตรีนิยมเชิงนิเวศ ซึ่งมีความเชื่อว่า ระบบนิเวศและผู้หญิงเหมือนกันอย่างหนึ่งคือ ระบบนิเวศถูกกดขี่โดยมนุษย์และผู้หญิงถูกกดขี่ภายใต้ความเชื่อหรือแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศวิทยา ให้ความเห็นว่าเมื่อผู้หญิงถูกเปรียบเทียบกับเป็นธรรมชาติ ดังนั้นการกระทำต่อธรรมชาติและผู้หญิงเสมือนเป็นบุคคลที่ต่ำกว่า จึงเป็นเรื่องที่เรียกว่าเป็นธรรมชาติ เป็นปกติธรรมดา (naturalized)

แม้จะเรียกแนวคิดนี้โดยรวมว่า “สตรีนิยมเชิงนิเวศ” แต่แนวคิดนี้ก็ยังคงแตกสาขาแยกย่อยแตกต่างกันไปอีกหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็มีรากฐานที่มาจากแนวคิดสตรีนิยมที่แตกต่างทั้งในด้านภาคปฏิบัติและปรัชญา ความคิดเห็นที่แตกต่างนี้ ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นแนวคิดที่แตกต่างของ

ทฤษฎีสตรีนิยมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นความเข้าใจที่แตกต่างเกี่ยวกับธรรมชาติ ข้ออธิบายและหลักเกณฑ์ที่นำไปใช้กับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป (Warren, 1993) ดังเช่น แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศสายเสรีนิยม แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศสายมาร์กซิสต์ และสตรีนิยมเชิงนิเวศสายถอนรากถอนโคน เป็นต้น

แม้จะมีแนวคิดที่แตกแยกออกไปหลายสาขา แต่สาระสำคัญของสตรีนิยม ก็คือ ได้สร้างข้อถกเถียงใหม่ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดที่ยึดเอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง หรือ anthropocentric อันเป็นที่มาของการแยกคู่ตรงข้าม คือ มนุษย์/ธรรมชาติ ที่ทำให้มีการแยกมนุษย์ออกจากธรรมชาติอย่างสิ้นเชิง เปรียบเหมือนกับการที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบ่งขั้วหญิง/ชาย ที่แบ่งแยกผู้ชายออกจากผู้หญิง สตรีนิยมเชิงนิเวศเห็นว่าแนวคิดทั้งสองใช้เหตุผลในการควบคุมบังคับร่วมกัน บนพื้นฐานของตัวแบบหลักที่ว่า ผู้หญิงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ในขณะที่ชายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวัฒนธรรม (Garrard, 2004) โดยสรุปประเด็นของสตรีนิยมเชิงนิเวศ คือ

1) ผู้หญิงใกล้ชิดธรรมชาติ ผู้หญิงสามารถปกป้องคุ้มครองธรรมชาติได้ถ้าผู้หญิงได้รับความรู้เพียงพอ ลักษณะทางสรีรศาสตร์ของผู้หญิง ทำให้ดูใกล้ชิดกับธรรมชาติ เดอ โบวัวร์ (De Beauvoir) ได้สรุปถึงสรีรศาสตร์ของผู้หญิงว่า เป็นเหยื่อของสัตว์ตระกูลมนุษย์ เพราะอวัยวะที่สำคัญในร่างกายของผู้หญิงหลายอย่าง ไม่ได้มีหน้าที่ที่ดีต่อสุขภาพและร่างกายเลย แต่มักเป็นที่มาของความเจ็บไข้ได้ป่วย ยกตัวอย่าง เช่น น้ำอกของผู้หญิงก็ไม่ได้มีผลดีต่อสุขภาพ เพราะอาจโดนตัดทิ้งในช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตก็ได้ การมีประจำเดือนก็เป็นเรื่องของความไม่สะดวก บางครั้งก็เจ็บป่วยทรมาน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะดวกได้ และในขณะที่ท้อง ต้องสูญเสียพลังงานและสารอาหารของตนให้แก่ลูกในท้อง และที่เสี่ยงชีวิตมากที่สุด ก็คือ การคลอดบุตร เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงตกเป็นทาสของความเป็นสัตว์มากกว่าผู้ชาย เมื่อคลอดบุตรออกมาแล้ว ก็เช่นเดียวกับสัตว์เพศเมียที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนม จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเหมือนสายสัมพันธ์ของธรรมชาติ ผู้หญิงต้องคอยดูแลปกป้องเด็กที่เปรียบเสมือนสัตว์ (ธรรมชาติ) เพราะยังไม่รู้ภาษาช่วยเหลือตนเองไม่ได้

2) การกดขี่ธรรมชาติและผู้หญิงมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากเหตุผลข้างต้นคือ ผู้หญิงใกล้ชิดหรือมีความเหมือนกับธรรมชาติจึงทำให้มีการเปรียบเทียบว่า ผู้ชายเหมือนกับวัฒนธรรมตามมา การที่มนุษย์มีวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะสร้างวัฒนธรรมขึ้น กิจกรรมส่วนใหญ่ของผู้หญิงมีแต่เลี้ยงดูลูก จึงทำให้ผู้ชายมีเวลาในการสร้างสรรค์สิ่งที่ยั่งยืนกว่า อาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงสร้างสิ่งมีชีวิตที่เป็นเหมือนธรรมชาติได้ แต่ไม่คงทนถาวร เพราะสิ่งมีชีวิตนั้นสามารถสูญสลายได้ แต่ในทางกลับกันผู้ชายสามารถสร้างสิ่งที่ยั่งยืนกว่าและเป็นรูปธรรมมากกว่า นอกจากนั้นกิจกรรมฆ่าทำลายชีวิตกลับถูกยกย่องสรรเสริญ มากกว่าความสามารถในการมีบุตร ผู้หญิงจึงตกอยู่

ในสถานะของธรรมชาติ คือเป็นผู้ถูกเอาเปรียบและโดนกดขี่ห่มเหงจากวัฒนธรรม ที่สร้างขึ้นโดยผู้ชาย

3) การเพิ่มของประชากรมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ผู้หญิงไม่มีสิทธิในการคุมกำเนิดด้วยตนเอง การคุมกำเนิดต้องขึ้นอยู่กับผู้ชาย ผู้หญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องการมีลูกด้วยเช่นกันเพราะจะทำให้ผู้หญิงสามารถควบคุมจำนวนประชากรได้อีกทางหนึ่ง (Karen, 1994 อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสิน, 2523)

3. การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ

Warren (1993) ได้อธิบายแนวคิดของสตรีนิยมเชิงนิเวศไว้ว่า ไม่ว่าจะสำนวนใดก็ตาม ก็ให้ความสำคัญในประเด็นของ การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ (women-nature connections) มาก เพราะเป็นคำสำคัญในการอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการครอบงำผู้หญิงกับการครอบงำธรรมชาติ วอเรน ชี้ให้เห็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ว่ามีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะก็สะท้อนให้เห็นแนวคิดและมุมมองของนักสตรีนิยมเชิงนิเวศ ดังนี้

1) การเชื่อมโยงในทางประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติมีมาตั้งแต่สมัยกรีก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อครอบงำและกดขี่ เช่น การมองผู้หญิงว่าเป็นสัตว์ที่มีอารมณ์รุนแรง ควบคุมตัวเองไม่ได้

2) การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์ เป็นมโนทัศน์ที่มีพื้นฐานมาจากวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ นั่นคือวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่แยกเหตุผลออกจากธรรมชาติโดยสิ้นเชิง เช่น เหตุผล/ อารมณ์ (reason/emotion) จิตใจ/ ร่างกาย (mind/body) วัฒนธรรม/ธรรมชาติ (culture/nature) มนุษย์/ธรรมชาติ (human/nature) หญิง/ชาย (man/woman) นอกจากนี้แล้วยังประกอบด้วยมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการครอบงำและจัดลำดับชั้น ด้วยกรอบความคิดของลัทธิต่าง ๆ เช่น sexism racism, classicism heterosexism กรอบมโนทัศน์เหล่านี้ล้วนเป็นตัวที่กำหนดการกดขี่ครอบงำและครอบมโนทัศน์แบบชายเป็นใหญ่ทั้งสิ้น กรอบมโนทัศน์สุดท้ายคือ มโนทัศน์ที่ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศ และเพศสภาพ (sex-gender differences) ด้วยการอธิบายว่าร่างกายของผู้ชายแตกต่างจากร่างกายของผู้หญิง ร่างกายของผู้หญิงสามารถรับธรรมชาติได้ง่ายกว่าชาย มโนทัศน์ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศระหว่างชายและหญิงนี้ แสดงออกมาให้เห็นในจิตสำนึกเกี่ยวกับธรรมชาติของหญิงมากกว่าชาย นั่นจึงเป็นที่มาของแนวคิด ที่มาจากกระบวนทัศน์แบบตะวันตกที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของบุรุษเพศนั่นเอง

3) การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ และการปฏิบัติ นักสตรีนิยมเชิงนิเวศหลายคนได้เปิดเผยให้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับการสิ่งแวดล้อม โดยการ

ยกตัวอย่างให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่โคจรกระทำอย่างไร ผู้หญิงโคจรกระทำอย่างไร เช่น อันตรายต่อสุขภาพและองค์ประกอบที่ไม่ได้สัดส่วนของการสนับสนุนช่วยเหลือแก่ผู้หญิง และ เด็กๆชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความลำบากของผู้หญิงในการป้องกันตนเอง นักวิชาการสตรีนิยมด้านสิทธิของสัตว์ ได้แย้งว่า โรงงานฟาร์ม การทดลองโดยใช้สัตว์ การล่าสัตว์เพื่อบริโภคเนื้อต่างผูกโยงอยู่กับมโนทัศน์และการปฏิบัติของลัทธิชายเป็นใหญ่ (Adam, 1990; Kheel, 1985; Slicer, 1991) บางกลุ่มก็เชื่อมโยงการข่มขืนและภาพลามก กับการนิยามอัตลักษณ์ทางเพศของชายไปใช้ทั้งในการข่มขืนเพศหญิงและธรรมชาติ ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงการกดขี่ผู้หญิงและธรรมชาติเข้าด้วยกัน

4) การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์ นักสตรีนิยมเชิงนิเวศบางคนได้เปิดเผยให้เห็นลักษณะร่วมและการลดคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ ที่ปรากฏหลักฐานในศาสนา เทววิทยา ศิลปะและวรรณคดี การสร้างหลักฐานพยานเช่นนี้ได้เชื่อมโยงและทำให้พวกเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโครงการของสตรีนิยมเชิงนิเวศ เพื่อสร้างและสนับสนุนการสร้างเสรีภาพและโลกทัศน์หลังปีตาธิปไตย และ โลกบนพื้นฐานของจิตวิญญาณและเทววิทยา ดังนั้นลัทธิสตรีนิยมเชิงนิเวศจึงได้รับการนำเสนอในฐานะผู้สนับสนุนสัญลักษณ์ของจิตวิญญาณทางเลือก จิตวิญญาณหรือเทวนิยมนี้ มีความเป็นชุมชนยูโทเปีย การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงของผู้หญิง- ธรรมชาติ ช่วยให้เข้าใจ “การเมืองของจิตวิญญาณสตรีได้” (Spretnak, 1981)

ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศบางแนวคตินำเสนอผ่านวรรณกรรมที่เรียกว่า “งานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติ (nature writing)” เพื่อจะแสดงให้เห็นสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงธรรมชาติกับภาษาคือภาษาผู้หญิงกับธรรมชาติ นักวิจารณ์วรรณคดีอย่าง Murphy (1988) อธิบายให้เห็นว่ามโนทัศน์ชายเป็นใหญ่เหนือธรรมชาติและผู้หญิง ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นข้อเท็จจริง โดยการเปรียบเทียบว่า การข่มขืนกระทำชำเรา และการครอบงำโลกและผู้หญิงที่อาศัยอยู่บนโลก ซึ่งแนวคิดนี้ จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทฤษฎีวรรณคดีสตรีนิยมเชิงนิเวศในเวลาต่อมา

นอกจากนี้แล้ว ยังได้เพ่งเล็งไปที่ภาษา และสัญลักษณ์ของปีตาธิปไตยที่เชื่อมโยงระหว่างภาษาของความเป็นเพศและธรรมชาติ ตัวอย่าง ภาษาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและทำให้ธรรมชาติกลายเป็นผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ได้ยืนยันถึงความเป็นเพศสภาพ ซึ่งได้อธิบายว่า “ธรรมชาติคือแม่” มันได้ยืนยันให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้อธิบายผู้หญิงและธรรมชาติ

ในบางครั้ง ผู้หญิงก็ได้รับการอธิบายในศัพท์ของสัตว์บางชนิด เช่น วัว หมาป่า ไก่ งู สุนัขตัวเมีย ค้างคาวแก่ แมว ทำนองเดียวกันกับที่ธรรมชาติ ก็มักได้รับการเรียกในศัพท์ของผู้หญิง เช่น ธรรมชาติถูกข่มขืน ครอบงำ ควบคุม ดังเช่นในบทพรรณนาที่ว่า

“ของสงวน” ของเธอถูก “ทะลุทะลวง” และ “มดลูก” ของเธอรองรับ “ผู้ชายของวิทยาศาสตร์” ท่อนไม้แห่งมดลูก โคนล้มและถูกตัดขาด ผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ถูกขูดเซาะและแผ่นดินที่ถูกไถทิ้งทอดยาวไกล ก็แห้งแล้งเปล่าประโยชน์ ตัวอย่างนี้ยืนยัน ภาษามักทำให้ธรรมชาติเป็นผู้หญิงและมักจะพรรณนาผู้หญิงให้เป็นธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นการครอบงำค้ำจี้ทั้งธรรมชาติและผู้หญิงอยู่เสมอ (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร, 2544)

5) การเชื่อมโยงโดยการเมือง นับแต่ ฟร็องซัวส์ โดบอน เป็นคนเริ่มต้นศัพท์คำว่า สตรีนิยมเชิงนิเวศ ในปี 1974 แนวคิดดังกล่าวก็ถูกนำไปเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนั้นสตรีนิยมเชิงนิเวศ จึงมักจะถูกมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้หญิง รากหญ้าโดยได้รับการกระตุ้นอย่างเร้าร้อนโดยภาคปฏิบัติการทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การต่อต้านนิวเคลียร์ การต่อต้านการสะสมอาวุธ ฯลฯ ความหลากหลายทางความคิดเห็นของสตรีนิยมเชิงนิเวศต่อสิ่งแวดล้อมเป็นความพยายามที่เอาจริงเอาจัง เช่น การทำกิจกรรมของกลุ่มรากหญ้า และการยืนยันเกี่ยวกับการเมือง โดยการพัฒนาการวิเคราะห์การครอบงำที่สร้างความชัดเจนได้มากและมีผลในทางปฏิบัติ

6) การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม นักปรัชญาด้านวรรณคดี ที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงผู้หญิงและธรรมชาติ ปรากฏตัวขึ้นในพื้นที่ของปรัชญา สิ่งแวดล้อมที่รู้จักกันในชื่อ “จริยธรรมสิ่งแวดล้อม” (environmental ethics) ที่แสดงให้เห็น การเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์และการกระทำต่อสตรี และธรรมชาติ ต้องการการวิเคราะห์เชิงจริยธรรมของสตรีนิยม เชิงนิเวศและการตอบสนองอย่างน้อยที่สุด เป้าหมายของจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของสตรีนิยมเชิงนิเวศ ก็เพื่อยืนยันว่ามนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความคิดแบบชายเป็นใหญ่ (Warren, 1990) นี่คือนสิ่งที่อาจนำไปสู่การพัฒนา จริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศเพื่อที่จะดูแลให้เป็น ไปสู่การพัฒนา จริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศ

จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ เป็นแนวคิดซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดสตรีนิยมกับแนวคิดนิเวศวิทยาเข้าด้วยกัน และเป็นวาทกรรมที่พยายามจะเพิ่มเติมและขยายบทบาทของสตรี ให้มีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกันนั้นก็พยายามตอบโต้การกดขี่ครอบงำสตรี และธรรมชาติตามแนวคิดปิตาธิปไตย โดยการนำเสนอวาทกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของการมองแบบสตรีนิยมนั่นเอง

จากความหมายของสตรีนิยมเชิงนิเวศข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการนำประเด็นหลัก 6 ประเด็นข้างต้น เพื่อมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติและ การโดนกดขี่ข่มเหงโดยมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ และถูกทำให้เป็นเช่นนั้น โดยผู้ชาย อันได้แก่ การเชื่อมโยงในทาง

ประวัติศาสตร์, การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์, การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ และการปฏิบัติ, การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์, การเชื่อมโยงโดยการเมือง และการเชื่อมโยงโดยจริยธรรม

4. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม

4.1 ความหมายของวรรณกรรม

ธวัช ปุณโณทก (2527) กล่าวว่า “วรรณกรรม” ในความหมายของนักศึกษาด้านวรรณกรรมนั้น หมายถึงงานเขียนหนังสือทุกชนิดทุกประเภท ไม่จำกัดว่าเรื่องใดมีคุณสมบัติตามลักษณะของวรรณคดี คือไม่เน้นในเชิงคุณค่าของงานเขียนหนังสือ ฉะนั้นคำว่าวรรณกรรมจึงมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Literary Works หรือ General Literature การที่นิยมใช้คำว่า “วรรณกรรม” ก็คงเลี่ยงจาก วรรณคดี ซึ่งหมายถึงหนังสือที่ได้รับการยกย่องจากคณะกรรมการโบราณคดีสโมสรนั่นเอง ฉะนั้นคำว่า วรรณกรรม จึงมีผู้นิยามกันใหม่ ดังนี้

สิทธา พิณีภูวตล และคณะ (2515) วรรณกรรม หมายถึงงานเขียนในรูปบทกวีนิพนธ์ ร้อยกรอง และข้อเขียนทั้งหมดที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น เรียงความ บทละคร บทภาพยนตร์ บทโทรทัศน์ ตลอดจนคอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์

อิงอร สุพันธ์วิช (2547) กล่าวว่า วรรณกรรมหมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่ใช้ชั้นเชิงทางศิลปะ เพื่อเรียบเรียงขึ้นในการสื่อสารประการต่าง ๆ เช่น งานเขียนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย ร้อยกรอง บทความ บทวิจารณ์ หรือสารคดี ที่ไม่ใช่ตำราเรียน

Eagleton (1996) วรรณกรรมคืองานเขียนจากจินตนาการ เป็นเรื่องที่แต่งขึ้น ไม่ใช่เรื่องจริง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรม ว่า หมายถึงสิ่งที่เขียนขึ้นทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด หรือความมุ่งหมายใด เช่น คำอธิบายวิธีใช้กล้องถ่ายรูป รวมทั้งไบปลิว หนังสือพิมพ์ นวนิยาย วรรณกรรมจึงมีความหมายกว้างที่สุด และวรรณกรรมที่แต่งดีได้รับการยกย่องจากคนทั่วไปจึงเรียกว่า วรรณคดี โดยคุณสมบัติที่ทำให้วรรณกรรมและวรรณคดีต่างกันคือ วรรณศิลป์

โดยสรุป วรรณกรรม คือ งานเขียนทุกชนิดที่ได้รับการแต่งขึ้น อาจจะเป็นเรื่องที่ยังอิงจากความเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ อีกทั้งไม่จำกัดความสั้น ยาว ของเนื้อหา ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการเขียน

4.2 ประเภทของวรรณกรรม

ธวัช ปุณโณทก (2527) กล่าวว่า วรรณกรรมตามความหมายข้างต้น แบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1) ประเภทสารคดี (Non-Fiction) คือวรรณกรรมที่มีความมุ่งหมายที่จะแสดงความรู้ ความคิด ความจริง ความกระจำง และเหตุผลเป็นสำคัญ อาจจะเขียนเชิงอธิบาย เชิงวิจารณ์ เชิงแนะนำสั่งสอน โดยอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีระบบมีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อมุ่งตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นให้แก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา

ความเรียง (Essay) คือการถ่ายทอดความรู้ อาจจะได้มาจากประสบการณ์ หรือตำราวิชาการ มาเป็นถ้อยความตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตามความรู้ ความคิดที่เขียนเสนอมา บางครั้งมีผู้เรียกว่า “สารคดีวิชาการ”

บทความ (Article) คือความคิดเห็นของผู้เขียนต่อเรื่องราวที่ประสบมาหรือต่อข้อเขียนของผู้อื่น หรือต่อเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ในการเขียนบทความผู้เขียนมุ่งที่จะบอกถึงความเห็น ความรู้สึกนึกคิดมากกว่าที่จะถ่ายทอดความรู้เหมือนความเรียง

สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) คือการบันทึกการท่องเที่ยวและเรื่องราวต่างๆ ที่ประสบพบเห็นขณะที่ท่องเที่ยวไป โดยมุ่งที่จะให้ความรู้แก่ผู้อ่านและให้ความเพลิดเพลินด้วย

สารคดีชีวประวัติ (Biography) คือ การบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคลิภาพหนึ่งมุ่งที่จะให้เห็นถึงสภาพชีวิต ประสบการณ์ของบุคลิภาพนั้นทุกแง่มุม แต่ไม่ใช่ประวัติศาสตร์และนิยาย

อนุทิน (Diary) คือการบันทึกประจำวันที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง จะเป็นการบันทึกความรู้สึนึกคิดของตนเองประจำวัน หรืออาจจะบันทึกประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือบันทึกเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตือนความจำ

จดหมายเหตุ (Archive) คือการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของทางราชการ หรือบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของสถาบัน หน่วยงานหรือตระกูล โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานเชิงประวัติเหตุการณ์ของชาติ หรือของสถาบัน หรือหน่วยราชการ หรือของตระกูล

2) ประเภทบันเทิงคดี (Fiction) คือข้อเขียนเรื่องราวที่ผู้เขียนมุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านวัตถุประสงค์หลัก และข้อคิด คตินิยม หรือสอนใจ ฯลฯ แก่ผู้อ่านเป็นวัตถุประสงค์รอง ซึ่งสามารถจำแนกย่อยออกได้เป็น

นวนิยาย (Novel) คือการเขียนผูกเรื่องราวของชีวิตอันมีพฤติกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน ในลักษณะจำลองสภาพชีวิตของสังคมส่วนหนึ่งส่วนใด โดยมีความมุ่งหมายให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่าน คือให้ผู้อ่านเกิดสะท้อนอารมณ์ไปกับเนื้อเรื่องอย่างมีศิลปะ

เรื่องสั้น (Short Story) คือการเขียนเรื่องจำลองสภาพชีวิตในช่วงสั้น คือมุมหนึ่งของชีวิต หรือเหตุการณ์หนึ่ง หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิต เพื่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจผู้อ่าน หรือ

นิยามอีกอย่างหนึ่งว่า เรื่องสั้นคือวิกฤตการณ์ชุดหนึ่ง มีความสัมพันธ์สืบเนื่องกัน และนำไปสู่จุดยอดหนึ่ง (Climax)

บทละคร เป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีเช่นเดียวกัน เช่น บทละครวิทยุ บทละครพูด และบทละครโทรทัศน์ เป็นต้น

4.2.1 นวนิยาย

ความหมายของนวนิยาย

สุพรรณิ วราทร (2519) กล่าวว่า คำว่านวนิยายในภาษาไทย เป็นคำศัพท์ใหม่ที่ใช้เรียกวรรณกรรมประเภทเรื่องสมมุติหรือบันเทิงคดี (Fiction) ที่เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่า เรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก

นวนิยาย มาจากภาษาอังกฤษว่า Novel, Novella ในภาษาอิตาเลียนและ novellas ในภาษาละตินคำนี้ใช้เป็นครั้งแรกเพื่อเรียกนวนิยายอย่างใหม่ของบอคาจีโอ (Boccaccio) ที่แต่งเรื่อง เดคาเมรอน (Decamerone) ซึ่งแต่งขึ้นราว ค.ศ. 1338-1340 การที่เรื่องเดคาเมรอน ได้รับการกล่าวขวัญจากคนสมัยนั้นว่าเป็นนิยายแบบใหม่หรือนวนิยายนั้น เป็นเพราะบอคาจีโอ เริ่มใช้กลวิธีการเขียนตามแบบนวนิยายในสมัยปัจจุบันกล่าวคือ เขียนเล่าเป็นเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสมจริง แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องราวดังกล่าวในวรรณกรรมนั้นเป็นเรื่องสมมุติไม่ใช่เรื่องจริง นอกจากนี้ก็มีวิธีการเสนอเรื่องให้ยอกย้อนชวนติดตาม และมีแนวคิดกว้างขวาง มีลักษณะต่างไปจากการเขียนนิทานนิยายแต่เดิม ที่มักสร้างเรื่องจากจินตนาการ และอุดมคติของผู้เขียน แต่ผู้เขียนกลับทำให้เรื่องที่อ่านนั้นดูเหมือนเป็นเรื่องจริง โดยอาศัยการเล่าเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์แล้วสะท้อนแนวคิดสำคัญของเรื่องให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของศาสนาเป็นต้น อย่างไรก็ตามเรื่องเดคาเมรอน ก็เป็นเรื่องต้นกำเนิดของการเขียนนวนิยายตะวันตกเท่านั้น ยังไม่ได้มีลักษณะเป็นนวนิยายอย่างในปัจจุบันอย่างแท้จริงนัก แต่ก็มีอิทธิพลต่อนักเขียนในยุคหนึ่งและยุคต่อมาด้วย เพราะหลังจากนี้เป็นต้นมา ก็มีการเขียนนวนิยายหรือเรื่องเล่าแบบใหม่ ก็กลายเป็นรูปแบบวรรณกรรมอย่างใหม่ที่แพร่หลายไปทั่วยุโรป (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2537) นวนิยายตามแบบแผนเช่นปัจจุบันนี้เริ่มมีขึ้นเมื่อตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประพันธ์นวนิยายที่แท้จริงคนแรกของอังกฤษ คือ แดเนียล เดอโฟ (Daniel Defoe) ซึ่งแต่งเรื่อง โรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) เมื่อ ค.ศ. 1719

วิภา กงกะนันทน์ (2540) กล่าวว่า นักวิชาการของตะวันตกที่กล่าวถึงนวนิยายในฐานะที่เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งมีอยู่หลายคนทั้งชาวยุโรปและอเมริกัน แต่ผู้ที่อธิบายศาสตร์แห่งนวนิยายให้เข้าใจได้ดีกว่าผู้อื่น คือ Forster (1927) ซึ่งกล่าวว่านวนิยายเป็นบันเทิงคดี

ร้อยแก้วรูปแบบหนึ่งที่จะมีความยาวไม่น้อยกว่า 50,000 คำ ซึ่งผู้แต่งใช้สร้างเรื่องราวที่สมมุติขึ้นให้ดูเป็นเรื่องจริง หรือเหมือนเรื่องจริง

Trallope (1995) อธิบายว่า นวนิยายเป็นสิ่งที่แสดงภาพชีวิตคนสามัญซึ่งทำให้คล้ายชีวิตจริงด้วยการสอดแทรกอารมณ์ และทำให้น่าอ่านโดยแทรกเหตุการณ์สะท้อนอารมณ์ นวนิยายควรแสดงภาพชีวิตจริง ซึ่งมีใช้ภาพของบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จักหรือเป็นบุคคลซึ่งผู้แต่งรู้จัก แต่เป็นตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้น โดยกำหนดให้มีลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์อันเป็นที่รู้จักกันดี (Shaw, 1972)

ส่วน Highet (1953) ได้อธิบายสั้น ๆ ว่า นวนิยายหมายถึงเรื่องร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหารหรือเรื่องเล่าที่สมมุติขึ้นซึ่งมีความยาวเกินกว่า 30,000 ถึง 40,000 คำและใน Cassell's Encyclopedia of World Literature (Highet, 1953 อ้างถึงใน ธวัช ปุณฺณโกต, 2527) ได้ให้ความหมายว่า นวนิยายเป็นโครงเรื่องจำลองจากชีวิตจริง สามารถแสดงให้เห็นเหตุผลที่ปรุงแต่งชีวิตนั้นขึ้นจากหลักความจริงทั้งปวงและมีการวิเคราะห์เห็นพฤติกรรมตามหลักจิตวิทยา

สรุปได้ว่า นวนิยาย คือ วรรณกรรมร้อยแก้วที่แต่งขึ้นโดยมีความยาวพอประมาณ โครงเรื่องและตัวละครได้จำลองจากชีวิตจริงมีการปรุงแต่งเพื่อให้เกิดอารมณ์และมึปมปัญหาหลากหลายปม และมีการคลี่คลายปัญหาในตอนจบของเรื่อง

1) องค์ประกอบของนวนิยาย

สุพรรณิ วราทร (2519) จากการศึกษาวิธีการและทำนองแต่งนวนิยายของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงหลาย ๆ ท่าน สรุปได้ว่า สิ่งสำคัญของนวนิยายที่จะต้อง มี 6 ประการ ดังนี้ คือ

(1) โครงเรื่อง (Plot) คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเหตุผลต่อกัน โดยมีความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดการต่อสู้ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจและติดตาม โครงเรื่องของนวนิยายมี 2 ชนิด คือ โครงเรื่องใหญ่ (main plot) คือ แนวที่ผู้ประพันธ์ ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนไขปมเหล่านี้ในตอนจบ และ โครงเรื่องย่อย (sub plot) คือ เรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่มีความสำคัญน้อยกว่า แต่เป็นส่วนที่เพิ่มความสนุกสนานแก่นื่อเรื่อง ฉะนั้นในนวนิยายเรื่องหนึ่งอาจมีโครงเรื่องย่อยได้หลายโครงเรื่อง

(2) ตัวละคร (Character) คือผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้แสดง พฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้ว เรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ตัวละครของนวนิยาย มี 2 ประเภท คือ ตัวละครเอก (the major character) คือตัวละครซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องโดยตลอด

หรือ เป็นศูนย์กลางของเรื่อง และ ตัวละครประกอบหรือตัวละครย่อย (the minor character) คือตัวละครซึ่งมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนประกอบของการดำเนินเรื่องเท่านั้น แต่ก็ต้องมีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องและตัวละครสำคัญให้เด่นชัดขึ้นด้วย

(3) บทสนทนา (Dialogue) คือ การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทสนทนาที่ดีต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและที่สำคัญต้องมีลักษณะสมจริง คือ มีคำพูดที่เหมือนกับบุคคลในชีวิตจริงใช้พูดจากัน

(4) บรรยากาศ (Atmosphere) คือ รายละเอียดในนวนิยายส่วนที่ก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมตามโครงเรื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีพรรณนา เวลาและสถานที่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใดที่ไหน ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร นวนิยายโดยทั่วไปจะสร้างฉากให้เป็นส่วนประกอบของเรื่องเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์และเวลาที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่อง หรือช่วยกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละคร ช่วยสื่อความคิดของผู้แต่งหรือช่วยให้เรื่องดำเนินไป

(5) ความคิดเห็นของผู้แต่ง (Point of View) คือ ความคิดเห็น ทศนะหรือปรัชญา ของผู้เขียน ซึ่งสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร หรือ คำพูดของตัวละคร ในการเสนอความคิดเห็นหรือแนวคิดนี้ ผู้แต่งจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร

(6) ทำนองแต่ง (Style) คือแบบแผนและลักษณะท่วงทำนองในการแต่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ เช่น การเลือกใช้คำ ท่วงทำนองโวหาร และน้ำเสียงของผู้แต่ง (แต่งแบบแสดงอารมณ์ขัน อ่อนโยน ล้อเลียน) เป็นต้น

Hamalian and Karl (1967) ในการศึกษานวนิยาย ควรคำนึงถึงองค์ประกอบของนวนิยาย 6 ประการดังต่อไปนี้

(1) เนื้อเรื่อง (Story) กล่าวถึงอะไร มีจุดมุ่งหมาย (Theme) เช่นใด มีสาระสำคัญอย่างไร สมเหตุสมผลหรือไม่ เนื้อเรื่องนวนิยายยุโรป ปัจจุบันมักจะกล่าวถึงสิ่งต่างๆ แปลกๆที่เกิดขึ้นในชีวิตและในสังคม เช่น เรื่องศาสนา การเมือง ประวัติศาสตร์ การเศรษฐกิจ การอาชีพ ระบบการปกครอง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและปรัชญาซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด และเหตุผลที่น่าสนใจ ตามปกติเนื้อเรื่องกับจุดมุ่งหมายของผู้แต่งจะสัมพันธ์กันและไปด้วยกัน

(2) ฉาก (Setting) ในนวนิยาย ฉากก็คือมโนภาพของผู้เขียนซึ่งได้แสดงออกมาสู่ผู้อ่านด้วยคำพูด ฉากเหล่านี้จะมีลักษณะต่างๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติสามัญซึ่งผู้อ่านคุ้นเคย อยู่ใกล้ตัว และทั้งที่แปลกน่าตื่นตึ่ง อยู่ไกลตัว ไม่เคยรู้จัก บางทีก็มีลักษณะแฝงไว้ซึ่ง

วัฒนธรรม อารยธรรม ที่ลึกซึ้ง บางครั้งมีลักษณะเรียบๆ บางครั้งก็ตรงกันข้าม คือมีความยุ่งยาก ประกอบด้วยความกดดัน ความบีบคั้นในชีวิต บางทีก็เป็นฉากแห่งสันติสุข ฉากที่แสดงธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ หรือบางทีก็เป็นความแห้งแล้ง ยากจน ทุกข์แค้น ฉากต่าง ๆ ในนวนิยายที่ผู้เขียนวาดขึ้นนี้ จะต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง สัมพันธ์กับคำพูด และการแสดงออกของตัวละครด้วย

(3) การลำดับเรื่อง (Plot) ได้แก่ การนำเหตุการณ์ และเหตุบังเอิญต่างๆ ของเนื้อเรื่องมาต่อเข้าด้วยกันถ้า plot เรื่องอัดอาดเรื่อยเรื่อย ก็ไม่สนุก ไม่น่าอ่าน ต้องสัมพันธ์กับเวลาหรือสถานที่ ต้องไม่สับสนแต่บางครั้งก็อาจสลับที่กันได้โดยอาศัยเทคนิคการแต่ง เช่น การเล่าเรื่องย้อนหลัง เป็นต้น บางครั้งผู้อ่านก็ลำดับเหตุการณ์ไปตามที่เกิดก่อนหลัง อย่างธรรมดา ไม่มีการเล่าย้อนหลัง

(4) ความคิดเห็นของผู้แต่ง (Point of view) เป็นความคิดเห็นในแนวใด สอดแทรกอยู่ในตัวละครตอนไหนบ้าง สาเหตุของความคิดเห็นเกิดจากอะไร มีพัฒนาการอย่างไร ผลคืออะไร เช่นนี้เป็นต้น งานเขียนทุกชิ้นย่อมแสดงให้เห็นความคิดของผู้แต่ง ดังนั้นปัญหาจึงมิได้อยู่ที่ว่าผู้แต่งไม่มีความคิด แต่อยู่ที่ว่าผู้แต่งได้ทำให้ความคิดเช่นใดเด่นขึ้นมาจนผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ และความคิดนั้นมีความหมายอย่างไร

(5) การสร้างตัวละคร (Characters) นวนิยายในสมัยแรกๆ เป็นแบบ Idealism คือผู้แต่งมักจะวาดภาพตัวละครเอกจากบุคคลในสถานะสูงส่ง เช่น กษัตริย์ เศรษฐี มีคุณสมบัติดีพร้อม ไม่มีข้อบกพร่องส่วนผู้ร้ายก็จะเป็นคนต่ำช้าหยาบคาย กักขฬะ ไม่มีความดีแม้แต่น้อย ต่อมาการสร้างตัวละครเปลี่ยนเป็นแบบ Realism คือตามที่ปรากฏอยู่จริงในชีวิต ตัวละครเอกหรือผู้ร้าย บางทีมีความสำคัญเท่าๆ กัน ในเรื่อง ถ้าพิจารณาแต่เพียงคุณสมบัติเพราะมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียปนกัน แต่ถ้าพิจารณาความสำคัญในเนื้อเรื่องก็ดูออกว่าตัวละครเอกคือใคร ตัวละครทุกตัวที่สร้างขึ้นล้วนแต่มีบทบาทสมจริง (Realistic) เช่นนี้เรียกว่า Realism การสร้างตัวละครในนวนิยายคริสต์ศตวรรษที่ 20 นี้ ผู้แต่งมักนิยมใช้ Symbol หรือ สัญลักษณ์มากกว่าจะกล่าวถึงสิ่งที่คิดอยู่อย่างตรงไปตรงมา

(6) ตัวละคร (Characters) คือคนหรือสัตว์ที่ผู้แต่งวรรณกรรมได้วาดขึ้นในงานเขียนของเขา ทั้งที่เป็นหนังสือเรื่งมย์ บทละคร และบทกวีนิพนธ์ ตัวละครเหล่านี้จะสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ฉาก และจุดมุ่งหมายของผู้แต่งวรรณกรรม บางครั้งตัวละครก็จะเหมือนชีวิตจริง ในการวิเคราะห์หรือพิจารณาตัวละครนั้น ก็อาจจะกระทำได้หลายแง่มุม ดังนี้

ตัวละครแบบเป็นพิมพ์เดียวกัน (Stereotypes) คือตัวละครที่ผู้แต่งวรรณกรรมถือเป็นแบบอย่างปฏิบัติต่อ ๆ กันมา โดยมีพฤติกรรมเป็นมาตรฐานและถอดออกมาจากชีวิตจริงเช่น ถ้าตัวละครเป็นคนเจ้าชู้ก็ต้องมีลักษณะกรุ่มกริม ใส่เสื้อผ่าหูหรูดูขาดบาดตา

การใช้คำพูดก็ต้องใช้วิธีหว่านล้อม ทำทางจี๋โอ้และหยอกเอิน หูตาแวววาวดังนี้ เป็นต้น ตัวละครแบบเป็นพิมพ์เดียวกันนี้จะทำให้ผู้อ่านแลเห็นภาพคนจริง ๆ ไม่ใช่ภาพล้อเลียน เป็นคนที่พบอยู่ตามถนนหนทางทั่ว ๆ ไป การแต่งกายของตัวละครก็สมตามฐานะอาชีพ สถานการณ์ วิธีพูดจาที่ใช้คำพูดที่ใคร ๆ ก็เดาถูก ไม่แหลมคม ลึกซึ้งจนเกินไป การสร้างตัวละครแบบนี้ผู้แต่งมุ่งแสดงภาพที่ผิวเผินเห็นได้ง่าย ๆ จากภายนอก และเข้าใจได้ง่าย ไม่มีเงื่อนไขซับซ้อน

ตัวละครตามแบบธรรมเนียมนิยม (Stock Characters) มีลักษณะคล้ายกับแบบเป็นพิมพ์เดียวกันดังกล่าวแล้ว ผิดกันตรงที่ผู้แต่งปัจจุบันได้เลือนวิธีการมาจากวรรณกรรมเก่าแก่โบราณที่เคยสร้างตัวละครให้เป็นเช่นนั้นเช่นนี้ เช่น บุคลิกของอัศวิน จะต้องมีลักษณะกล้าหาญ รักเกียรติ เสียสละ ถ้าใครจะแต่งเรื่องให้มีตัวละครเป็นอัศวินไม่ว่าจะเป็นอัศวินแห่งราชสำนักใดก็ตาม ก็จะมีลักษณะกล้าหาญ รักเกียรติ เสียสละ เหมือนที่เคยเป็นมา ดังนี้

ตัวละครแบบนิทานเปรียบเทียบ และ สัญลักษณ์ (Allegorical and Symbolical Characters) ตัวละครแบบนี้มักจะพบในวรรณกรรมประเภทบทประพันธ์ และในนวนิยายประเภท “Modernism” (คือนวนิยายที่มีได้มีแนวคิดเป็นไปตามที่เคยมีอยู่ แต่มีรูปแบบและแนวคิดที่แปลกใหม่ออกไป หรืออาจจะมีลักษณะแบบเก่าหลาย ๆ แบบคละเคล้าปะปนกันอยู่ก็ได้ โดยไม่มีลักษณะเด่นเหนือลักษณะอื่น ๆ เช่น มีทั้งส่วนที่เป็น โรแมนติกและคลาสสิกปนกัน เป็นต้น) การสร้างตัวละครแบบนี้ผู้แต่งจะกำหนดให้ตัวละครในเรื่องเชื่อมโยงกับบุคคลจริง ๆ เช่น สร้างอัศวินขึ้นมาเป็นผู้แทนของคนดี มีศีลธรรม สร้างพระมหากษัตริย์ขึ้นมาเป็นผู้แทนของความยิ่งใหญ่สง่างาม เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมทุกประการ

ตัวละครแบบมิติสมบูรณ์ (Full-Dimensional Characters) คือ ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยที่พัฒนาไปตามเหตุการณ์และกาลเวลา ทั้งนี้เรื่องราวของตัวละครจะต้องมีมากมายเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ยาวนานเป็นเวลาหลาย ๆ ปี บางครั้งอาจจะทั้งชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ตัวละครประเภทนี้จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นอันมาก มีประสบการณ์หลายอย่างที่แปลกตาตื่นใจ จนทำให้ผู้อ่านติดตามอ่านอย่างใจจดใจจ่อ พาผู้อ่านติดตามไปอย่างกระชั้นชิด อย่างไรก็ดีตรงพิจารณาบางครั้งผู้อ่านถึงกับต้องพลิกหนังสือย้อนกลับไปอ่านบางตอนใหม่ ตรวจสอบเรื่องราวในแต่ละตอนอย่างละเอียด แล้วนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน พอเรื่องราวจบลงในตอนสุดท้าย ผู้อ่านก็จะได้รับความรู้สึกที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกทิศทาง หรือ ทุกมิติตลอดทั้งความลึกซึ้ง ความกว้างไกลและความแคบใกล้ทั้งหมดด้วย

ตัวละครแบบคงที่ตลอดกาล (The Permanence and Universality of Characters) ตัวละครประเภทนี้ย่อมมีลักษณะพื้นฐานธรรมชาติ เพราะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ถึงแม้

กาลเวลาจะล่วงเลยผ่านไปนานเพียงไร ตัวละครนั้นก็ยังคงมีนิสัย ความประพฤติ การพูดจา และอื่นๆเหมือนเดิม ผู้แต่งวรรณกรรมจะเปลี่ยนแต่เพียงฉาก เนื้อเรื่อง และเหตุการณ์เท่านั้น

2) ประเภทของนวนิยาย

การแบ่งประเภทของนวนิยาย มี 2 ลักษณะ คือ

ก. แบ่งตามแนวคิดในการเขียน

Hamalian and Karl (1967 อ้างถึงใน สิทธิหา พิณีจิววอล, 2520) กล่าวว่า ถ้าแบ่งตามแนวคิดซึ่งเป็นหลักและเป้าหมายของการเขียนก็อาจแบ่งนวนิยายออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

(1) ประเภทคลาสสิก (Classicism) คือเรื่องที่เขียนตามแนวคิดแบบเดิม โดยอาศัยเค้าโครงเรื่องจากประวัติศาสตร์ หรือวรรณคดีของชาติต่าง ๆ เช่น กรีก โรมัน จีน อินเดีย นวนิยายของไทยที่เขียนตามแนวคลาสสิก มักจะเป็นเรื่องสมมุติไม่เหมือนชีวิตจริง นิยมใช้อภินิหารในการแก้ปมของเรื่อง ตลอดจนการดำเนินเรื่อง เช่น ฮวนนึ่ง ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนวนิยายอิงพงศาวดาร ของหลวงวิจิตรวาทการ เช่น บัลลังก์เชียงรุ่ง ดอกฟ้าจำปาศักดิ์ กุหลาบเมาะลำเลิงฟากฟ้าสาละวิน เป็นต้น

(2) ประเภทโรแมนติก หรือ จินตนิยม (Romanticism) คือ เรื่องที่มุ่งให้ความสำคัญของอารมณ์ (emotion) ความรู้สึก (sentiment) และญาณสังหรณ์ (intuition) มากกว่าคุณค่าทางปัญญา บางครั้งก็เรียกว่า “นวนิยายพาฝัน” เนื้อหามักเกี่ยวกับ รัก โลภ โกรธ หลง และความอิจฉาริษยาของมนุษย์ นวนิยายแนวนี้จึงได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาทุกยุคทุกสมัย เช่น เรื่อง ดอกฟ้า โดมผู้จองหอง บ้านทรายทอง พงมาน สว่างวงศ์ ของ ก.สุรางคนางค์ เรื่อง ค่าของคน ในฝัน คู่กรรม รักที่ต้องมนตรา คุณหญิงนอกทำเนียบ ของทมยันตี (และนามแฝงอื่น ๆ) เรื่อง นิทรสาชัยชนะ ธนูทอง ช้องนาง ดรชนินาง ของอิงอร เรื่องจำเลยรัก ต่ารับรัก ของชวงค์ ฉายจินดา เป็นต้น

(3) ลัจนิยม หรือ อัจถนิยม (Realism) คือเรื่องที่เขียนแบบเหตุการณ์จริง ๆ ในสังคมแล้วสอดแทรกจินตนาการของผู้เขียนลงไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตีแผ่แง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์อย่างตรงไปตรงมา โดยกล่าวถึงคนในลักษณะต่าง ๆ ในวงการอาชีพต่าง ๆ และคนในฐานะต่าง ๆ อย่างสมจริง เพื่อแสดงให้เห็นแก่นแท้ของชีวิตในสังคม ไม่เลือกว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นส่วนที่ดิ่งงามหรือเป็นส่วนอัปมงคลของชีวิต เช่น สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่อง มนุษย์ ของกฤษณา อโศกสิน นี่แหละโลก ของดอกไม้สด หญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ เขาชื่อ กานต์ ของ สุวรรณี สุคนธา เป็นต้น

(4) ธรรมชาตินิยม (Naturalism) คือเรื่องที่มีมุ่งแสดงความสำคัญของธรรมชาติว่ามีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ เรื่องประเภทนี้จึงเสนอแนวคิดที่สมจริงเช่นเดียวกับเรื่องประเภทสังคมนิยม ต่างกันตรงที่ประเภทธรรมชาตินิยมมีแนวโน้มที่จะกล่าวถึงธรรมชาติฝ่ายต่ำของมนุษย์มากกว่าธรรมชาติฝ่ายสูงของมนุษย์ คือมุ่งที่จะเสนอถึงชีวิตที่ถูกรังแก กดขี่ ความทุกข์ยาก แร้นแค้น ทรมานใจ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะตีแผ่แก่นแท้ของชีวิตมนุษย์อีกมุมหนึ่ง เช่น ฟ้าบ่กั้น ของ ลาว คำหอม จันดารา ของ อุษณา เพลิงธรรม รอยมลทิน ของ ทมยันตี เขี้ยวอารมณ์ ของ ศิระ ส. และ คำพิพากษา ของชาติ กอบจิตติ เป็นต้น

(5) เหนือธรรมชาติ (Surrealism) คือเรื่องที่แสดงความคิดเห็นของผู้แต่งในลักษณะฝันเฟื่อง โลกใฝน หรือเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ ผิดกับคตินิยม วิชาญาณพยาบาท เวทมนตร์ คาถา สิ่งลึกลับมหัศจรรย์ เช่น พระจันทร์แดง ทิพย์ ของ ทมยันตี วิมานมะพร้าว ของแก้วแก้ว ภาพอารมณ์ ของ ศรีทอง ลดาวัลย์ และ เคาหาสน์ภูต ของ จินตวิรุ วิวัจน์ เป็นต้น

(6) ประเภทสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) คือ เรื่องที่มีกลวิธีการเขียนในลักษณะเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นรูปธรรม แทนนามธรรม ไม่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะตรงไปตรงมา กลับใช้สัญลักษณ์แทนบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการจะกล่าวถึง อาจใช้แทนบางส่วนหรือใช้เรื่องทั้งเรื่องเป็นสิ่งที่แทนก็ได้ เช่น บนราวแห่งความคับแค้นของ พิบูลศักดิ์ ละครพล ตะกวด กับคอบุ และตลิ่งสูงซุงหนัก ของนิรม รายยาวา ของ วิมล ไทรนันทน์ และแม่เบีย ของ วานิช จรุงกิจอนันต์ เป็นต้น

(7) ประเภทธรรมนิยม (Moralism) แนวคิดนี้มุ่งนำธรรมปรัชญาคติชีวิตมาสอดแทรกลงในเรื่องของนวนิยาย โดยตั้งใจสอนผู้อ่านให้รู้จักใช้ศีลธรรมเป็นแนวทางของชีวิต เป็นสิ่งควบคุมความประพฤติและสรรค์สร้างความสุขความเจริญให้แก่สังคม วรรณกรรมที่ใช้ธรรมนิยมเป็นแนวคิดก็มีประเภทวรรณกรรมคำสอน (Didactic Literature) วรรณกรรมศาสนา (Religious Literature) โดยใช้หลักธรรมของศาสนาเป็นแกนนำ วรรณกรรมประเภทนี้มุ่งยกย่องสรรเสริญคนดีที่สละชีวิตและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม นวนิยายอัศวิน (Chevaleric novels) ก็จัดอยู่ในประเภทที่มุ่งยกระดับจิตใจด้วยหลักธรรมนี้ เพราะนวนิยายอัศวินมุ่งชี้นำไปสู่คุณธรรมอันสูงซึ่งประกอบด้วยความเสียสละ ความกล้าหาญ ความรักเกียรติ และความเอื้อเฟื้อปกป้องคุ้มครองผู้อ่อนแอให้พ้นจากภัยอันตราย

(8) ประเภทแนวคิดประทับใจ (Impressionism) และแนวบรรยายพรรณนา (Expressionism) นวนิยายที่ใช้แนวคิดประทับใจมุ่งอธิบายถึงความรู้สึกที่ประทับใจจริงใจโดยไม่ต้องการสั่งสอน ไม่ตั้งใจให้ความจริงหรือให้เหตุผลใด แม้แต่เนื้อเรื่องก็ไม่ค่อยมีเหตุการณ์มากนัก จะย่อเรื่องเอาแต่ใจความไม่ค่อยได้ การเขียนชนิดนี้ต้องอาศัยศิลปะการแสดงออก

ด้วยวิธีบรรยายพรรณนา (Expressionism) โดยเลือกสรรถ้อยคำสำนวนที่แปลกใหม่ มีการเปรียบเทียบที่คมคายเฉียบแหลม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิงเรีงรมย์จากความคิด ประทับใจและศิลปะการแสดงออกไปพร้อม ๆ กัน

(9) แนวคิดตามข้อมูลที่แปลกใหม่ (New-Matter of Factness) นวนิยายประเภทนี้มุ่งจะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ค้นพบใหม่ในวงวิชาการ เช่น อานุภาพของรังสี ปริมาณ โลกอื่น ภพอื่น อวกาศ ตลอดจนสิ่งที่แปลกใหม่ในวงการธุรกิจ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม เป็นต้น บทสนทนาของนวนิยายประเภทนี้บางครั้งก็อ้างสถิติข้อมูลตัวเลขประกอบด้วย

ข. แบ่งตามลักษณะของเนื้อเรื่อง แบ่งได้ดังนี้ คือ

Komroff (1931) จำแนกนวนิยายตามเนื้อเรื่องเป็น 15 ประเภท ดังนี้

(1) นวนิยายเชิงชีวประวัติ (Biographical Novel) ได้แก่ นวนิยายที่กล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครเอก ซึ่งมักได้เค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องราวในชีวิตจริงของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง เช่น ตะวันตกดิน ของ กฤษณา อโศกสิน พระจันทร์สีน้ำเงิน ของ สุวรรณี สุคนธา ผิวขาวผิวเหลือง ของ หม่อมเจ้าอากาศดำเกิง รพีพัฒน์ เป็นต้น

(2) นวนิยายสะท้อนสังคม (Social Novel) มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับสังคม ส่วนใดส่วนหนึ่ง ในสมัยหนึ่ง

(3) นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ (Historical Novel) เป็นนวนิยายที่กล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตยุคสมัยใด สมัยหนึ่ง เช่น ลีแผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ร่มฉัตร ของ ทมยันตี ผู้ชนะสิบทิศ ของ ยาขอบ รัตนโกสินทร์ ของ ว.วินิจฉัยกุล ดาบเหล็กน้ำพี้ ของ อายัณ โฆษ ขุนศึก ของ ไม้เมืองเดิม และ ขุนศึกมหาราช ของ รพีพร เป็นต้น

(4) นวนิยายแสดงข้อคิด (Thematic Novel) ได้แก่ นวนิยายที่เนื้อหามุ่งแสดงความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้ตัวละครเอกแสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจต่าง ๆ เช่น ละครแห่งชีวิต ของ ม.จ. อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ ปักกิ่งนครแห่งความหลัง ของ สด กุระมะโรหิต และ บ่วงกรรม ของดวงใจ เป็นต้น

(5) นวนิยายจินตนิยาย (Novel of Fantasy) คือ นวนิยายที่มีโครงเรื่อง ลึกลับ โดยผู้เขียนอาจจะจินตนาการเอาเอง หรือ ใช้ความฝันประเภทฟุ้งเฟ้อของผู้เขียน นำเรื่องราวเหล่านั้นมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยไม่มีเจตนาจะให้ เป็นความจริง ผู้เขียนมีเป้าหมายให้เกิดความเพลิดเพลิด และจินตนาการแปลก ๆ แก่ผู้อ่านมากกว่าสาระอื่น ๆ เช่น นวนิยายภูตผีปีศาจ (Exorcism) ผู้เขียนพยายามเสนอความลึกลับเกี่ยวกับภูตผีและความมหัศจรรย์ของไสยศาสตร์ อันได้แก่ เวทมนตร์ คาถาอาคมต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายก่อให้เกิดความสั่นสะเทือนอารมณ์ของผู้อ่าน แต่ก็มีผู้นิยมอ่านอยู่มาก เช่น เรื่องเกี่ยวกับ ผีดิบกินชีพ วิญญาณพยาบาล เป็นต้น (ส่วนใหญ่เป็น

นิทานพิมพ์ขายสำหรับเด็ก ๆ) ส่วนนวนิยายประเภทหัจจรรย และเหนือธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งเป็นจินตนาการลึกลับจากสังคมโบราณมาเป็นโครงเรื่อง เช่น ราชนิเวศน์ ของ สุวัฒน์ วรดิลก เปลวสุริยา และจุฬาทริคูณ ของ พนมเทียน ธนุทอง ของ อิงอร โรงแรมผี ของ อ.อรรถจินดา แก้วขนเหล็ก ของ ตรี อภิรมย์ ทิพย์ ของ ทมยันตี ฟ้าจรดทราย ของ โสภาค สุวรรณ เป็นต้น

(6) นวนิยายล้อเลียน (Satires Novel) ได้แก่ นวนิยายที่เนื้อหาหมิ่นล้อเลียน เยาะเย้ย หรือเสียดสีประชดประชันความเลวร้ายและความยุ่งยากในสังคม เช่น เทพบุตรสุดแสบ ของ กนกเรขา เป็นต้น

(7) นวนิยายผจญภัย (Novel of Adventure) ได้แก่ นวนิยายที่มีเนื้อหา กล่าวถึงเรื่องการต่อสู้ผจญภัยของตัวละครเอกในรูปแบบต่าง ๆ จนได้รับความสำเร็จโดยไม่คาดหมาย แล้วมีเรื่องสตรีและความรักเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ล่องไพร ของ น้อย อินทนนท์ เพชรพระอุมา ของ พนมเทียน เสือใบ ของ ป. อินทรปาลิต เป็นต้น

(8) อาชญากรรมและเรื่องลึกลับ (Detective and Mystery) เกี่ยวกับเรื่องคดีต่างๆ ที่ต้องมีการสืบสวน มีความลึกลับที่ต้องพิสูจน์

(9) นวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ (Horror and Supernatural) เป็นเรื่องภูตผีปีศาจ อภินิหารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้

(10) นวนิยายเกี่ยวกับท้องถิ่น (Novel of Soil) ได้แก่ นวนิยายที่มีเนื้อหา กล่าวถึงสถานที่สำคัญแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของเหตุการณ์และตัวละครในเรื่อง เช่น เรื่องทุ่งมหาราช ของ เรียมเอง แสบแสบ ของ ไม้เมืองเดิม และ ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เป็นต้น

(11) นวนิยายเป็นตอนต่อเนื่องกัน (Episodic Novel) ได้แก่ นวนิยายที่ กล่าวถึงเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน แต่มีความสัมพันธ์กันด้วยการใช้ตัวละครชุดเดียวกัน หรือมีแกนกลางของเรื่องเป็นแกนเดียวกัน เช่น ชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรปาลิต หลายชีวิต ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น

(12) นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี (Picaresque Novel) คือ นวนิยายที่ตัวเอกเป็นคน สามัญหรือเป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียในสายตาของคนทั่วไป เช่น พวกมัจฉาชีพ คนเสเพล มีเรื่องราวเป็นตอนๆ แต่ต่อเนื่องกันโดยใช้ตัวละครชุดเดียวกัน

(13) นวนิยายเชิงจิตวิทยา (Psychological Novel) ได้แก่ นวนิยายที่มี เนื้อหา กล่าวบรรยายถึงความรู้สึกและจิตใจของตัวละครเอกที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เช่น เงา ราวู ของ โสภาค สุวรรณ มาษา ของ ว.วินิจฉัยกุล ทองเนื้อเก้า ของ โบตัน ปูนปั้นทอง ของ กฤษณา อโศกสิน และ จันดารา ของ อุษณา เพลิงธรรม เป็นต้น

(14) นวนิยายเชิงปัญหา (Problem Novel) ได้แก่ นวนิยายที่มีเนื้อหา กล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและปัญหาชีวิตครอบครัว เช่น ทำไม ข้าวนอกนา ของ สีฟ้า และ เวลาในขวดแก้ว ของ ประภัสสร เสวิกุล เป็นต้น

(15) หัสนิยาย (Humour Novel) ได้แก่ นวนิยายที่มีเนื้อหามุ่งให้ความ สนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ มักเป็นเรื่องเบาสมอง เช่น ผู้ใหญ่ลี้กับนางมา ของ กาญจนา นาคนันทน์ พ่อปลาไหล ของ กนกเรขา ชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป. อินทรปาลิต ชุดชาว เขื่อน ของ มนัสนยา ชีวิตรักนักศึกษา ของ สุภักษร และทหารเรือมาแล้ว ของ ประเทือง ศรีสุข เป็นต้น

สุพรรณิ วราทร (2519) เมื่อพิจารณาจากเนื้อเรื่องของนวนิยายไทยแล้ว จัดจำแนกออกตามวิธีจำแนกประเภทนวนิยายตามเนื้อเรื่องของตะวันตกอาจเป็น ได้เป็น 11 ประเภท ดังนี้

(1) นวนิยายรัก หมายถึง นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักระหว่าง ชายกับหญิงมีสามแนว คือ นวนิยายรักเบาสมองนวนิยายรักสุขและนวนิยายรักโศก

(2) นวนิยายสะท้อนสังคม มีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมส่วนใดส่วนหนึ่ง ในสมัยหนึ่ง ผู้ประพันธ์อาจแสดงสภาพความเป็นไปทั่ว ๆ ไป หรือมุ่งแสดงแต่เพียงด้านใดด้าน หนึ่งของสังคมนั้นก็ได้ นวนิยายประเภทนี้มีลักษณะของนวนิยายสมจริงด้วย

(3) นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา หมายถึง นวนิยายที่มุ่งแสดง ทักษะคิดของผู้ประพันธ์ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีลักษณะคล้าย กับนวนิยายสะท้อนสังคม แต่เป็นการเน้นเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหาไม่ใช่ว่าการแสดงรายละเอียดความ เป็นไปในสังคมนั้น นวนิยายประเภทนี้ค่อนข้างหนัก แต่ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากข้อคิด นอกเหนือจากความบันเทิงตามเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องละครแห่งชีวิต โดย ม.จ.อากาศดำเกิง ระพีพัฒน์ และเรื่องน้ำเซาะทราย โดยกฤษณา อโศกสิน เป็นต้น

(4) นวนิยายชีวิตโลดโผน ตัวเอกในนวนิยายประเภทนี้ต้องเก่งกล้า มากเพราะมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการต่อสู้ การเสี่ยงชีวิต เพื่อแสดงความกล้าหาญ และมักจบอย่างมี ความสุข เช่น เรื่อง ศาลเพียงตา โดยไม้ เมืองเดิม

(5) นวนิยายอาชญากรรม และนักสืบ (Detective and Crime Novel) เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนผูกโครงเรื่องให้ซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ซ่อมปม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความระทึกใจ สะเทือนอารมณ์ไปตามตัวละครและเนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจารกรรม การสืบสวน นวนิยายประเภทสืบสวนนี้ในสมัยแรก ๆ ได้แปลมาจากตะวันตก เช่น เรื่อง เซอร์ลีโอคโฮล์ม (เซอร์ อาเธอร์ โคนันดอยล์) และภายหลังได้แก่นิยายชุด เจมส์บอนด์007 (เอียน เฟลมมิง) เรื่องนี้มี

ชื่อเสียงมากและได้มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศจำนวนมาก นวนิยายชุดนักสืบและอาชญากรรมของไทย ได้แก่ เรื่อง แพรดำ ของ หลวงสารานุกรมประพันธ์ เล็บครุฑ ของ พนมเทียน ชุดนักสืบพรานของ 4411 ชุด อินทรีแดง ของ เสก คุสิต ชุด เขี้ยวราตรี ของ ส. เนาวราช และเรื่อง แบงก์ ของ พ.ต.ต. ประชา พูนวิวัฒน์ เป็นต้น

(6) นวนิยายผจญภัย หมายถึงนวนิยายที่มีเหตุการณ์เสี่ยงอันตรายซึ่งบางครั้งอาจเป็นเหตุการณ์ที่มหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ อันเกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง นอกจากนี้ต้องมีการต่อสู้ และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับสตรี และเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ซึ่งตัวเอกของเรื่องต้องเผชิญ แต่ในที่สุดจะคลี่คลายไปในทางที่ดี เช่น เรื่อง กากิ โดย พันธุ์งาม และเรื่อง วารุณี โดย กาญจนา นาคพันธุ์ เป็นต้น

(7) หัสนิยายเป็นนวนิยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์แก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ เช่น นวนิยาย ชุดคุณตึก ลิขาทธ โดย แสงทอง เรื่อง อ้ายเปี้ยด้วน โดย ออบไชยวสุ และเรื่อง นามันสำคัญ โจน โดย สันต์ เทวรักษ์ เป็นต้น

(8) นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หมายถึงนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ มีหลายลักษณะ เช่น นวนิยายที่อาศัยเหตุการณ์สมัยใดสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่อง ใช้บุคคลที่มีชีวิตจริงเป็นตัวละครบางตัว แต่กำหนดบทบาทและบทเจรจาขึ้นใหม่หรืออาจอาศัยเพียงฉากและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นภูมิหลังแล้วกำหนดเรื่องราวและตัวละครขึ้นใหม่หมด เช่น เรื่อง ดาบศักดิ์เหล็กน้ำพี้ โดย อัยมโฆษ และเรื่อง สี่แผ่นดิน โคน ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

(9) นวนิยายสังคมและการเมือง (Politics and Sociological Novels) คือ นวนิยายที่มีโครงเรื่องเกี่ยวเนื่องด้วยปัญหาทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจ การปกครอง ตลอดจนปัญหาการขัดแย้งของสังคม ในการดำเนินเรื่อง นักเขียนอาจจะใช้กลวิธีการดำเนินเรื่องอย่างแยบยลในการเสนอปัญหาดังกล่าวผ่านตัวละครมาสู่ผู้อ่าน คือ ให้ผู้อ่านทราบถึงปัญหาทางสังคม การขัดแย้งทางความคิดทางการเมือง นักเขียนอาจจะเสนอในรูปการถกเถียงเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองและลัทธิของตัวละครในเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้แนวทางด้านการเมือง หรืออาจจะเสนอในรูปการต่อสู้ทางการเมืองของตัวละคร เช่น เรื่อง ไม้แดง ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม้ต้น ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ จาก ดวงใจ ของ ดวงใจ พัทธา ของ ดาวหาง ปีสาย และ ความรักของวัลยา ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ปลับพลา มาลี ของ รัตนะ ยาวะประภาส นวนิยายที่ผู้เขียนเสนอแนวคิดทางการเมืองโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละครคือแสดงให้เห็นการต่อสู้ทางการเมืองของตัวละครตัวเอก เช่น ขบวนการเสรีจีน ของ สด กุระมะ โรหิต จันทรหอม ของ วิสิษฐ์ เศรษฐกฤษ เมืองเนรมิต ของ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นวรัตน์และพิราบแดง ของ สุวัฒน์ วรรณดิกล เป็นต้น

ส่วนนวนิยายสังคมนั้นส่วนใหญ่ผู้เขียนพยายามที่จะชี้ให้เห็นปัญหาชีวิต สภาพชีวิตในสังคมโดยเสนอให้เห็นบทบาทของการดำเนินชีวิตในสังคม ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม การเสนอแนวคิดดังกล่าว นักเขียนมักเสนอผ่านพฤติกรรม หรือแนวคิดของตัวละคร เพื่อเป็นการชักนำให้ผู้อ่านทราบถึงปัญหาทางสังคมนั้น ๆ เช่น แผ่นดินนี้ของใคร ของศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ ระย้า ของ สด กุระมะโรหิต สนิมสร้อย ของรงค์ วงษ์สวรรค์ เทพธิดาโรงแรม ของ ณรงค์ จันทร์เรือง เขาชื่อกานต์ ของ สุวรรณิ สุคนธา นายอำเภอปฏิวัติ ของ บุญโชค เจียมวิริยะ ทำไม ของ สีฟ้า จดหมายจากเมืองไทย ของ โบตัน ทะเลอาอิม ของ สุวรรณิ สุคนธา เป็นต้น

(10) นวนิยายอิงศาสนา (Moral Novel) คือ นวนิยายที่มุ่งเสนอสาระทางจริยธรรมแก่สังคมแต่ก็ไม่ได้เขียนเป็นแบบเทศนาโวหาร และกลับผูกเรื่องเป็นนวนิยาย มีตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านจับประเด็นสำคัญของเรื่องเอาเอง หรือผู้เขียนพยายามเสนอแนวคิด คติธรรม จริยธรรม โดยผ่านพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องสู่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านสนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย โครงเรื่องส่วนใหญ่จะนำมาจากเรื่องราวที่มีอยู่ในศาสนา และผู้เขียนนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้ตัวละครเหล่านั้นมีบทบาทน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น เรื่อง กามนิทวาสิฏฐิ ของ เสฐียรโกเศศและนาคะ ประทีป กองทัพธรรม ของ สุชีพ ปัญญาภาพ อานนท์พุทธอนุชา ของ วศิน อินทสระ ลีลาวดี ของ ธรรมโฆษ ชุคกฎแห่งกรรม ของ ท. เลียงพิบูลย์ ชุด “หลวงตา” ของ แพร ธิอไม้ เป็นต้น

(11) นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Novel) เป็นนวนิยายที่เกี่ยวกับการค้นพบสิ่งแปลกใหม่ เป็นต้น

5. มติทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสตรี

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมตะวันตก และผู้หญิงในสังคมตะวันออก เป็นพื้นฐานในการมองผู้หญิงในสังคมที่อยู่ในสถานที่และยุคสมัยที่แตกต่างกัน ว่ามองผู้หญิงอย่างไร มีหลักปฏิบัติและให้นิยามความเป็นหญิงแตกต่างจากสังคมยุคปัจจุบันหรือไม่ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผู้หญิงในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล ซึ่งเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ ในสังคมตะวันออก

5.1 ผู้หญิงในสังคมตะวันตก

อำนาจของฝ่ายหญิงโดยเฉพาะในสังคมเริ่มแรก (primitive) ของในหลายๆ วัฒนธรรมที่บ่งบอกว่า ฝ่ายหญิงมีลักษณะเท่าเทียมหรือได้รับเกียรติ ในสังคมเท่าเทียมกับบุรุษ มีหลายเผ่าสังคมที่สืบตระกูลและมรดกนับญาติฝ่ายหญิง (matrilineal) และสามีมักย้ายไปอยู่กับเผ่าพันธุ์ข้างภรรยา หรือในบางกรณี ถ้าผู้ชายเป็นหม้ายลง เขาจะสามารถแต่งงานกับน้องสาวภรรยาได้ ซึ่งสังคมที่นับถือตระกูลและมรดกตามข้างภรรยา นี้ ยังคงมีอยู่ในหมู่ชาวอินเดียนอเมริกันและ

แคนาเดียน และในหมู่สังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ ฐานะของผู้หญิงจะสูงมาก หรือเท่าเทียมกับชาย เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าข้างต้นของอารยธรรม ฐานะของสตรีในหลายสังคมเท่าเทียมกับชาย เนื่องจากพวกเธอมีส่วนร่วมในการผลิตเช่นเดียวกับชาย โดยเฉพาะในทางกลไกกรรม ซึ่งหญิงเป็นผู้หาพืชผักผลไม้ และดูแลงานเกษตร การจักสาน ปั่นหม้อ ทอผ้า และอุตสาหกรรมครัวเรือนต่างๆ ในขณะที่ฝ่ายชาย ดูแลการฆ่าสัตว์ ทำอาวุธ ถลุงแร่ ซึ่งในสมัยนั้นอาหารที่ถือเป็นหลักคืออาหารที่มาจากพืชมากกว่า ฉะนั้นผู้หญิงจึงกลายเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูคนในครอบครัวมากกว่าชาย ฐานะของผู้หญิงในการเกษตรเริ่มจะค่อยลง เมื่อคนรู้จักใช้แรงงานสัตว์แทนการเพาะปลูก ฝ่ายชายเข้ามามีบทบาทในการผลิต แต่ในช่วงแรกของอุตสาหกรรมในครัวเรือนต่างๆ เป็นงานที่สำคัญอยู่ในมือหญิง เช่น ผู้หญิงเรียนรู้การใช้ไฟ การหุงต้ม ปิ้งย่าง การทำยาสมุนไพร จักสานต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นการวางฐานะของอารยธรรมขั้นสูงที่จะตามมา นอกจากนี้ผู้หญิงในอาฟริกา ตะวันออก คือพวกอากิอูยู ยังนิยมให้เพศหญิงชนของที่หนักมากกว่าผู้ชาย เพราะถือว่าเพศหญิงเป็นเพศที่แข็งแรงกว่า

ในสังคมเริ่มแรกฐานะของผู้หญิงอยู่ในฐานะเท่าเทียมกับชายเพราะมีส่วนร่วมในการผลิตเท่ากัน มีการทำงานร่วมกัน ผู้หญิงมีอำนาจร่วมในการตัดสินใจ เช่นที่บาทหลวงเชชูอิต ต้องแปลกใจกับอำนาจของผู้หญิงในเผ่านาสกาปี (Naskapi) ในคานาดา ในสังคมนี้ผู้หญิงจะมีฐานะสูง จะสังเกตได้จาก สังคมมีลักษณะเป็นอิสระทางเพศ และพ่อที่แท้จริงของลูกมักไม่เป็นที่รู้จัก จึงเรียกยุคนี้ว่าเป็นยุคสิทธิแม่ (mother-right) อีกอย่างตามคำว่า "matriarchy" ซึ่ง J.J. Bachofen เรียกในหนังสือ Das Mutterrecht พิมพ์ในปี 1961 (Ibid, p.43) เพราะผู้หญิงในยุคเริ่มแรก สามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายได้หลายคน ดังที่ผู้หญิงในเผ่าเอสกีโม มักต้อนรับแขกที่มาจากทางไกลโดยการอยู่ร่วมด้วย และผู้ชายต้องรักใคร่เด็กที่เกิดในเผ่าทุกคนเปรียบเสมือนลูกของตนเองด้วย

จะเห็นได้ว่าสังคมที่หญิงเป็นใหญ่ นั้น สภาพสังคมเป็นแบบอยู่ร่วมกัน (communal society) หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งทางเพศและการผลิตร่วมกัน ต่อเมื่อลักษณะสังคมแบบครอบครัวเข้ามาแทนที่ ผู้หญิงจึงมีฐานะต่ำลงเรื่อยๆ เพราะระบบครอบครัวเข้ามาในเวลาเดียวกับระบบการยึดครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน (private property) ซึ่งเริ่มแรกหมายถึงการมีทาสในบ้าน (domestic slave) ดังนั้น ระบบการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวแบบเดี่ยว (nuclear family) จึงเป็นระบบที่มาทีหลัง พร้อมความต่ำต้อยของฐานะสตรี และการเฟื่องฟูของลัทธิทุนนิยม หลังจากทีสังคมการอยู่ร่วมกัน (communal society) เริ่มกระจัดกระจาย ประมาณ 6 ถึง 8 พันปีมาแล้ว และนำไปสู่สังคมการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งทำให้มีการสะสมทรัพย์เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจแบบใหม่

ทางตะวันออกกลางที่แนวโน้มนักสังคมใหม่เข้ามา และสร้างอยู่บนการมีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของที่ดินและทรัพย์สินสมบัติส่วนใหญ่ตกอยู่แก่คนจำนวนน้อยซึ่งเข้ามามีอำนาจและใช้คนทำงานส่วนใหญ่แล้วก็เกิด กษัตริย์ นักบวช ขุนนางต่าง ๆ ขึ้น ปกครองประชาชนทั่วไป เริ่มจากอาณาจักรเกษตรกรรมแล้วเจริญไปสู่อารยธรรมของพวกกรีก, โรมัน แล้ว ก็เกิดอำนาจกดขี่ของรัฐของคนรวยที่มีต่อชนผู้ทำงาน จึงเกิดการล้มล้างทำลายของระบบ การเป็นพี่น้องของเผ่าพันธุ์ (brotherhood of men) ผู้การมีอำนาจทุกอย่างอยู่ที่บิดา (Ibid, 1961 อ้างถึงใน พรพิไล ถัมภกรักษ์สัตว์, 2539) หรือที่มาของคำว่า patriarchy คือ การถือระบบชายเป็นใหญ่นั่นเอง บริโฟล (Briffault) พุดถึงกำเนิดของสถาบัน patriarchy ไว้ ในหนังสือ The Mothers ดังนี้

“การถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchal principle) คือการที่กฎหมายยอมรับให้ผู้ชายส่งต่อทรัพย์สินสมบัติของเขาให้แก่ลูกชาย และนับให้พ่อ ไม่ใช่แม่เป็นพื้นฐานของการนับญาติ” (Ibid) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ คือกฎหมายทรัพย์สิน เดิมทรัพย์สินที่ดินเป็นเจ้าของร่วมกัน และส่งต่อจากเผ่าพันธุ์ของแม่ไปสู่เผ่าพันธุ์ข้างลูกสาว เพื่อประโยชน์ของทุกคน ทั้งพี่ชายและน้องสาว แต่จากระบบนี้ ที่ดินทรัพย์สินสมบัติเปลี่ยนเป็นของพ่อ และส่งต่อเป็นสายครอบครัวผ่านลูกชาย ลูกสาวจะได้รับการเลี้ยงดูจากบิดา จนกระทั่งแต่งงาน แล้วสามีก็จะเข้ามาดูแลต่อไป เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การมีอำนาจของผู้ชายไม่ได้มาจากการมีร่างกายชีววิทยาที่เหนือกว่า ไม่ว่าจะทางร่างกายหรือจิตใจก็ตาม แต่จากเหตุผลทางสังคมและเศรษฐกิจ คือ การเข้าเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ของผู้ที่ครองที่ดิน และการส่งต่อสมบัติผ่านทางสายผู้ชาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การตกต่ำลงอย่างมากของเพศหญิง ผู้หญิงถูกจำกัดอยู่แต่ในบ้าน และให้เป็นคนรับใช้ ได้สูญเสียอิสรภาพทางเศรษฐกิจ เพราะผู้ชายเข้าควบคุมการผลิตทั้งหมด โดยมีทาสและสัตว์ไว้ใช้งาน รวมทั้งสูญเสียอิสรภาพทางเพศด้วย เนื่องจากสถาบันใหม่ต้องการให้หญิงมีสามีเดียว (monogamous marriage) เพื่อชายจะได้รับลูกชายที่เกิดเป็นทายาทรับสมบัติ ผู้สืบทอดตระกูลได้ถูก นั่นคือ เหตุผลทางทรัพย์สิน (property) นั่นเอง ซึ่ง monogamy นี้ มักจะนับข้างผู้หญิงฝ่ายเดียว ฝ่ายชายยังคงมีภรรยาหลายคนได้อยู่และครอบครัวก็ได้กลายเป็นสถาบันที่ทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นทาส (domestic slave) มาจนบัดนี้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าที่มาของความตกต่ำของผู้หญิงมาจากการที่ผู้หญิงเลิกร่วมเป็นผู้ผลิต ตามที่พระคัมภีร์เก่าบอกว่า โลกเริ่มมาเมื่อ 5000 ปีมาแล้วนั้น ตามความเป็นจริง มีแต่โลกที่มีระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchal world) ซึ่งเริ่มต้นราว ๆ นั้น แต่ได้ถูกนำมาก่อนประมาณล้านปี โดยสังคมที่หญิงเท่าเทียมชายหรือหญิงเป็นใหญ่ (matriarchal history) และเรายังคงได้รับการบอกว่า สังคมถูกสร้างบนการมีกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนตัว (private property) ซึ่งมีเรื่องของอคติ การกดขี่ ความโลภ ความเห็นแก่ตัว ได้มีมาตลอดความชั่วของมันเกิดจาก “ธรรมชาติมนุษย์” ที่เปลี่ยนไม่ได้ แต่

จากมานุษยวิทยาได้บอกให้เราเห็นว่า ธรรมชาติมนุษย์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่เคยมีอยู่ในสังคมดั้งเดิม (primitive society) และนั่นเป็นผลจากการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมมือ (collectivist society) เพราะฉะนั้นที่เรามากถูกบอกว่า ผู้หญิงเป็นเพศต่ำกว่าเนื่องจากการต้องเป็นผู้มีบุตร จึงต้องต่ำกว่าชายจากการศึกษามานุษยวิทยาก็แสดงให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น และเป็นเรื่องของสังคมชนชั้น (class society) ต่างหาก ที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เสมอภาคทางเพศ คือเมื่อสังคมแบบส่วนรวม (communal society) ของพวกหล่อนถูกล้มลงที่ทำให้พวกหล่อนถูกส่งไปอยู่ตามบ้านในครัวและที่เลี้ยงเด็ก

เพราะฉะนั้นปัญหาเกี่ยวกับการเกิดของระบบทุนนิยม การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน (property right) และเรื่องสังคมชนชั้น (class society) จึงเป็นตัวบ่งบอกที่นำไปสู่ความไม่เสมอภาคของหญิงและชายได้ดี รวมทั้งสถาบันครอบครัว การแต่งงาน โดยเฉพาะแบบครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ซึ่งเป็นระบบที่รับใช้สังคมทุนนิยมได้ดี ในสังคมโรมันจะปฏิเสธการยอมรับการสมรสของผู้ที่ปราศจากที่ดินสมบัติ (propertyless) ว่าไม่ใช่การแต่งงานเลย พวกชนชั้นสูงในสมัยนั้นจะดูถูกชนชั้นต่ำที่ไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อและการแต่งงานของพวกนี้ว่าไม่ต่างจากสัตว์ สิทธิการแต่งงานเป็นของชนชั้นสูงเท่านั้น เพื่อที่จะได้มีลูกชายทายาทไว้สืบทอดสมบัติจากพ่อ

กล่าวกันว่าฐานะความเป็นอยู่ของสตรีไม่ว่าจะชาติใดย่อมด้อยกว่าบุรุษเสมอในอดีต กาลสตรีในประเทศบาบิโลน ราวปี 2445 ก่อนพุทธศักราช พระเจ้าฮัมมูราบี กษัตริย์แห่งชาวบาบิโลนได้จัดทำประมวลกฎหมายขึ้นมาฉบับหนึ่งชื่อว่า “ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี” (The Code of Hammurabi) ซึ่งถือกันว่าเป็นกฎหมายฉบับที่เก่าแก่ที่สุดของโลกที่มีความสมบูรณ์ที่สุด และได้ถือเป็นแบบอย่างของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในยุคต่อมา

ประมวลกฎหมายฉบับนี้กล่าวถึงลักษณะครอบครัวและฐานะความเป็นอยู่ของสตรีไว้ สรุปได้ว่า

- 1) การสมรสเป็นไปในลักษณะซื้อขาย ซึ่งบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายเป็นผู้จัดการโดยตลอด
- 2) ถือว่าสามีภรรยาเป็นบุคคลเดียวกัน จะต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งในเรื่องหนี้สินและอื่น ๆ เช่น สามีจะต้องรับผิดชอบหนี้สินที่ภรรยาก่อขึ้น แม้ว่าจะก่อขึ้นก่อนการสมรสก็ตาม
- 3) การหย่า กระทำได้ง่ายมาก โดยเฉพาะฝ่ายสามีจะหย่าเมื่อใดก็ได้ตามต้องการแต่จะต้องคืนสินเดิมให้กับภรรยา
- 4) สตรีหม้ายที่สามีถึงแก่กรรม มีสิทธิที่จะสมรสใหม่ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน

5) ฝ่ายภรรยาเมื่อไม่สามารถจะมีบุตรได้ต้องจัดหาภรรยาให้สามีอีกเพื่อให้มีบุตร (ภรรยาที่หาให้ใช้นิยมจากสาวใช้ในบ้าน) ซึ่งถ้าภรรยาไม่จัดหาให้ สามีอาจไปหาหญิงอื่นมาเป็นภรณาน้อยได้ (ให้โอกาสแก่สามีในการมีภรณาน้อย)

6) ฐานะในครอบครัวของภรรยาหลวงดีกว่าภรณาน้อย

กล่าวได้ว่าฐานะสภาพความเป็นอยู่ของสตรีตามประมวลกฎหมายฉบับนี้ สตรีมีสิทธิไม่ต้องยกว่าบุรุษมากนัก

ประเทศโรมันโบราณในยุคหลังจากกรุงโรมแล้วประมาณ 200 ปี มีกฎหมายบัญญัติให้สตรีอยู่ในความปกครองของสามี และให้อำนาจสามีในการหย่าร้างหรือลงโทษภรรยาตามความพอใจ นอกจากนี้ยังอาจฆ่าหรือขายไปเป็นทาสก็ได้ ประเทศกรีก (ประมาณ 287-277 ปีก่อนพุทธกาล) มีกฎหมายของลิวโรโกส บังคับให้เด็กหญิงเข้าโรงเรียนอบรมคล้ายกับเด็กชาย มีการฝึกซ้อมกำลังกาย ร้องเพลง เต้นรำ ในการสมรสที่กำหนดให้ชายสมรสเมื่ออายุ 30 ปีขึ้นไป และจะมีภรรยาได้เพียงคนเดียวเท่านั้น การสมรสที่ไม่มีพิธีอะไรเลย จะมีธรรมเนียมลักพาตัวไปก่อนและมาอยู่กินกันอย่างเปิดเผยภายหลัง ต่อมาในสมัยของ เปริคลีส (Pericles) ระหว่าง พ.ศ. 74-144 สตรีไม่มีอิสรภาพเลย มักจะถูกกักขังให้อยู่ภายในบ้าน จะมีโอกาสออกนอกบ้านเมื่อมีงานพิธีกรรมต่างๆ แต่จะต้องมีบิดา พี่ชาย หรือสามีควบคุมไป นอกจากนี้ยังต้องใช้ผ้าคลุมหน้าอีกด้วย หากเป็นเวลากลางคืนก็ต้องขึ้นแคร่มีคนหามและคนถือคบจุดไฟ กล่าวได้ว่าสตรีกรีกถูกคุมขังมัวดยิ่งกว่าเดิม (ทองทิมาจุ ทองใหญ่, 2480 อ้างถึงใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2532)

ในระบบทุนนิยมผู้หญิงตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกดขี่ ระบบครอบครัวแบบเดี่ยว ส่งเสริมให้คนชั้นสูงกลุ่มเดียวได้เปรียบคนชั้นต่ำ การแต่งงานแบบตัวเดียวเมียเดียวที่ชื่อสัตย์กัน น่าจะเป็นการลดปัญหาทางศีลธรรมทุกอย่าง ได้มากกว่าการมีคู่หลายคน และก็ไม่คิดว่าระบบการที่หญิงจะมีคู่ได้ทีละหลายคนจะเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ในสมัยดั้งเดิม (premitive) อีก แม้ว่าการอ้างเช่นนั้น จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของทั้งฝ่ายหญิงและชาย และทำให้หญิงได้รับเสรีภาพในทางเพศมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) เป็นระบบที่มีมานานพอๆ กับการเริ่มต้นระบบสังคมเมือง แต่ไม่ได้มีอยู่ในสังคมดั้งเดิม (premitive) และฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อของเราด้วย ตามจริงการถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ก็หมายถึง การที่ผู้หญิงถูกกดขี่โดยผู้ชาย ดังที่ เอเดรียนริช (Adrienne Rich) ได้เขียนไว้ว่า

การถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) เป็นอำนาจของผู้ชายในทางครอบครัวสังคม อุดมการณ์ ระบบการเมือง ซึ่งผู้ชาย โดยการใช้อำนาจ, การกดขี่โดยตรง หรือพิธีกรรม, ประเพณี, กฎหมาย, ภาษา, ขนบธรรมเนียม, สำนักอาหาร, การศึกษา, การแบ่งงานกันทำ ได้มีส่วนบังคับกำหนดบทบาทที่ผู้หญิงควรทำหรือไม่ควรทำ ในลักษณะที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้ผู้ชาย...ภายใต้การถือ

ระบบชายเป็นใหญ่, ฉันอาจจะอาศัยใน *purdah* หรือขั้บรถบรรทุก...ฉันอาจจะเสิร์ฟกาแฟให้สามี ตอนเช้า ในหมู่บ้าน *Berber*, ไม่ว่าฐานะของฉันจะเป็นอย่างไร, ฉันอาศัยอยู่ภายใต้อำนาจของบิดา และฉันมีสิทธิหรืออำนาจเพียงเท่าที่ระบบชายเป็นใหญ่อนุญาต และเท่าที่ฉันจะยอมทนให้กับการยอมรับของผู้ชาย (Norton, 1976)

ระบบชายเป็นใหญ่นี้ มีผลมากต่อระบบความคิดผู้หญิงและการพัฒนาของผู้หญิง และเป็นความเชื่อที่แม้แต่ผู้หญิงเองก็ยังเชื่อว่าตนเองควรจะต้องยอมอยู่ในฐานะต่ำต้อยเช่นนั้น ทั้งนี้ เพราะผลมาจากการหล่อหลอมทางศาสนาด้วย เช่นที่ในศาสนาคริสต์สมัยระบบฟิวคัลเฟื่องฟู ศาสนจักรก็ได้แสดงความคิดอย่างชัดเจน เช่นที่เซนต์พอล กล่าวว่า

“ หัวหน้าที่ของผู้หญิงคือ ผู้ชาย... เพราะว่าผู้ชาย... เป็นพระฉายาและพระฉายาและพระรังสีของพระเจ้า... ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้หญิงไม่ควรสอนหรือใช้อำนาจเหนือผู้ชาย แต่ควรอยู่อย่างเรียบร้อย”อีกประมาณร้อยปีต่อมา เซนต์ออกัสติน ก็กล่าวว่า “ผู้หญิงไม่ใช่พระฉายาของพระเจ้า, ผู้ชายเท่านั้นที่เป็นพระฉายาของพระเจ้า...”

และต่อมาในศตวรรษที่ 13 เซนต์โทมัสอะไควนัส กล่าวว่า “โดยดูตามธรรมชาติของผู้หญิง จะเห็นได้ว่าผู้หญิงบกพร่องและกำเนิดมาไม่ดี เพราะพลังสร้างสรรค์ในเชื้อของผู้ชาย จะพยายามสร้างเพศชายให้สมบูรณ์ แต่สร้างพลังบกพร่องในหญิง”

นอกจากนี้ ในพระคัมภีร์เยเนซิส ยังกล่าวถึงความบกพร่องของหญิงว่าเป็นต้นตอของความชั่วร้าย

“...และกระดุกซี่โคร่ง ซึ่งพระเจ้าได้เอามาจากผู้ชาย และทำผู้หญิงขึ้นและนำเธอมาให้ผู้ชาย... และพระเจ้ากล่าวแก่หญิงว่า เธอได้ทำอะไรลงไป และหญิงตอบว่า งูพิษเป็นผู้ล่อวง ข้าพเจ้าและข้าพเจ้าได้รับประทานจริง... พระองค์จึงตรัสแก่หญิงว่าจะทรงนำความทุกข์มาให้และให้นางมีกำเนิดบุตรจำนวนมาก และต้องอยู่ใต้สามีผู้ชายให้ปกครอง (เยเนซิส 2-3)

ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า ...เขาผู้ซึ่งถือกำเนิดจากสตรีจะเป็นผู้บริสุทธิได้อย่างไร (โยบ 25:4) และผู้ชายที่เป็นออร์ทอดอกยิว จะสวดมนต์ทุกเช้าว่า ขอขอบคุณ พระผู้เป็นเจ้า กษัตริย์แห่งจักรวาล ที่ข้าไม่ได้เกิดเป็นผู้หญิง ในคัมภีร์มานูธรรมศาสตร์ของฮินดูก็ได้ประกาศว่าในยามเด็กผู้หญิงต้องขึ้นอยู่กับพ่อ ในยามสาวอยู่กับสามี และเมื่อสามีตายอยู่กับลูกชาย ผู้หญิงจะอยู่โดยลำพังอิสระไม่ได้ (Ibid, 1961)

จะเห็นได้ว่าความคิดเกี่ยวกับให้ชายเป็นใหญ่ที่มาจากศาสนานี้ มีอิทธิพลมากต่อความเชื่อของคน และยากที่จะเปลี่ยนแปลง จนเกิดความเห็น ไปว่า เป็นธรรมชาติที่จะต้องเลี้ยงดูผู้หญิงให้ต่ำต้อยเช่นนั้น แม้นักปราชญ์ในสมัยภูมิธรรมเกี่ยวกับการให้การศึกษาว่า

ผู้ชายและผู้หญิงถูกสร้างมาเพื่อกันและกัน แต่ความสัมพันธ์ที่พวกเขาทำกันนั้น ไม่เท่าเทียมกัน...ผู้ชายอยู่รอดได้ดีกว่าโดยปราศจากผู้หญิง...เพราะฉะนั้น การศึกษาของผู้หญิงควรจะถูกวางแผน ตามความสัมพันธ์กับผู้ชาย นั่นคือเพื่อเอาใจชาย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชาย เพื่อให้ชายรักและเคารพ เพื่อเลี้ยงดูผู้ชายยามเด็ก, ยามโต และปลอมโยนเขา ทำให้ชีวิตเขาหวานชื่นและราบรื่น นี่เป็นหน้าที่ของผู้หญิงในทุกวัย และเป็นสิ่งที่ควรสอนให้เรียนรู้แต่เด็ก

ดังนั้น จึงเห็น ได้ว่าผู้หญิงถูกสอนให้อยู่ใต้ชายตลอดมา ใน ค.ศ. 1804 ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายฉบับหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า “ประมวลกฎหมายนโปเลียน” จัดทำในรัชกาลพระเจ้านโปเลียน มีบทบัญญัติให้หญิงมีสามีมีฐานะด้อยกว่าสามีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของพระเจ้านโปเลียน ที่มีความเคยชินกับชีวิตความเป็นอยู่จารีตประเพณีของชาวเกาะคอร์ซิการ์อันเป็นบ้านเกิด กล่าวคือ ประเพณีของชาวเกาะนี้ถือว่าสามีย่อมมีอำนาจเด็ดขาดในครอบครัวจะกระทำการใดๆ ก็ได้ ภรรยาต้องอยู่ในโอวาท และจะต้องปฏิบัติตามทุกประการ (อุกฤษ มงคลนาวิน อ่างใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2532) จวบจนหลังการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นและเริ่มมีการเรียกร้องสิทธิสตรีต่าง ๆ จนสมัยของแมรี โวลสโตนคราฟ (Mary Wollstonecroft) ในประเทศอังกฤษ เป็นต้นมา

แม้จะล่วงเลยมาจนถึงคริสต์วรรษที่ 19 ก็ตาม สถานะความเป็นอยู่ของสตรีก็ยังไม่ทัดเทียมกับบุรุษ แต่ก็กล่าวได้ว่ามีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม เพราะประมวลกฎหมายของประเทศต่างๆ ได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ดี แม้ว่าสตรีหลายชาติจะมีสิทธิเสรีภาพในด้านการศึกษา หรือเลือกคู่ครองได้เองก็ตาม แต่ยังมีข้อขัดแย้งในเรื่องสิทธิบางประการอีก เป็นต้นว่า อังกฤษมีความเสมอภาคกันในด้านวัฒนธรรมผิวเดียวเมียวเดียว แต่ส่วนในเรื่องการพ้อหย่านั้นสตรีเสียเปรียบบุรุษ และค่าแรงงานก็ไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้แต่ในสวีเดนเซอร์แลนด์ สตรีก็ยังไม่มีความสามารถในการออกเสียงเลือกตั้ง

5.2 ผู้หญิงในสังคมตะวันออก

สังคมตะวันออกที่หล่อหลอมความเชื่อ เรื่องระบบชายเป็นใหญ่ อาจพิจารณาได้จากด้านศาสนา กฎหมายและวรรณคดีต่าง ๆ ซึ่งกระแสวัฒนธรรมตะวันออกที่จะนำมากล่าวถึง คือ อินเดีย จีน และไทย

สำหรับอินเดียในด้านศาสนา จะเห็นได้ว่าในสมัยพระเวท สตรียังคงมีบทบาทสำคัญ ได้รับการยกย่องในสังคม มีหลักฐานปรากฏในคัมภีร์ไตรเพทว่า ภรรยา มีความเสมอภาคกับสามีทุกสถาน ทั้งในด้านการปกครองครอบครัว เกษสถาน ทรัพย์สมบัติ ตลอดจนในพิธีบูชาัญญ์ ถ้าไม่มี

สตรีเข้าร่วมด้วยแล้วก็ไม่สามารถจะทำให้พิธีสมบรูณ์ได้ เมื่ออินเดียมีพระคัมภีร์ธรรมศาสตร์ในสมัยต่อมาก็ยังมีข้อความที่กล่าวสตรีไว้ว่า

“เป็นที่รวมคุณงามความดีทั้งหมดของสวรรค์บนพื้นพิภพ” ตลอดจนในคำกล่าวของพระมนูซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้รจนพระคัมภีร์นี้ก็มีข้อความที่แสดงให้เห็นประจักษ์ถึงฐานะของสตรีว่าได้รับเกียรติยกย่องสูงส่งมาก เช่นกล่าวว่

“เป็นเสมือนหนึ่งพระประธานในครอบครัว.....ครอบครัวใดที่สตรีหาความสุขมิได้ ครอบครัวนั้นย่อมมีแต่ความพินาศหายณะ และตรงกันข้าม หากครอบครัวใดสตรีได้รับความสุขกายสบายใจ ครอบครัวนั้นย่อมถึงพร้อมด้วยความรุ่งเรืองไปบุลย์...” (ราชกุมารี อมฤต เการ์, 2512 อ้างถึงใน บุญยงค์ เกศเทศ, 2532)

สตรีในสมัยพระเวท นอกจากจะมีสิทธิศึกษาพระเวทได้เช่นเดียวกับชายแล้ว บางคนยังแต่งบทสวดได้ด้วย เช่น นางวิศวาร ผู้แต่งบทสวดฤคเวท 1.1179 แม้ในปลายสมัยพระเวท ก็ปรากฏว่ามีนักปราชญ์สตรี ที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น นางไมเตรีย นางคาร์ตี วัจจนวี ซึ่งสามารถถามปัญหาเกี่ยวกับปรัชญาอันลึกซึ้งต่อพราหมณ์ ยาชญวัตกยะ ด้วยเหตุนี้สตรีในสมัยพระเวทจึงได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างมีเกียรติ ไม่มีหลักฐานว่าผู้หญิงถูกบังคับให้แต่งงาน แต่ถ้าสตรีแต่งงาน เธอก็จะมีความสำคัญเป็นเหมือนนายหญิงของบ้านสามี มีหน้าที่ดูแลควบคุมกิจการในบ้าน มีสิทธิอำนาจเหนือคนในบ้าน ซึ่งรวมทั้งบิดา มารดาของสามีด้วย ตลอดจนน้องชายและน้องสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน ดังนั้น ภรรยาในสมัยพระเวทจึงได้รับการยกย่องสูงสุดดังข้อความที่ปรากฏในพฤทธารณยกอุปนิษัที่ว่า “พระเจ้าสูงสุดได้แบ่งพระองค์ออกเป็นสองส่วน คือสามีและภรรยา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สามีและภรรยา เป็นส่วนประกอบของกันและกัน และใบคัมภีร์ ศตปถพราหมณะ ก็มีข้อความว่า “ภรรยาเป็นครึ่งหนึ่งของสามี” คัมภีร์อื่นๆ ก็ได้กล่าวทำนองเดียวกันว่าผู้ชายจะรู้สึกว่าการแต่งงานบริบูรณ์ขึ้นหลังจากมีภรรยาแล้ว นอกจากนี้สตรีในสมัยพระเวท ยังไปร่วมชุมนุมในงานรื่นเริงหรือเทศกาลต่าง ๆ ได้

ต่อมาในยุคมหากาพย์ก็ยังมีเห็นอุดมคติอันสูงส่งเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีอินเดียว่าได้รับความนิยยกย่องให้เป็นศูนย์กลางของชีวิตทั้งในครอบครัวและสังคม ไม่มีข้อความตอนใดที่แสดงให้เห็นว่าฐานะของสตรีด้อยกว่าบุรุษ แม้ในสมัยพุทธกาลสตรีอินเดียก็ยังได้รับเกียรติให้บวชได้

แต่เมื่อพิจารณาตามความเป็นมาของสตรีอินเดีย ซึ่ง สังข์ พัชโรทัย ได้ศึกษาค้นคว้าไว้กลับปรากฏว่า ในสมัยพระเวท(ประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว) สตรีมีสภาพเหมือนสัตว์เลี้ยงของบุรุษ โดยบุรุษมีอำนาจจะกระทำการอย่างใดก็ได้ เป็นต้นว่าให้ทำงานหนัก ทำทารุณกรรม ตลอดจนขับไล่หย่าร้าง เอาตัวไปขาย หรือแม้แต่จะฆ่าเสียเลยก็ย่อมทำได้ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าฐานะของ

สตรีอินเดียตกต่ำมาก ไม่มีสิทธิเสรีภาพหรือไม่ได้รับเกียรติยกย่องสรรเสริญเลย ชัดแย้งกับในคัมภีร์ ไตรเพทที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงกล่าวไว้ทั้ง ๆ ที่อยู่ในยุคสมัยเดียวกันจึงอาจกล่าวได้ว่า ในยุคแรกเริ่มแห่งคัมภีร์พระเวทนั้น สตรีน่าจะมีฐานะเท่าเทียมกับบุรุษ แต่ในช่วงระยะหลังต่อมาฐานะของสตรีกลับตกต่ำ ถูกกลั่นกรองสิทธิที่พึงจะมีทั้งในทางกฎหมาย สังคม และอื่น ๆ เป็นเหตุให้สตรีหมดอิสรภาพไป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่า การที่สถานภาพของสตรีอินเดียที่เคยสูงส่งอยู่สมัยหนึ่ง กลับตกต่ำลงเช่นนี้ มีสาเหตุเนื่องจากดินแดนชมพูทวีปตกไปอยู่ภายใต้อำนาจของชนชาติอื่น ซึ่งมีภูมิธรรมต่ำกว่า และชนชาติเหล่านั้นได้นำประเพณีของศาสนาอิสลามที่อนุญาตให้ชายมีภรรยาได้หลายคนเข้าไปเผยแพร่ เป็นเหตุให้เกิดประเพณีกดขี่ กักขังหวงแหนสตรีขึ้น จึงส่งผลให้สตรีขาดอิสรภาพตั้งแต่นั้นมา

ในคัมภีร์อรรถพเวท มีหลักฐานแสดงว่าฐานะของสตรี เริ่มตกต่ำลง แม้ว่าสังคมยังไม่แสดงความรังเกียจลูกสาว แต่ก็ปรารถนาที่จะได้ลูกชายมากกว่า โศดตริยส์หิตา ยกย่องผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะผู้ชายมีพลังกำลังเหนือผู้หญิง เขาจึงเหมาะสมที่จะช่วยครอบครัวทำมาหากิน และเป็นผู้นำครอบครัว ในคัมภีร์อรรถพเวทมีบทสวดหลายบทที่ผู้สวดขอให้ได้บุตรชาย นอกจากนี้ยังมีหลักฐานใน สตติพราหมณะที่แสดงว่าบทบาทของผู้หญิงถูกลดความสำคัญลงไป เช่นเมื่อพ่อบ้านไม่อยู่ ภรรยาไม่ต้องถวายเครื่องบูชาไฟเหมือนสมัยก่อน เพราะพี่ชาย น้องชาย หรือลูกชายจะทำหน้าที่แทน และหน้าที่ที่ภรรยาเคยต้องบทสวด เพื่อทำพิธีในสมัยพระเวทตอนต้น ก็ตกเป็นของพราหมณ์ ผู้ที่ทำพิธีที่เรียกว่า อุกาธา จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงไม่มีบทบาทที่เกี่ยวกับศาสนา มากเหมือนในสมัยพระเวทตอนต้น

สำหรับในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักฐานและที่มาของการกดขี่สตรี เช่น มนุสมฤติ อาปิสตบพธรรมศาสตร์ เพาธายนธรรมศาสตร์ฯ ซึ่งเป็นกฎหมายของอินเดียโบราณด้วยจะเห็นได้ว่าในคัมภีร์นี้ได้เน้นบทบาทของสตรีไว้หลายประการ เช่นว่า สตรีจะต้องมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามีมาก และหญิงควรจะให้กำเนิดบุตรชาย เพื่อช่วยปลดเปลื้องหนี้สินต่อบรรพบุรุษ และเป็นความจำเป็นที่ลูกสาวที่ยังอยู่ในบ้านพ่อแม่ต่อไป จะกลายเป็นสุทร ธรรมเนียมนี้กลายเป็นภาระหนักและนำความยุ่งยากมาสู่ครอบครัวที่มีลูกสาว แต่อย่างไรก็ตามสตรีก็ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะต่าง ๆ กันในการเป็นภรรยา และได้รับการยกย่องในฐานะแม่

แต่ในฐานะภรรยา นักกฎหมายอินเดียเปรียบเทียบกับผู้หญิงว่า เป็นเหมือนพื้นดินผู้ชายเหมือนเมล็ดพืช ระหว่างเมล็ดพืชและพื้นดินนั้น เมล็ดพืชจะสำคัญกว่า เพราะผลผลิตที่เกิดขึ้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดพืช พื้นดินเป็นเพียงที่รองรับ เมื่อมีเมล็ดพืชตกลงมาจึงจะทำให้เกิดผลผลิตเช่นเดียวกับบุตร จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับพ่อและแม่ แต่พ่อมีความสำคัญราวกับลมหายใจของร่างกาย ดังนั้นสามีจึงได้รับการยกย่อง ภรรยาจะได้รับการเคารพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัยของ

สามี ภรรยาต้องรับประทานอาหารหลังสามี ต้องเคารพบูชาสามีเสมอ แม้เขาจะอ่อนแอก็ตามและต้องซื่อสัตย์ต่อสามีเหมือนเช่นเทพเจ้า แม้ว่าเขาจะเป็นคนทุพพลภาพก็ตาม หากเธอรังเกียจสามี เธอจะไม่มีสิทธิในมรดกและจะถูกขับไล่ออกจากบ้าน นอกจากนี้การประกอบพิธีบูชาบวงสรวง ล้างบาป อดอาหาร จะต้องได้รับความยินยอมจากสามี เพียงแต่เธอเชื่อฟังสามีก็จะได้ไปสู่สวรรค์ แต่ถ้าเธอทำให้สามีไม่พอใจ สามีจะมีอายุสั้นและเธอจะต้องตกนรก ถ้าภรรยาทำผิด สามีก็สามารถเขียนหลังเธอด้วยเชือกหรือไม้ไผ่ที่แตกปลาย และสามารถทิ้งภรรยาได้ทันที ถ้าเธอได้เถียง ขัดแย้งกับสามี เพราะฉะนั้นภรรยาที่ดี จะต้องยกย่องให้เกียรติสามี ก็คือผู้ที่เคารพเชื่อฟังสามี รับใช้สามีด้วยความซื่อสัตย์ ทำให้สามีมีความสุขและทำให้บรรพบุรุษและสามีมีความสุขในสวรรค์เท่านั้น

ดังนั้น ฐานะของผู้หญิงจึงมีลักษณะสำคัญเสมอ สตรีถูกกล่าวว่ามีอิสระในตัวเอง ต้องอาศัยผู้ชาย แม้จะอยู่ในบ้านของตนเอง บิดาจะคุ้มครองดูแลเมื่อเธออยู่ในวัยสาว และบุตรจะคุ้มครองดูแลเมื่อเธออยู่ในวัยชรา ถ้าเธอไม่มีบุตร ญาติฝ่ายสามี ญาติทางฝ่ายพ่อ ญาติของเธอเอง แม่ พี่และสะใภ้คนอื่นๆที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน จะเป็นผู้คุ้มครองเธอตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานที่ว่าสตรีไม่ได้รับสิทธิในการศึกษาเพียงพอ ซึ่งต่างกับในสมัยพระเวท เพราะถูกบังคับให้แต่งงานตั้งแต่วัยเยาว์ พ่อที่ไม่แต่งงานให้ลูกสาวเมื่อถึงวัยอันสมควร ถือว่าเป็นความผิดอย่างมหันต์ เป็นพ่อที่สมควรถูกประณามและเหยียดหยาม ดังนั้นพ่อจะต้องรีบแต่งงานให้ลูกสาวทันทีหลังจากมีระดู ถ้าเธอยังอยู่ในบ้าน โดยที่ไม่ได้แต่งงาน เขาจะมีความผิดทางอาญาฐานฆ่าเผ่าพันธุ์ โดยปราศจากสามี ดังนั้น สตรีจึงต้องแต่งงานเมื่อวัยเยาว์มาก ทำให้มีช่วงการศึกษาน้อย หน้าที่ของเธอ จึงคือ การดูแลปรนนิบัติสามี และปฏิบัติหน้าที่ทางบ้าน เหมือนกับศิษย์ปฏิบัติหน้าที่ทำพิธีบูชาไฟนั่นเอง จึงเห็นได้ว่าสตรีสมัยธรรมศาสตร์และล่องเลขมาถึงสมัยนี้ในอินเดียก็ยังมีเชื่อเหล่านี้อยู่ ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมตะวันออก ซึ่งแสดงให้เห็นจากวรรณคดีหลากหลายเรื่อง ที่กล่าวถึงบทบาทของสตรี เช่น วรรณคดีมหาภารตะสำหรับภรณานั้นจะต้องยกย่องสามี เพื่อให้เป็นที่รักใคร่เอ็นดูของสามี ดังข้อความที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลจากมหาภารตะ ตอนนางเทราปที สั่งสอนนางสตัยภามา ความว่า

ไม่มีเพศองค์ใดที่จะเสมอด้วยสามีแล้ว ดูกรนางสตัยภามา เมื่อเป็นที่ชอบใจในตัวท่านแล้ว ท่านสามารถที่จะได้ทุกอย่างที่ท่านปรารถนาจากสามี แต่ถ้าสามีโกรธ สิ่งที่จะได้นั้นก็เป็นอันสูญ ภรรยาจะมีบุตร ได้ก็ได้จากสามี ทั้งของต่าง ๆ ซึ่งให้เป็นทีพึงใจก็ได้จากสามี จะได้ที่นอน ที่นั่ง เครื่องนุ่งห่ม พวงมาลัยเครื่องหอมและชื่อเสียงอันดี ทั้งสวรรค์ในเบื้องหน้าก็ย่อมได้ด้วยสามี

ด้วยเหตุที่สามีมีความสำคัญยิ่งต่อภรรยา ดังนี้ สตรีที่แต่งงานแล้วจึงต้องปฏิบัติตนให้เป็นภรรยาที่ดี ดังบทโคลงที่ เจอร์มัวร์ (J.Muir) ได้คัดเลือจากวรรณคดีสันสกฤตแปลไว้ในหนังสือชื่อ Metrical Translation from Sanskrit writers โคลงบทหนึ่งแปลโดยสรุปว่า

หญิงใดก็ตาม ที่มีสามีแล้วต้องถือว่าสามีเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตเธอจะต้องขยันขันแข็งในการบ้านการเรือน เป็นแม่เรือนที่ดีพร้อม ทำให้สามีวางใจได้ นอกจากนี้หญิงนั้น ต้องเป็นแม่ที่ดีของลูก ๆ สามสิ่งนี้ หญิงใดทำได้ก็จะได้ ชื่อว่าเป็นภรรยา

จึงเห็นได้ว่าสตรีได้รับการยกย่องว่าสำคัญต่อบุรุษ แต่สำคัญในลักษณะเป็นทรัพย์สมบัติ ผู้ปรนนิบัติรับใช้ และชีวิตจิตใจของเธอต้องขึ้นอยู่กับผู้ชายตลอด ทั้งชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าสตรีไม่สามารถบรรลุความเป็นตัวของตัวเองได้เลย โดยไม่ผ่านบุรุษ งานและโลกภายนอกจะถูกตัดขาดจากเธอ ให้จมปลักอยู่กับชีวิตครอบครัว และคำสอนที่หล่อหลอมให้ดูแลเอาใจใส่ผู้ชายเกือบจะอย่างเดียวเป็นเป้าหมายชีวิตสำคัญ การมีสามีและการดูแลเลี้ยงดูบุตร จะทำให้เสียเวลาทั้งชีวิตของ สตรีไป ไม่ให้เธอมีโอกาสได้พัฒนาในด้านอื่นเลย

ตัวอย่างของนางในวรรณคดีผู้ปฏิบัติต่อสามีเยี่ยงบ่าว แต่ถือว่าเป็นคุณธรรมที่ควรปฏิบัติและจำเป็นไป เช่น ตัวอย่างของนางเทราปดี ภรรยาของเจ้าปาดมทพทั้ง 5 ก็มี เช่น

...เราไม่ได้อาบน้ำและไม่ได้บริโภคอาหาร ไม่ได้นอนจนกว่า พระสามีของเราจะได้สรองแลเสวย และบรรทมก่อน เมื่อว่าตามจริงแล้ว ตลอดจนถึงบ่าว เราก็อยมธุให้อาบน้ำ ให้กินข้าว และให้นอนก่อน ถ้าพระสามีเราจะกลับมาจากทุ่ง จากป่า หรือจากเมือง เรารีบร้อนลุกขึ้นอ่อนน้อมต่อพระสามีด้วยถวายน้ำและเชิญให้ประทับ เราย่อมรักษาเรือนและภาชนะเครื่องประดับเรือน ทั้งอาหารซึ่งจะบริโภคให้ตั้งอยู่มิให้เคลื่อนคลาดจากเวลาที่สมควร... เมื่อท่านได้ยินเสียงพระสามีของท่านเสด็จมาถึงทวาร จงลุกขึ้นจากที่นั่งคอยอยู่ในห้อง เพื่อพระสามีเสด็จเข้ามา จงคารวะกราบไหว้ และเชิญให้ประทับ และจัดน้ำมาชำระพระบาท โดยทันที ถึงแม้การอันใดซึ่งพระสามีรับสั่งให้สาวใช้ทำ ท่านจงลุกขึ้นทำเสียเอง จงให้พระภคณเฝ้าพระทัยอาการแห่งน้ำใจของท่าน และให้ทราบว่าคุณมีความนับถือเป็นอย่างที่สุด... (Ibid, 1961 อ้างถึงใน พรพิไล ถมรงค์สัตย์, 2539)

ฉะนั้น ภรรยาที่ได้รับยกย่องว่าดีเลิศ ใช้ชีวิตทุกอย่างโดยปรนนิบัติสามีและดูแลครอบครัว โดยไม่มีการพูดถึงเรื่องการช่วยทำงานนอกบ้าน การศึกษาหาความรู้ใส่ตัว หรือการที่ชายจะช่วยแบ่งเบาภาระงานครอบครัว เพราะไปถึงว่าเป็นหน้าที่หญิงทั้งหมดคนเดียว

จากตัวอย่างในศาสนา กฎหมายและวรรณคดีอินเดีย อันเป็นกระแสวัฒนธรรมอินเดียที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความเชื่อความคิดไทยด้วย ก็จะให้เห็นถึงความหนักแน่นของการถือระบบชายเป็นใหญ่ การแบ่งโลกออกเป็น 2 ส่วนคือ ภายในบ้านและโลกนอกบ้านอย่าง

ชัดเจน และมาตรฐานที่ผูกชีวิตจิตใจหญิงไว้กับชายทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอย่างเป็นทางการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งยังคงส่งอิทธิพลและผลถึงโลกปัจจุบันและฐานะสตรีปัจจุบันอยู่

ทางด้านจีนโบราณ สังคมจีนในสมัยเมื่อก่อนยุคแผ่นดินซีโจว คือสังคมที่ถืออำนาจแม่เป็นใหญ่ ลูกที่เกิดมาจะรู้จักแต่แม่ไม่รู้จักพ่อ ผู้หญิงจึงมีบทบาทสำคัญในชีวิตการครองเรือน เทพนิยายปรัมปราของจีนมักมองว่า ผู้หญิงมีอำนาจหรือฤทธาพิเศษ และที่สำคัญยิ่งกว่านี้คือ หนังสือ จำพวกศิลาปะในห้องหอ ได้พูดถึงบทบาทของผู้หญิงในเรื่องเพศว่าเป็นผู้ถือบังเหียนในการเสพสังวาสทั้งยังเป็นผู้มีความรู้ทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่องเพศ แต่มาในยุคแผ่นดินซีโจว สภาพสังคมเปลี่ยนไป ระบบอำนาจพ่อเป็นใหญ่เริ่มเข้าครอบงำสังคมจีนอย่างเป็นระบบโดยลัทธิขงจื้อได้เสนอทฤษฎียกย่องผู้ชายขึ้นเป็นใหญ่ในบ้านแทนผู้หญิงด้วย เหตุผลที่ผู้ชายดีกว่าเหนือกว่าผู้หญิงเพราะมีความเข้มแข็ง กระจื่อหรือร้อน เป็นสัญลักษณ์ความสว่าง ส่วนผู้หญิงนั้นอ่อนแอ เยือกเย็นและเป็นสัญลักษณ์ความมืดมน แต่ทว่าความคิดของลัทธิขงจื้อที่ครอบงำสังคมจีนยังไม่สามารถลบภาพลักษณ์ความเป็นแม่ของผู้หญิงจีนให้หมดไปจากจิตใจสำนึกของคนจีนได้ ตรงกันข้ามเรากลับพบกระแสที่ไหลทวนความคิดนี้สอดแทรกอยู่ในความคิดและความเชื่อทางศาสนาจีนมาโดยตลอด ซึ่งกระแสนี้กลับมองว่า ความเยือกเย็นขณะความกระจื่อหรือร้อนได้ ความเก่งขณะความไม่เก่งได้ และที่สำคัญกระแสนี้ได้รับการอบรมสั่งสอนอยู่ใน ลัทธิเต๋าเช่นคำว่า “มารดาแห่งสรรพสิ่ง” ที่ฟังดูศักดิ์สิทธิ์และลึกซึ้ง ลัทธินี้มองว่า ผู้หญิงคือแม่ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ไม่เพียงแต่เลี้ยงดูชนรุ่นหลังเท่านั้น แต่ยังมีพระคุณที่เป็นแม่ที่ช่วยหาคู่ครองให้คนรุ่นหลัง เพราะเหตุนี้เอง จึงทำให้คนจีนมีพฤติกรรมทางเพศที่ฟังฟังผู้หญิงผู้ให้ได้ไม่สิ้นสุด (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2548)

ราชวงศ์ซีโจวปกครองแผ่นดินจีนอยู่ในช่วงประมาณ 1100-221 ปีการคริสตกาล เป็นราชวงศ์ที่โบราณเก่าแก่มากราชวงศ์นี้ได้มาพร้อมกับระบบอำนาจพ่อเป็นใหญ่ (patriarchy) ซึ่งเข้ามาแทนที่ระบบอำนาจแม่เป็นใหญ่ (matriarchy) ก่อนหน้านี้ และแน่นอนว่าประเทศจีนในสมัยนั้นคือ รัฐระบบอำนาจพ่อ

มีปรากฏหลักฐานในสมัยราชวงศ์โจว (ประมาณ 1543-1143 ปีก่อนพุทธศักราช) จากหนังสือซือจิง (The Shih Ching) ซึ่งขงจื้อรวบรวมคำร้อยกรองและบทเพลงเก่าๆ อันเป็นแนวความคิดของจีนในสมัยก่อนราชวงศ์โจว หลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่าจีนไม่นิยมมีบุตรหญิง ด้วยเห็นที่ลูกหญิงนั้นเมื่อสมรสแล้วต้องตกไปเป็นสมบัติของครอบครัวสามี บิดามารดาไม่มีสิทธิ์ในตัวบุตรนั้นอีก เสดียรโกเศศ ได้กล่าวถึงคตินิยมของจีนว่า

“...คือโคตรสกุลข้างฝ่ายพ่ออย่างเดียว (Patrilineal) ว่าเป็นญาติ ส่วนญาติข้างฝ่ายแม่ถือว่าคนอื่นไม่ใช่ญาติ ถ้าญาติข้างฝ่ายแม่แม้จะเป็นตายายโดยตรง เมื่อตกทุกข์ได้ยากจะมาอาศัยอยู่กับลูกสาว ลูกเขยไม่ได้ ฝิดธรรมเนียม ถ้าใครฝ่าฝืนก็จะผิดจารีตประเพณี เมื่อแต่งงานบุตรชาย

ญาติข้างฝ่ายเจ้าสาวจะเข้ามาเกี่ยวข้องหรือร่วมในการกินเลี้ยงไม่ได้ ผิดธรรมเนียมเหมือนกัน ถ้าเป็นญาติฝ่ายพ่อจะเป็นปู่ย่าและญาติคนอื่นที่ถือแซ่เดียวกัน ย่อมมีสิทธิอาศัยอยู่ได้เมื่อจำเป็น และชายหญิงที่ร่วมแซ่เดียวกันจะแต่งงานกันไม่ได้ และหญิงเมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องไปอยู่บ้านฝ่ายชาย (Patrilocal) ฝ่ายชายจะไปอยู่บ้านหญิง (Matrilocal) ไม่ได้....”

นอกจากคตินิยมดังกล่าวแล้วในด้านการเลือกคู่ครองสตรีจีนไม่มีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ต้องมีแม่สื่อหรือบิดามารดาเป็นผู้จัดการให้ และเมื่อสมรสแล้วฐานะในครอบครัวก็ด้อยกว่าสามีมาก ทั้งนี้เนื่องจากสังคมยกย่องบุตรชาย ยังมีความเชื่อและคตินิยมอีกหลายประการที่มีผลให้สตรีจีนตกอยู่ในฐานะที่ไม่มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง ในคำพูดของมารดาเม่งจื่อตอนหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมนยกย่องสรรเสริญจากคนทั้งปวงคำพูดนั้นนางได้โต้ตอบกับบุตรชายว่า

“...เกิดมาเป็นลูกผู้หญิงไม่ควรจะตัดสินใจอะไรสำหรับตัวเอง เพราะว่าเธอควรจะอยู่ในความปกครองดูแลของบุคคลต่างๆ เมื่อยังเป็นเด็กก็ต้องมีความเคารพและอยู่ในโอวาทของผู้ปกครอง เมื่อแต่งงานก็ต้องเชื่อคำแนะนำของสามี เมื่อเป็นหม้ายก็ต้องเชื่อคำเตือนและอยู่ในความดูแลของลูกชาย....”

ในสมัยก่อนนับว่าผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมาก แต่ถึงอย่างไร พวกเขาที่มีความเชื่อในลัทธิศาสนาคล้ายคลึงกัน คนจีนมองว่า มนุษย์เป็นเพียงด้านหนึ่งของโลกธรรมชาติที่มีชีวิตชีวาและเปรียบเทียบกับวงจรชีวิตของคนกับการเปลี่ยนแปลงของกลางวัน กลางคืนและฤดูกาล ซึ่งก็คล้ายกับชนชาติโบราณอีกมากมาย แต่ที่เป็นเอกลักษณ์ของจีนคือเรื่อง “ชี่” หรือพลังชีวิตอันลึกลับ คนจีนเชื่อว่า ชี่มีอยู่เต็มไปหมดในจักรวาล ทุกสิ่งจะวนเวียนเป็นวัฏจักรไม่จบสิ้นอยู่ในภาวะเดี่ยวพร่อง เดี่ยวเพิ่ม ตลอดเวลา ต่อมาก็ใช้ยินและหยางมาอธิบายการเพิ่มลดของพลังจักรวาลสองชนิดนี้ ซึ่งมีความเชื่อกันว่า พลังสองชนิดนี้จะดำเนินไปตามมรรคซึ่งมรรคหรือหนทางนี้หมายถึงกฎเกณฑ์ธรรมชาติ มีชื่อเรียกว่า เต้า หรือ เต๋า กลายเป็นความเชื่อที่ว่า หากคนเราดำเนินชีวิตให้สอดคล้องตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ก็จะมีความสุขยืนยาว แต่ถ้าฝืนกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ก็จะอายุสั้น เพราะคนที่ประพฤติตนตามหลักของธรรมชาติจะได้รับพลัง “ชี่” มหาศาลและเมื่อสั่งสมมากก็จะมีเต๋อมาก ขึ้นด้วย ซึ่ง “เต๋อ” หมายถึงพลังเหนือธรรมชาติ อาจมีหลายความหมายขึ้นอยู่กับว่าจะใช้ในกรณีใดซึ่งคำนี้มักนำมาใช้กับผู้หญิง เพราะผู้หญิงถูกมองว่ามีเต๋อมาก ในเอกสารประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ซันและหลังจากนั้น มีคำว่า “หนึ่งเต๋อ” หมายถึง จรรยาสตรี การใช้ “เต๋อ” กับผู้หญิงเช่นนี้ ย่อมบ่งชี้ถึงการเอาผู้หญิงไปผูกเกี่ยวกับพลังจักรวาลไว้อย่างแนบแน่น ด้วยเพราะเมื่อสั่งสม “ชี่” (พลังจักรวาล) มากย่อมมี “เต๋อ” มากขึ้นด้วย ฉะนั้น ผู้หญิงจึงคือจุดรวมของพลังจักรวาลยิ่งกว่าผู้ชาย ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับความเชื่อที่ร้อยเรียงไว้ว่า “ผู้หญิง – มดลูก – พื้นดิน – พลังสร้างสรรค์” (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2548)

จากความเชื่อในเรื่องกฎเกณฑ์ธรรมชาติในแง่ของ เต้า ชี และ เต๋อ นี้เอง ชนชั้นปกครองของจีนในยุคนั้นจึงต้องสร้างกฎเกณฑ์ให้เป็นประเพณีปฏิบัติที่จะครอบงำชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของมหาชนและในแง่ส่วนบุคคล คนจีนในสมัยนั้นยังเชื่อกันว่า “เต๋อ” นี้แหละที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างคนที่ยังมีชีวิตอยู่กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยคนที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องคอยเช่นไหว้บูชาบรรพชนตามกำหนดเวลาเสมอ เพราะหากไม่เช่นไหว้บูชาเมื่อใด “เต๋อ” ของบรรพชนก็จะหมดไป พวกเขา ก็จะกลายเป็นผีร้ายหรือตกนรกไป ซึ่งจะนำภัยพิบัติมาให้ลูกหลาน เหตุผลนี้เองคนจีนจึงถือว่าการมีลูกชายไว้รับช่วงเช่นไหว้บูชาบรรพชน นอกจากจะเป็นการสืบสานวงศ์ตระกูลแล้ว ยังถือเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้เองจึงส่งผลให้เกิดระบบชายเดียว หลายเมียขึ้น เพราะถ้าเมียมีลูกไม่ได้แล้ว เขาต้องหาเมียคนอื่น ๆ มาให้ลูกให้เขา ดังนั้น การเช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษจึงเป็นหัวใจสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อของคนจีนมาโดยตลอด จวบจนถึงปัจจุบัน

คนจีนมีคติสอนใจอยู่ว่า หญิงชายจะอยู่ใกล้ชิดกันตามลำพังไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ลับตาหรือไม่ลับตาคาก็ตาม ในช่วงแรก คติสอนใจนี้จะไม่เข้มงวดนักจนกระทั่งมีการนำเอาคุณธรรมแบบลัทธิขงจื้อมาเป็นกรอบประเพณีปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้หญิงในวังหรือในบ้านผู้ดีมีสกุลจะมีห้องแยกส่วนตัว อีกทั้งสำหรับอาหารด้วย แต่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีเสรีภาพค่อนข้างมากสามารถเดินไปไหนมาไหนได้อย่างเสรี พูดคุยหรือเรื่องงานบ้านกับคนดูแลและบ่าวไพร่ที่เป็นผู้ชายได้ แต่ต้องมีจกัณ และถูกจำกัดไม่ให้เข้าร่วมงานรื่นเริงบันเทิงของผู้ชาย เช่น กินเหล้า ยิงธนู และล่าสัตว์ แต่เมื่อเทียบกับหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานแล้ว พวกเขามีอิสระมากกว่านัก เพราะหญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงานจะถูกจำกัดอิสรเสรีภาพมากที่สุด เพราะพรหมจารีของหญิงสาวถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด พวกเธอจะถูกบังคับและจำกัดบริเวณอย่างเข้มงวด นี่คือสภาพชีวิตของผู้หญิงในยุคโบราณของจีน สำหรับหญิงชาวบ้าน พวกเธอมีอิสระมากกว่า เพราะสามารถไปมาหาสู่กับผู้ชายได้อย่างอิสระ ดังจะเห็นได้จากการที่ชายหนุ่มหญิงสาว ร่วมร้องรำทำเพลงในงานรื่นเริง ของหมู่บ้านได้ แต่แน่นอนว่า ในระบบครอบครัวที่ถืออำนาจพ่อเป็นใหญ่ ผู้ชายย่อมเป็นหัวหน้าครอบครัวโดยไม่ต้องโต้แย้ง ส่วนลูกเมียและบ่าวไพร่ก็ต้องเชื่อฟังแต่โดยดี พ่อจึงเปรียบเหมือนราชาประจำบ้าน เป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อและประเพณีทั้งหมด ผู้หญิงจะถูกมองว่าต่ำกว่าพวกเขา ถึงกับมีความเชื่อว่า ห้ามผู้หญิงที่มีระดูเข้าร่วมกิจกรรมพิธีการบางอย่าง และยังพูดถึงการแต้มจุดสีแดงบนหน้าผาก เพื่อแสดงว่าผู้หญิงพวกนี้อยู่ในช่วงที่ “ไม่บริสุทธิ์” เด็กผู้หญิงเมื่อโตเป็นสาวแล้วพร้อมจะออกเรือน พวกเธอจะเกล้ารัศมีขึ้นมาแล้วเอาปิ่นปักเสียบไว้บนผม ส่วนเด็กผู้ชายจะได้ร่ำเรียนสูงขึ้น จนถึงอายุ 20 ปี ถึงจะได้สวมหมวกที่เรียกว่า “ก๊วน” เด็กหนุ่มจะต้องเข้าร่วมพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ของตนต่อครอบครัวและสังคม คือต้องมีลูกไว้สืบสกุล นั่นคือเขาจะต้องแต่งงาน

คนจีนเชื่อกันมาแต่โบราณว่า ฟ้ายกับดินแสดงบท้อจรรยาท่ามกลางพายุฝนฟ้าคะนอง โดยเมฆเปรียบเสมือนไข่จากพื้นดิน ซึ่งต้องอาศัยหยาดกามทิพย์จากสวรรค์ซึ่งก็คือฝน จึงจะมีครรภ์ได้ ดังนั้น การที่ชายหญิงมีเพศสัมพันธ์กัน จึงเสมือนพลังธรรมชาติสองส่วนมาผสมกลมกลืนซึ่งคู่คล้ายคลึงกับโลกธรรมชาติอย่างยิ่ง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมดุลของสองขั้วอย่างแท้จริง หากธรรมชาติผสมผสานกัน ไม่กลมกลืน โลกทั้งโลกย่อมจะประสบภัยแล้งและอุทกภัย ตลอดจนภัยพิบัติอื่นๆ ความเชื่อนี้เองที่ทำให้ชนชั้นปกครองสมัยโบราณของจีน ต้องจัดการเรื่องเพศสัมพันธ์ของพวกเขาให้เป็นไปตามกรอบประเพณี (อคุลย์ รัตนมันเกษม, 2548)

เมื่อราว 220 ปี ก่อนพุทธกาล จีนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญทั้งในทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจอยู่พอดี การมอบหญิงสาวให้เป็นของขวัญหรือของกำนัล คือวิถีทางการดำเนินงานทางการเมืองระหว่างประเทศในยุคนั้น ดังนั้น จึงขยายออกมาสู่การแต่งงาน การแต่งงานหรือการเกี้ยวพาราสีเป็นทองแผ่นเดียวกัน ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างหนึ่ง เจ้าแคว้นหลายคนเชื่อว่า ต้องแต่งงานกับธิดาของเจ้าของแคว้นที่เข้มแข็ง จึงจะประกันสถานะของตนได้ แต่ถ้าหากเจ้าแคว้นเกิดทำอะไรผิดใจกับชายา จนไปล่วงเกินญาติพี่น้องทางฝ่ายหญิงเข้า พันธมิตรทางการเมืองที่มีอยู่ก็มักแตกหักไปทันที เพราะหาหญิงสาวที่เจ้าแคว้นแต่งงานด้วย รวมทั้งญาติพี่น้องของนาง มักจะมีอิทธิพลมากทีเดียว ในฐานะของผู้เป็นภรรยาจึงดีขึ้นมาก ทำให้นางมีอิสระเสรีมากขึ้น

แม้ในทางทฤษฎี ชนชั้นสูงจะสอนผู้หญิงให้เป็นกุลสตรีที่ดีว่าต้องเชื่อฟังอยู่สามคน คือ หากยังไม่แต่งงานต้องเชื่อฟังบิดา แต่งงานแล้วต้องเชื่อฟังสามี และเมื่อตายก็ต้องเชื่อฟังบุตรชาย แต่ถึงกระนั้น ในความเป็นจริงผู้หญิง (ในหมู่ชนชั้นสูง) เมื่อแต่งงานแล้ว มักทำอะไรด้วยตัวเองได้อย่างอิสระ มีแต่หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานเท่านั้นที่ต้องถูกกักออกจากโลกภายนอก ไม่มีอิสระที่จะไปไหนมาไหนหรือแสดงความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ แต่หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีอิสระค่อนข้างมาก

ส่วนสภาพของสตรีไทยเราตั้งแต่โบราณมานั้นมีหลายประการคล้ายคลึงกับสภาพสตรีในประเทศต่าง ๆ ในยุคสมัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังปรากฏว่าในสมัยกรุงสุโขทัย สตรีไทยมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับบุรุษหรืออาจจะมากกว่าในบางประการ มีปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกตลอดจนใน “มังรายศาสตร์” ซึ่งเป็นกฎหมายที่พระเจ้ามังรายกษัตริย์ไทยผู้ทรงสร้างนครเชียงใหม่ และเป็นกษัตริย์ในสมัยเดียวกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงบัญญัติไว้ ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาฐานะของสตรีโดยทั่วไป ในด้านพฤตินัยมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยกรุงสุโขทัยมากนัก หลักฐานในวรรณคดีหลายฉบับ กล่าวถึงสตรีว่ามีบทบาทในสังคมหลายด้าน และมีสิทธิเสรีภาพมากเช่นในลิลิตพระลอ กาพย์ห่อโคลงพระศรีมหาสมุทร โคลงนิราศ ตลอดจนถึงเพลงยาวและเพลงชาวบ้านต่าง ๆ แต่ฐานะของสตรีในด้านนิตินัยกลับตกต่ำลงกว่าเดิม ด้วยได้มีกฎหมายพระ

ไอยการลักษณะต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น พระไอยการลักษณะฝัวเมี้ยก็ดี พระไอยการลักษณะมรดกก็ดี ต่างมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิสตรีให้น้อยลง ตลอดจนสร้างค่านิยมให้สตรียึดถือปฏิบัติอยู่ในกรอบจารีตประเพณีโดยเคร่งครัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้นต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ชาติไทยโดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ประกอบกับมีต่างชาติมาเจริญสัมพันธไมตรีติดต่อกับชาติไทยอยู่เสมออาจมีข้อหวั่นเกรงว่าชนในชาติจะละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามแต่เดิมเสีย จึงตราพระราชบัญญัติเพิ่มขึ้นอีกเช่น พระราชบัญญัติห้ามสตรีไทยเสพเมลุนกับชาวต่างประเทศ เป็นต้น(บุญยงค์ เกศเทศ, 2532)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสตรีจะไม่มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับบุรุษในด้านนิติบัญญัติก็ตาม แต่ในด้านพฤตินัยสตรีไทยมีบทบาทเท่าเทียมกับบุรุษหรืออาจมากกว่าในบางกรณี ดังปรากฏหลักฐานในจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศหลายคนที่เข้ามาพำนักอยู่ในสมัยนั้น เช่น เมอร์ลีเออร์เดอลาตูแบร์ นิโกลาส์ แชรเวส และนอกจากนี้หลักฐานในประวัติศาสตร์ก็ยังมีบันทึกไว้เกี่ยวกับการรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษในสงครามสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย จากหลักฐานที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่าสตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีฐานะความเป็นอยู่ไม่ด้อยกว่าสตรีชาติอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว

ต่อมาถึงสมัยกรุงธนบุรี เป็นช่วงของการทำศึกสงคราม ฐานะของสตรีไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นราชธานี แม้บ้านเมืองจะยังไม่สงบจากศึกสงครามรอบด้าน แต่ก็นับว่ามี การรบบางลงกว่าเดิม กล่าวได้ว่าสถานภาพความเป็นอยู่ของสตรีในระยะนั้นยังคงมีบทบาทในทางการปกครองอยู่บ้าง เช่น ในเรื่องท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร แต่ส่วนใหญ่มีสถานะตามแบบเดิม กล่าวคือในทางนิติบัญญัติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงนำกฎหมายเก่าครั้งกรุงศรีอยุธยาที่เหลือกระจายอยู่เพียง 1 ใน 10 นั้นมารวบรวมและโปรดให้ชำระขึ้นใหม่ พร้อมทั้งได้ทรงตราพระราชกำหนดเพิ่มเติมขึ้นอีก และโปรดให้ใช้กฎหมายที่ทรงชำระแล้วนี้เป็นกฎหมายสำหรับแผ่นดินสืบไป ฉะนั้น สิทธิของสตรีในทางกฎหมายจึงด้อยกว่าบุรุษ

แต่ในด้านพฤตินัยยังคงทัดเทียมหรือมากกว่าบุรุษอยู่ในบางกรณี แม้ในสมัยรัชกาลที่ 2 และที่ 3 ก็กล่าวกันว่าสถานภาพของสตรียังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก เป็นต้นว่าสตรียังถูกบุรุษนำไปขายได้ หรือโอกาสในการศึกษาก็ไม่มีอย่างกว้างขวาง (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, 2505)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งนับเป็นสมัยแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่ไทยได้ทำสัญญาการค้ากับประเทศในยุโรป วัฒนธรรมตะวันตกก็ได้เริ่มแพร่เข้าสู่ประเทศไทยด้วยอีกวาระหนึ่ง สตรีไทยบางคนในสมัยนี้จึงมีโอกาเรียนรู้อาชีพหนังสือและขนบธรรมเนียมราชการ เช่นเดียวกับชายนอกจากนี้ก็มีสตรีมิชชันนารี คือนางบริดเลย์แมททู และนางโยนส์ ตลอดจนนาง

แอนนา เลียวโนเวนส์ มาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษให้แก่สตรีไทยในวังหลวง และแม้นอกเมืองหลวงในปี พ.ศ. 2408 ก็มีการตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกการฝีมือให้แก่สตรีและเด็กอีกด้วย นับว่าสตรีในสมัยนี้มีฐานะดีขึ้นกว่าแต่ก่อนบ้าง ในทางกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ก็ทรงโปรดให้ยกเลิกบทบัญญัติเรื่องผัวชายเมีย พ่อแม่ขายบุตรเสีย เนื่องจากทรงเห็นว่าไม่ให้ความยุติธรรมแก่สตรี (สงวน อึ้งคง, 2514)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงดำเนินตามพระราชบิดา กล่าวคือได้ทำนุบำรุงการศึกษาของสตรีให้เป็นปึกแผ่น ทรงสร้างโรงเรียนสำหรับกุลสตรีขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2423 โดยรับบุตรหลานของเจ้านายเข้าเรียน และในปี พ.ศ. 2444 ก็โปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนสำหรับสตรีซึ่งเป็นบุตรหลานของราษฎรสามัญขึ้นอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสตรีไทยเริ่มมีสิทธิในด้านการศึกษาอบรมใกล้เคียงกับชาย นับได้ว่าเป็นพื้นฐานในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของสตรีในสังคมเวลาต่อ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมอย่างทีละสมัยเสีย เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทในทางสังคมมากยิ่งขึ้น ทรงนำแบบวัฒนธรรมตะวันตกบางประการมาใช้ในการปรับปรุงประเทศ ส่วนในด้านการยกฐานะสตรีไทย พระองค์ทรงสนับสนุนทั้งในด้านการศึกษากิจการสังคม และนอกจากนี้ในทางกฎหมาย พระองค์ก็ทรงพระราชดำริที่จะให้ยึดถือแบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” แบบวัฒนธรรมยุโรป และทรงแพร่ความคิดนี้ในพระราชนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ของพระองค์อยู่เสมอ โดยทรงกล่าวว่า

“...มีผู้พูดกันอยู่หลายคนว่าถึงเวลาแล้วที่ไทยเราควรจะใช้ธรรมเนียมมีเมียคนเดียว, แต่ก็ดูไม่มีใครเต็มใจจะเป็นผู้เริ่มถือธรรมเนียมนั้น โดยเคร่งครัดเลย แม้ผู้ที่ได้ไปเรียนยุโรปกลับมา ก็ยังมีเมียมาก ๆ เหมือนกัน, เพราะฉะนั้นจะหวังความเปลี่ยนแปลงจากคนพวกที่เรียกว่า ‘หัวนอก’ อย่างไม่ได้ ใครมีเมียคนเดียวออกจะถูกหาว่าเป็นคน โง่ด้วยซ้ำ การมีเมียหลาย ๆ คน ไม่ทำให้ต้องรับความเสื่อมเสียอย่างไรเลย... ฉะนั้น จะมีที่หวังอยู่ก็แต่ที่ตัวผู้หญิงเองเท่านั้น; ถ้าเมื่อไรผู้หญิงไทยที่ดี ๆ พร้อมใจกันตั้งกติกาไม่ยอมเป็นเมียคนที่เลี้ยงผู้หญิงไว้อย่างเลี้ยงไก่เป็นฝูง ๆ เท่านั้นแหละ, ผู้ชายพวกมักมากในกามจึงจะต้องกลับความคิดและเปลี่ยนความประพฤติ”(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2515)

ข้อความข้างต้นแสดงว่าพระองค์ทรงมีทัศนคติที่ดีต่อสตรีโดยไม่อยากให้สตรีต้องตกอยู่ในสถานะเช่นนั้น ฉะนั้น จึงได้ทรงพยายามหาหนทางช่วยยกฐานะสตรีเป็นลำดับมา จนกระทั่งในปีพ.ศ.2457 ทรงโปรดฯ ให้ประกาศกฎหมายหย่าร้าง ว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการ ในพระราชสำนักขึ้น ดังมีข้อความกำหนดสถานภาพของภรรยาว่า

“คือหญิงที่ได้กระทำการแต่งงานสมรสตามประเพณีเมือง หรือที่ชายเลี้ยงดูโดยให้อยู่ร่วมเคหาสถานและยกย่องเชิดชูตาโดยเปิดเผย เพราะฉะนั้นห้ามมิให้รับจดทะเบียนหญิงนคร โสเภณี หรือหญิงแพศยา หรือหญิงซึ่งชายสมจรด้วยเป็นครั้งคราวนั้น เป็นอันขาด อนึ่ง หญิงที่ชายสมจรอยู่ด้วยโดยอาการที่เรียกว่าเป็น “เมียลับ” คือไม่ออกหน้าออกตา และมีได้อยู่ร่วมเคหาสถาน ห้ามมิให้รับจดทะเบียนเป็นภรรยาเป็นอันขาด” (ประยูรทร สิทธิพันธ์, 2505)

จากหลักฐานดังกล่าวเป็นข้อคิดที่แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงตระหนักถึงฐานะของสตรีไทยแต่เดิมว่า คงตกต่ำไร้สิทธิเสรีภาพ ฉะนั้น จึงทรงพยายามหาหนทางช่วยยกฐานะตลอดมา

จากแนวพระราชดำริของพระองค์ และกฎหมายเข็ยรบาลที่ได้ทรงพระกรุณาตราขึ้นไว้ นี้ ได้กลายมาเป็นแนวนโยบายของคณะราษฎร ซึ่งยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 โดยได้ออกกฎหมายประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2473 ให้ชายมีสิทธิจดทะเบียนสมรสกับภรรยาได้เพียงคนเดียว ซึ่งก็ยังคงใช้ปฏิบัติกันสืบต่อมาจนบัดนี้

ในปัจจุบันสตรีไทยได้รับสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษในเกือบทุกด้าน เป็นต้นว่าด้านการเมือง สังคม การศึกษา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิความเสมอภาคกับบุรุษนั้น สตรีไทยมีความก้าวหน้ายิ่งกว่าสตรีชาติอื่นๆ อีกหลายชาติ แต่อย่างไรก็ดี ยังคงมีกฎหมายที่ล้าสมัย บกพร่องอยู่บ้างประการในกฎหมายที่จำกัดสิทธิของสตรีอยู่อีก มิได้รับการพิจารณาแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น จึงได้มีการเรียกร้องสิทธิกันขึ้น เช่น ในเรื่องการประกอบอาชีพ มีบทบัญญัติในกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับ พ.ศ. 2479 จำกัดสิทธิสตรีในการประกอบอาชีพได้ทัดเทียมกับบุรุษอยู่บ้าง (จิระภา รัตนวิบูลย์, 2512) แต่ในบางกรณีก็มิได้รับการพิจารณาแก้ไขตามคำเรียกร้อง เช่น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ว่าด้วยเรื่องสินส่วนตัว สินบริภคินห์ การทำนิติกรรม และกฎหมายอาญาในเรื่องการฟ้องหย่าซึ่งสตรีไทยกลุ่มหนึ่งได้เสนอเรื่องราวขอให้มีการพิจารณาแก้ไขอีกเช่นกันในต้นปี พ.ศ. 2512 ในคำร้องเรียนนั้นอ้างบทบัญญัตินี้ว่าสตรีถูกกักกัน และจำกัดสิทธิจนไม่ได้รับความเป็นธรรม

นอกจากนี้ยังมีข้อปลีกย่อยอื่น ๆ อีกทั้งที่มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมาย ระเบียบหรือกฎกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ซึ่งมีข้อความที่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่าสตรีมีสถานภาพไม่ทัดเทียมกับบุรุษ เช่น ระเบียบของกระทรวงการต่างประเทศจะไม่ออกหนังสือเดินทางไปต่างประเทศให้แก่ภรรยาผู้ซึ่งไม่ได้รับคำยินยอมจากสามีเป็นลายลักษณ์อักษร กรณีเดียวกันนี้ในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ไม่ต้องปฏิบัติเช่นนั้น หรือสิทธิในการประกอบอาชีพตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 ที่ให้อำนาจกระทรวง

ทบวงกรมต่างๆ ในการออกกฎเกณฑ์กำหนดตำแหน่งข้าราชการ โดยพิจารณาถึงเรื่องเพศเป็นสำคัญ เป็นต้นว่าห้ามสตรีเป็นอัยการ เป็นปลัดอำเภอ หรือเป็นผู้พิพากษาในศาลอื่น นอกจากศาลคดีเด็กเยาวชน (วิมลศิริ ชำนาญเวช, 2516)

การไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องสิทธิด้านต่างๆ ดังกล่าวของสตรีไทยนี้ สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ได้ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวบางมาตรา และข้อความบางข้อในกฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งสรุปได้ 5 ประการดังนี้

- 1) การจดทะเบียนสมรส
- 2) การยินยอมของสามีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
- 3) ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา
- 4) เหตุหย่า
- 5) ค่าอุปการะเลี้ยงดู

อย่างไรก็ดี เกี่ยวกับระเบียบ ตัวบทกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวินิจฉัยไว้ว่า คงจะเป็นเพราะแต่เดิมบุรุษมีโอกาสบัญญัติกฎหมายประเภทต่างๆ ในสังคมแต่ฝ่ายเดียวจึงบัญญัติเพื่อความสะดวกสบายของฝ่ายตน โดยพยายามเอาเปรียบสตรีในทุกทางเท่าที่สามารถจะทำได้ทั้งนี้เนื่องด้วยเหตุที่ระบอบสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์กำหนดสภาพความเป็นอยู่ของชนในชาติ ฉะนั้น จึงย่อมจะเป็นแนวทางที่สตรียึดถือปฏิบัติเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมา และมีผลทำให้ฐานะสตรีของชนชาติต่าง ๆ ด้อยกว่าบุรุษไป

จากมุมมองของผู้หญิงในสังคมและยุคสมัยที่แตกต่างกัน ทั้งจากตะวันตกและตะวันออก ได้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงนั้นมีบทบาทและความสำคัญในแต่ละยุคสมัยอย่างไร ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทในสังคม ที่เป็นตัวหล่อหลอมให้เกิดความแตกต่างนั้นขึ้น ฉะนั้นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องผู้หญิงจากงานวรรณกรรม จึงเป็นอีกแง่มุมหนึ่ง ที่มีผู้สนใจค้นคว้า เพื่อหาคำตอบว่า ผู้หญิงนั้นมีบทบาทและความสำคัญในสังคมอย่างไร เปรียบได้กับการส่องกระจกมองดูตัวเอง มีนักวิจัยที่ต้องการศึกษาในประเด็นของผู้หญิงผ่านทางงานวรรณกรรมอย่างแพร่หลายเมื่อแนวคิดสตรีนิยมได้รับการยอมรับมากขึ้นในสังคมไทย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง

6.1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณคดี

งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นที่ตัวละครหญิงในวรรณคดีไทย และให้ข้อสรุปที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิง และกรอบกำหนดคุณค่าของผู้หญิงไทยในอดีต เช่น พัทธนี อัยราวงษ์ (2521) วิจัยเรื่อง จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภาษิตสอนหญิงคำกลอน ทำให้ทราบค่านิยมเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติตัวของผู้หญิงในสมัยก่อนเห็นภาพการแบ่งแยกหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชายอย่างชัดเจน โดยผู้หญิงมีหน้าที่เกี่ยวกับการเรือน ผลจากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้เห็นว่ากรอบคุณค่าของผู้หญิงถูกกำหนดโดยเพศชายและกลายเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญและกลายเป็นค่านิยมต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2534) วิจัยเรื่อง ตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.1893-2394) โดยศึกษาจากวรรณคดีคำสอน นิราศและวรรณคดีการแสดง แสดงให้เห็นว่า การสร้างตัวละครหญิง ได้แสดงลักษณะของผู้หญิงในอุดมคติ

งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณคดีแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีการกำหนดคุณค่าของผู้หญิงอย่างชัดเจน และได้ต่อยอดกรอบคุณค่าที่ผ่านวรรณคดีซ้ำ ๆ มาทุกสมัย ทั้งได้รับการยอมรับว่าเป็นมาตรฐานของสังคม ข้อสังเกตคือผู้แต่งวรรณคดีส่วนใหญ่เป็นชาย จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างตัวละครหญิงจากคุณค่าที่กำหนดโดยเพศชาย ที่สำคัญกลับได้รับการยอมรับอย่างมากและไม่ได้รับการโต้แย้งจากผู้หญิงในสังคม ทำให้มองเห็นภาพว่าสังคมไทยนั้นมีลักษณะปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ (patriarchy)

6.1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมปัจจุบัน

คำว่า วรรณกรรมปัจจุบัน ไม่สามารถระบุช่วงสมัยลงไปอย่างตายตัว สมพร มั่นตะสูต (2525) ให้ความหมายว่าหมายถึงวรรณกรรมที่มีรูปแบบความคิด เนื้อเรื่องและปรัชญาแตกต่างไปจากวรรณกรรมก่อนสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นไป รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2532) กล่าวว่า การจัดแบ่งวรรณกรรมปัจจุบันต้องใช้ทั้งองค์ประกอบด้านเวลา และลักษณะการแต่ง คือต้องพิจารณาจากทั้งยุคสมัยในการแต่งควบคู่ไปกับรูปแบบในการแต่ง

การศึกษางานด้านวรรณกรรมปัจจุบันเกี่ยวกับผู้หญิงแบ่งเป็นสองช่วงคือ ช่วงยุคเริ่มต้นของนักเขียนหญิงและยุคที่ร่วมสมัยกับปัจจุบันมากขึ้น และแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่เน้นการศึกษาวิวัฒนาการของวรรณกรรม มีประเด็นผู้หญิงเป็นหนึ่งในการพัฒนาการด้านแนวคิดในวรรณกรรม และกลุ่มที่เน้นศึกษาเรื่องวรรณกรรมของนักเขียนหญิงโดยตรง

สุภารัตน์ เสรีวัฒน์ (2522) ได้วิจัยเรื่อง วิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทยตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. 2475 เป็นการวิจัยเชิงวิวัฒนาการของวรรณกรรมยุคแรกเริ่ม แสดงให้เห็นวิวัฒนาการของเรื่องสั้นไทย ในด้านรูปแบบ บทสนทนา การใช้ภาษา ด้านแก่นเรื่องและโครงเรื่อง ด้านตัวละคร และด้านบรรยากาศ สิ่งที่สัมพันธ์กับเรื่องผู้หญิงคือการศึกษาด้านแก่นเรื่องและโครงเรื่อง แสดงให้เห็นว่าในช่วง พ.ศ. 2428-2437 แก่นเรื่องมีความหลากหลายขึ้น มีแก่นเรื่องที่สะท้อนสภาพสังคมบางแง่ และแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน และครอบครัว จนถึงช่วงต่อมาเรื่องสั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2438-2475 มีแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องความรักและครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ที่สำคัญคือมีการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น การเป็นเมีย ความรักของผู้หญิง อุปสรรคในความรัก ปัญหาในชีวิตสมรส และใช้รูปโฉมของผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการหลอกลวงผู้อื่น จากการศึกษาเรื่องแก่นเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าเรื่องของผู้หญิงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมมาตลอด โดยสื่อผ่านนักเขียนและปรุงแต่งมาเป็นเรื่องสั้น แม้ว่าจะไม่กล่าวถึงสิทธิหรือความเท่าเทียมทางเพศที่ชัดเจน แต่ก็แสดงให้เห็นภาพของผู้หญิงที่ต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากค่านิยมทางเพศของสังคม

นาธิกา มงคลคำวนเขตต์ (2527) วิจัยเรื่อง เรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิดระหว่าง พ.ศ. 2475-2484 แสดงให้เห็นแนวคิด 5 กลุ่มในเรื่องสั้นช่วงเวลาดังกล่าว คือแนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและความเชื่อในสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการเมือง ในรายละเอียดจะพบว่าเรื่องสั้นที่มีแนวคิด 3 กลุ่ม คือ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว แสดงให้เห็นนัยของการแสดงความคิดเชิงสตรีนิยม ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับความรัก มีเรื่องสั้นส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นสิทธิที่จะรักของผู้หญิงโดยเห็นว่าความรักมีความสำคัญมากกว่าการคลุมถุงชน

2) แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง และผลกระทบของวัฒนธรรมตะวันตกต่อผู้หญิง มีทั้งทัศนคติในเชิงอนุรักษ์นิยมและทัศนคติในเชิงก้าวหน้าจำแนกเป็นประเด็นได้ดังนี้

- ผู้หญิงกับพรหมจรรย์ แม้เรื่องสั้นส่วนใหญ่จะแสดงแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ แต่มีเรื่องสั้นอีกส่วนที่แสดงมุมมองที่กว้างขึ้น เช่น การเสนอทัศนคติเกี่ยวกับหญิงโสเภณีว่าทำเพราะความยากจน สามารถกลับตัวกลับใจได้และอาจมีชายที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นบางเรื่องก่อนไปทางมนุษยนิยม เห็นคุณค่าและความดีจากคุณลักษณะของคน ๆ นั้น เช่น ความดีของผู้หญิงโสเภณี

- ผู้หญิงกับความเป็นตัวของตัวเอง เสนอภาพผู้หญิงที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มักเป็นการยกย่องชมเชย

- ผู้หญิงกับการมีคุณค่าในตัวเอง เป็นแนวคิดที่ไม่เห็นด้วยกับสถานภาพของผู้หญิงในสังคมที่มักถูกกำหนดให้มีค่าเป็นเพียงสินค้า

3) แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับผู้หญิง เช่น การเลือกคู่ครอง การแต่งงานใหม่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ของภรรยาในครอบครัว

งานวิจัยของนาธิกา มงคลคำวนเขตต์ แสดงให้เห็นว่าประเด็นเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น มีทั้งฝ่ายอนุรักษ์และฝ่ายก้าวหน้า ปัญหาของผู้หญิงได้รับการถ่ายทอดมาเป็นเรื่องสั้นมากมาย ทั้งจากนักเขียนชายและนักเขียนหญิง

สุรีย์ สุวรรณภาค (2529) วิจัยเรื่อง บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศศึกษาจากนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2444 ถึง พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องผู้หญิงในวรรณกรรม โดยกำหนดกรอบการศึกษาจากนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรีและบทบาทของผู้หญิง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วรรณกรรมเป็นข้อมูลทางสังคม สรุปภาพผู้หญิงในวรรณกรรมได้ดังนี้

1) ด้านการทำงาน ช่วงพ.ศ. 2444-2475 ผู้หญิงไม่ทำงานนอกบ้าน หลังพ.ศ. 2475-2501 มีผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้น

2) ด้านคู่ครอง พ.ศ. 2444-2468 ผู้หญิงไม่มีสิทธิในการเลือกคู่ครอง พ.ศ. 2469-2475 เริ่มมีสิทธิในการเลือกคู่ครอง พ.ศ. 2476-2488 ผู้หญิงชั้นสูงมีอิสระในการคบกับผู้ชาย พ.ศ. 2489-2501 ผู้หญิงเริ่มมีอิสระมากขึ้นทั้งการคบเพื่อนชายและการเลือกคู่ครอง

3) ตัวตนของผู้หญิง ในฐานะบุตร ภรรยา มารดา และสมาชิกของสังคม ส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ในกรอบของสังคม มีความกตัญญู รับภาระในการดูแลครอบครัว

แม้ภาพโดยรวมจะเป็นดังข้อสรุปทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมา แต่ในระดับรายละเอียดของวรรณกรรมที่นำมาศึกษาจะพบว่า นวนิยายของนักเขียนหญิงมุ่งแสดงตัวตนของผู้หญิงชัดเจนกว่า แสดงให้เห็นความตระหนักรู้ในสิทธิความเป็นผู้หญิง ในขณะที่นักเขียนชายบางคนเท่านั้นที่เห็นว่าผู้หญิงมีสิทธิก้าวไปเท่าเทียมผู้ชาย และชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงมีสมองเท่ากับผู้ชาย แสดงให้เห็นว่านักเขียนหญิงในยุคแรกมีความคิดในเชิงก้าวหน้า

การแสดงภาพตระหนักรู้ในตัวตนของนักเขียนหญิงในยุคแรกชัดเจนมากเมื่อศึกษา เฉพาะจากวรรณกรรมของนักเขียนหญิง ดังงานวิจัยของ บุญศิริ ภิญาภินันท์ (2527) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ งานวิจัยของ สายสมร เฉยตรงการ (2529) เรื่อง สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2493 ในนวนิยายของดอกไม้สดและ ก.สุรางคนางค์ รวมทั้งงานวิจัยของ พรชดา ณ ลำพูน (2531) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสั้นของ ร. จันทิมพะ วรรณกรรมของนักเขียนหญิงในยุคแรกนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แนวเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องความรักครอบครัว การดำเนินชีวิต การเลือกคู่ครอง มีแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงเป็นประเด็นสำคัญที่มักสอดแทรกอยู่ในวรรณกรรมแทบทุกเรื่อง โดยเสนอแนวคิด 3 ประเด็นใหญ่คือ ความรัก การเลือกคู่ครอง และคุณค่าและตัวตนของความเป็นผู้หญิง แม้เรื่องบางเรื่องจะมีลักษณะแบบอนุรักษนิยม เช่น ผู้หญิงในอุดมคติต้องเป็นกุลสตรี แต่โดยรวมแล้วนักเขียนหญิงได้บอกเล่าเรื่องราวในมุมมองของผู้หญิงได้อย่างชัดเจนผ่านตัวละครที่เป็นหญิง เสนอภาพความขัดแย้งระหว่างผู้หญิงสมัยใหม่กับค่านิยมดั้งเดิมของสังคม แสดงถึงความตระหนักรู้ในตัวตนและบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในสังคมอย่างมาก

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีนิยม

การศึกษาประเด็นเรื่องผู้หญิงในวรรณกรรมร่วมสมัยมากขึ้น ทำให้เห็นภาพของผู้หญิงในสังคมที่มีความทันสมัยกว่าเดิมทั้งในแง่ความคิดและพฤติกรรม นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นว่านักเขียนหญิงได้รับแนวคิดสตรีนิยมและใช้แนวคิดสตรีนิยมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม การศึกษาในงานที่ร่วมสมัยขึ้นนี้ผู้วิจัยมักศึกษาวิวัฒนาการและแนวคิดในวรรณกรรมของนักเขียนหญิงคนใดคนหนึ่ง

6.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีนิยม จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

งานวิจัยของ ภัทพร หงษ์ทอง (2538) เรื่อง การศึกษาแนวคิดสตรีนิยม ในนวนิยายของทมยันตี (2506-2534) งานวิจัยของ วีรวรรณ ศรีตำราญ (2534) เรื่อง สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน (2497-2530) งานวิจัยของ วีรวัฒน์อินทรพร (2541) เรื่อง การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของ โปต้น และงานวิจัยของ มยุรา พรหมอ้วน (2542) เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ผลของการศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นไปในแนวทางเดียวกัน วรรณกรรมของนักเขียนหญิงจะมีนัยของการนำเสนอแนวคิดสตรีนิยม ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าแนวคิดสตรีนิยมมีผลต่อการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมของนักเขียนหญิง

นอกจากนี้ งานวิจัยที่เปรียบเทียบวรรณกรรมของนักเขียนหญิงไทยกับนักเขียนหญิงต่างประเทศ ทำให้มองเห็นกระแสความคิดเรื่องผู้หญิงที่สอดคล้องกันของนักเขียนหญิงต่างวัฒนธรรม เช่น งานวิจัยของ ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ (2538) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันกับไทย เป็นงานวิจัยที่ศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้งอย่างมาก ทำให้เห็นลักษณะร่วมของวรรณกรรมสตรีของนักเขียนหญิงของไทยและนักเขียนหญิงเยอรมัน อย่างไรก็ตามนักเขียนหญิงไทยจะนำเสนอเรื่องของแนวคิดสตรีนิยมในลักษณะประนีประนอม รวมทั้งกรอบนวนิยายแบบไทย ๆ ซึ่งมีโครงเรื่องซ้ำแบบเดิม ทำให้แนวคิดสตรีนิยมไม่โดดเด่นเท่านวนิยายของนักเขียนหญิงเยอรมันสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงจิต อนันต์คูศรี (2540) เรื่อง มโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายของซีโมน เดอ โบวัวร์, ซิลเวียพลาส, บริกิตเตอะชไวเกอร์และศิริเมอรอุณหุรูป โดยผู้วิจัยศึกษาใน 3 ประเด็น คือ ความเป็นตัวตนแห่งสตรีในวรรณกรรม นางฟ้าในบ้านและความจริงแท้ในวรรณกรรมสตรี แสดงให้เห็นว่านวนิยายของนักเขียนทั้ง 4 คนมีลักษณะร่วมในเรื่องมโนทัศน์สตรีนิยมหัวรุนแรง (radical feminism) นักเขียนต่างประเทศจะแสดงออกอย่างชัดเจนถึงแนวคิดต่อต้านเพศชายและเน้นให้ตัวละครเพศหญิงเป็นอิสระจากเพศชาย และแม้ตัวละครในนวนิยายของศิริเมอรอุณหุรูป เลือกลงแนวทางแบบสตรีนิยมหัวรุนแรง แต่ก็จะมีลักษณะประนีประนอมกว่า คือไม่แสดงความก้าวร้าวหรือรุนแรง แต่เป็นรูปแบบการแยกออกมาจากเพศชาย และทำตามความต้องการของผู้หญิง

งานวิจัยที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งคือเรื่อง วิเคราะห์นักเขียนสตรีกับงานเขียนเรื่องเพศของ ปกรส บุญศรีโรจน์ (2539) ที่เน้นศึกษาเฉพาะเรื่องเพศในงานเขียนของนักเขียนหญิงเลือกศึกษานักเขียนหญิง 3 คนคือ ม.ล.เบญจมาศ ชุมสาย, สุจินดา ชันตยาलगด และกิ่งฟ้า เสนิย์วงศ์ งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นแนวทางการนำเสนอวรรณกรรมของนักเขียนหญิงกลุ่มที่เน้นเนื้อหาเรื่องเพศสัมพันธ์ การศึกษาแสดงให้เห็นว่าทัศนคติส่วนตัวในเรื่องเพศมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการสร้างสรรค์วรรณกรรมของนักเขียนหญิง และการที่นักเขียนหญิงเลือกนำเสนอเรื่องเพศสัมพันธ์ก็เพื่อเปลี่ยนมุมมองบางอย่างเกี่ยวกับผู้หญิง โดยแสดงเชื่อมโยงให้เห็นความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายซึ่งเริ่มตั้งแต่เรื่องส่วนตัวคือเรื่องเพศสัมพันธ์

เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) วิจัยเรื่อง แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย (พ.ศ. 2533-2540) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย คือ อัญชัน สุจินดา ชันตยาलगด ชามา และเดือนวาด พิมวนา จากเรื่องสั้นทั้งหมด 83 เรื่อง ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2533-2540 ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดสตรีนิยมและกลวิธีการเสนอแนวคิด ผลการวิจัยปรากฏว่า แนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงทั้ง 4 คน มีการเสนอแนวคิดหลัก 3 ด้าน คือ แนวคิดที่เกี่ยวกับการ

เรียกร้องความเสมอภาคทางเพศแสดงให้เห็นความต้องการที่จะมีอิสระทางด้านความคิด การกระทำ และสถานภาพทางสังคมที่เท่าเทียมกับเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ความรัก การครองเรือน หรือ การครองตัวเป็น โสด แนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการกดขี่ทางเพศ สะท้อนให้เห็นภาวะอึดอัดและ คับข้องใจ ต่อการกดขี่ทางเพศที่เกิดจากการกระทำของเพศชายและจากค่านิยมของสังคมและ วัฒนธรรมที่ให้ผู้ชายเป็นใหญ่ นักเขียนส่วนใหญ่นำเสนอประสบการณ์ในชีวิต ปραฎการณ์ทางสังคม และแนวคิดสตรีนิยมสากล มากำหนดปัญหาและนำเสนอแนวคิดดังกล่าวในผลงานของตนเอง นอกจากนี้ยังเสนอแนวคิดที่ชี้ให้เห็นว่า ในสังคมปัจจุบันสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงได้ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้หญิงไม่ยอมให้ถูกกดขี่ข่มเหง มีการกล้าตัดสินใจในมากขึ้นในเรื่องการหย่า ร้าง การเลือกที่จะอยู่เป็นโสด และการยอมเป็นภรรยาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงใน สังคมไทยปัจจุบันมาก

ด้านกลวิธีการเสนอแนวคิดสตรีนิยม ปราฎว่านักเขียนทั้ง 4 คน นำเสนอ แนวคิดใน 3 ระดับ คือ ระดับการสะท้อนให้เห็นปัญหาการเอารัดเอาเปรียบและการกดขี่ทางเพศ สะท้อนปัญหาและการวิพากษ์วิจารณ์ และเสนอทางออกหรือแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งปราฎมากที่สุด ในงานของชามา และสุจินดา ชันดยาลงกต

สุกัญญา อินตะ โดด (2551) การวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในละครเรื่อง แดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) โดยเธอได้กล่าวว่า การค้นคว้าแบบอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของผู้หญิงในละครเรื่องแดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) ตามแนวคิดสตรีนิยมเพื่อ ดูว่ามีการนำเสนอบทบาทผู้หญิงอย่างไรและมีแนวคิดสตรีนิยมร่วมสมัยแฝงอยู่ลักษณะใดรวมถึง ละครเรื่องนี้ได้เข้าไปสนับสนุนระบบชายเป็นใหญ่ของเกาหลีได้และนำเสนอแนวทางการเรียกร้อง สิทธิสตรีผ่านละครในรูปแบบใด

ผลการศึกษาพบว่าการนำเสนอบทบาทของมารดาภรรยาและข้าราชการใน ละครผู้หญิงไม่ถูกกดขี่เท่าใดนักเมื่อเทียบกับสภาพจริงในสังคมสมัยนั้น นั่นคือบทบาทของมารดา มี อำนาจสิทธิขาดในชีวิตของลูกไม่ว่าจะให้ลูกได้เลือกทางเองหรือไม่โดยปัจจัยเรื่องความกตัญญูจะ บังคับให้มารดา มีอำนาจเหนือลูกอย่างสมบูรณ์แบบบทบาทของภรรยาถูกนำเสนอผิดไปจากค่านิยม ลัทธิขงจื้ออย่างมากซึ่งเป็นลัทธิที่ครอบงำระบบโครงสร้างสังคมทุกอย่างในยุคที่เรื่องราวในละคร เกิดขึ้นที่ว่าเมื่อผู้หญิงเกาหลีสมัยก่อนแต่งงานจะถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ชายและพ่อสามีสามารถ ถูกกดขี่ได้เต็มที่ แต่ภาพที่ถูกนำเสนอคือสามีและภรรยาที่เข้าใจกันทุกคู่และภรรยามีอำนาจเหนือ และเก่งกว่าในบางคู่ส่วนบทบาทของข้าราชการนั้นมีการนำปรัชญาทางการเมืองของขงจื้อเข้าไปใส่ ในข้าราชการที่ดี และผู้นำระดับสูงที่ดีในละครเหล่านี้ล้วนแฝงแนวคิดสตรีนิยมและลัทธิร่วมสมัย อยู่ นอกจากนี้พบว่ามีแนวทางการเรียกร้องสิทธิสตรีร่วมสมัยทั้งในระดับโครงสร้างสังคมและ

ระดับปัจเจกบุคคลคือระดับโครงสร้างสังคมนั้นต้องการล้มล้างบทบาททางเพศของชายลงโดยให้ผู้หญิงเข้าไปทำงานในบทบาทที่เป็นของผู้ชายมาก่อนเช่นการศึกษาการแพทย์วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมืองรวมถึงต้องการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่รูปแบบสัมพันธในครอบครัวใหม่ซึ่งชายและหญิงนั้นควรมีอำนาจและบทบาทที่ยืดหยุ่นซึ่งกันและกันระดับปัจเจกบุคคลต้องการให้ผู้หญิงสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงขึ้นมาคือให้มีความชัดเจนในเป้าหมายมุ่งมั่นตั้งใจทำอะไรให้ทำจริงเมื่อรู้ตัวว่ากำลังทำอะไรอยู่มองเรื่องยากให้เป็นเรื่องท้าทายที่น่าศึกษาค้นคว้าให้บรรลุผลรู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้เดิมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคใดสร้างกำลังใจให้ตัวเองเสมอทุ่มเททำงานซื่อสัตย์กับจรรยาบรรณและหากไม่มีใครยอมรับก็ต้องพิสูจน์ความสามารถพิสูจน์คุณสมบัติเพื่อให้สังคมรับรู้และเปลี่ยนทัศนคติเปิดโอกาสทางด้านการงานและการศึกษาให้ผู้หญิงมากขึ้นอัตลักษณ์ของจึงเป็นแนวคิดใหม่ที่ต้องการให้ผู้หญิงทุกคนรวมพลังกันเรียกร้องสิทธิสตรีอย่างเงียบ ๆ โดยเริ่มจากตัวเองและเริ่มได้ทันทีจากการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันนั่นเอง

ผลการศึกษายังพบว่าละครเรื่องแดงกิม (จอมนางแห่งวังหลวง) สะท้อนภาพสังคมเกาหลีได้ในปัจจุบันที่ต้องการพัฒนาเกาหลียุคใหม่ละครเรื่องนี้การเข้าไปสั่นคลอนระบบชายเป็นใหญ่เพื่อต้องการให้ระบบชายหญิงนั้นเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนแบ่งออกได้เป็น 2 หลักใหญ่ๆคือล้มล้างโครงสร้างสังคมระบบชายเป็นใหญ่ให้หมดให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่ากับผู้ชายทุกด้านไม่ว่าจะการเมืองเศรษฐกิจการศึกษาและเชิดชูคุณลักษณะของผู้หญิงยกย่องอุดมการณ์ผู้หญิงเป็นใหญ่มีจุดยืนร่วมกับธรรมชาติเพื่อสร้างภูมิปัญญาและวัฒนธรรมใหม่ที่มีประโยชน์ในแบบของผู้หญิง

พรสวรรค์ สุวรรณธาดา (2552) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับวรรณกรรมในสองประเด็นคือภาพลักษณ์ผู้หญิงที่ถูกนำเสนอในวรรณกรรมกับการเขียนวรรณกรรมแบบผู้หญิงเป็นอย่างไร โดยจะต้องแสดงให้เห็นด้านความเสียบเทียบของผู้หญิงที่มีต่อการดำรงชีวิตในสังคมชายเป็นใหญ่ (Patriarchal Society) ในงานวิจัย เรื่อง นักเขียนนวนิยายสตรีกับการนำเสนอโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายไทยร่วมสมัย วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์นวนิยายไทยร่วมสมัยตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขของการนำเสนอภาพผู้หญิงในนวนิยายไทยร่วมสมัยซึ่งแต่งโดยนักเขียนสตรีโดยศึกษาจากนวนิยายที่ชนะการประกวด พ.ศ. 2515-2547 จำนวน 19 เรื่องด้วยวิธีอ่านละเอียดวิเคราะห์ตีความและวิจารณ์ข้อมูลใน 3 ประเด็นคือ 1) ผู้หญิงกับเพศวิถี 2) ผู้หญิงกับครอบครัวและ 3) ผู้หญิงกับการเมือง

ผลการวิจัยพบว่าด้านผู้หญิงกับเพศวิถีผู้หญิงผู้มีสถานะสูงทางสังคมกับผู้หญิงระดับล่างต่างต้องตกอยู่ในสภาพบำเรอชายไม่แตกต่างกันทั้งผู้หญิงขายตัวและผู้หญิงที่เป็นภรรยาบ่อยต่างก็ตกอยู่ในสถานะวัตถุทางเพศ (Sex Object) ของผู้ชายและถูกพิพากษาโดยสังคมชายเป็นใหญ่ (Patriarchal Society) ในขณะที่ผู้ชายที่เทียวผู้หญิงหรือมีภรรยาบ่อยกลับไม่ถูกประณามจากสังคมด้านครอบครัวสถานะแม่และเมียยุคเก่ายังปรากฏบทบาทผู้หญิงเป็นช่างเท้าหลังและผู้ที่ตามที่ดีในฐานะเมียผู้หญิงยังยึดขนบเก่าที่ยกสามีเป็นเจ้านายผู้หญิงที่เพียบพร้อมคุณสมบัติแม่ศรีเรือนยังคงเป็นที่รักใคร่ของสามีและคนใกล้ชิดแสดงให้เห็นถึงการใช้มายาคติที่กำหนดโดยเพศชายในการควบคุมความประพฤติของผู้หญิง (Stereotype) ว่าผู้หญิงดีต้องเป็นเมียที่เชื่อสัตย์เป็นแม่ที่เสียสละและต้องเก่งการบ้านการเรือนทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกและประโยชน์ให้กับเพศชาย อีกทั้งยังเป็นการยกระดับเพศชายให้อยู่ในสถานะที่เหนือกว่า (Superior) ส่วนผู้หญิงที่อยู่ในฐานะภรรยาก็จะอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่า (Inferior) ในครอบครัวด้านการเมืองผู้หญิงส่วนน้อยในสังคมได้มีบทบาทในการบริหารประเทศในภาพรวมผู้หญิงมีความหวังใจชาติบ้านเมืองไม่แพ้ชายแต่การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ชายผู้หญิงไม่สามารถมีอิสระในการประสบความสำเร็จทางการเมืองด้วยตนเอง

โดยสรุปนักเขียนสตรีได้นำเสนอภาพลักษณ์ของนวนิยายในช่วงปี พ.ศ. 2515-2547 ในสถานะที่ด้อยกว่าเพศชายในทุกแง่มุมแม้นักเขียนสตรีจะพยายามสะท้อนวิถีแห่งความทุกข์ของผู้หญิง แต่นักเขียนเหล่านี้ยังได้รับอิทธิพลของการเป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคมปิตาธิปไตยที่ยังไม่มีความกล้าหาญพอที่จะสร้างผลงานในเชิงเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศอย่างเต็มรูปแบบ

การวิจัยแนวคิดสตรีนิยมจากงานวรรณกรรม จึงมีลักษณะของการศึกษา 2 ประเด็นหลักคือ การสะท้อนแนวคิดออกมาจากผู้เขียนที่เป็นผู้หญิงว่าตัวละครที่เป็นหญิงมีการเรียกร้อง สิทธิและสะท้อนให้เห็นถึงการถูกกดขี่ข่มเหงอย่างไรและการศึกษา บทบาทของตัวละครว่าส่งผลอย่างไรต่อสังคม อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นว่า ในสังคมแต่ละยุคสมัยมีทัศนคติที่เกี่ยวกับบทบาทของสตรี เปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

6.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสตรีนิยมเชิงนิเวศ

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2553) ศึกษาเรื่อง วรรณกรรมวิจารณ์: วาทกรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมไทย งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่องกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทัศน์กับวาทกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการนำเสนอธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณคดีตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้ฐานคิดจากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการทัศน์เกี่ยวกับ

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณคดีไทยแบบจารีตนิยม มี 3 กระบวนทัศน์หลัก คือ กระบวนทัศน์จิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม กระบวนทัศน์เชิงนิเวศแนวพุทธปรัชญา และกระบวนทัศน์จิตสำนึกเชิงนิเวศแนวชนชั้น ซึ่งกระบวนทัศน์ดังกล่าวมีร่วมกันคือ เป็นระบบคิดที่แสดงถึงการตระหนักรู้ในความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติการนอบน้อมและเคารพในธรรมชาติ อันเป็นระบบคิดพื้นฐานของจิตสำนึกเชิงนิเวศที่มีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ที่มีคตินิยมเชิงนิเวศเป็นศูนย์กลาง (eco-centrism) กระบวนทัศน์ทั้งสามมีความเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และพัฒนาการทางสังคมแต่ละยุคและได้ก่อให้เกิดวาทกรรมสำคัญเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่แตกต่างกัน

ซึ่งัญญา สังขพันธานนท์ (2553) ได้อธิบายในบทความเรื่อง จากบทความความงามถึงบทอศรรย์: การประกอบสร้างทางวรรณศิลป์ หรือการกดขี่ทางเพศและธรรมชาติ บทความนี้มุ่งศึกษาขนบธรรมเนียมในการชมความงามและขนบในการเขียนบทอศรรย์ ในวรรณคดีไทยในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ (ecofeminism) เป็นฐานในการวิเคราะห์และตีความ ผลการศึกษาพบว่า ขนบนิยมในการประกอบสร้างทางวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย เป็นวาทกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ ภายใต้วาทกรรมชนิดนี้ กวีได้เชื่อมโยงธรรมชาติกับมิติอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งได้แก่ การเชื่อมโยงธรรมชาติกับผู้หญิง เรื่องเพศ และรสนิยมทางเพศ ซึ่งแสดงถึงการกดขี่ครอบงำทางเพศภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงการครอบงำธรรมชาติและผู้หญิงไปพร้อมกันด้วย

จากประเด็นที่ใกล้เคียงกัน ัญญาสังขพันธานนท์ได้เขียนบทความ เรื่อง จากการประพาสป่าล่าสัตว์สู่พระราชพิธีสังเวทกล่อมช้าง: ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในวรรณคดีไทย บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประเพณีการล่าสัตว์และพระราชพิธีสังเวทกล่อมช้างที่ปรากฏในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีวิพากษ์เชิงนิเวศ (ecocriticism) เพื่อตรวจสอบว่า ประเพณีดังกล่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะใด ผลการศึกษาพบว่า ทั้งประเพณีประพาสป่าล่าสัตว์และพระราชพิธีสังเวทกล่อมช้างในวรรณคดีไทยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ กล่าวคือ นอกจากการล่าสัตว์จะเป็นกิจกรรมที่มีอยู่ในชนชั้นสูง ที่จะใช้ประโยชน์จากธรรมชาติแล้วยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างอำนาจและบารมีของคนในชนชั้นดังกล่าว ส่วนพระราชพิธีสังเวทกล่อมช้าง เป็นพระราชประเพณีที่สื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับช้างและการใช้ประโยชน์เช่นเดียวกัน ทั้งในแง่ของการใช้งานและการใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองตามอุดมการณ์เทวราชา วาทกรรมช้างเผือกและค่านิยมที่กล่อมช้าง จึงเป็น “วาทกรรมอำพราง” ที่

ซ่อนเร้นการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของชนชั้นผู้ปกครองเอาไว้ภายใต้หน้าฉากของพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณี และวรรณคดีไทยแล้ว ยังมีการนำแนวคิด ecofeminism มาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ ของตัวละครเอกในนวนิยาย จากเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิง ธรรมชาติ และเอกลักษณ์ในงานเขียนของ วิลลาห์ แคเธอร์ เรื่อง My Antonia ผลงานวิจัยของ วรณพร เพ็ชรดี ในปี 2546 ได้สรุปไว้ว่า การนำแนวคิด ecofeminism มาประยุกต์ในการวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติของตัวละครเอกในนวนิยาย เรื่อง มาย แอนโทเนีย (My Antonia) ของวิลลาห์ แคเธอร์ (Will Cather) โดยวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ และลักษณะนิสัยของตัวละครเอก ซึ่งสัมพันธ์กับธรรมชาติ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัวละครเอกพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ผลจากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัวละครเอกประสบความสำเร็จ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศนี้ส่วนมากจะปรากฏอยู่บนบทความและงานวิจัยต่างประเทศ อาทิเช่น บทความเรื่อง Women, nature and the social construction of “economic man” ของ Mellor (1995) เขาได้กล่าวว่า ระบบทุนนิยม (economic man) ส่งผลให้เกิดโครงสร้างของการจัดลำดับชั้นในสังคมชายเป็นใหญ่ ในประเทศฝั่งตะวันตก มันถูกสร้างขึ้นอย่างมีเหตุผลและความมีระบบ ผู้หญิงและธรรมชาติถูกทำให้เป็นรองจากสองสิ่งที่ตรงกันข้ามกันคือ ธรรมชาติกับวัฒนธรรม จุดสำคัญของงานวิจัยนี้อ้างว่าสองสิ่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎี แต่ยังเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดโครงสร้างทางสังคมของผู้ชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยม เป็นผลมาจากกระบวนการรู้และถูกแบ่งให้เป็นสองด้าน สังคมได้ถูกแบ่งออกเป็นให้เป็นเรื่องของผู้ชายและเศรษฐกิจ ในขณะที่ผู้หญิงให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ พวกเธอจึงถูกตีค่าให้ด้อยต่ำลง ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างทางสังคมและธรรมชาติ / ชีวิตวิทยา และเศรษฐกิจนี้ ชีวิตของผู้ชายมีความรับผิดชอบทางสังคม ในขณะที่ผู้หญิงมีความรับผิดชอบในทางชีวภาพ เขาปฏิเสธว่านี่ไม่ได้เป็นเพราะผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ / ชีวิตวิทยาแต่อย่างใด แต่สิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นนี้เกิดจากสังคมที่มีระบบชายเป็นใหญ่

Natures, Gendered and Radel (2009) กล่าวว่า มีวิธีการหลักอยู่สองวิธีในการพิจารณาลักษณะความเป็น gendered สิ่งแรกคือ การมองเห็นธรรมชาติให้คล้ายกับลักษณะของผู้หญิงแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศนี้ เป็นการศึกษาทางทฤษฎีที่ทำทลายสังคมชายเป็นใหญ่เป็นการถ่ายทอดอำนาจและการปกครองของผู้ชายที่อยู่เหนือธรรมชาติ ผ่านความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับผู้หญิง และเสนอว่าผู้หญิงมีความสำคัญ

การพยายามที่จะทำให้แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศน์นี้เชื่อมโยงกับผู้หญิงและสนับสนุนว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดีกว่าสังคมของผู้ชายที่มีแต่การแสวงหาผลประโยชน์ การค้นหาที่จะเข้าใจเพศตามความแตกต่างของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมที่ได้รับอิทธิพลจากนักสตรีนิยมเชิงนิเวศน์ ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบของ essentialist ecofeminism ดังนั้น วิธีที่สองและแตกต่างกันมากที่จะต้องพิจารณาธรรมชาติเป็น gendered ได้มีการพัฒนาอย่างหนึ่งที่มุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจความสัมพันธ์ของเรา (ผู้หญิง) กับธรรมชาติเป็นสิ่งที่เรียกร้องสิทธิให้กับสตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและรวบรวมข้อมูล

1.1 สำรวจเอกสารงานวิจัย บทความและเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎี Ecofeminism

1.2 รวบรวมเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎี Ecofeminism

1.3 คัดเลือกตัวบทที่จะใช้ในการศึกษา คือ นวนิยายของถ่ายเถา สุจริตกุล จำนวน 3 เล่ม 1) มงกุฎดอกส้ม 2) ดอกส้มสีทอง 3) ตุ๊กตาในป่าหนาว

ซึ่งนวนิยายที่เลือกมานี้ เป็น 3 ใน 5 เรื่องทั้งหมดที่แต่งโดยคุณถ่ายเถา สุจริตกุล อีก 2 เรื่องคือ โนวา นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Novel) และ กล้วยไม้จากซานฟราน บันทึกการเดินทาง ซึ่งไม่ได้นำมาศึกษาเพราะ ไม่มีความโดดเด่นในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ

2. ขั้นศึกษาวิเคราะห์

2.1 สังเคราะห์เอกสารที่รวบรวมมาเพื่อสำรวจแนวความคิดและองค์ความรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติและผู้หญิง

2.2 วิเคราะห์กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรม

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับผู้หญิง โดยใช้กรอบแนวคิดหลักคือ แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ ของ Warren (1993) ได้อธิบายแนวคิดของสตรีนิยมเชิงนิเวศไว้ว่า ไม่ว่าจะจำนวนใดก็ตาม ก็ได้ให้ความสำคัญในประเด็นของ การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ (women-nature connections) มาก เพราะเป็นคำสำคัญในการอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการครอบงำผู้หญิงกับการครอบงำธรรมชาติ วอเรน ชี้ให้เห็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ว่ามีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะก็สะท้อนให้เห็นแนวคิดและมุมมองของนักสตรีนิยมเชิงนิเวศ ดังนี้

1) การเชื่อมโยงในทางประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติมีมาตั้งแต่สมัยกรีก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อครอบงำและกดขี่ เช่น การมองผู้หญิงว่าเป็นสัตว์ที่มีอารมณ์รุนแรงควบคุมตัวเองไม่ได้

2) การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์ เป็นมโนทัศน์ที่มีพื้นฐานมาจากวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ นั่นคือวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่แยกเหตุผลออกจากธรรมชาติโดยสิ้นเชิง เช่น เหตุผล/อารมณ์ (reason/emotion) จิตใจ/ร่างกาย (mind/body) วัฒนธรรม/ธรรมชาติ (culture/nature) มนุษย์/ธรรมชาติ (human/nature) หญิง/ชาย (man/woman) นอกจากนี้แล้วยังประกอบด้วยมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการครอบงำและจัดลำดับชั้น ด้วยกรอบความคิดของลัทธิต่าง ๆ เช่น sexism racism, classicism heterosexism กรอบมโนทัศน์เหล่านี้ล้วนเป็นตัวที่กำหนดการกดขี่ครอบงำและกรอบมโนทัศน์แบบชายเป็นใหญ่ทั้งสิ้น กรอบมโนทัศน์สุดท้ายคือ มโนทัศน์ที่ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศ และเพศสภาพ (sex-gender differences) ด้วยการอธิบายว่าร่างกายของผู้ชายแตกต่างจากร่างกายของผู้หญิง ร่างกายของผู้หญิงสามารถรับธรรมชาติได้ง่ายกว่าชาย มโนทัศน์ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศระหว่างชายและหญิงนี้ แสดงออกมาให้เห็นในจิตสำนึกเกี่ยวกับธรรมชาติของหญิงมากกว่าชาย นั่นจึงเป็นที่มาของแนวคิด ที่มาจากกระบวนทัศน์แบบตะวันตกที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของบุรุษเพศนั่นเอง

3) การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ และการปฏิบัติ นักสตรีนิยมเชิงนิเวศหลายคนได้เปิดเผยให้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับการล้างผลาญสิ่งแวดล้อม โดยการยกตัวอย่างให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่โดนกระทำอย่างไร ผู้หญิงโดนกระทำอย่างไร เช่น อันตรายต่อสุขภาพและองค์ประกอบที่ไม่ได้สัดส่วนของการสนับสนุนช่วยเหลือแก่ผู้หญิงและเด็กๆชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความลำบากของผู้หญิงในการป้องกันตนเอง นักวิชาการสตรีนิยมด้านสิทธิของสัตว์ ได้แย้งว่า โรงงานฟาร์ม การทดลองโดยใช้สัตว์ การล่าสัตว์เพื่อบริโภค เนื้อ ต่างผูกโยงอยู่กับมโนทัศน์และการปฏิบัติของลัทธิชายเป็นใหญ่ (Adam, 1990; Kheel, 1985; Slicer, 1991) บางกลุ่มก็เชื่อมโยงการข่มขืนและภาพลามก กับการนิยามอัตลักษณ์ทางเพศของชายไปใช้ทั้งในการข่มขืนเพศหญิงและธรรมชาติ ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงการกดขี่ผู้หญิงและธรรมชาติเข้าด้วยกัน

4) การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์ นักสตรีนิยมเชิงนิเวศบางคนได้เปิดเผยให้เห็นลักษณะร่วมและการลดคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ ที่ปรากฏหลักฐานในศาสนา เทววิทยา ศิลปะและวรรณคดี การสร้างหลักฐานพยานเช่นนี้ได้เชื่อมโยงและทำให้พวกเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโครงการของสตรีนิยมเชิงนิเวศ เพื่อสร้างและสนับสนุนการสร้างเสรีภาพและโลกทัศน์หลังปีตาธิปไตย และโลกบนพื้นฐานของจิตวิญญาณและเทววิทยา ดังนั้นลัทธิสตรีนิยมเชิงนิเวศจึง

ได้รับการนำเสนอในฐานะผู้สนับสนุนสัญลักษณ์ของจิตวิญญาณทางเลือก จิตวิญญาณหรือเทวนิยม นี้ มีความเป็นชุมชนยูโทเปีย การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงของผู้หญิง- ธรรมชาติ ช่วยให้เข้าใจ “การเมืองของจิตวิญญาณสตรีให้ได้” (Spretnak, 1981) ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศบาง แนวคิดนำเสนอผ่านวรรณกรรมที่เรียกว่า “งานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติ (nature writing)” เพื่อจะ แสดงให้เห็นสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงธรรมชาติกับภาษาคือภาษาผู้หญิงกับธรรมชาติ นักวิจารณ์ วรรณคดีอย่าง Murphy (1988) อธิบายให้เห็นว่า โน้ตสันชายเป็นใหญ่เหนือธรรมชาติและผู้หญิง ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นข้อเท็จจริง โดยการเปรียบเทียบว่า การข่มขืนกระทำชำเรา และการครอบงำ โลกและผู้หญิงที่อาศัยอยู่บนโลก ซึ่งแนวคิดนี้ จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทฤษฎีวรรณคดีสตรี นิยมเชิงนิเวศในเวลาต่อมา

นอกจากนี้แล้ว ยังได้เพ่งเล็งไปที่ภาษาและสัญลักษณ์ของปีตาชิปโดยที่เชื่อมโยง ระหว่างภาษาของความเป็นเพศและธรรมชาติ ตัวอย่าง ภาษาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและทำให้ ธรรมชาติกลายเป็นผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ได้ยืนยันถึงความเป็นเพศสภาพ ซึ่งได้อธิบายว่า “ธรรมชาติคือ แม่” มันได้ยืนยันให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้อธิบายผู้หญิงและธรรมชาติ ในบางครั้ง ผู้หญิงก็ได้รับการอธิบายในศัพท์ของสัตว์บางชนิด เช่น วัว หม่าป่า ไก่ ู สุนัขตัวเมีย ค้างคาวแก่ แมว ทำนองเดียวกันกับที่ธรรมชาติ ก็มักได้รับการเรียกในศัพท์ของผู้หญิง เช่น ธรรมชาติถูกข่มขืน ครอบงำ ควบคุม ดังเช่นในบทพรรณนาที่ว่า “ของสงวน” ของเธอถูก “ทะเลาะหลวง” และ “มดลูก” ของเธอรองรับ “ผู้ชายของวิทยาศาสตร์” ท่อนไม้แห่งมดลูกโคนล้มและถูกตัดขาด ผืนแผ่นดินอัน อุดมสมบูรณ์ถูกขุดเซาะและแผ่นดินที่ถูกไถทิ้งทอดยาวไกล ก็แห้งแล้งเปล่าประโยชน์ ตัวอย่างนี้ ยืนยัน ภาษามักทำให้ธรรมชาติเป็นผู้หญิงและมักจะพรรณนาผู้หญิงให้เป็นธรรมชาติ สะท้อนให้ เห็นการครอบงำค้ำทั้งธรรมชาติและผู้หญิงอยู่เสมอ

5) การเชื่อมโยงโดยการเมือง นับแต่ ฟร็องซัวส์ โคบอน เป็นคนเริ่มต้นศัพท์คำว่า สตรีนิยมเชิงนิเวศ ในปี 1974 แนวคิดดังกล่าวก็ถูกนำไปเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคม ดังนั้นสตรีนิยมเชิงนิเวศ จึงมักจะถูกมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้หญิง รากหญ้า โดยได้รับการกระตุ้นอย่างเร้าร้อนโดยภาคปฏิบัติการทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การต่อต้านนิวเคลียร์ การต่อต้านการสะสม อาวุธ ฯลฯ ความหลากหลายทางความคิดเห็นของสตรีนิยมเชิงนิเวศต่อสิ่งแวดล้อมเป็นความ พยายามที่เอาจริงเอาจัง เช่น การทำกิจกรรมของกลุ่มรากหญ้า และการยืนยันเกี่ยวกับการเมือง โดย การพัฒนาการวิเคราะห์การครอบงำที่สร้างความชัดเจนได้มากและมีผลในทางปฏิบัติ

6) การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม นักปรัชญาด้านวรรณคดี ที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยง ผู้หญิงและธรรมชาติ ปรากฏตัวขึ้นในพื้นที่ของปรัชญา สิ่งแวดล้อมที่รู้จักกันในชื่อ “จริยธรรม

สิ่งแวดล้อม” (environmental ethics) ที่แสดงให้เห็น การเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์และการกระทำต่อสตรี และธรรมชาติ ต้องการการวิเคราะห์เชิงจริยธรรมของสตรีนิยม เชิงนิเวศและการตอบสนองอย่างน้อยที่สุด เป้าหมายของจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของสตรีนิยมเชิงนิเวศ ก็เพื่อยืนยันว่ามนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความคิดแบบชายเป็นใหญ่ (Warren, 1990) นี่คือนี่สิ่งที่อาจนำไปสู่การพัฒนา จริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศเพื่อที่จะดูแลให้เป็นไปสู่การพัฒนา จริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศ

3. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

- 3.1 สรุปและอภิปรายผล
- 3.2 นำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรม	ก.ค.-ส.ค. 2555	ก.ย.-ต.ค. 2555	พ.ย.-ธ.ค. 2555	ม.ค.-ก.พ. 2556	มี.ค. 2556
1. กำหนดหัวข้อและวางแผนการดำเนินงาน	→				
2. ศึกษาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง		→			
3. ดำเนินการวิจัย				→	
4. สรุปผลการวิจัยและนำเสนอ					→

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงนามธรรม

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของ ถ่ายเถา สุจริตกุล โดยศึกษาจากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล จำนวน 3 เล่ม คือ มงกุฎดอกส้ม, ดอกส้มสีทอง, ตู๊กตาในป่าหนาว โดยมีกรอบคิดในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Ecofeminism) ตามความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม และผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ให้เหตุผลว่า ผู้ชายมีความแข็งแรง สร้างสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้างถาวรและมีสิทธิ์ที่เอื้อต่อการดูแลงานที่ใช้กำลังได้มากกว่าเพศหญิง ฉะนั้นผู้หญิงจึงถูกนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่ยอ่อนแอ มีสิทธิ์ที่บอบบางไม่สามารถสร้างสิ่งก่อสร้างที่ถาวรได้ แต่สามารถสร้างและให้กำเนิดสิ่งที่มีชีวิตได้เช่นเดียวกันกับธรรมชาติ จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดการแบ่งแยกเพศและความสำคัญระหว่างชายและหญิง วัฒนธรรมและธรรมชาติขึ้น เกิดผลกระทบต่องานสตรีและธรรมชาติ คือ ผู้ชายกดขี่ข่มเหงผู้หญิงเช่นเดียวกันกับที่วัฒนธรรมกำลังครอบงำธรรมชาติ ซึ่งกลวิธีในการกดขี่เพศหญิง ของ Warren (1993) ได้อธิบายแนวคิดของการกดขี่เพศหญิงตามทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศไว้ว่า การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ (women-nature connections) เป็นคำสำคัญในการอธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการครอบงำผู้หญิงกับการครอบงำธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ ซึ่ง Warren (1993) ได้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งหมด 6 แนวทางคือ

1. การเชื่อมโยงในทางประวัติศาสตร์
2. การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์
3. การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์
4. การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์
5. การเชื่อมโยงโดยการเมือง
6. การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม

จากการวิเคราะห์ตัวบทในการวิจัยทั้งสามเรื่องพบว่า ถ่ายเถา สุจริตกุล ได้ใช้ธรรมชาติในการเชื่อมโยงตัวละครในงานของตนเพียง 4 ประเด็น คือ

1. การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์
2. การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์
3. การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์

4. การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม

ซึ่งการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุลทั้ง 4 ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ได้ใหม่เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นนามธรรมกับกลุ่มที่เป็นรูปธรรม โดยในบทนี้จะได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติในเชิงนามธรรมจากการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: เชิงนามธรรม

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: ด้านมโนทัศน์

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในประเด็นของนามธรรม หมายถึง ผู้หญิงสามารถเปรียบได้กับธรรมชาติ ที่ไม่สามารถจับต้องได้ อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิงที่ถูกกดขี่ข่มเหงโดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเทียบ ความหวาดกลัวต่ออันตรายโดยเปรียบกับธรรมชาติด้านมืดเป็นตัวเปรียบเทียบเช่นกัน ตามกรอบแนวคิดของ Warren (1993) ปรากฏการเชื่อมโยงเชิงนามธรรม ซึ่งแสดงออกให้เห็นในการเชื่อมโยงโดยทางมโนทัศน์ที่อยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่และการเชื่อมโยงโดยจริยธรรมซึ่งอธิบายถึงความตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ การเชื่อมโยงทั้งสองด้านนี้ได้อธิบายถึงการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงกับธรรมชาติด้วยวิธีการเปรียบกับนามธรรมต่าง ๆ ดังนี้

มโนทัศน์ที่มีพื้นฐานมาจากวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ คือวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามที่แยกเหตุผลออกจากธรรมชาติโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นตามแนวคิดมโนทัศน์แบบคู่ตรงข้ามหญิง (woman) กับชาย (man), เหตุผล (reason) กับอารมณ์ (emotion), จิตใจ (mind) กับร่างกาย (body), วัฒนธรรม (culture) กับธรรมชาติ (nature), มนุษย์ (human) กับธรรมชาติ (nature) จึงถูกนำมากล่าวถึง

ก. หญิง (woman) กับ ชาย (man)

เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมของชาวจีน หากกล่าวถึงสถานภาพของผู้หญิงในประเทศจีนตามความเชื่อและโครงสร้างทางสังคม ชาวจีนเน้นการสืบเชื้อสายทางฝ่ายพ่ออย่างเหนียวแน่น ลูกชายมีความสำคัญมากกว่าลูกสาว และพ่อเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในครอบครัว ฉะนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมชาวจีนเป็นสังคมที่ยกย่องให้เพศชายเป็นใหญ่ จึงเกิดการเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์ ที่มีพื้นฐานมาจากวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ ผู้ชายข่มขู่เหนือผู้หญิงเสมอ และถูกถ่ายทอดออกมาให้เห็นในงานของถ้ายเถา สุจริตกุล ว่ามโนทัศน์ของสังคมชายเป็นใหญ่ของชาวจีนได้ให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ว่า

“โรส คุณนายที่สามเคยเตือนหล่อนว่า ถ้าต้องการรักษาตำแหน่ง “คุณนาย” ให้คงทนถาวร หล่อนจำเป็นต้องมีบุตรให้เจ้าสัวเซซหม ถ้าทารกถือเพศชายก็จะยังเป็นหลักประกันที่แน่นอน เพราะนอกจากจะกำจุนสถานะของมารดา บุตรชายจะช่วยเสริมบารมีให้ยิ่งยง”

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 120)

จากตัวอย่างข้างต้น โรสคุณนายที่สามของเจ้าสัวเซซหมถือเกียง กล่าวเตือนกับผู้ร่วมสามีของตนว่า ถ้าไม่อยากจะตกอันดับและเป็นที่ยืนชอบของสามี เธอต้องมีลูกชายไว้เพื่อสืบสกุล เพราะถ้าหากไม่มีลูก โดยเฉพาะลูกชายแล้ว เธอจะอยู่ในบ้านหลังนี้ด้วยความลำบาก เพราะสังคมของชาวจีนจะให้ความสำคัญกับเด็กทารกเพศชาย เพราะถือว่าเพศชายสามารถเป็นผู้สืบสกุลได้และนับว่าเป็น โชคดี ที่จะนำพาความเจริญมาสู่วงศ์ตระกูล จึงนำไปสู่วิถีการปฏิบัติต่อเด็กเพศชายและเพศหญิงที่ต่างกัน จากมโนทัศน์เกี่ยวกับเพศที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ นำไปสู่การเชื่อมโยงเพศหญิงให้อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าเพศชาย โดยร่างกายของเพศหญิงจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อสามารถให้กำเนิดร่างกายของเพศชายเท่านั้น ส่งผลกระทบต่อสังคม ปลูกฝังค่านิยมจนหล่อหลอมมาเป็นจารีตที่ถือปฏิบัติกันดังตัวอย่าง

“ไม่เบิ่งโล ไม่เบิ่งโล ลื้อเบิ่งลูกชายใหญ่ ทำอาลัยก็ล่าย ไม่ฝึกทั้งนี้”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 362)

จากตัวอย่างข้างต้น เม่งฮวยคุณนายที่หนึ่ง มักจะไม่คุด่าลูกที่เป็นเพศชาย เพราะนอกจากจะผิดจารีตของสังคมแล้ว ยังถือเป็นการให้เกียรติลูกชาย เพราะในอนาคตผู้ที่จะสืบทอดต่อวงศ์ตระกูลก็คือ เพศชายเท่านั้น

การเชื่อมโยงโดยมโนทัศน์นี้มีที่มาที่มโนทัศน์นี้เกิดขึ้นจากความเชื่อทางจารีตว่า หากมีลูกชายแล้ว ถือว่าผู้เป็นพ่อแม่มีบุญวาสนาและสืบเชื้อสายต่อยอดวงศ์ตระกูลได้ แต่ถ้าเป็นลูกผู้หญิง ไม่สามารถสืบเชื้อสายได้และเป็นที่ยับอายแก่วงศ์ตระกูล แม้กระทั้งการให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาแก่บุตร ว่าผู้หญิงไม่สมควรเรียนหนังสือสูง ๆ สาเหตุนี้อาจเนื่องมาจากความเข้าใจผิดบางประการในวงการแพทย์ ที่มีความเชื่อว่าการใช้สมองมากเกินไปจะทำให้เกิดการตีบตันหรือแคะแกระนที่มดลูก จึงส่งผลให้สังคมได้กำหนดว่าสำหรับผู้หญิงนั้น มีบทบาททำงานบ้าน ทำหน้าที่เป็นแม่เลี้ยงลูกเท่านั้นก็พอแล้ว นอกจากนั้นอาจเคยได้ยินความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงที่เรียนสูง ๆ ทำให้ไม่มีความรู้สึก หรือไม่มีความสนใจทางเพศ และส่วนมากเป็นสาวทึนทิก (กาญจนา แก้วเทพ, 2535) ดังตัวอย่าง ที่เม่งฮวยมีความเชื่อผิด ๆ ที่ว่าผู้หญิงไม่สมควรส่งให้เรียนสูง ๆ

“จินๆนา อาตั่วตี้หมายใหญ่อีกวงโมโหเก่ง นายเตี้ยไม่ควงตามใจ ส่งไปเรียนเมือง
นอก เลยกำเรียบเสิบสางไม่เห็งหัวหม่ามะ ลูกผู้หญิงเก่งเท่าผู้ชายล่ายยังงั”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 363)

ด้วยความเชื่อที่ผิดๆ นี้เอง จึงทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ถูกตัดโอกาสในเรื่องการประกอบ
อาชีพ และความก้าวหน้าทางอาชีพของตนส่งผลให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย

อีกประการหนึ่งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการครอบงำและจัดลำดับชั้นก็มีส่วนอย่างยิ่งต่อ
การอธิบายว่า เพราะเหตุใดชายจึงมีสถานะสูงกว่าหญิง ด้วยกรอบความคิดของลัทธิต่าง ๆ ที่อยู่ใน
สังคมชายเป็นใหญ่ มโนทัศน์ที่ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศ และเพศสภาพ (sex-gender
differences) ที่อธิบายว่าร่างกายของผู้ชายแตกต่างจากร่างกายของผู้หญิง ร่างกายของผู้หญิงสามารถ
รับธรรมชาติได้ง่ายกว่าชาย มโนทัศน์ที่ว่าด้วยความแตกต่างทางเพศระหว่างชายและหญิงนี้ แสดง
ออกมาให้เห็นในจิตสำนึกเกี่ยวกับธรรมชาติของหญิงมากกว่าชาย นั่นจึงเป็นที่มาของแนวคิด ที่มา
จากกระบวนทัศน์แบบตะวันตกที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของบุรุษเพศนั่นเอง ในวรรณกรรม
ของถ้ายเถา สุจริตกุล ได้นำเสนอมโนทัศน์ชายเป็นใหญ่ที่เกี่ยวกับการแบ่งแยกเพศของหญิงและชาย
(Sexual Discrimination) ว่านอกจากแนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับเพศชายแล้ว ในสังคมของชาว
จีนยังคงถูกเหยียดหยามว่าการเกิดมาเป็นลูกผู้หญิง เป็นสิ่งไม่ดี นำความเดือดร้อนมาสู่วงศ์ตระกูล ดัง
ตัวอย่างเมื่อครั้งที่แม่บังเกิดเกล้าของเยนหลิงให้กำเนิดเธอได้เพียงเดือนเศษ แม่เธอก็หนีไปกับชู้ ทั้ง
ไว้ให้เตี้ยของเธออับอาย ดังตัวอย่างในบทที่ว่า

“ทารกที่แม่ใจ โฉดทิ้งไว้เป็นเหมือนหนามแหลมที่คอยสะกิดบาดแผลแห่งความอับ
อายขายหน้า ชั่วร้ายยังเป็นผู้หญิง เพศซึ่งไม่เป็นที่ปรารถนาของครอบครัวจีน หล่อนจึงไม่อยู่ใน
สายตาผู้เป็นบิดาเลย” มชวาทวิทยาลัยขอนแก่น (ดอกส้มสีทอง, หน้า 26)

การเชื่อมโยงทางมโนทัศน์แบบคู่ตรงข้ามหญิง (woman) และชาย (man) ได้ถูกสังคม
กำหนดไว้แล้วว่า ผู้หญิงควรปฏิบัติต่อชายเช่นไร และผู้ชายควรปฏิบัติต่อหญิงเช่นไรในสังคมของ
ชาวจีน จากตัวอย่างในผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุลเรื่อง มงกุฎดอกส้ม นอกจากผู้หญิงจะเป็นเพศที่
ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมแล้ว ผู้หญิงยังต้องมีหน้าที่ทั้งในการดูแลงานบ้านและปรนนิบัติสามี ดัง
คำกล่าวในลัทธิขงจื้อว่า คุณธรรมของผู้หญิงคือ ให้มีความประพฤติที่เหมาะสม ให้พูดดี ให้มี
มารยาทดี ให้ทำงานดี ดังตัวอย่างในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม ภรรยาทุกคนของเจ้าสัวต่างอยากทำหน้าที่
ปรนนิบัติสามี เพราะเชื่อว่าการทำเช่นนั้น จะทำให้ตนเป็นที่รักใคร่และชื่นชมของสามี ใครที่ทำ
หน้าที่นี้ได้ดีกว่า ถือว่าเป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อม ดังตัวอย่าง

“พวกเลาคนจีนผิวเป็นใหญ่ มีเมียก็คงก็ถ่าย ยิ่งมากยิ่งดี จะถ่ายช่วยกั๊งบงนี่บั๊ก”เม่งฮวย
พูดซ้ำๆอย่างใช้ความคิด (ดอกส้มสีทอง, หน้า 367)

หน้าที่หลักของผู้เป็นภรรยาคือการบำรุงบำเรอสามี จากตัวอย่างในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ในเรื่องมงกุฎดอกส้ม คำแก้ว รู้ดีว่าหน้าที่หลักของผู้เป็นภรรยา คือการปรนนิบัติสามีมิให้บกพร่อง คำแก้วรู้ดีว่าตนเองมีหน้าที่หลักนอกจากการดูแลงานบ้านแล้ว แม้ว่าเธอจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม เธอต้องมีหน้าที่บำรุงบำเรอสามีเสมอ ดังตัวอย่าง

คืนนั้นเจ้าสาวเลือกที่จะนอนในห้องคำแก้ว เจ้าสาวคนใหม่ของเขาถูกใจตรงที่ไม่
ประสาเรื่องโลกีย์ แต่ก็โอนอ่อนผ่อนตาม ไม่ขัดใจให้เสียอารมณ์ หล่อนรู้ว่าภรรยาคนจีน
โดยเฉพาะระดับเจ้าสาวมีหน้าที่บำรุงบำเรอความสุขของสามีโดยไม่มีข้อแม้
(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 10)

หรือแม้แต่กับภรรยาคนใหม่ที่เป็นชาวตะวันตก เธอไม่รู้จักรธรรมเนียมของชาว
ตะวันตกมากนัก ว่าในสังคมตะวันออกนี้ ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังเหตุการณ์
เมื่อครั้งที่เธอไปดืมเหล้าและแอบไปคลอเคลียกับว่าที่ลูกเขยของบ้านเจ้าสาว คือ ไทรัตน เรื่องรู้
เข้าถึงหูเจ้าสาว และซิลเวียจึงกลัวว่าเจ้าสาวจะหึงหวงเธอ แต่ตรงกันข้ามแม้ว่าเธอจะหลงใหลใน
เสน่ห์ของภรรยาสาวคนใหม่เพียงใด เจ้าสาวก็ไม่มีทางลืมไปว่า ผู้หญิงที่อยู่ในบ้านหลังนี้ ไม่มีใคร
เป็นใหญ่กว่าตน ดังตัวอย่าง

“บ้านของเรา...เราเป็นนาย ลือเป็นแค่นางบำเรอ จำไว้...แล้วอย่าลืมตัวอีก”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 315)

ในสังคมไทยสมัยก่อนก็เช่นกัน หน้าที่ของเมียหลวงนอกจากจะต้องบำรุงบำเรอสามี
ของตนแล้ว เมื่อแก่ตัวมาหรือไม่สามารถปรนนิบัติสามีได้ดีเช่นแต่ก่อน ก็ต้องมีหน้าที่หาภรรยา ให้
สามีตน เพื่ออยู่ปรนนิบัติ ยิ่งใครหาได้มากเท่าไรยิ่งถือว่าเป็นการดี เพราะแสดงถึงความใจกว้างของ
ภรรยา (จิตร ภูมิศักดิ์, 2550) จากตัวอย่างในผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว

คุณหญิงยกแม่ให้คุณพ่อตั้งแต่แม่เริ่มแตกเนื้อสาว แม่มีหน้าที่ปรนนิบัติรับใช้ทั้งในที่
ลับและที่แจ้ง แม่กลายเป็นเมียน้อยท่านเจ้าคุณ แต่เป็นบ่าวของคุณหญิง เป็นแม่ทองใสของคนใน
บ้านเวลาต่อหน้า ลับหลังอย่างดีก็เป็นแค่ “แม่ทองใส” ขวางขึ้นมาก็ “นั่งทองใส” “อิทอง” หรือไม่
ก็ “อีดอกทอง” ตามอย่างคุณหญิงเวลาแม่ทำไม่ถูกใจ
(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 13)

วัฒนธรรมและประเพณีที่สอนว่าผู้เป็นสามีย่อมจะทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องให้เกียรติภรรยา เพราะตนเป็นผู้นำ การจะทำอะไรที่แสดงถึงความเกรงใจภรรยาเป็นเรื่องที่น่าอาย ดังตัวอย่าง ครั้งนั้นเจ้าสัวเซงสื่อเกียงไปขโมยขลุ่ยซึ่งถือเป็นของรักของหวงของภรรยาคนที่สี่ นั่นก็คือคำแก้ว ขลุ่ยเป็นสมบัติชิ้นสุดท้ายที่พ่อเธอให้ไว้ก่อนที่จะเสียชีวิต และเป็นสิ่งเดียวที่เธอเก็บไว้คู่ต่างหน้าเมื่อคิดถึงพ่อของตน แต่เจ้าสัวกลับคิดว่าขลุ่ยนี้เป็นของชายอื่นที่ให้คำแก้วไว้ก่อนที่จะมาพบตน เมื่อคำแก้วไปเปิดหีบและไม่เจอขลุ่ยที่พ่อให้ไว้ จึงไปตามเจ้าสัวเซงสื่อเกียงและได้รับกับคำตอบว่า

“ขลุ่ยอะไร” เจ้าสัวอีกอ้าก เขาไม่คุ้นกับการที่ต้องเกรงกลัวหรือเกรงใจภรรยาผู้ซึ่งเปรียบเหมือนสมบัติที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงของสามีผู้เป็นนาย การที่ต้องเผชิญกับคำถามที่ไม่อยากตอบเป็นความรู้สึกแปลกใหม่ที่เขาเพิ่งเคยสัมผัส (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 63)

จากเหตุการณ์ข้างต้น ถึงแม้ว่าเจ้าสัวจะเป็นคนผิดที่ขโมยขลุ่ยของคำแก้วไป เพราะคิดว่าเป็นของชายอื่น แท้จริงแล้วเจ้าสัวต้องขอโทษผู้เป็นภรรยาที่เข้าใจผิดที่แอบขโมยขลุ่ยเธอไป แต่กลับตอบกลับไปว่า ทำไมเราต้องสำนึกผิด เพราะการกระทำเช่นนี้ ไม่สมควรจะมีในเมื่อผู้หญิงก็ไม่มีสิทธิ์มีเสียงอะไรเท่ากับผู้ชายอยู่แล้ว อาการที่ผู้ชายมักถือตนว่าเป็น “ใหญ่” มักปรากฏอยู่ในเรื่องโดยตลอด ไม่เว้นแม้แต่กับ ซิลเวีย ภรรยาสาวคนใหม่ของเจ้าสัว แม้เธอจะเป็นที่โปรดปรานสำหรับเจ้าสัวเพียงใด แต่หากพูดไม่ถูกใจ หรือ พูดเป็นเชิงว่าตนมีความสำคัญเหนือกว่า เช่น จากตัวอย่างซิลเวียหยอกล้อเซงสื่อเกียงว่าหึงหวงเธอ ถึงแม้เจ้าสัวอาจจะรู้สึกเช่นนั้น แต่โดยพฤตินัยแล้ว เจ้าสัวมักปฏิเสธว่า ตนไม่เคยต้องหึงหวงใคร เพราะตนเองเหนือกว่าอยู่แล้ว ดังตัวอย่าง

“ซิลเวีย” เจ้าสัวเรียกเสียงหนักๆ “อย่าพูดโง่ๆคนอย่างเรา ไม่มีวันหึงใคร เราเหนือกว่าอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องลดตัวหึงหวงผู้หญิงคนเดียว” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 152-153)

การกระทำดังตัวอย่างข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจที่เหนือกว่าของชายในการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงแล้ว ในเนื้อเรื่องมงกุฎดอกส้ม ยังได้แสดงให้เห็นถึงการแบ่งชนชั้นของ ภรรยาในบ้านหลังนี้ เนื่องจากภรรยาของเจ้าสัวมีมากถึงสี่คน การที่จะให้ความสำคัญภรรยาทั้งสี่คนเป็นเรื่องยาก ฉะนั้น การจัดลำดับความสำคัญจึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เป็นสามี จากตัวอย่าง คำแก้วเป็นภรรยาที่เจ้าสัวรักมากที่สุดในขณะที่นั้น เจ้าสัวจึงไม่ค่อยใช้และดูค่าคำแก้วดังเช่นภรรยาคนอื่น ๆ เหมือนคุณนายที่สามมีความขุนซึ้งหมองใจกับการกระทำของสามีที่ใช้ตนเยี่ยง

ทาส จะเทิดทูนภรรยาบางคนที่รักในช่วงขณะนั้นให้ไม่ต้องทำงานที่ต่ำอย่างตน ด้วยการพูดเชิง
น้อยใจว่า

“ชะ...เลือกปฏิบัติละก็ว่าไม่ถูกแบ่งชั้นวรรณะ ยกคนนั้นเป็นคุณนาย เหยียบคนนี้เป็น
จีข้า.....” ยิ่งพูดเสียงสูงยิ่งขึ้นตามอารมณ์ (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 46)

นอกจากนี้แล้ว ตามธรรมเนียมของชาวจีน ภรรยาที่ตบแต่งถูกต้องตามประเพณีคน
แรก ย่อมได้รับสิทธิในการดูแลงานในบ้านทุกอย่าง ยกตัวอย่าง ภรรยาคนแรกของเจ้าสัว คือ
เม่งฮวย มีอำนาจและสิทธิขาดในการดูแลคนใช้ในบ้านทุกอย่าง แม้เจ้าสัวจะรักภรรยาคนใดมาก
น้อยก็ตาม แต่ถ้าเป็นคำสั่งของเม่งฮวยแล้ว เจ้าสัวจะเคารพการตัดสินใจของเม่งฮวย ดังตัวอย่าง

“มันไม่ง่ายอย่างนั้นซิเธอ ในบ้านนี้จะเปลี่ยนแปลงอะไรต้องขออนุญาตยายปู้ยก่อน
ทั้งนั้น ยายแก่นั้นเรื่องมากยังกะอะไรเป็นใหญ่อยู่อย่างเดียวคือเรื่องในบ้าน เลยวางก้ามทำเรื่องเล็ก
เป็นเรื่องใหญ่ ยิ่งรู้ว่าเราอยากได้ยิ่งแก้ง ฉันละเหม็นหน้าอิจริง ๆ” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 123)

ถึงแม้เขาจะได้อำนาจตัดสินใจงานบ้านทุกอย่างให้กับเม่งฮวย ภรรยาหลวงคนที่ตบ
แต่งตามประเพณีแล้วก็ตาม สุดท้ายแล้วอำนาจทุกอย่างก็ย่อมตกอยู่กับผู้ชาย ผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นนาย
แม้เจ้าสัวเคยกล่าวไว้อย่างเคร่งครัดว่า ถ้าคนในบ้านผูกสมัค รักใคร่กันถึงขั้นจะร่วมหอโรง ทั้งคู่
ต้องขึ้นไปบอกกล่าวเจ้านายอย่างเป็นทางการจะลักษณะ เจ้าสัวจะจัดงานแต่งงานให้ ซึ่งทุกคนรู้และ
รับทราบในกฎของศึกแดงนี้ดี แต่เหตุเพราะคุณนายที่สอง ซึ่งในขณะนั้นเป็นเมียที่เจ้าสัวโปรด
ปรานที่สุดเพราะคำแก้วก็ได้กลายเป็นคนสติฟั่นเฟือน คุณนายที่สองได้ขอร้องว่า ไม่ให้ไล่ล่าของ
ออกจากบ้านเพราะหล่อนรู้สึกเสียคายสาวใช้คนหนึ่งที่ปรนนิบัติดี ถึงแม้ล่าของจะแหกกฎที่ถือปฏิบัติ
อย่างเคร่งครัดมา ก็ไม่มีใครสามารถคัดค้านได้หากเจ้าสัวยินยอม แม้จะได้ขึ้นชื่อว่า กลืนน้ำลาย
ตัวเองก็ตาม ดังตัวอย่าง

“มีอะไรหรือ เม่งฮวย” เจ้าสัวถาม เม่งฮวยก้มหน้างูศไม่กล้าสู้สายตาสามี หน้าผากซึ่ง
เริ่มเถิกเถิกเพราะรวบผมตั้งอยู่เป็นนิจสายไปมา ท่านเซงจึงกล่าวต่อไปว่า “อ้าวสั่ง ล้อมีหน้าที่ทำตาม
อย่างเดียว ไม่ต้องพูด ไม่ต้องถาม และไม่ต้องออกความเห็นอะไรทั้งนั้น เข้าใจแล้วทุกคนไม่ใช่
หรือ” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 47)

จากเหตุการณ์ข้างต้นเจ้าสัวไม่ต้องการให้ใครมีข้อขัดแย้งกับตนเรื่องของการตั้งท้องที่ผิดประเพณีของลำยอง เหตุเพราะคุณนายที่สองขอไว้ แม้แต่กฎที่ประมุขของบ้าน คือเจ้าสัวเป็นคนกำหนดเอง ยังเปลี่ยนแปลงได้ หากท่านเจ้าสัวต้องการ

ในสังคมไทย ยุคศักดินาก็เช่นกัน การถือว่าภรรยาหลวงที่ได้บดแต่งตามกฎหมายและประเพณีเป็นผู้ที่มีอำนาจในการปกครองงานในบ้าน และคอยจัดหาทุกสิ่งอย่างเพื่อเอาใจผู้เป็นสามี จากตัวอย่างในเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว “คุณหญิง” ภรรยาที่บดแต่งถูกต้องตามกฎหมายของท่านคุณพ่อ สามารถเขียนดี คำว่า ก้าว และสั่งให้ทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ ดังตัวอย่าง

คนข้างล่าง โจรกันแซ่ว่า แม่ทองใสถูกคุณหญิงเขียน ถึงแม้จะหมดสมัยทาสไปนาน
นักหนาแล้วก็ตาม แต่คุณหญิงผู้กุมอำนาจเด็ดขาดในบ้านยังสามารถเขียนตีบริวารได้ถ้าผู้นั้นทำ
ความผิดมหันต์ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 25)

ในประเด็นของการแบ่งแยกคู่ตรงข้าม เพศหญิง (woman) และเพศชาย (man) ได้แสดงให้เห็นว่า ความเป็นหญิงและชายเป็นกระบวนการสร้างความแตกต่างทางสังคม ซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงผู้ชาย ผ่านชีวิตพวกเขา ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างเรียนรู้ที่จะสร้างความคาดหวัง ปฏิบัติ และตอบสนองต่อความคาดหวังนั้นๆ และพยายามขัดเกลาให้แก่ สมาชิกใหม่และคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในสังคมต่อไป สอดคล้องกับคำกล่าวของ Lorber (2001) ที่ว่า ความเป็นหญิงและชาย ถูกสังคมสร้างขึ้นและอยู่ในทุกสถาบัน ทางสังคม อาทิ ครอบครัว รัฐ เศรษฐกิจ ความเป็นหญิงชายถูกเปลี่ยนผ่านจนกลายเป็น ระบบอำนาจ ซึ่งผู้ชายและความเป็นชายอยู่บนยอดสูงสุดของระดับอำนาจนั้น ส่วนผู้หญิงและความเป็นหญิงนั้นอยู่ที่ระดับล่างสุด ดังตัวอย่างในผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล ที่มีการสอดแทรก ประเพณี วัฒนธรรมของสังคมที่ยกย่องเพศชายและให้เกียรติชายมากกว่าหญิง ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้เองจึงเป็นตัวครอบงำให้ตัวละครหญิงในเรื่อง ถูกกดขี่และตกเป็นรองอำนาจของผู้ชาย จากตัวอย่าง

“ยิ่งลูกชายตระกูลใหญ่อย่างท่านหยางเขาไม่มีสายตาสำหรับผู้หญิงมือสองแน่... ต่อให้สวยเหมือนเทพธิดา” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 153)

ในสังคมของชาวจีน ได้ให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นอย่างมาก ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นนอกจากหน้าที่หลักของผู้ชาย คือการสืบสกุลแล้ว เพศที่เป็น “ชาย” ยังถือว่าเป็นที่เชิดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูลอีกด้วย จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงตัวละครชายที่ชื่อ ไทรรัตน์ ซึ่งเป็นถึงลูกของมหาเศรษฐีระดับเดียวกับท่านเจ้าสัวเซงสื่อเกียง การจะเลือกสะใภ้มาเป็นคู่ครองเพื่อเชิด

หน้าซุตาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและพิถีพิถันมาก เจ้าสัวย่าเพื่อเป็นการเตือนสติ ซิลเวีย ภรรยาคนที่ห้าของเขา ว่าแม้เธอจะมีรูปร่างหน้าตาที่งดงามเพียงเทพธิดापานใด แต่หากได้ตกเป็นสมบัติของชายใดแล้ว ย่อมไร้ค่าเสมอ ฉะนั้น การหวังที่จะมาเป็นสะใภ้ตระกูลใหญ่อย่าง ตระกูลหยางย่อมเป็นไปได้

อีกทั้งประเด็นของความเป็นหญิงชายนั้น นอกจากจะถูกกำหนดโดยกรอบของจารีตแล้ว ยังเป็นความสัมพันธ์แบบชนชั้นด้วยการครอบงำของระบบชายเป็นใหญ่ จึงส่งผลให้เกิดการแบ่งความเป็นหญิงและชายทางสังคมขึ้น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้ทำให้ชายสามารถกดขี่ครอบงำหรือขูดรีดต่อผู้หญิงในฐานะคนอีกกลุ่มหนึ่ง สอดคล้องกับ Delphy and Leonard (1992) ที่กล่าวว่าความเป็นหญิงชายเกิดจากการครอบงำของระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งอธิบายว่า ผู้หญิงและผู้ชายไม่ได้กำหนดขึ้นเพราะธรรมชาติ แต่การมีผู้หญิงและผู้ชายนั้นเป็นเพราะการกำหนดสร้างของสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากฝ่ายหนึ่งครอบงำอีกฝ่ายหนึ่ง

นอกจากเส้นแบ่งของสังคมได้ขีดแบ่งชนชั้นของคนไว้แล้ว สถานภาพความต่างและการแบ่งแยกเพศระหว่าง ชายหญิง โดยเฉพาะในสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ ยังส่งผลต่อสถานภาพของผู้หญิงให้ยิ่งถูกกดขี่ลงไป ดังคำกล่าวของ จิตรกรรณ์ วันสพวงศ์ (2537) กล่าวว่า ในสมัยอยุธยา วัฒนธรรมการมีทาสทำให้สถานภาพของลูกสาวตกต่ำลงอีก พ่อแม่สามารถขายลูกสาวให้เป็นทาสของคนอื่นได้ หากครอบครัวยากจนลงถือว่าเป็นการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

พื้นเพแม่ฉันมาจากกาญจนบุรี ตาฉันเป็นเขมร ส่วนยายเป็นไทยแท้ ยายเคยเป็นบ่าวรับใช้อยู่ที่นี้ ยายเล่าว่าตาหายสาบสูญไปตั้งแต่แม่ยังแบเบาะ พอแม่อายุ 12 ยายก็เอาแม่มาขายให้เป็นบ่าว (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 13)

ตุ๊กตาตัวละครหญิงในเรื่อง ราฟิงราฟถึงความน้อยเนื้อต่ำใจของแม่ผู้ให้กำเนิดเธอ เพราะแม่ของเธอเกิดมาเป็นคนชนชั้นบ่าว และนอกจากจะทำงานรับใช้คนชนชั้นมูลนายแล้ว เมื่อเติบโตมาเป็นสาว ตากับยายยังเอาแม่ของเธอมาขายให้เป็นเมียน้อยของท่านเจ้าขุน ถือเป็นการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมา เพราะพวกเขาถือว่า มันเป็นการตอบแทนผู้มีพระคุณเหตุจากลูกผู้หญิงไม่สามารถบวชทดแทนบุญคุณได้เช่นลูกชายจากตัวอย่างในผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว

แม่กลายเป็นเมียน้อยท่านเจ้าคุณ แต่เป็นบ่าวของคุณหญิง เป็นแม่ทองใสของคนในบ้านเวลาต่อหน้า ลับหลังอย่างคิก็เป็นแค่ “แม่ทองใส” ขวางขึ้นมาที “นังทองใส” “อิทอง” หรือ “อีดอกทอง” ตามอย่างคุณหญิงเวลาแม่ทำไม่ถูกใจ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 13)

นอกจาก “แม่ทองใส” จะถูกกดขี่ด้วยการเป็นลูกผู้หญิงที่ต้องตอบแทนพระคุณพ่อแม่เมื่อยามตกยากแล้ว เมื่อไปอยู่เป็นบ่าวยังถูกกดขี่จาก นาย ที่เป็นหญิงด้วยกันจากตัวอย่างเมื่อครั้งที่แม่ทองใสจะคลอดลูกที่ภายหลังทุกคนในบ้านรับรู้ได้ว่า ลูกที่เกิดมานั้นเป็นลูกของชู้ก็ตาม ตักดา ยังกินสงสารและสมเพชในชะตาของแม่ตนเองไม่ได้ว่า ไม่มีแม่แต่คนจะไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาล เช่นดังคนอื่น ๆ ที่เมื่อเวลาเข้าโรงพยาบาลก็จะมีแต่คนห่วงหาและไปเยี่ยมเพื่อให้กำลังใจเธอได้แต่เพียงคิดว่าแม่ของตนได้มีเกียรติไปคลอดที่โรงพยาบาล ไม่ต้องคลอດกับหมอดำเฒ่าที่บ้านก็คิดมไปแล้ว ดังตัวอย่าง

ถึงแม่จะเป็นเมียคุณพ่อ แต่ความเป็นอยู่ของแม่ก็ไม่ได้ดีกว่าบ่าวในบ้านสักเท่าไร เพียงแต่ไม่ต้องนอนเรือนแถวร่วมกับคนใช้อื่นๆ เพราะแม่ต้องปรนนิบัติคุณพ่อตอนกลางคืน ที่ได้ไปคลอดลูกที่โรงพยาบาลก็โก๋มไป (ตักดาในป่าหนาว, หน้า 47)

ตามธรรมเนียมประเพณีของไทย การที่เด็กผู้หญิง ไปเที่ยวเล่นกับเด็กผู้ชายมักถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม การจะเป็นกุลสตรีที่ดีได้นั้น ต้องทำตัวไม่โลดโผนเช่นเด็กชาย นอกจากนี้จะดูไม่เหมาะสมแล้วยังอาจถูกมองว่า เป็นการให้ทำผู้ชายเสียด้วยซ้ำ อย่างในเรื่องตักดาในป่าหนาว ตักดาชอบเล่นกับคุณเด็ย ซึ่งเป็นเด็กผู้ชาย ดังตัวอย่าง

ฉันเป็นเด็กผู้หญิงคนเดียวที่สมัครใจเป็นพรรคพวกคุณเด็ย ทำให้คนในบ้านค่อนข้างว่า “เป็นผู้หญิงยิ่งเรือ ทำไมชอบเล่นกับเด็กผู้ชาย” แล้วแถมท้ายอีกตามเคยว่า อีกหน่อยก็.....แตกคอกออกก้านเหมือนแม่..... (ตักดาในป่าหนาว, หน้า 27)

วัฒนธรรมได้เป็นตัวกำหนดแล้วว่า พฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับเพศของตน จากตัวอย่างผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ในเรื่องตักดาในป่าหนาว ผู้หญิงไม่สามารถพูดคำที่เป็นของ ‘สงวน’ ได้ เพราะสังคมกำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และมีบทลงโทษหนัก เบาต่างกันออกไป สอดคล้องกับคำกล่าวของ สุชีลา ดันชัยนันท์ (2540) ว่าในสังคมไทยสถานภาพของผู้หญิงไทยกับวิธีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค ได้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพที่ตกต่ำของผู้หญิง โดยถูกกำหนดจากอำนาจทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ในระบอบศักดินากำหนดให้ผู้หญิงเป็นวัตถุบำบัดความใคร่ และทาสรบใช้ที่ซื้อสัตย์ ดังตัวอย่าง

....มังระโท ชื่นใจของพุงโร มาคว่นดับชีโว ทิงนมโตไว้คนเดียว.....

ความจริงมันคล้องจองกันดี แต่พวกเราผู้หญิงไม่กล้าร้องให้ผู้ใหญ่ได้ยิน อย่าว่าแต่เอามาร้องเล่นเลยใครเอ่ยถึงอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งที่เป็นของสงวนยังมีหวังถูกหยิกปาก

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 228)

ข. วัฒนธรรม (culture) กับ ธรรมชาติ (nature)

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Ecofeminism) ตามความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม และผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติ จึงเกิดการเปรียบเทียบระหว่าง วัฒนธรรม (culture) กับ ธรรมชาติ (nature) ขึ้นในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ให้เหตุผลว่า ผู้ชายมีความแข็งแรง สร้างสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้างถาวรและมีสระที่เอื้อต่อการดูแลงานที่ใช้กำลังได้มากกว่าเพศหญิง ฉะนั้นผู้หญิงจึงถูกนำไปเปรียบเทียบให้เป็นสิ่งที่อ่อนแอ มีสระที่บอบบางไม่สามารถสร้างสิ่งก่อสร้างที่ถาวรได้ แต่สามารถสร้างและให้กำเนิดสิ่งที่มีชีวิตได้เช่นเดียวกับธรรมชาตินอกจากการให้ความสำคัญของผู้ชายมากกว่าเพศหญิงในสังคมของชาวจีนแล้ว อาศัยตามหลักของสตรีศาสตร์ที่ต้องการกล่าวว่า ผู้หญิงมีลักษณะคล้ายกับธรรมชาติคือ สามารถสร้าง ให้กำเนิด ดูแล รักษาเอื้ออาหารต่อชีวิตได้ ฉะนั้นหน้าที่หลักของผู้หญิงในสังคมชาวจีนโบราณ คือการมีลูก เมื่อครั้งที่อามี่ สาวใช้เก่าแก่ในตระกูลและรู้จักธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติของชาวจีนเป็นอย่างดีสอนคำแก่ ว่า

“...ธรรมเนียมจึงต้องสืบมีลูกกลางไว้สืบตาทองเยอะ ๆ หากเมียแต่งถูกใจยังไม่ล่าย ก็ต้องหาเด็กสาว ๆ เก็บไว้ในบ้านบ้าง จะได้มีลูกมีเต้า.....”

“อาอ้อมพูดถึงคนหรืออะไรกันแน่ ฟังแล้วเหมือนไม่ใช่ผู้หญิงเกิดมาเพื่อเป็นบ่าว เป็นโรงทำลูก อายุไม่เท่าไรหรือลูกปลดเกษียณเป็นหัวหน้าคนรับใช้.....” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 178-179)

ความเชื่อที่ถือปฏิบัติอย่างยาวนานของสังคมชาวจีน ได้ถูกปลูกฝังและกลายเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่นตลอดมา ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันแม้บรรพบุรุษผู้ถือปฏิบัติความเชื่อนี้ได้จากไปนานแล้ว ลูกหลานก็ยังคงถือปฏิบัติไว้อย่างเคร่งครัดเสมอ จากตัวอย่าง ฆาตกรรมของก๊องเกียรติซึ่งเป็นลูกชายคนโตของเจ้าสัว ไม่สามารถมีบุตรกับภรรยาตนได้ จนกลายเป็นเหตุที่ทำให้เขาตกไปอยู่ในหลุมพรางของความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานว่า เมื่อมีครอบครัวแล้วก็ต้องมีลูก ถ้ามีไม่ได้ ก็ต้องหาผู้หญิงที่พร้อมจะมีลูกให้เขาได้เสมอ ก๊องเกียรติจึงแอบนอกใจภรรยาของตนเอง ด้วยความที่เป็นคนใจอ่อน และเธอก็ตั้งท้องพอดี ดังคำกล่าวของเธอรว่า

“ลูกของฟ้าจะเป็นลูกคนแรกของเขา เป็นหลานคนแรกของตระกูลเจ้าสัวใหญ่ ถ้าเป็นชาย...” เรยาทำตาฝืน “จะได้เป็นทายาทสืบตระกูล...คนจีนบ้าลูกชายยังกะอะไร”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 342)

ก้องเกียรติจึงหลีกเลี่ยงไม่พัวพันกับการเข้าไปอยู่ในวังวนสังคมของคนที่มีเมียน้อย และเมื่อข่าวคราวที่ปิดไว้ได้แพร่ขยายไปในวงของแอร์โฮสเตส เพื่อนของณฤดี จึงนำข่าวมาบอกเล่าให้เพื่อนสนิทของตนฟัง ว่า

“ก็เป็นได้...” ซิดใจพยักหน้า “เชื่อว่าตาเจ้งไม่มีลูกทั้งๆที่อยากมีแทบตาย แบบเจ๊กใจเธอ มีลูกไว้ใช้ มีเมียไว้เป็นโรงงานผลิตลูก”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 273)

จากเหตุผลหลักคือสรีระของผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ผู้หญิงต้องตั้งท้องและดูแลลูกอยู่ที่บ้าน และผู้ชายมีหน้าที่ออกไปทำงานนอกบ้าน ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้เองจึงทำให้โครงสร้างทางสังคมเป็นตัวกำหนดบทบาทเบื้องต้นของความเป็น “แม่” และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงถูกจัดไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ ตรงกันข้ามผู้ชายไม่ต้องรับผิดชอบในการตั้งท้องและดูแลลูก จึงมีโอกาสมุ่งไปทำกิจกรรมที่มีอิสระ มีโอกาสที่จะสร้างสมาคมที่กว้างกว่าที่เราเรียกว่าสังคม มีระบบระเบียบเป็นสากล ที่เราเรียกว่า วัฒนธรรม บทบาทที่ตรงกันข้ามของงานบ้านและงานชุมชนดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะเป็นรองผู้ชาย และถูกบังคับภายใต้อำนาจที่เหนือกว่านั่นเอง

ค. จิตใจ (mind) กับร่างกาย (body)

“ความเป็นแม่” ที่อยู่ในปัจจุบันนั้น ล้วนแต่ถูกกำหนดมาจากความต้องการและสำนึกของผู้ชายทั้งสิ้น ในสังคมแบบผู้ชายเป็นใหญ่ “การเป็นผู้หญิง” หมายถึง “ความเป็นแม่” เท่านั้น จะเห็นได้จากสังคมจะยกย่องผู้หญิงที่ตั้งท้องและรังเกียจผู้หญิงที่ไม่อยากจะมีลูก หรือมีลูกไม่ได้ สอดคล้องกับที่ Rich (1972) กล่าวว่า สำหรับผู้หญิงที่เป็นหมั้น มีความเชื่อว่า เธอมีความเป็นผู้หญิงที่ไม่สมบูรณ์ นอกจากการมีบุตรจะถือว่าเป็นภาระของผู้หญิงแล้ว ในบางครั้ง การที่ไม่มีบุตรก็สามารถสร้างข้อแตกต่างให้เกิดแก่ภรรยาทั้งสี่ของเจ้าสัวได้เช่นกัน ดังตัวอย่างคุณนายที่สี่ พยายามอย่างมากที่จะมีลูกให้เจ้าสัว ทั้งเพื่อให้ตนเองอยู่รอดในอาณาจักรรั้วแดงนี้ และเพื่อเป็นทั้งแก้วตาดวงใจเมื่อยามที่เธอไม่มีใคร จากตัวอย่างผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ว่า

“มานี้ ขออ้อมหน่อย” คำแก้ว่ระคองทการกัไว้ในอ้อมแขนแล้วบังเกิดความรู้สึกซาบซึ้งระคนน้อยใจในบุญวาสนาของตัวเอง ทำไมหนอ ทการกัจึงไม่เลือกมาปฏิสนธิในครรภ์มารดาผู้พร้งพร้อมด้วยวัตถุอันเป็นองค์ประกอบชีวิตความเป็นอยู๋ที่สมบูรณ์แบบ พ่อเป็นถึงคหบดีผู้มั่งคั่ง ทั้งทรัพย์สิน เกียรติยศ และบริวาร ลูกจะเป็นเพื่อนใจของแม่ เป็นความรักอันยิ่งใหญ่เข้ามายึดครองช่องว่างในหัวใจแม่แทนความว้าเหว้อาครุ คำแก้ว่กะพริบตาถี่ ๆ บังคับน้ำใส ๆ ซึ่งปริมขอบตาให้ย้อนกลับเข้าไปข้างใน (ดอกส้มสีทอง, หน้า 50)

จากตัวอย่างคำแก้ว่ภรรยาคนที่สี่ของเจ้าสัวเซงสื่อเกียง ในขณะที่เธอกำลังอ้อมสาวน้อย (เธยา) ลูกคนใช้ในบ้านเจ้าสัวอยู่นั้น เธอรู้สึกน้อยใจและสมเพชในวาสนาของตนเองขึ้นมาว่าตนเองไม่สามารถมีลูกได้เหมือนดังเช่นภรรยาคนอื่น ๆ ของเจ้าสัว ทั้ง ๆ ที่พ่อก็เป็นถึงระดับมหาเศรษฐีและแม่ผู้ที่ยังสาวและพร้อมที่จะให้กำเนิดเลี้ยงดูบุตรอันเป็นที่รักยิ่งของเธอเป็นอย่างดี

เอนหลังเป็นเพียงมารดาเลี้ยงที่ไม่มีควมหมายนั้ก เพราะไม่มีลูกชาย หล่อนนั้กน้อยใจวาสนาของตัวเอง เอนหลังแสนประเสริฐสุด ไยฟ้าไม่เมตตาประทานบุตรชายสืบตระกูล (ดอกส้มสีทอง, หน้า 299)

เอนหลังภรรยาคนที่สองของเจ้าสัวก็มิ่สถานะที่ไม่ต่างจาก คำแก้ว่มากนั้ก เธอมีบุตรให้เจ้าสัวได้เพียงลูกสาวแต่ลูกชาย เพศที่สังคมชาวจินต้องการ กลับไม่มาเกิดในครรภ์มารดาเช่นเธอ เอนหลังรู้สึ่กว่าตนเองมีสถานะด้อยกว่าภรรยาคนอื่นและไร้ค่างนั้กในสังคมชาวจิน

“ลูกของฟ้าจะเป็นลูกคนแรกของเขา เป็นหลานคนแรกขงตระกูลเจ้าสัวใหญ่ ถ้าเป็นชาย...” เธยาทำตาฝัน “จะได้เป็นทายาทสืบตระกูล...คนจินบ้าลูกชายยังกะอะไร” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 342)

แม้แต่เธยา ซึ่งไม่ได้อยู่ในตระกูลของชาวจิน แต่ก็รู้ถึงวัฒนธรรมของชาวจินว่า การมีลูกชายนั้น ได้สร้างความแตกต่างให้กับผู้เป็นภรรยามากแค่ไหน เพราะถ้าหากเธอมีลูกให้กับกัองเกียรติ ก็ยิ่งจะทำให้เขารักเธอมากยิ่งขึ้นและเป็นช่องทางให้เธาเหนือกว่าผู้เป็นภรรยาอื่นนั้ก

ง. มนุษย์ (human) กับธรรมชาติ (nature)

ในเนื้อเรื่อง ที่กล่าวถึงสังคมของชาวจิน มีความเชื่อว่า การที่ผู้ชายมีภรรยามาก เป็นการเสริมสร้างบารมี เจ้าสัวก็เช่นเดียวกัน การมีภรรยามากถึงสี่คนเป็นเรื่องที่เจ้าสัวภาคภูมิใจและ

เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า เจ้าสัวยังเป็นหนุ่มเนื้อหอม และเป็นผู้ที่มีบุญญาบารมี “ปีนั้น...เซงสื่อเกียง อายุครบ 60 ปี การเสาะหาสตรีวัยแรกรุ่งมาเสริมบารมีและพละนามัยเมื่อย่างเข้าสู่วัยชราเป็นเรื่องธรรมดาในหมู่เจ้าสัวจีน” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 4) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับธรรมชาติ จึงเป็นไปในลักษณะของการครอบงำและจัดลำดับชนชั้น ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง และมนุษย์อยู่เหนือธรรมชาติ ผู้ที่อยู่เหนืออำนาจและสูงสุดคือผู้ชายหรือวัฒนธรรมนั่นเอง

เจ้าสัวถึงแม้อายุล่วงเลยมาถึง 60 ปี แต่ด้วยตัณหาราคะและความเชื่อทางจารีตประเพณี ได้กล่าวว่า หากบุรุษเพศมีภรรยาสาว ย่อมเป็นยาชูกำลังขนานเอกที่จะช่วยให้เขามีพละนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงยิ่งขึ้น ผู้หญิงจึงตกอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่า เพราะเป็นเพียงวัตถุ สิ้นค้าให้คนครอบครองและเสริมสร้างบารมี เช่นเดียวกันกับธรรมชาติที่ถูกถือว่าเป็นสิ่งปกดิธรรมชาติ ไม่มีคุณค่าอะไร

ปราณี วงษ์เทศ (2544) กล่าวว่า ประเพณีและความเชื่อของชาวจีน ที่เกี่ยวกับสถานภาพอันต่ำต้อยของผู้หญิงจีนนั้น อาจจะได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อที่มีอิทธิพลสูงต่อวิถีชีวิตของชาวจีนทุกระดับ ในความเชื่อนี้ได้กำหนดความหมายของ “ความดี” ของผู้หญิงไว้ 3 ประการ คือ ก่อนแต่งต้องเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี เมื่อเป็นม่ายต้องเชื่อลูกชาย ดังตัวอย่าง

“เม่งฮวยทำหน้าที่ของหล่อนครบถ้วนสมบูรณ์ ถึงจะอัปโชคที่เกิดเป็นหญิง เม่งฮวยก็เป็นลูกผู้หญิงที่สงบเสงี่ยมเจียมตน เป็นลูกสาวที่เคารพนบถนอบเชื่อฟังพ่อแม่ เป็นเมียผู้ยึดถือการบำรุงบำเรอความสุขสามีเป็นหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (ดอกส้มสีทอง, หน้า 218)

ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้ เจ้าสัวในเรื่อง มีอำนาจอยู่เหนือ ผู้เป็นภรรยาทั้งสิ้นเสมอ ไม่ว่าใครจะมีความคิดเห็นขัดแย้งกับตนอย่างไร ก็ไม่มีสิทธิ์และเสียงในการแสดงความคิดเห็นเพราะถือว่าการก้าวร้าวและผิดธรรมเนียมเพราะไม่เชื่อฟังสามี ดังตัวอย่าง ผู้หญิงต้องตกเป็นของสามีเมื่อแต่งงานไปแล้ว ผู้ชายมีอำนาจในตัวของผู้หญิง ในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ได้สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ในสังคมที่ถือระบบชายเป็นใหญ่ ในเรื่อง การให้เกียรติสามีและให้สามีเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่าภรรยา ดังบทที่ว่า

“คนเดียวในโลกที่เป็นของโรสก็คือ นาย นายเป็นสามี เป็นเจ้าของเป็นผู้กำหนดชะตากรรม นายเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของโรส” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 47)

จากตัวอย่างข้างต้น โรสหรือเรียกชื่ออีกอย่างว่า เหม่เกว ภรรยาคนที่สามของเจ้าสัว ให้ความเคารพและเทิดทูนสามีของตนว่า สามีเป็นผู้ที่กำหนดชะตาชีวิตของเธอ เป็นนายของเธอ จะสั่งให้เธอทำอะไรก็ได้แล้วแต่นายจะสั่งให้ทำ

จ. เหตุผล (reason) กับอารมณ์ (emotion)

ภรรยาไม่มีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นแม้ความคิดเห็นนั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตาม เพราะถ้าขัดแย้งกับสามีถือว่า ไม่เหมาะสม ดังตัวอย่าง

“นั่งนี่เรื่องมาก ไม่ได้ตั้งใจก็ทำเป็นเจ็บ กลุ่มใจขึ้นมาก็แกล้งเจ็บอีก อียากมีความสำคัญเหนือเรา”

“แล้วนายยอมหรือเปล่าเล่าคะ” คำแก้วยั่ว

“ไม่มีทาง” เจ้าสัวโบกมือปฏิเสธเสียงเข้ม

“ลื้ออย่าพูดชั่วคำแก้ว ผู้หญิงเก่งกว่าผู้ชายมีที่ไหน” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 9-10)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบตรงข้ามระหว่าง เหตุผล (reason) กับ อารมณ์ (emotion) เจ้าสัวผู้เป็นนายกำลังบ่นให้กับเหม่เกวภรรยาคนที่สามของเขา ว่า เป็นคนที่เอาแต่ใจ ใช้แต่อารมณ์ ชอบแกล้งทำเป็นป่วยเพื่อเรียกร้องความสนใจ คำแก้วจึงแกล้งทำเป็นถามว่า แล้วเจ้าสัวยอมให้เหม่เกวสำคัญกว่าหรือเปล่า เจ้าสัวจึงตอบเป็นเชิงเหยียดหยันพร้อมทั้งวางอำนาจในที่เป็นการข่มภรรยาคนที่สี่ ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้หญิงที่เก่งกว่าผู้ชายนั้นยอมไม่มี

ตัวละครหญิงในเรื่องจะโดนกดขี่สถานภาพอยู่เสมอแม้แต่จะแสดงความคิดเห็น เธอยังไม่สามารถจะทำได้ เพราะมันของประเพณีและความเชื่อปิดกั้นไว้ ในประเด็นของการสร้างพื้นที่อำนาจของตัวละครชายในเรื่องก็เช่นเดียวกันทุกครั้งที่มีสามีต่อว่า ‘เม่งฮวย’ แม้จะเป็นเรื่องที่ถูกหรือผิด เธอเองต้องยอมรับฟังเสมอ แม้แต่เหตุการณ์ที่เจ้าสัวมีภรรยาคนใหม่เป็นสาวจากตะวันตก เจ้าสัวมักฟืนสังขารตัวเองเพื่อเอาอกเอาใจผู้เป็นภรรยาสาว แทนที่เม่งฮวยจะโทษที่สามีตนมักมากในกามจนทำให้เสียสุขภาพ แต่เธอกลับโทษว่านั่นเป็นเพราะ ภรรยาหม่อมต่างหาก ที่ยั่ววนเจ้าสัวจนทำให้สุขภาพร่างกายเริ่ม อ่อนแอลง ดังตัวอย่าง

ความเกรงใจสามีอันเป็นวิสัยของสตรีจีนที่ได้รับการอบรมมาเป็นเวลานาน ทำให้เม่งฮวยพูดไม่ออก หล่อนได้แต่ทุ่มเทความเกลียดชังไปที่คุณนายคนใหม่ของสามี ด้วยถือว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้ท่านเซงต้องหัก โหมฟืนสังขาร

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 119)

นอกจากการวางอำนาจในการตั้งกฎภายในบ้านแล้ว แม้แต่กับคนนอกที่ยังไม่รู้จักมักคุ้นนัก อย่าง ซิลเวีย ที่อนาคตจะมาเป็นภรรยาคนที่ห้าของเจ้าสัว ยังวางอำนาจแสดงให้เห็นตั้งแต่แรกพบดังตัวอย่างในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องดอกส้มสีทอง ที่ว่า

“ดีมาก” ท่านเซงชมแล้วยิ้มพราย “เด็กคิดต้องรู้จักเชื่อฟัง เป็นการเริ่มต้นที่ใช้ได้”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 78)

จากตัวอย่างข้างต้น จึงแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดีว่า ผู้ชายนั้นได้ครอบงำอำนาจให้อยู่แต่เพียงตนและจัดลำดับความสำคัญของผู้หญิงให้ด้อยกว่าตนอยู่เสมอ

ตัวละครชายในเรื่อง นอกจากเจ้าสัวเซงสื่อเกียงแล้ว ยังมีสินธร ผู้จัดการบริษัทการบินที่เธายาไปสัมภาษณ์งาน เขาเกิดมาจากครอบครัวสามัญชน แต่ด้วยความทะเยอทะยานเช่นกัน ที่ทำให้เขาใช้ความสามารถทั้งสติปัญญาและรูปร่างหน้าตา เพื่อให้ได้มาขึ้นอยู่ในตำแหน่งผู้จัดการบริษัทสายการบินและมีหน้ามีตาในสังคม จากในตัวอย่างงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ตอนที่ยกมา สินธรรู้สึกรำคาญเธายา ที่เล่นตัวและซุกไซ้มาก นำรำคาญ เขาจึงปรามและใช้อำนาจที่เหนือกว่าทั้งสถานภาพและเพศสภาพว่า

“เธายา ถ้าอยากทำงานกับผมละก็ หัดเชื่อฟังผมตั้งแต่เดี๋ยวนี้เลยจะดีกว่า”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 7)

1.2 การครอบงำและการจัดลำดับชั้น

นอกจากการใช้มโนทัศน์แบบคู่ตรงข้ามในการอธิบายถึงการกดขี่เพศหญิงจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว การเชื่อมโยงด้วยมโนทัศน์นี้ยังประกอบด้วยมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการครอบงำและจัดลำดับชั้น ตามทัศนะของนักสตรีนิยมเชิงนิเวศ มโนทัศน์เหล่านี้ล้วนแต่เกิดจากความเชื่อค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคม เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลหนึ่งควรมองผู้อื่นอย่างไร เพื่อสร้างการกดขี่ ครอบงำและค้ำจุนสถานะของชายให้อยู่เหนือหญิงทั้งสิ้น ฉะนั้นจากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ได้แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในชนชั้นแต่ละชนชั้น ผ่านพฤติกรรมของตัวละครหญิงที่อยู่ในสังคม ปีศาจปไตย เพศชายได้กุมอำนาจอยู่เหนือเพศหญิง และยังเป็นเพศหญิงยังถูกรอบของสังคมครอบไว้ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตาม จากผลงานเรื่อง ดอกส้มสีทอง การกล่าวถึงชาติกำเนิดจึงเป็นที่มาของความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมและกลายเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ตัวละครหญิงในเรื่องต้องต่อสู้ เพื่อสิทธิของตนกลับคืนมา

ผู้ดีในความหมายดั้งเดิมมิได้หมายถึงผู้มีความประพฤติดีตามคำอธิบายของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี หากเดิมทีหมายถึงคนที่มีศักดินาตั้งแต่ 400 ไร่ขึ้นไป จึงเป็นผู้ดี จิตร ภูมิศักดิ์ (2550) ได้กล่าวไว้ จากคำกล่าวของจิตร ภูมิศักดิ์นั้นแสดงให้เห็นว่า ในอดีตการจะเป็นผู้ดี ไม่ได้วัดกันที่ความดีหากแต่วัดที่ความมั่งมีและชาติกำเนิด ซึ่งไม่ต่างอะไรจากทัศนคติและตัวกำหนดบทบาทของคนในสังคมสมัยนี้ ที่วัดคุณค่าของคนจากชาติกำเนิดเช่นกัน

เธียถูกเหยียดหยามด้วยชาติกำเนิดมาตั้งแต่ยังเล็ก เธอไม่แม้แต่จะได้แสดงความคิดเห็นอะไร เพราะสถานภาพของเธอนั้น ไม่สามารถทำอะไรได้มากกว่าการยอมรับในชาติกำเนิดของตน ดังเช่นคุณนายที่หนึ่งและคุณนายที่สอง ผู้ที่รังเกียจลูกไพร่ไม่รู้หัวนอนปลายเท้า คุณนายเม่งฮวยคูหน้าเธียเมื่อครั้งแรกเกิด แล้วยังอุทานว่า

“เด็กอะไรดำปัดปัดน่าเกลียด ตาเหลือกตาพอง...ปีศาจมาเกิด”

คุณนายที่สอง “เลือดพ่อแรงนะ ลูกถึงได้เหมือนแจกทั้งผิวพรรณหน้าตา เอ้อ เป็นผู้หญิงเสียอีก พ่อแม่ทำเวรทำกรรมยังไง ลูกก็รับไป....”

“แต่ก็ดีเหมือนกัน” จะได้อัยรับใช้คุณหนูลูกฉัน หัดให้ดิ้นหน้าตามหลังตั้งแต่เล็กๆ นี่แหละอย่าลืมหักๆมันไว้บ้าง คอยกำราบอย่าให้กำเรียบเสิบสานดีเสมอลูกนาย พอรู้ความก็หัดให้รู้จักที่ดำที่สูง บ่าวเป็นบ่าว นายเป็นนาย อย่ารอนจนเป็นไม้แก่คัดไม้ไหว จะเดือดร้อนไปถึงแม่.... (ดอกส้มสีทอง, หน้า 48)

จากบทข้างต้นนอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกชนชั้นระหว่าง บ่าวไพร่ กับเจ้านาย หน้าทีและบทบาทของความเป็นบ่าว คือการดูแลนายแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการแบ่งแยกเพศระหว่างชายหญิงในสังคมชาวจีน ความเชื่อว่าการมีลูกชายถือเป็นโชคและมีการมีลูกสาวถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย “เอ้อ เป็นผู้หญิงเสียอีก พ่อแม่ทำเวรทำกรรมยังไง ลูกก็รับไป....” นอกจากพวกคุณนายในบ้านหลังใหญ่แล้วเธียยังถูกคนใช้ แม่ค้าที่อยู่ในละแวกนั้น ดูถูกด้วยความที่เป็นลูกคนใช้ แต่แม่เลี้ยงดูอย่างกับเจ้านาย แต่ด้วยผิวพรรณและหน้าตาที่คมจำ อันเกิดแต่พ่อที่เป็นแจกยาม ดังตัวอย่างที่ว่า

“แม่เจ้าไว้ย” เสียงแม่ค้าเจ้าประจำร้องทัก “วันนี้เตาะสีจำพู่ ตั้งแต่หัวตลอดตีนเขียว เอะนั่งแจก ตัดกับผิวดีแท้”

“พี่อย่าไปล้อหลานเลยนะ” ผู้เป็นแม่ปรามเสียงอ่อนๆ “เขายังแสนงอนอยู่”

“ก็แม่ลำของพะนอนมันยังกะลูกเจ้านี้อยะ”

“ไม่ใช่ก็เหมือนใช้ละพี ลูกสาวฉันหัวสูงยังกะอะไร”

“เจ้า.....เจ้าอะไรวะ ลูกเสด็จพ่อเสด็จแม่ในหนังแขกนะซี” หล่อนหันมาทางเด็กหญิง
“ว่าไงจะ แม่เจ้าหญิงแขก ทำท่าระเหิดระหง ยังกะลอยมาจากสวรรค์ชั้นฟ้าเชียวนิ”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 51)

จากเหตุการณ์ข้างต้น แม่ค้าในตลาด ชอบหยอกล้อกับเธาวัวเป็นเด็กผิวดำราวกับกา
แต่ชอบแต่งตัวสีทันตสไสทั้งชอบทำตัวเปรียบเสมือนกับตนเองเป็นเจ้าหญิง เข้อยิ่งจงหอง ไม่
เหมาะกับสถานภาพของคนที่เป็นเพียงลูกบ่าว จนใครๆก็ต่างคอยตักเตือน ล้ำของว่า

“อย่าลืมหก ๆ มันไว้ข้าง คอยกำราบอย่าให้กำเริบเสิบสานตีเสมอลูกนาย พอรู้ความก็
หัดให้รู้จักที่ต่ำที่สูง บ่าวเป็นบ่าว นายเป็นนาย อย่ารอนจนเป็นไม้แก่คัดไม้ไหว จะเคือคร้อนไปถึงแม่
...”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 48)

ตั้งแต่เกิด เธอ ก็ถูกกดขี่จากทั้ง บ่าวด้วยตนเอง และไม่พ้นแม่แต่ เจ้านาย สถานภาพ
ของเธอได้ถูกกำหนดบทบาทไว้แล้วว่า จะต้องทำหน้าที่ทำอะไร และไม่ควรถีเสมอ นาย ประกอบ
กับแม่ที่ดูเเลยิ่งกว่าไซในหิน คอยปกป้องลูกตนเองด้วยความรักอันล้นเหลือที่แม่เพียงจะมีให้แก่ลูกได้
ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในวันเธอยิ่ง “ผยอง”

ตัวละครในเรื่องอีกคน อย่างเช่นหญิง คุณนายที่สองผู้ที่มีชาติกำเนิดไม่ได้แตกต่างกัน
มากกับเธอ เพียงแต่โชคนำพาให้เธอได้มาเป็นลูกบุญธรรมของท่านทูตผู้มีหน้ามีตาในสังคม
เช่นหญิงขยับฐานะของตนเองจากเด็กรับใช้หลานสาวแม่บ้านสถานทูตเป็นหลานรักคุณหญิงท่าน
ทูต เธอจึงมีโอกาสไปพบปะ คลุกคลีกับแวดวงนักรการทูตตั้งแต่เด็ก คู่ันเคยกับสังคม “ผู้ดี” จนสำคัญ
ตัวเองว่าเป็นผู้มีชาติตระกูลอันสูงศักดิ์ และต้องปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ดี ดังตัวอย่าง

“คงมีคนบอกถ่ายองแล้วซินะ ว่าฉันมาจากครอบครัวผู้ลากมากดีขนาดไหน”
เช่นหญิงกล่าวเป็นเชิงอวด “ฉันไม่คู่ันหรือกับความชุ่มช่ำ เสี่ยงล้งๆเล้งๆ ไม่เกรงอกเกรงใจ
เจ้านาย ถึงได้เบือ่กิริยาไ้อ้พวกสาวใช้จักเต็มทน แต่ละคนติดสันดานแจ็กกุลีชั้นต่ำทั้งนั้น แต่สำหรับ
ตัวถ่ายอง เเท่าที่เรียกมาใช้ไมก็หนฉันบอกตรงๆว่าถูกใจ”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 29)

ไม่เฉพาะคนยุคเก่าที่ถูกละเหยียดหยามเรื่องของ ชาติกำเนิด และถือความเป็นผู้ดี แม้แต่
กรองกาญจน์ลูกสาวของเจ้าสัว ที่ไปเรียนต่อที่เมืองนอก ก็ยังดำเนินเรื่องสมบัตืความเป็นผู้ดีของแม่
เลี้ยงหม่มตนเองว่า

กรองกาญจน์พยักหน้าน้อยๆแล้วกระซิบปราม “ซิลเวียตื่นตื่นก็เก็บไว้ในใจ อย่า
เอะอะโวยวาย ผู้ดีเขาไม่ทำกัน...” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 96)

หล่อนรู้กำพืดเมียคนล่าสุดของบิดา แม้จะไม่เห็นเป็นเรื่องสำคัญตราบใดที่เป็นคู่ชกชกที่
นายเตี้ยพึงใจ แต่ถ้าทำตัวนำลูกนก บางครั้งกรองกาญจน์ก็อดไม่ได้เหมือนกัน
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 98)

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องตุ๊กตาในป่าหนาวก็เช่นเดียวกัน การกล่าวถึง
ชาติกำเนิดของตัวที่ละครที่ด้าคือย เป็นตัวกำหนดชะตากรรมของตัวละคร เหตุผลที่ทำให้ตัวละคร
ต้องถูกกดขี่จากความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยเฉพาะสังคมที่ชายเป็นใหญ่ด้วยแล้ว การมีชาติ
กำเนิดที่ด้าคือยและ เพศที่เป็นหญิง เป็นสิ่งที่ไม่มีความต้องการและถูกสังคมมองว่าเป็นอื่น ดังคำ
กล่าวของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2550) ที่กล่าวว่า การแต่งงานระหว่างชนสองชั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ถ้า
ผู้เป็นผู้ดี ได้เมียเป็นไพร่เป็นทาส เมียจะถูกเหยียดหยามว่าเป็นเมียไพร่ ในเมืองไทยเรียก เมียกลาง
ทาสี ถ้าแต่งงานกันแล้วมีลูก ลูกจะต้องรับกรรมเป็นคนชั่วช้า ต้องทำงานบ่าวงานไร่ชั้นต่ำเพราะ
มันเป็นลูกของแม่ที่แหกชนชั้น ดังตัวอย่าง

ขนาดแม่ซึ่งเป็นเมียประมุขของบ้าน ยังไม่อาจดีเสมอมา เกิดเป็นบ่าวก็ต้องเป็นบ่าว
วันยังค่ำ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 143)

ตุ๊กตาพร้าบอกตนเองอยู่เสมอว่า แม่เธอถึงแม้จะเป็นถึงภรรยาของเจ้าของบ้าน แต่ใน
สถานภาพที่เป็นบ่าว ก็ยังคงติดประทับหน้าผากไว้อยู่วันยังค่ำ ด้วยสังคมที่ถูกแบ่งชนชั้นไว้แล้ว
การก้าวผ่านข้ามเส้นของสังคมช่วงเป็นเรื่องทีลำบากเหลือเกิน บ่าวถึงอย่างไรก็ต้องเป็นบ่าวไม่มีวัน
ดีเสมอ ผู้เป็นนายได้ แนวความคิดนี้ไม่ได้ครอบงำเฉพาะแต่ในสังคมศักดินาของไทยเรา แม้แต่
สังคมชาวจีน อย่างครอบครัวของเจ้าสัวเซงสี่เอียงในเรื่อง ก็ปลูกฝังว่า การแต่งงานข้ามชนชั้นเป็น
เรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะคนที่ต่างชนชั้นกัน ความคิดการใช้ชีวิตก็ย่อมต่างกันอีกด้วย ฉะนั้น เจ้าสัว
จึงพยายามบังคับให้กรองกาญจน์ผู้ที่เป็นลูกสาวคนเล็กของตน แต่งงานกับไทรรัตน์ลูกเจ้าสัว
เศรษฐีแนวหน้าเช่นตน ดังตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง

“ทรัพย์สินสมบัติของเราकिनจนตายก็ไม่หมด แต่คนเราจำเป็นต้องมีคู่คิด...ถ้ากำพืด
ต่างกันนัก มันก็มักไปไม่รอด” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 243)

จากจารีตที่ยังคงฝังตรึงแน่นอยู่ในสังคมไทย การแบ่งแยกชนชั้นของคนในสังคมออกเป็นนายและบ่าว เจ้านายกับลูกจ้าง ยังคงเป็นกรอบสำคัญที่ทำให้คนในยุคปัจจุบันได้ถือปฏิบัติตาม ส่งผลให้คนในสังคมเกิดค่านิยมในการแบ่งแยกชนชั้น และให้ความสำคัญกับชาติกำเนิดมากยิ่งขึ้น

คำว่าคุณที่ใช้หน้าหน้านามคายนี้นี้ แต่ก่อนก็ใช้ได้เฉพาะเรียกคนที่มิพ่อเป็นเจ้าคุณหรือพระยาเท่านั้น และโดยจำเพาะบุตรอันเกิดจากเอกอัครภริยา ลูกที่เกิดแต่เมียน้อยนางบำเรอย่อมไม่มีสิทธิ์ จิตร ภูมิศักดิ์ (2550) ดังตัวอย่างในเรื่อง ตู๊กตาในป่าหนาว การถูกทำให้เป็นอื่นในตัวละครหญิงในเรื่อง คือตูกตารู้สึกน้อยใจทุกครั้งที่ตนเองก็เป็นลูกพระยาเช่นกัน แต่กลับไม่เคยมีใครให้ความเคารพและสนใจเธอ ทุกครั้งที่บ่าวไพร่หลาย ๆ คนมักจะเรียกตูกตาว่า ยายตูกตาบ้าง คุณตูกตาบ้าง หรือถ้ามีขึ้นเสียงเพราะทะเลาะกันก็จะเรียกเธอ อีตูกนังตูก สारพัดจะสรรหามาเรียกชื่อ ดังตัวอย่าง

ฉันเป็น “ยายตูกตา” ของบรรดาญาติทุกชั้นทุกวัย เป็น “คุณตูกตา” ของบ่าวเวลาอยู่ต่อหน้าคุณพ่อ ลับหลังก็เป็น “ตูกตา” เฉยๆ บางทีก็ “แม่ตูก” “นังตูก” หรือไม่กี่ “อีตูก” สุดแล้วแต่อารมณ์และสถานการณ์จะพาไป (ตูกตาในป่าหนาว, หน้า 14)

ตูกตารู้สึกน้อยใจทุกครั้งว่าเพราะเหตุใดเธอจึงต้องเกิดมาครึ่ง ๆ กลาง ๆ เป็นลูกบ่าวเลยก็ไม่ใช่เป็นลูกคุณท่านเลยก็ไม่เชิง น้อยใจในวาสนาของตนเองและการปฏิบัติของบ่าวไพร่ที่อยู่บ้าน จากตัวอย่าง

“ฉันไม่ใช่ ‘ตูกตา’ ลูกกะจ้อกของทุกคนในบ้าน มีชีวิตแบบครึ่งๆ กลางๆ ไม่รู้ว่าตัวเองเป็นบ่าวหรือนายกันแน่ จะอวดตักดาได้ก็เฉพาะกับนางพี่เลี้ยง แต่ถึงกระนั้นก็ต้องหลบๆ ซ่อนๆ ‘ตักดา’ ของฉันจะหายวับไปทันทีที่เงาของ ‘คุณ’ ตัวจริงคนใดคนหนึ่งเสียดเข้ามาในสายตา” (ตูกตาในป่าหนาว, หน้า 306)

บางครั้งตูกตา เธอก็อยากมีคนมาปรนนิบัติ ดูแลอยู่ตลอดเหมือนพวกคุณๆทั้งหลายที่เป็นลูกของท่านเจ้าคุณบ้าง อยากมีศักดิ์นาเหนือคนอื่นบ้าง แต่ด้วยความที่มีแม่เป็นเพียงบ่าวมาก่อน เธอจึงเป็นนายได้แต่เฉพาะกับนางพี่เลี้ยงที่ชื่อ แถว เท่านั้น จากตัวอย่าง

“คุณเธอทั้งหลายที่ฉันพุดถึง ไม่รวมฉัน.....แม่คุณพ่อของฉันเป็นพระยาพานทอง เป็นประมุขของบ้าน แต่แม่ของฉันเป็นเพียงเมียบ่าวของคุณพ่อ” (ตูกตาในป่าหนาว, หน้า 11)

นอกจากการที่บ่าวในบ้านจะไม่ให้ความเคารพในตัวของ ตู๊กตา ว่าเป็นลูกคนหนึ่งของท่านเจ้าคุณแล้ว เธอยังไม่เคยได้รับความรักจากใครเลย แม้กระทั่งแม่ผู้ให้กำเนิดเธอ อย่างแม่ทองใส ยังไม่ได้คิดถึงจิตใจดีต่อกู๊กตา เพราะนอกจากเจ้าคุณพ่อแล้ว ตู๊กตาก็ไม่มีใครที่สามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้ ดังตัวอย่าง

แต่ฉันเล่า....ฉันคือตู๊กตาที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีใครอยากได้ นอกจากคุณพ่อแล้วฉันไม่มีใครเลย แม่แท้ ๆ ก็ไม่สนใจ แม้ว่าฉันจะทะนงตัวว่าเป็นลูกคุณพ่อ ในส่วนลึกฉันรู้ว่าต่ำต้อยนัก ไม่มีใครรัก ไม่มีใครเป็นที่พึ่งพิงใจ ฉันมีแต่ความว่าเหวออ้างว้าง แม้แต่บ่าวในบ้านก็ยังรังเกียจไม่อยากยุ่งกับฉัน เพราะนอกจากไม่ชอบแม่ ทุกคนยังกลัวที่ฉันชอบทำตัวเป็น “บ่างซ่างยู” เก็บเรื่องจริงบ้างไม่จริงบ้างไปฟ้องคุณพ่อ
(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 39)

การที่ถูกสังคมมองว่าเป็นอันยิ่งเด่นชัดขึ้น เมื่อครั้งที่ท่านคุณพ่อของตู๊กตาเสียชีวิต ตัวละครหญิงในเรื่องซึ่งมีฐานะเป็นลูกของท่านเจ้าคุณอีกคนเช่นกัน แต่เธอต้องถูกคนในบ้านไม่สนใจและไม่นับเป็นเครือญาติด้วย ถึงแม่เธออยากจะทำอะไรก็เหมือนดังเช่นลูกคนอื่น เข้าไปกราบท่านหน้าศพ แต่เธอก็ไม่สามารถทำได้ เหตุเพราะเธอก็เป็นเพียงแค่ ลูกของบ่าวในบ้านที่มีแต่คนเหยียดหยามและลืมนั่นไปแล้วเสียด้วยซ้ำว่าท่านคุณพ่อยังมีลูกอย่าง ตู๊กตา อีกหนึ่งคน

ใคร ๆ ก็เข้าไปกราบศพคุณพ่อ ยกเว้นฉัน ฉันเป็นส่วนเกินที่ถูกลืมนั่น จึงได้แต่ยืนแอบซ้างประตูส่งสายตาเข้าไปดู แต่ก็เห็นเพียงไว ๆ เพราะท่านถูกห้อมล้อมด้วยลูกหลานและวงศาคณาญาติ ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมไม่รวมฉันซึ่งเป็นลูกของท่านแท้ ๆ
(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 61)

และในทุกครั้งเมื่อเธอทุกข์ใจ ก็มีเพียงแต่ “แถว” สาวใช้ผู้ซื่อสัตย์เท่านั้น ที่ยื่นเคียงข้างเธอเสมอไม่ว่ายามทุกข์ ยามสุข แถวจะเป็นคนให้กำลังใจและคอยปลอบใจเธอเสมอ ดังตัวอย่างในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ตู๊กตาในป่าหนาว

แต่จะว่าไปแล้ว ฉันได้นั่งแถวนี้แหละที่ให้ความกระจ่างในเรื่องราวที่ฉันไม่รู้ไม่เข้าใจ แม้สติปัญญาของหล่อนค่อนข้างจำกัด แต่แถวก็เป็นคนเดียวที่ฉันสามารถซักถามสิ่งที่ข้องอยู่ในใจ ในขณะที่ทุกคนในบ้าน โดยเฉพาะที่เป็นเจ้านาย ต่างพากันลืมนั่นว่าในโลกนี้ยังมีฉันอยู่อีกคน
(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 63)

ไม่เฉพาะแต่พื้นที่ในบ้านที่ ตู๊กตา เปรียบเสมือนคนอื่น เหตุเพราะไม่ใช่ลูกท่านเจ้าคุณที่เกิดจากแม่ที่มีศักดิ์เท่าเทียมกัน ถึงแม้คุณพ่อจะสงเสียดให้ ตู๊กตาเรียนหนังสือใน โรงเรียนของผู้ดี

เช่นดังลูกท่านเจ้าคุณคนอื่นๆ แต่ ตู่กตา ก็ยังคงถูกแยกชั้นวรรณะออกมา ไม่สามารถร่วมกิจกรรมที่ตนอยากจะทำได้ เช่นดังลูก ท่านเจ้าคุณ ทำให้เธอน้อยใจยิ่งนัก จากตัวอย่าง

นักเรียนที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนส่วนมากเป็นพวกลูกผู้ลากมากดี ต้องสวยเลิศ เป็นลูกคนมีชื่อเสียงหรือร่ำรวยเป็นหน้าเป็นตาของโรงเรียน หรือ ไม่มีก็มีความสามารถ เพราะมีโอกาสฝึกกับครูพิเศษ โดยเฉพาะถ้าจะมีการรำ โขน...คนหน้ากลม ตัวเตี้ย ไม่มีเงิน และไม่ใช้ทองเนื้อแท้อย่างฉัน ดูเหมือนจะหมดสิทธิ์เอาเสียเลย ฉันจะเป็นนางเอกก็เฉพาะในความฝัน.....

(ตู่กตาในป่าหนาว, หน้า 231- 232)

จากบทข้างต้น ตู่กตา เกิดความน้อยใจในตนเอง เพราะเธอเกิดจากพ่อและแม่ที่มีชนชั้นที่ต่างกัน และแม้ในบางครั้งตัวละครเอกในเรื่อง ตู่กตา ทำสิ่งที่คนอื่นว่าผิดหรือถูกก็ตาม เธอมักจะถูกตัดสินด้วยชาติกำเนิดทุกครั้งไป ดังตัวอย่าง

ลูกเจ้าคุณ ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ แล้วลงข้อสรุปง่าย ๆ ว่า ทำไปได้ เลือดแม่มันแรง

(ตู่กตาในป่าหนาว, หน้า 13)

ทุกครั้งที่ตู่กตาทำผิด ทุกคนจะคอยจ้องจับผิดเธออยู่เสมอ และมองดูด้วยสายตาที่เหยียดหยาม พร้อมกับไม่ลืมที่จะทำความไปยั้งชาติกำเนิดของเธอว่า มีกำเนิดมาจากแม่ที่เป็นสาวใช้ ยังไม่พอ ยังเป็นสาวใช้ที่แอบ ไปมีชู้อีกด้วยซ้ำ แม่บังเกิดเกล้าของเธอแอบ ไปมีชู้ สร้างเรื่องเสียหายและทุกคนก็สรุปเองว่า เธอคงไม่ต่างอะไรจากแม่ เพราะมีเชื้อสาย สืบชาติตระกูลเป็นแม่ลูกกันมา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: การเชื่อมโยงด้านจริยธรรม

นักปรัชญาด้านวรรณคดี ที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงผู้หญิงและธรรมชาติ ปรากฏตัวขึ้นในพื้นที่ของปรัชญาสิ่งแวดล้อมที่รู้จักกันในชื่อ “จริยธรรมสิ่งแวดล้อม” (environmental ethics) ที่แสดงให้เห็น การเชื่อมโยงระหว่างมนต์ทัศน์และการกระทำต่อสตรี สัตว์ และธรรมชาติ ต้องการการวิเคราะห์เชิงจริยธรรมของสตรีนิยมเชิงนิเวศและการตอบสนอง อย่างน้อยที่สุด เป้าหมายของจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของสตรีนิยมเชิงนิเวศ ก็เพื่อยืนยันว่ามนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความคิดแบบชายเป็นใหญ่ (Warren, 1990) นี่คือ สิ่งที่สามารถนำไปสู่การพัฒนา จริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศเพื่อที่จะดูแลให้ เป็น ไปสู่การพัฒนาจริยศาสตร์ของสตรีนิยมเชิงนิเวศ

ผู้หญิงและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน แต่อาจจะเกิดคำถามต่อไปอีกว่า แล้วสิ่งแวดล้อมกับผู้หญิงมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันหรือไม่และอย่างไรก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาของผู้หญิง ควรจะกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมก่อนว่าเกิดอะไรขึ้นกับโลกของเรา ในยุคปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาของสิ่งแวดล้อมถือว่าเกี่ยวกับความอยู่รอดเลยทีเดียว ทั้งนี้เพราะระบบการผลิต การบริโภค การดำรงชีวิตของคนกำลังเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ด้านนิเวศวิทยา เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม กลุ่มบุคคลกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ก็คือกลุ่มผู้หญิงนั่นเอง ทำไมถึงกล่าวเช่นนั้น สาเหตุเพราะผู้หญิงเป็นผู้ที่ใกล้ชิดสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เริ่มตั้งแต่บทบาทเรื่องการเอาชีวิตรอดทั้งของตนเองและครอบครัว เพราะผู้หญิงมีหน้าที่หาอาหาร ดูแลและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า ทั้งปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และเข้าป่าเพื่อหาอาหาร และในปัจจุบันก็ยังเป็นเช่นนั้น อีกทั้งบทบาทในการทำงานบ้าน เริ่มตั้งแต่การหาน้ำไว้ดื่มและใช้ ทำความสะอาดเสื้อผ้า หุงต้มอาหาร สูดทำยผู้หญิงยังใช้ธรรมชาติเสริมรายได้ในครอบครัว เมื่อเกิดความต้องการ จากบทบาททั้งหมดข้างต้น ทำให้เราทราบว่าผู้หญิงนั้นได้อาศัยธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดมาโดยตลอด และยังใช้ธรรมชาติเพื่อดูแลผู้อื่นอีกด้วย (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

เมื่อเข้าสู่ยุคของการพัฒนา เมื่อสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้หญิงเองจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะขาดแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ น้ำที่เขย่นนำมาใช้ก็ติดสารเคมี และความลำบากอื่นๆตามมานับไม่ถ้วน วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเสียใหม่ จากแต่เดิมที่อยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งพิงซึ่งกันและกัน มนุษย์ได้อำนาจจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์สถาปนาตัวเองขึ้นมาเป็นนายเหนือธรรมชาติ และกดธรรมชาติลงมาให้ป็นทาสของมนุษย์ อีกทั้งในสาขาของวิทยาศาสตร์ ผู้หญิง ถูกมองว่ามีลักษณะอ่อนแอจึงถูกนำไปเปรียบกับธรรมชาติ และมองลักษณะของวิทยาศาสตร์ใหม่ว่า มีลักษณะเป็นชาย คือ active และก้าวร้าว วิทยาศาสตร์จึงถือกำเนิดขึ้นจากทัศนะแบบถือชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และถือเอาตะวันตกเป็นศูนย์กลางได้เริ่มต้นประวัติศาสตร์ที่ข่มเหงธรรมชาติและผู้หญิงไปพร้อม ๆ กัน (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

จากผลงานการประพันธ์ของถ่ายเถา สุจริตกุล มีการยกตัวอย่างเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกดขี่ข่มเหงเพศหญิง โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบดั่งที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น ในบางครั้งผู้แต่งก็ได้ใช้ธรรมชาตินี้เองเป็นตัวต่อสู้ เพื่อต่อต้านการถูกกดขี่ข่มเหง ดังตัวอย่างการเปรียบเทียบผู้หญิงกับธรรมชาติ เพื่อแฝงเลศนัยในการพูด แทนที่จะพูดเปรียบเปรยออกมาตรง ๆ กลับใช้ธรรมชาติเป็นสื่อ ยกตัวอย่าง เมื่อครั้งที่กองทัพเรือ (ลูกชายคนโตของเจ้าตัว) กำลังเดินชมดอกไม้ที่

จัดไว้เป็นตัวหนังสือในงานเลี้ยงฉลองวันที่คุณชายใหญ่กลับมาจากเมืองนอก และบังเอิญเดินไปเจอ
คำแก้ว จึงกล่าวทักทายแม่เลี้ยงสาว ขึ้นว่า

“เธอชอบเบญจมาศเหมือนกันหรือ”

“ขึ้นชื่อว่าดอกไม้ ฉันชอบทั้งนั้นแหละ”

“นั่นซินะ เขาถึงว่าผู้หญิงกับดอกไม้เป็นของคู่กัน”

“แต่ก็ไม่เสมอไป” คำแก้วแย้งห้วนๆ “บังเอิญเบญจมาศ....เป็นดอกไม้ที่ฉันชอบน้อยที่สุด
บางทีถึงกับเกลียดด้วยซ้ำไป”

“ทำไมล่ะ” คุณชายยิ้มยั่ว “หรือเป็นเพราะเธออารมณ์ไม่ดีเลยพาลเอาดอกไม้
เบญจมาศเป็นดอกไม้มงคล สีเหลืองแสดงความยิ่งใหญ่ ความคงทนของมันเป็นความหมายที่ดีอยู่
แล้ว”

“แต่มันไม่มีความหอมเสียเลย เหมือนเขียวด้วยซ้ำไป มีแต่สีสันดูฉลาด คิงคุณคนที่ชอบ
เปลือกนอก ชื่นตา แต่ไม่ชื่นใจเอาเสียเลย”

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 39)

คำแก้ว ใ้ดอกไม้เหล่านี้เป็นเลขนัยเปรียบเทียบให้เห็นว่า คุณนายทั้งสามคนที่บ้านหลังนี้
ก็เปรียบเสมือนดอกไม้พวกนี้ มีแต่เปลือกนอกดี แต่ข้างใน ไม่มีความจริงใจให้กันเลย ดังคำกล่าว
ที่ว่า มีแต่สีสันดูฉลาด คิงคุณคนที่ชอบเปลือกนอก ชื่นตา แต่ไม่ชื่นใจเอาเสียเลย

เมื่อคำแก้วอยู่บ้านของท่านเจ้าสัว ยี่นานวัน ไปยังรู้สึกอึดอัดกับการที่ถูกบังคับกดขี่ข่มเหง
จึงมีการพูดโต้ตอบกับคุณชายใหญ่ของท่านเจ้าสัว ต่อว่า

“เพราะนอกจากไม่หอม ยังมีคนอูฐริเอามาประดิษฐ์เป็นตัวหนังสือ คูไม่ป็นธรรมชาติเอา
เสียเลย แทนที่จะอยู่ตามสวนอย่าอิสรเสรี กลับทำดัดจริตเสนอน้ำชুকอบแบ่งบานไม่รู้สถานะของ
ตัวเอง เย่อหยิ่งจองหอง เป็นดอกไม้ดีๆ ไม่ชอบ ชอบเป็นเครื่องประดับบารมี.....แจ็กเป๊ะ.....”

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 40)

คำแก้วกล่าวถึง มนุษย์ที่ชอบเอาเปรียบธรรมชาติ นำมาจัดตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม
ตามแบบของวัฒนธรรม ประเพณี และผู้ชาย (เจ้าสัว) ที่ชอบใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงภรรยา แทนที่จะ
ปล่อยให้ดอกไม้มีอยู่ในส่วนของธรรมชาติ กลับมาแบ่งบานอยู่กลางบ้านเจ้าสัวเพื่อใช้เป็น
เครื่องประดับบารมีเช่นเดียวกับที่เธอ แทนที่จะได้อยู่อย่างอิสระกลับต้องมาตกเป็นเครื่องประดับ
บารมีของเจ้าสัวเชิงสื่อเกียง

การพูดโต้ตอบกับเจ้าสัว เมื่อครั้งที่เจ้าสัวจะขึ้นรถมาให้คำแก้วดูเล่น เพื่อแก้เหงา แต่คำแก้ว
กลับปฏิเสธแล้วตอบกลับไปว่า

“แต่ถ้ามันอยู่บนความทุกข์ของคนอื่นเล่าคะ อย่าลืมว่าไม่ว่าคนหรือสัตว์มันก็มีชีวิต มีความรู้สึกเหมือน ๆ กันทั้งนั้น นายอย่าหามาใส่กรงขังให้มันดูเล่นเลย ฉันสมัครใจจนกว่าที่บินไป บินมาตามธรรมชาติมากกว่า” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 128)

จากตัวอย่างข้างต้น สื่อให้เห็นว่า คนหรือสัตว์ก็มีชีวิต คำแกวก็เป็นคนมีชีวิตจิตใจไม่ต่างอะไรกับนกที่ต้องการอิสระ

เมื่อครั้งที่ ฌฤดี เดินทางไปเยี่ยมคุณพ่อคุณแม่ที่เมืองนอกก็เช่นเดียวกัน ทุกครั้งที่เธอรู้สึกไม่สบายใจ เธอจะเดินทางมาหาท่านทุกครั้งและครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน เธอมีเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจหลายเรื่อง บางครั้งการได้มาปรนนิบัติพ่อแม่อาจทำให้เธอรู้สึกคลายจากความทุกข์ไปได้บ้าง แต่กลับไม่ใช่ การมาในครั้งนี้ยิ่งทำให้เธอกระวนกระวายใจทั้งจากเรื่องสามี ที่มีข่าวลือเรื่องของก้องเกียรติออกไปมีคู่และเรื่องส่วนตัวในครอบครัวที่เธอไม่สามารถมีลูกให้กับครอบครัว “เงินพณิชสกุล” ได้ ยิ่งเมื่อเธอหันหน้าไปเจอดอกไม้ที่จัดตกแต่งไว้อย่างสวยงามในห้องรับแขก ยิ่งทำให้รู้สึกเศร้าใจ จากตัวอย่าง

ฌฤดีคิดว่า การหักกิ่งก้านแล้วบังคับให้หันเหตามใจมนุษย์เป็นวิธีการที่ทารุณ แม้แต่วิธีของไทยซึ่งปลิดกลีบดอกออกมาร้อยเป็นดอกไม้ประดิษฐ์ ถึงจะวิจิตรเลิศเลออย่างไร หล่อนก็ยังไม่ชอบเท่าดอกไม้ที่งามตามธรรมชาติ (ดอกส้มสีทอง, หน้า 269)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง การอยู่ในที่ ๆ เหมาะสม มักจะนำมาซึ่งความสุขที่แท้จริงเสมอ เปรียบได้กับดอกไม้ แม้จะนำมาจัดตกแต่งได้สวยงามเพียงใด ก็เป็นการบังคับไม่ใช่เป็นไปอย่างธรรมชาติ ถ้าดอกไม้พวกนี้ได้อยู่ตามธรรมชาติที่ ๆ มันควรจะอยู่ย่อมสวยงามกว่าเป็นไหน ๆ เปรียบความรู้สึกของ ฌฤดีในตอนนี ที่กำลังคิดว่า ตนอยู่ในที่ ๆ ควรอยู่หรือไม่ หรือการตัดสินใจแต่งงานในครั้งนี้ เธอคิดผิด ฌฤดีได้แต่ถามตนเองอยู่ในใจ

ฌฤดีชอบความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ฤดูร้อนสีฟ้าสดใสกับความชุ่มชื้นและจัดจ้านด้วยสีส้มแห่งมวลไม้...มันแปรเปลี่ยนเป็นเหลืองทอง...น้ำตาลแดง...แล้วหมองไหม้ไปเมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง ไม้ใหญ่สลัดใบเหลืองแต่กิ่งก้านเปลือยเปล่าเลื่อนรางทาบทับท้องฟ้าสีเทา ชวนให้เกิดความว้าเหวจับใจ แต่หลังจากนั้นไม่นานก็จะแพรวพราวด้วยเกล็ดหิมะ โลกทั้งโลกจะกลายเป็นแก้วเจียรไนเพชรพรายเจิดกระจ่างดั่งเนรมิต พออย่างเข้าฤดูร้อน น้ำแข็งบนพื้นไม่ทันละลายก็จะเห็นกอสโนว์ครีป’ สีมรกตเสียดยอดสอดใบแทรกพื้นที่ปกคลุมด้วยหิมะ ผลิดอกอ่อนช้อยสีขาวพราว

แถมสีทอง เรื่องรองใจกลางเกสร กิ่งก้านไม้ใหญ่ที่เคย โกร่นเกลี้ยงก็จะปรากฏคุ่มเล็ก ๆ ที่โตวันโตคืน แดกใบอ่อนสีทองรับฤดูใบไม้ผลิ...

ฤดูกาลแห่งชีวิตที่เริ่มต้น...

ความเปลี่ยนแปลงทำให้มนุษย์สำนึกถึงวันเวลาที่ล่วงเลยไปแต่ละปี กระตุ้นเตือนให้กระตือรือร้น เกิดกำลังใจที่จะริเริ่มสิ่งใหม่ๆ...ชีวิตใหม่... (ดอกส้มสีทอง, หน้า 270)

ธรรมชาติก็เหมือนกับชีวิตของมนุษย์ มีทั้งช่วงเวลาที่ดีและช่วงเวลาที่เลวร้าย บางครั้งปัญหาที่มีไว้เพื่อให้เรารู้จักข้อบกพร่องของตนเองและเรียนรู้ที่จะแก้ไขมัน และในบางครั้งความสุขก็มีไว้เพื่อทดสอบจิตใจคน ทุกอย่างในโลกล้วนมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ธรรมชาติได้ทำลายตัวของมันเอง เพื่อการเกิด งอกเงยของสิ่งมีชีวิตสิ่งใหม่ขึ้นมา มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตนเองเช่นกัน เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและเพื่อการปรับตัว

ฉันเข้าไปชุกแม่ เนื้อตัวสั้นเหมือนลูกนกที่พลัดตกจากรัง ฉันจำได้ว่าครั้งหนึ่งเคยเก็บมันมาฟุ่ฟัก

“คุณละก็ ปล่อยมันไปเถอะ” แถวเคยปรัม “พรากรูกนก จกูกกา มันบาปนะคุณ”

แต่ฉันทำหูทวนลมเสีย คงกอดลูกนกน้อยตัวนั้นแน่นเข้า เพราะกลัวถูกยื้อยุดไปจากมือ

“ชาตินี้ยังอาภัพอย่างนี้.....” แถวพิมพ์คำต่อไป “แม่ที่ไหน พ่อที่ไหน คุณอย่าก่อเวรก่อกรรมต่อไปเลย ชาติหน้าคุณจะยิ่งแย่”

“ช่างกู” คำลงท้ายฉันลดเสียงให้เบา แต่ไม่เบาพอที่นางพี่เลี้ยงตัวดีจะไม่ได้ยิน

แต่ในที่สุด ลูกนกน้อย ๆ ของฉันมันก็ตายจริง ๆ อย่างที่แถวว่า...

แล้วฉันเล่า...ฉันจะเป็นเหมือนลูกนกที่น่าสงสารตัวนั้นไหมหนอ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้าที่ 91)

จากผลงานการประพันธ์ของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว จากข้อความข้างต้น ตุ๊กตาซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง รู้สึกหวาดกลัวกับเหตุการณ์รอบข้างของตน หล่อนกำลังถูกแม่บังเกิดเกล้า ลักพาตัว ไป และรู้สึกว่าตนกำลังถูกทรมาณเหมือนกันกับลูกนกที่กำลังถูกพรากรูจากรัง เมื่อครั้งที่เธอเป็นเด็ก นึกสนุกจึงเก็บลูกนกมาเพราะอยากเลี้ยง แต่แถวพี่เลี้ยงของเธอห้ามปราม ไม่อยากให้ทำ เธอบอกว่า พรากรูกพรากรูแม่มันบาป อยู่ได้ไม่นานลูกนกตัวนั้นก็ตายจากไปจริงๆ แล้วสุดท้ายเธอจะเป็นเหมือนลูกนกตัวนั้นหรือเปล่า ตุ๊กตา รู้สึกสงสารตัวเอง ธรรมชาติสร้างสิ่งมีชีวิตมาเพื่อให้อยู่แบบธรรมชาติ ถ้าฝืนจากธรรมชาติไป นั่นคงเป็นเรื่องที่น่าเวทนายิ่ง

เมื่อครั้งที่ตุ๊กตาชวนน้องคู่ออกไปเล่นข้างนอก คู่อยากไปดูดอกไม้ ไปจับผีเสื้อ และไปจับลูกนก ตุ๊กตาเลยโต้แย้งน้องไปว่า ไปจับมันไม่ได้เพราะถ้ามันตาย เราจะทำอย่างไร ตุ๊กตายังจำได้ เมื่อครั้งที่เธออยู่บ้านเจ้าคุณพ่อ เธอและคุณเตี้ยมักจับนกมาขังกรงไว้ แล้วไม่นานนกมันก็ตาย ทำให้เธอรู้สึกว่ ตอนนี้เหมือนกรรมกำลังตามสนอง เธอและน้อง ช่างไม่ต่างอะไรจากนกที่เธอจับมาขังกรงไว้ ไม่มีอิสระและสักวันมันก็ต้องตายเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“ไปดูดอกไม้... จับผีเสื้อ... จับลูกนก”

“จับมันทำไม คู่่น บาปกรรม จับมาเดี๋ยวมันก็ตาย คู่่น ไม่สงสารมันหรือ”

ฉันเพิ่งคิดได้เมื่อสายเสียแล้วว่า การทำบาปทำกรรมพราดลูกพราดแม่มันส่งผลต่อชีวิตเราอย่างไร

“ก็เราไชนกเสียที่ไหนดเล่าคู่่น ลูกนกมันต้องอยู่กับแม่นก มันไม่ชอบอยู่กับคนหรอก มันเหมือน...” ฉันพยายามคิดหาข้อเปรียบเทียบ “มันก็เหมือนยักษ์เอาลูกคนไปเลี้ยงนั่นแหละ เลี้ยงได้ไม่นานก็ตาย ยิ่งผีเสื้อยิ่งแล้ว ปีกมันบางจะตาย จับแรงๆ ปีกหลุดติดมือ บินไปไหนไม่ได้ มันก็ตายเหมือนกัน จริงไหมคู่่น” น้องนิ่งคิด

“ตกลง ไม่จับก็ได้ ไอ่ ไม่อยากให้มันตาย”

“ดีแล้ว” ฉันนึกขึ้นมาได้ว่าน้องคงเบื่อกับที่ต้องนั่งนิ่งๆ อยู่กับพี่ ซึ่งไม่มีแม่แต่อากรรมที่จะพุดคุยด้วย “งั้นเราไปเก็บดอกไม้กันดีไหมคู่่น”

“เก็บมามันก็ตาย...ตายเหมือนผีเสื้อ”

จริงของน้อง...มันซุ่ซอสวยสะพรั่งอยู่กับต้น ซึ่งเปรียบเสมือนพ่อแม่ที่คอยฟูมฟักเลี้ยงดู แต่ถ้าเราพราดมันมา ไม่นานมันก็จะเหี่ยวเฉาตายไปเอง (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 130-132)

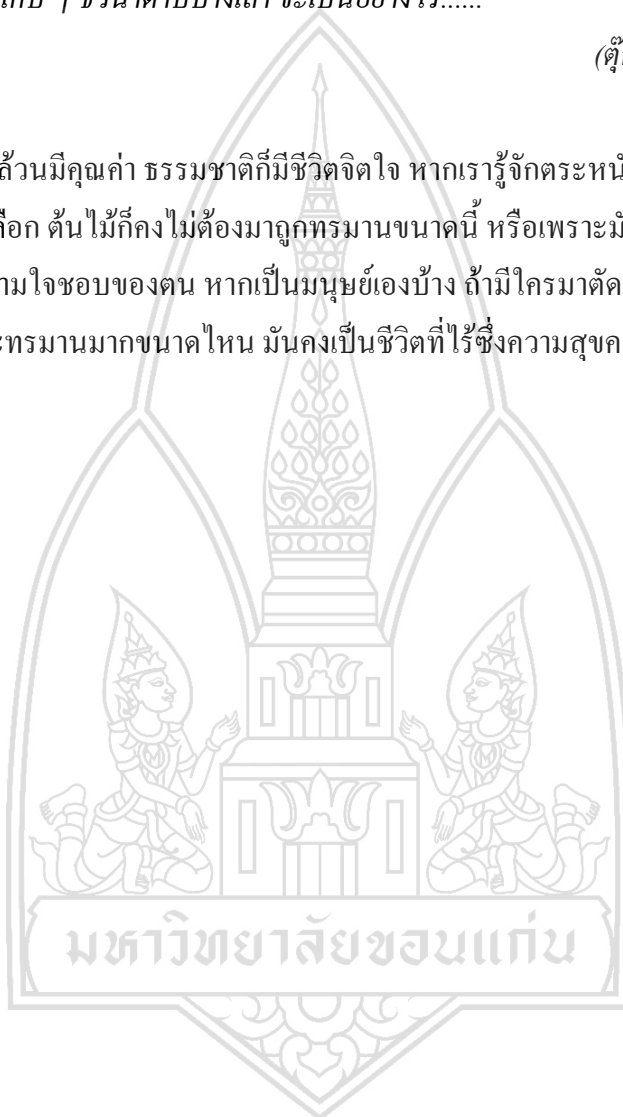
การจากบ้านมาในครั้งนี้ ตุ๊กตาได้เรียนรู้ชีวิตที่เต็มไปด้วยขวากหนาม เมื่อครั้งที่เธออยู่ที่บ้านเจ้าคุณพ่อ มีต้นไม้มากมายหลากหลายชนิด ที่ถูกจัดตกแต่งไว้อย่างสวยงาม มนุษย์ได้นำต้นไม้มาตัดแต่งกิ่ง ดัดซ่อเป็นรูปภาพ แต่จะมีใครเคยมองลึกลงไปหรือไม่ว่า ต้นไม้พวกนั้น มันยึดอัดแก่ไหนด รากที่ต้องเจริญเติบโตต้องคดงออยู่แต่ภายในกระถาง กิ่งก้านที่ต้องชูช่อ กลับถูกมัดมัดตรึงไว้แน่น ชีวิตทุกชีวิตย่อมต้องการทางเลือกเสมอ เช่นเดียวกันกับเธอ ที่ตอนนี้ไม่หลงเหลือทางเลือกให้เดินเลย ดังตัวอย่างในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว

ชีวิตในอดีตทำให้ฉันคิดถึงต้นตะโกดัดที่ตั้งรอบสนามบ้านที่จากมา แม้มันจะอยู่ในกระถางลายครามสูงค่าเชิดหน้าชูตาเจ้าของบ้าน แต่จะมีใครบ้างที่เห็นใจลำต้นและกิ่งก้านที่ถูกมนุษย์บังคับ ถูกตัดถูกตัดให้เป็นรูปนั้นรูปนี้ ส่วนไหนเกินก็ตัดทิ้งไปกลายเป็นต้นไม้ประดิษฐ์ที่สวยงามใน

สายตามนุษย์ บางต้นถูกตัดแต่งเป็นเสื้อผ้าตุ๊กตาระเบียงเมืองจีน ที่มีหัวเสียบไว้ด้านบนกับมือ
กระเบื้องที่ต่อจากแขนที่เป็นกิ่งไม้มองดูน่ากลัวมากกว่าสวยไหนจะรากที่ถูกจำกัดอยู่ในกระถาง
แคบๆ มันคงพันกันอึ้งตึ้งนั่งอยู่ในนั้น ต้นที่สมควรเจริญเติบโตตามธรรมชาติ กลับกลายเป็นเตี้ย
แคระอยู่อย่างนั้น หรือว่ามันเป็นเพียงต้นไม้ ไม่มีชีวิต ไม่มีความรู้สึก.....แล้วถ้ามนุษย์ถูกตัดแขนตัด
ขา จับขังในกรงแคบ ๆ ชั่วเวลาปีบ้างเล่า จะเป็นอย่างไร.....

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 205)

ทุกชีวิตล้วนมีคุณค่า ธรรมชาติก็มีชีวิตจิตใจ หากเรารู้จักตระหนักในความเป็นจริงที่ว่า ทุก
ชีวิตควรมีสติหรือเลือก ต้นไม้ก็คงไม่ต้องมาถูกทรมานขนาดนี้ หรือเพราะมัน ไม่มีเสียงพูดบอกขอร้อง
มนุษย์จึงจัดทำตามใจชอบของตน หากเป็นมนุษย์เองบ้าง ถ้ามีใครมาตัดแขนขา หักตัดข้อไม้ข้อมือ
และถูกขัง คุณจะทรมานมากขนาดไหน มันคงเป็นชีวิตที่ไร้ซึ่งความสุขความทุกข์คุณทวิเป็นแน่

บทที่ 5

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงรูปธรรม

ผลจากการวิจัยในบทที่ 4 ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติในเชิงนามธรรมซึ่งผู้ประพันธ์ได้เชื่อมโยงธรรมชาติกับผู้หญิงทางการเชื่อมโยงโดยมนต์สนและการเชื่อมโยงโดยจริยธรรม ในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงรูปธรรม ในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Warren (1993) คือการเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์และการเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์ ซึ่งการเชื่อมโยงทั้งสองอย่างนี้ มีความแตกต่างกันคือ การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ คือการเปรียบผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ ส่วนการเชื่อมโยงด้านสัญลักษณ์ ถ่ายเถา สุจริตกุล ได้ใช้พืชและสัตว์เป็นสัญลักษณ์ในการเชื่อมโยงนั้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติเชิงรูปธรรม

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์

การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ จากการวิเคราะห์บทละคร ในเรื่อง มีการกดขี่ข่มเหงผู้หญิง โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจน โดยวิธีการข่มขืน การเปรียบผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ จากในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม ตัวละครหญิงคือคำแก้ว ถูกเจ้าสัวข่มขืนตั้งแต่ครั้งแรก แม้เธอจะรู้ว่าหน้าที่นี้เป็นของผู้เป็นภรรยา แต่หากการร่วมรักในครั้งนั้นไม่ได้มาจากความรัก ผู้หญิงทุกคนก็คงทนทุกข์ ทรมาน ไม่ต่างจากในเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว ตัวละครเอกฝ่ายหญิง อย่าง ตุ๊กตา ถูกพ่อเลี้ยงของตนกดขี่ข่มเหงด้วยการข่มขืน มีหน้าซ้ำแม้ยายยังนำเธอมาขายบริการ โดยที่เธอไม่รู้ตัว และจากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ทั้งซิลเวียเรยา และภรรยาทั้งสี่คนของเจ้าสัวเซงสือเกียงถูกเปรียบเสมือนวัตถุ สิ่งของที่เมื่อมีความสวยงาม และมีคุณค่าก็ย่อมเป็นที่ต้องใจชาย ไม่ต่างอะไรกับธรรมชาติที่มีความสวยงามและอุดมไปด้วยคุณค่า จึงถูกมนุษย์ทำลายเพื่อตอบสนองต่อวัฒนธรรมและเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นจากในเนื้อเรื่องจึงเห็นการเปรียบเทียบผู้หญิงให้เป็นทั้งวัตถุสิ่งของ ดอกไม้ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตปะปนกันไป เพราะตามแนวคิดของระบบชายเป็นใหญ่ นั้น ผู้หญิงเปรียบเหมือนกับธรรมชาติที่ไม่ได้มีความสำคัญอะไร เท่ากับผู้ชายที่เปรียบได้กับวัฒนธรรมนั่นเอง

นักสตรีนิยมเชิงนิเวศหลายคนได้เปิดเผยให้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับการล้างผลาญสิ่งแวดล้อม โดยการยกตัวอย่างให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่โดนกระทำ

อย่างไร ผู้หญิงโดนกระทำอย่างไร ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความลำบากของผู้หญิงในการป้องกันตนเอง (Adam 1990; Kheel, 1985; Slicer, 1991) บางกลุ่มก็เชื่อมโยงการข่มขืนและภาพลามกกับการนิยามอัตลักษณ์ทางเพศของชายไปใช้ทั้งในการข่มขืนเพศหญิงและธรรมชาติ ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงการกดขี่ผู้หญิงและธรรมชาติเข้าด้วยกัน การถูกกดขี่เพศว่าเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ อย่างที่เอ็งเกล (Engles) เขียนไว้ใน Euripides ว่า “ผู้หญิงถูกถือเป็น Oikurema คือเป็นเหมือนวัตถุ สำหรับจัดงานบ้าน มีหน้าที่ออกลูก และรับใช้ชาวเอเธนส์ แค่เป็นหัวหน้าแม่บ้าน” (Engles, 1884 อ้างถึงใน พรพิไล ถัมภ์รักษ์สัตว์, 2539) การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์ จึงได้สะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงการกดขี่ผู้หญิงและธรรมชาติเข้าด้วยกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การกดขี่ ข่มขืนหรือบังคับข่มขืน

ดังจะเห็นได้จากการที่เจ้าสาว มักจะไม่เคยได้ถามความสมัครใจของผู้ร่วมหลับนอนขอเพียงแค่นั้นมีความต้องการ ภรรยาทั้งสี่ของเขาต้องสนองให้ได้เสมอ จากตัวอย่างในผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล เรื่อง มงกุฎดอกส้ม

“บทรักของเจ้าสาวจีนไม่ได้เร่าร้อนแต่ริบเร่ คำแก้รู้สึกเหมือนตกจากยอดเขาสูง
ห้วงเหวอันล้าลึก ความรวดร้าววิงเวียนที่เหมือนพายุลูกร้ายสงบลงอย่างกะทันหันและเงียบเชียบ

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 12)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นว่า ผู้ชายข่มเหงผู้หญิงด้วยความรุนแรงอย่างไร ธรรมชาติด้านมืดที่ทวีความรุนแรงอย่างนั้น เช่นเดียวกัน คำแก้ สาวน้อยจากเมืองเหนือผู้บริสุทธิ์ ไม่เคยได้ผ่านมือชาย รู้สึกปวดร้าวใจที่ตกเป็นของชายที่ตน ไม่ได้รัก และไม่อยากจะมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้ง แต่เธอก็ต้องทนเก็บความรู้สึกของตนไว้เปรียบเสมือนกำลังตกลงไปจากห้วงเหวอันล้าลึก และแล้วพายุที่ร้ายแรงก็สงบลง เธอไม่มีสิทธิ์แม้แต่จะขัดขืน เพราะมันคือหน้าที่ที่ภรรยาต้องพึงกระทำต่อสามี แม้ว่าเธอจะไม่เต็มใจก็ตาม การที่ตัวละครหญิงถูกข่มขืน นอกจากจะแสดงให้เห็นด้านมืดของสังคมในสังคมที่ชายเป็นใหญ่แล้ว การเปรียบเทียบสูญเสียนี้กับ ห้วงเหวอันล้าลึกและพายุร้าย ก็ได้แสดงให้เห็นด้านมืดของธรรมชาติที่ถูกมนุษย์ทำร้ายเช่นเดียวกัน

ในประเด็นของการใช้ร่างกายเป็นพื้นที่ในการกดขี่สตรีเพศนั้น ได้ถูกนำเสนอออกมาให้เห็นในสองส่วน ส่วนแรกคือ ผู้หญิงถูกกระทำชำเราจากผู้ชาย ซึ่งถือว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่และส่วนที่สองคือ ผู้หญิงลุกขึ้นมาต่อสู้ ปฏิบัติตนเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่สังคมกลับมองว่าไม่มีคุณค่าแต่กลับยกย่องเพศชายว่ามีคุณค่าและเป็นสิ่งที่ถูกต้องแทน ดังตัวอย่างในเรื่องดอกส้มสีทอง เรยามักจะมีความเชื่อว่า ร่างกายของตนสามารถแลกเปลี่ยนได้กับสิ่งที่เธอคิดว่าคุ้มค่ากว่า

“เธอา” ผู้อำนวยการหนุ่มใหญ่อีกอีก แม้ตำแหน่งหน้าที่จะทำให้เขาคุ่นกับความ ‘ง่าย’ ของผู้หญิง โดยเฉพาะผู้ที่มุ่งหวังจะได้งานซึ่งนับวันยิ่งหายาก...เขาต้องยอมรับว่า ค่อนข้างประหลาดใจในความเก่งกล้าของสาวน้อยใจถึงซึ่งนั่งอยู่ตรงหน้า นึกไม่ถึงว่าห่อนจะกล้า ‘ถึงเนื้อถึงตัว’ รวดเร็วเช่นนี้ แต่ชายชาญอย่างเขาหรือจะละโอกาสทอง เขาพลิกมือกุมมือหญิงสาวไว้แล้ว จ้องตาอย่างมีความหมาย (ดอกส้มสีทอง, หน้า 6)

ฉะนั้นการที่ผู้หญิงง่ายกับผู้ชาย ยิ่งทำให้ผู้ชายคิดว่าตนเองเป็นสิ่งที่ล้ำค่าและสำคัญพอที่เธอพร้อมจะพลิกกายให้ แต่ในทางกลับกันผู้หญิงกลับถูกมองว่าเป็นเพียงสิ่งของที่ไม่มีค่าอะไร เป็นเพียงของเล่นชั่วคราว ช่วยยาม เหมือนอย่างเช่นภริยาที่ เรยากระทำต่อสินธร เธอถึงเนื้อถึงตัวผู้ชายก่อน เพราะคิดว่าเป็นการได้เปรียบ แต่ในทางกลับกันยิ่งทำให้สินธร ผู้จัดการใหญ่บริษัทการบิน เป็นผู้ที่ได้เปรียบมากกว่า เพราะนอกจากจะได้ครอบครองร่างกายของเธอแล้ว เขายังดูถูกเธอาว่า เธอเต็มใจใช้ตัว เพื่อแลกกับงานที่เธอกำลังจะได้มา คือ อาชีพ แอร์โฮสเตส เขาจึงปฏิบัติสนองเธอาไปเช่นเดียวกันกับที่ทำกับผู้หญิงใจง่ายทั่วไป

ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ประเด็นของ “การข่มขืน” จัดได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการการควบคุมสตรีในสังคม ทั้งนี้เพราะการข่มขืนเป็นการลงโทษผู้หญิงที่ไม่รู้จักระมัดระวังตัว ไม่อยู่ในที่ที่อันเหมาะสม หรือขาดการคุ้มครองป้องกันจากชายผู้แข็งแรงซึ่งสอดคล้องกับที่ Susan Griffin ได้วิจารณ์ไว้ ดังตัวอย่าง ตัวละครหญิงในเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว เธอถูกทั้งพ่อเลี้ยงของเธอข่มขืน และถูกหลอกให้มาขายตัวโดยที่ตนเองไม่ได้ตั้งใจ

แม้รู้ไม่ใช่หรือว่าฉันถูก ‘กวน’ ตอนดึกๆเสมอ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 156)

คำว่า “กวน” จากตัวอย่าง หมายถึง การถูกข่มขืน ตัวละครหญิงรู้สึกเสียใจ ที่แม่ไม่เคยเห็นใจเธอเลย การหลอกหลวงเธอออกมาจากบ้านที่แสนอบอุ่นก็มากเกินไปแล้ว เธอยังต้องมาเผชิญกับอันตรายที่แม่แต่แม่ของเธอเองยังไม่เคยออกมาปกป้อง คงต้องโทษแต่ตัวเองที่ออกมาอยู่ในที่ที่ไม่ปลอดภัย เธอจึงต้องถูกทำร้ายจิตใจซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว เรื่องราวของหญิงสาวผู้ที่กำพร้าพ่อและแม่แท้ ๆ ทิ้งไปมีสามีใหม่เป็นชาวต่างชาติ พ่อบุญธรรมของตุ๊กตา รู้สึกชอบพอตุ๊กตามาก และมีความพยายามที่จะข่มขืนเธอทุกครั้งเมื่อเห็นเธออยู่ตามลำพัง วันหนึ่งแม่ออกไปขายของที่ตลาด ทิ้งให้ตุ๊กตาและน้องตุ๊กตุน้อยอยู่บ้านตามลำพัง และเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น เธอถูกพ่อเลี้ยงของเธอข่มขืน เธอไม่มีแม่แต่แรงจะขัดขืน ดังตัวอย่าง

“ไอแค่อยากจะทำอะไรไม่ใช่เด็กแล้วนะ ยูเป็นสาวแล้ว สวยเสียด้วย แต่ยังเป็นตุ๊กตาเล็กๆของไอ ยูเป็น “ทอย” รู้จักไหม “มายทอย” ของเล่นของไอ” (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 109)

“ต่อไปนี่อย่าอวดดีอีกนะ ยูเป็นของไอ เป็นของเล่นของไอ จริงๆแล้ว”

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 122)

จากตัวอย่างข้างต้น พ่อบุญธรรมของเธอ เปรียบเธอเป็นเพียงของเล่น(ทอย) ที่ทำอะไรก็ได้ ตัวละครหญิงมีสถานะไม่ต่างอะไรจากสิ่งของ เปรียบเหมือนไม่มีชีวิตและไร้คุณค่า เป็นการกดขี่ผู้หญิงด้วยวิธีการข่มขืน ซึ่งเธอไม่สามารถที่จะขจัดขืนได้ ด้วยเพราะหากเธอไปฟ้องแม่ แม่ก็คงไม่เชื่อหรือถ้าเธอจะหนีออกจากบ้านกลางป่านี้ก็ทำไม่ได้ ตุ๊กตาไม่มีทางเลือกอื่นใดเลย นอกจากทนรับกับความต่ำช้าของสัตว์นรกอย่างพ่อเลี้ยงของตน

การกดขี่เพศหญิง นอกจากประเด็นของการข่มขืนแล้ว ในประเด็นของความเป็นแม่ ก็ถูกนำมาเชื่อมโยงและพยายามจะยึดเหนี่ยวให้กับผู้หญิงว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีเท่ากับเพศชาย และถูกเปรียบเทียบคู่ตรงข้ามกับผู้ชายว่า ผู้ชายมักใช้เหตุผล ซึ่งจากความเป็นจริงในชีวิตและภาวะตึงเครียดในชีวิตของการเป็นแม่ ในบางครั้งอารมณ์โกรธขุ่นมัวก็มักจะเกิดขึ้นได้ง่าย เรามักจะเคยได้ยินประโยคแบบนี้บ่อยๆว่า “มีอะไรก็ตามที่ฉันคนเดียว” แต่ส่วนใหญ่แล้ว ผู้เป็นแม่ไม่ค่อยจะสามารถแสดงอารมณ์โกรธต่อลูก ทั้งนี้เพราะสังคมได้วางมาตรฐานเอาไว้ว่า การเลี้ยงลูกนั้นจะต้องให้ความรักเท่านั้น ต้องไม่มีอารมณ์โกรธ และทั้งสองอารมณ์จะไปด้วยกันไม่ได้ แม่ที่เกรี้ยวกราดเอากับลูกๆ เป็นแม่ที่ใช้ไม่ได้เลย เมื่อไม่ได้แสดงออกมา เราลองจินตนาการกันว่า อารมณ์อันเขี้ยวกราดนั้นจะลื่นไหลไปสู่ที่ใดได้บ้าง Rich (1972) ได้ทำการเปรียบเทียบสภาพการณ์ของแม่กับกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมว่าในขณะที่ชายที่เป็นคนงานสามารถจะรู้สึกเกลียดชังนายจ้างที่เขาเปรียบตัวได้ สามารถแสดงการประท้วงออกมาได้ แต่ผู้เป็นแม่จะไม่มีสิทธิเช่นนั้น เพราะความรู้สึกผิด (guilt feeling) จะคอยขัดขวางอารมณ์ความรู้สึกของเธอ การที่สังคมปิดกั้นไม่ยอมรับสภาพที่เป็นจริงดังกล่าวของแม่ ทำให้เราเข้าใจได้ว่า เมื่อถึงจุดที่สุดจะทนทานต่อไปได้อีกแล้ว บรรดาแม่ที่ปราศจากอิสรเสรีภาพ ปราศจากทางเลือก ไร้อำนาจ และโดดเดี่ยวเหล่านี้ จึงมักจะระเบิดอารมณ์ความรู้สึกออกมาอย่างมีลักษณะทำลายล้าง ไม่ต่างอะไรจากตัวละครหญิงอย่างตุ๊กตา ถึงแม้เธอจะยังไม่ได้เป็นแม่ แต่ในสัญชาตญาณของผู้หญิงทุกคนมีความคาดหวังจากสังคมไม่ต่างกัน คือผู้หญิงต้องเก็บกดอารมณ์ได้ แต่เมื่อเธอโดนกดขี่ข่มเหงมาตลอด ไม่มีทางแม้แต่จะแสดงความรู้สึกกับใครได้เลยเพราะตั้งแต่ออกมาจากบ้านของท่านพระยา ชีวิตเธอก็มีเพียงเธอคนเดียวเท่านั้นที่เป็นที่พึ่งแห่งตน เธอจึงคอยแต่จะดำและสาปแช่งอยู่ในใจ เป็นอารมณ์ที่แสดงออกมาจากความเก็บกดนั่นเอง ดังตัวอย่าง

ฉันไม่เคยปรียาบอกใครว่าตัวเองเคยผจญกับปีศาจตัวจริงมาแล้ว มันมาในรูปแบบลักษณะที่อุบาทว์กว่าภาพในไฟโบนีเป็นไหนๆ... (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 241)

ความจริงการศึกษาไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับพวกเรา ขอให้มันผ่านไปวัน ๆ ก็กินพอยู่แล้ว ทุกวันนี้ฉันกับน้องสุขสบายกินอิ่มนอนหลับ งานประจำวันก็ไม่หนักหนาสาหัสอะไร ดีเสียกว่าสมัยอยู่บ้านแม่ตั้งร้อยเท่า แถมไม่ต้องผจญกับไอ้ปีศาจผมแดง หรือต้องระวังตัวให้อยู่ในกฎระเบียบเข้มงวดของ ‘ผู้ดี’ และคอยหวาดระแวงกลัวเกรงความผิดต่าง ๆ นานาเหมือนสมัยอยู่บ้านคุณพ่อ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 246)

จากตัวอย่าง ตุ๊กตาถูกข่มขืนมานานับครั้งไม่ถ้วน แต่เธอไม่สามารถที่จะบอกใครได้ ไม่มีใครรู้ นอกจากตัวเธอเอง เธอเปรียบเทียบพ่อเลี้ยงของตัวเองว่าเป็นปีศาจ คำว่า “ปีศาจตัวจริง หรือปีศาจผมแดง” จึงเป็นการระเบิดอารมณ์ความรู้สึกออกมาอย่างมีลักษณะทำลายล้าง

อีกไม่กี่ปีก่อนที่ฉันก็ต้องลุกขึ้นทำกิจวัตรประจำวัน ซึ่งรวมงานบ้านที่ไม่หนักหนาสาหัสอะไร แม้จะไม่สบายเท่าบ้านคุณพ่อ เพราะที่นั่นฉันไม่ต้องและต้องงานบ้านเลย แต่งานบ้านแม่นายก็ไม่มากมายเหมือนบ้านป่าของแม่ ซึ่งฉันต้องรับภาระทุกอย่าง รวมทั้งรองรับอารมณ์เถื่อนของไอ้ฝรั่งสัตว์นรก (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 208)

คำว่า “ไอ้ฝรั่งสัตว์นรก” เป็นคำที่ตัวละครหญิงในเรื่อง ใช้แทนตัวของ พ่อเลี้ยง ที่มีความใคร่ มักมาก ไม่แตกต่างอะไรจากสัตว์นรก ผู้โหยหาอาหาร และเถื่อน แสดงถึงความต่ำช้า ในการกระทำของ พ่อเลี้ยงของเธอ

ฉันลงนั่งจับเข่ากับพื้นห้อง กอดเข้าเหมือนคนเจ้าทุกข์ ใช้ความคิดอย่างหนักหาช่องทางว่าทำอะไรจึงจะพ้นเงื้อมมือแม่มดจะฟังคุณพรินซ์ก็คงไม่ได้ เพราะเขาไม่ได้เป็นคนดีอย่างที่ฉันคิดแต่เป็นคนใจร้าย หลอกกลวง และมีลับลมคมใน สรุปลแล้วเขาก็เป็นพวกโรคจิตทรามเหมือนคนอื่น ๆ ในสังคมมนุษย์ประหลาด (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 218)

มาตรการควบคุมสตรีของสังคมนั้นมีลักษณะแฝงเร้น และได้ยอมรับมาโดยปริยายเป็นเวลานาน ได้แก่ การกำหนดวิธีการใช้ร่างกายของผู้หญิง Rich (1972) กล่าวว่า เป้าหมายในการใช้ร่างกายของผู้หญิงในระบบสังคมผู้ชายเป็นใหญ่นั้น เป็นเป้าหมายที่คับแคบ ผู้หญิงจะต้องใช้ร่างกายเป็นแหล่งผลิตชีวิตใหม่เท่านั้น เธอจึงจะเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ หลังจากมีลูกแล้วเธอก็ต้องใช้ร่างกายนั้นเพื่ออุทิศให้แก่ “การเป็นแม่คนและเลี้ยงลูก” เท่านั้น แม้แต่ในชีวิตประจำวันทุก ๆ วัน

กฎเกณฑ์การใช้ร่างกายของผู้หญิงก็เป็นที่น่ารังเกียจของผู้ชายและเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ มีหน้าที่เพื่อการ ออกลูก ดังตัวอย่าง

เวลา 9 เดือนที่ต้องทนทรมานกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งไม่ยุติธรรมเลย
สำหรับสตรีเพศ (ดอกส้มสีทอง, หน้า 329)

จากที่กล่าวไปแล้วว่า หน้าที่ของผู้หญิงคือ การมีลูก ฉะนั้นจึงเป็นการหยิบฉวยโอกาสทางสังคมของผู้หญิงไปโดยทางอ้อมว่า เพราะผู้หญิงต้องท้อง ผู้หญิงจึงไม่สามารถทำงานอย่างอื่นได้ เพราะผู้หญิงต้องมีลูกและเลี้ยงดูลูก จึงไม่สามารถจะออกไปทำงานได้ นี่จึงเป็นการตัดโอกาสของผู้หญิงไปทางอ้อม ไม่ยุติธรรมเลยกับสิ่งที่เราไม่สามารถเลือกได้ จากความเหมาะสมทางสรีระกลีบกลายเป็นช่องทางให้ผู้หญิงถูกกดขี่ข่มเหง

ในประเด็นของการถูกและกดขี่สตรีเพศ นอกจากจะถูกสังคมวางกรอบไว้แล้วว่า ผู้หญิงต้องตั้งท้อง และดูแลปรนนิบัติสามี ผู้หญิงที่มีหน้าที่บำรุงบำเรอชายก็ถูกจัดไปอยู่ในสถานะที่ต่ำลงไปอีก ดังตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ว่า

ผู้หญิงที่มีหน้าที่ให้ความสุขผู้ชายจะเป็นอื่นไปได้อย่างไรนอกจากนางบำเรอ อาจจะเป็นเพราะผู้ชายไทยชอบใช้คำว่า 'เมีย' พร่ำเพรื่อ นอนกับใครก็เรียกว่าเมีย คู่นอนจึงสำคัญตัวว่าเป็นคู่ชีวิต... (ดอกส้มสีทอง, หน้า 317)

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ดอกส้มสีทอง การถูกผู้หญิง อย่าง เรขา ว่าเป็นเพียงนางบำเรอ มีหน้าที่บำรุงบำเรอชาย ไม่มีความสำคัญเท่ากับเมียที่เป็นคู่ชีวิต และเน้นย้ำเรื่องหน้าที่ว่าให้ทำหน้าที่ให้ความสุขผู้ชาย ซึ่งไม่ต่างอะไรจาก โสเภณี

ข. การลดคุณค่าผู้หญิงให้เป็นวัตถุ

การถูกผู้หญิงว่าเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ในสายตาของผู้ชาย อย่างที่เองเกิด (Engles) เขียนไว้ใน Euripides ว่า “ผู้หญิงถูกถือเป็น Oikurema คือเป็นเหมือนวัตถุ สำหรับจัดงานบ้าน มีหน้าที่ออกลูก และรับใช้ชาวเอเธนส์ แคเป็นหัวหน้าแม่บ้าน” จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ซิลเวียเปรียบเสมือนวัตถุ สิ่งของที่เมื่อมีความสวยงามก็ยอมเป็นที่ต้องใจชาย ไม่ต่างอะไรกับธรรมชาติที่มีความสวยงามแล้วถูกมนุษย์ทำร้าย เพราะฉะนั้นจากในเรื่องจึงเห็นการเปรียบเทียบผู้หญิงให้เป็นทั้งวัตถุสิ่งของ ดอกไม้ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตปะปนกันไป เพราะตามแนวคิดของระบบชายเป็นใหญ่ นั่น ผู้หญิงเปรียบเหมือนกับธรรมชาติที่ไม่ได้มีความสำคัญอะไร เท่ากับผู้ชายที่เปรียบได้กับวัฒนธรรมนั่นเอง ดังตัวอย่างจากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ดอกส้มสีทอง

ซิลเวียยังรู้จักคนอเมริกันน้อยนัก หล่อนคิดไม่ถึงว่ารูปร่างหน้าตาและสีผิวของหล่อนต่างหากที่ทำให้หล่อนได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น (ดอกส้มสีทอง, หน้า 70)

ซิลเวีย สาวน้อยผู้มีความกตัญญูเป็นเลิศ เธอเกิดอยู่ในชนบทที่ห่างไกลในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย หลังจากที่พ่อของเธอเสียชีวิตไปได้ไม่นาน เธอก็ย้ายมาอยู่ที่อเมริกาในฐานะพี่เลี้ยงเด็กของครอบครัว ฟอสต์ เธอรู้สึกประทับใจเมืองใหญ่ๆอย่างอเมริกา ทั้งตื่นตาตื่นใจกับโลกใหม่และ ผู้คน ที่เธอคิดว่า คงจะมีแต่คนที่จริงใจและรักใคร่เธอด้วยความเอ็นดู แต่ที่นี้กลับไม่ใช่อย่างที่เธอคิด เธออาจลืมไปแล้วว่า ที่ผู้คนที่นี้ รักและเอ็นดูเธอ ด้วยเพราะรูปร่างและหน้าตาที่ชวนมอง ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้หญิงด้วยกัน อย่างกรองกาญจน์ ลูกสาวของท่านเจ้าสัวเซงสี่เกียง กรองกาญจน์ หรือที่ชาวต่างชาติ เรียกว่าแคนดี้ เป็นเพื่อนสนิทที่มักคุ้นกันกับลูกสาวของครอบครัวฟอสต์ เธอหมยมองหญิงสาวผู้นี้ไว้แต่แรกแล้วว่า จะจ้างให้ไปดูแล บิดาคณ เมื่อครั้งที่มาพักฟื้นที่อเมริกา ดังตัวอย่าง

กรองกาญจน์หมายตาซิลเวียไว้แล้วตั้งแต่สังเกตเห็นรูปร่าง หน้าตา จริตกิริยา ตลอดจนความหวานซึ้งเอาอกเอาใจ หล่อนมั่นใจว่าเด็กสาวร่างอวบผิวผ่องผู้นี้จะเป็นที่ถูกตาถูกใจท่านบิดา ผู้พึงหมายแต่ดอกท้อแรกแย้ม (ดอกส้มสีทอง, หน้า 74)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงการคัดเลือกคนรับจ้างผู้หญิงและธรรมชาติไปพร้อม ๆ กัน ผู้หญิงที่มีความสวยงามผู้ชายจึงหมายจะครอบครอง ธรรมชาติที่สวยงามมนุษย์ก็บุกรุกเพื่อหมายจะครอบครองไว้เช่นกัน จากตัวอย่างมีการเปรียบเทียบตัวละครหญิงในเรื่อง กับดอกท้อแรกแย้ม ที่สวยงาม บริสุทธิบิคาของเธอ คือเจ้าสัวเซงสี่เกียงหมายที่จะครอบครอง เฉพาะดอกท้อแรกแย้ม ที่มีความสวย สด เท่านั้น เมื่อเจ้าสัวเห็น ซิลเวีย ก็เป็นอย่างที่กรองกาญจน์คิดไว้แต่แรก ท่านเจ้าสัว พึงพอใจกับรูปร่างหน้าตาของหล่อน อย่างเก็บอารมณ์บุรุษเพศไว้ไม่อยู่ จากตัวอย่างในเรื่องดอกส้มสีทองว่า

ดวงตาเล็กยาวของเจ้าสัวคมกล้า แต่ยามเหลือบแลเห็น ‘ของต้องใจ’ ดวงตาเค็ดเคียว นำเกรงขามคู่นั้นยังวาบวับด้วยประกายเจ้าชู...ท่านเซงเองก็ตื่นตะลึงพยาบาลคนใหม่ เจ้าของเรือนร่างอวบอิมผิวสีนมนสดเต่งตึงราวจะปรี่ด้วยวัยสาวสะพร่ง นัยน์ตาสีฟ้าแจ่มใหวะริกตั้งกระแสน้ำต้องลม เจ้าสัวก้มหัวน้อย ๆ เป็นเชิงทักทาย (ดอกส้มสีทอง, หน้า 76)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการสร้างพื้นที่ให้ชายกดขี่ผู้หญิง จากเรือนร่างที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของสตรี จากผลงานชิ้นเอกของถ้ายเถา สุจริตกุล มีการเปรียบเทียบ คำที่ใช้กับตัว

ละครหญิงที่น่าสนใจ ทั้งคำกริยา ปริ และสะพรั่ง จากความหมายของคำว่า ปริ หมายถึง อวบแน่น จนจะปริ ซึ่งคำเหล่านี้จะใช้กับสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ซิลเวียถูกเปรียบเทียบให้เป็นเพียงดอกไม้ซึ่งเป็นเครื่องเช่นทางกามารมณ์ของชาย จากตัวอย่าง ร่างกายที่อวบอ้อมของเธอเปรียบได้กับดอกไม้ที่บ้านสะพรั่ง ในความหมายของการเปรียบเทียบเรือนร่างของหญิงสาวว่า อวบอ้อม ราวจะปริ และสะพรั่ง คือ ความสาวสะพรั่งสวยงามตรึงใจ น่าลิ้มลอง อีกทั้งยังมีการเปรียบเทียบนัยน์ตาสีฟ้าของตัวละครหญิงว่ามีสีฟ้าเช่นเดียวกันกับน้ำที่ต้องกระแสม และยังเน้นย้ำว่าสิ่งนี้ (ซิลเวีย) เป็นของต้องใจ ชื่นใหม่ ที่เจ้าสัวยังไม่เคยลิ้มลองเลยซึ่งเป็นการกดขี่เพศหญิงอย่างชัดเจน

นอกจากการเปรียบเทียบเพื่อกดขี่ผู้หญิงให้เหมือนกับธรรมชาติ สิ่งที่มีชีวิตแล้ว ยังมีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต คือ ความสวยงามของรูปปั้น จากตัวอย่าง

รูปปั้นแม่พระอุ้มพระกุมารตั้งเด่นเหมือนพระประธาน แสงอ่อน ๆ ที่ทอดตรงจากช่องแสงบนเพดานทำให้มองดูเหมือนรัศมีวิเศษ ใบหน้าพระนางมาเรียอ่อนโยนเปี่ยมล้นด้วยความรัก ความเมตตาอย่างที่ฉันไม่เคยพบเห็นมาก่อนในชีวิต (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 40)

จากตัวอย่างข้างต้น เปรียบความอ่อนโยนของรูปปั้นแม่พระอุ้มพระกุมาร(พระนางมาเรีย) กับการให้กำเนิดของผู้หญิงและการดูแลบุตรที่ดูอ่อนโยน นำทะนุถนอม ดังคำกล่าวของนักปราชญ์สมัยภูมิธรรม เช่น รูสโซ และวอลแตร์ กล่าวว่า ผู้ชายและผู้หญิงถูกสร้างมาด้วยกัน แต่ความสัมพันธ์ที่พวกเขาทำกันนั้นไม่เท่าเทียมกัน.... ผู้หญิงควรจะถูกวางแผนตามความสัมพันธ์กับผู้ชาย นั่นคือ เอาใจชาย เพื่อประโยชน์แก่ชาย เพื่อให้ชายรักและเคารพ เพื่อเลี้ยงดูผู้ชายยามเด็กยามโต และปลอบโยนเขา ทำให้ชีวิตเขาหวานชื่นและราบรื่น นี่เป็นหน้าที่ของผู้หญิงในทุกวัย และเป็นสิ่งที่ควรสอนให้เรียนรู้แต่เด็ก (Rousseau & Emile, 1762 อ้างถึงใน พรพิไล ถมย์รักษ์สัตว์, 2539) เช่นเดียวกันกับความรักที่ตัวละครหญิงในเรื่องไม่เคยได้พบเห็นจากแม่แท้ๆของตนเอง เพราะแม่เปรียบเสมือนตัวแทนของความรัก ความอบอุ่น ซึ่งเราทุกคนต่างต้องการสิ่งนี้ แต่ในทางกลับกัน ตัวละครในเรื่องคือ ตุ๊กตา กลับไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นนี้ เสมือนกับธรรมชาติที่มอบความอบอุ่น เป็นที่พึ่งพิงให้กับสัตว์ทุกชนิดได้อยู่อาศัย แต่มนุษย์กลับชอบทำลายธรรมชาติ บุกรุกและทำให้ธรรมชาติไม่หลงเหลือความอบอุ่นและปลอดภัยนั้น

การเปรียบเทียบให้เป็นวัตถุสิ่งของ หรืออาหารที่รับประทานเข้าไปเพื่อตอบสนองความใคร่นั่น ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการกดขี่ผู้หญิง จากตัวอย่าง เรยา หญิงสาวผู้ทะเยอทะยานจากลูกคนใช้ไปเป็นคุณนาย เธอต้องคอยถูกคนที่มียอำนาจมากกว่า อย่างคุณนายที่สองของเจ้าสัว จ้องจะทำร้ายอยู่เสมอ ไม่เว้นตั้งแต่เล็กจนกระทั่งโตขึ้น เมื่อแม่เล่าของกลับไปเยี่ยมป่าพุ่ม ผู้ที่เธอเคารพและรักเปรียบเสมือนแม่แท้ๆของตนเอง แต่กลับไปเจอคุณนายเฒ่าหลัง ชมพูให้ไปเอาของไสยศาสตร์มาทำ

ร้ายคุณนายเหม่ม ถ้ายองทำท่าเหมือนกับไม่เต็มใจและไม่รับปากจะทำให้ คุณนายเอนหลังจึงใช้ คำพูดประชดประชันและข่มขู่เธอว่า

“ตายจริง ฉันลืมนิทว่าลูกแกคือนางฟ้า ไม่ใช่อีแขก...ฉันนี่แน่จริง คอยนี่ก็ถึงอีแขก หน้ากว่าทำตาปะหลังประหลือกค้อนคนนั้นคนนี้อยู่รำไป ตอนนี้นั้น ไม่ใช่เด็กแล้ว ไม่ใช่หรือ ถ้าจำ ไม่ผิดตอนนี้นั้นก็สาวเต็มตัว กำลังนำกินเขียวแหละ ถึงจะรูปชั่วตัวดำ ก็คงพอสนองตัณหาไอ้พวก เสือหัว...ตายอดตายอยาก...”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 292)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ข้างต้นถ้ายองรู้สึกกังวลใจ เพราะกลัวลูกของตนจะถูกคุณนายผู้มีอิทธิพล ข่มเหง เธอจึงยอมรับปากไปหาของไสยศาสตร์จากพ่อเลี้ยงของตนมาให้ คุณนายเอนหลัง เพื่อเป็นการปกป้องลูกสาวเธอ ซึ่งในตัวอย่างนี้ มีการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ในการลดคุณค่าของผู้หญิง เรขยา ้วยสาวสวยเต็มวัย กำลังเป็นที่หมายปองของหนุ่มๆ เปรียบกับ ธรรมชาติที่เมื่อมีผลอันสูงอมเต็มที แมลงและสัตว์นานาชนิด ไม่เว้นแต่มนุษย์ก็ย่อมที่จะหมาย ปอง เก็บไปรับประทาน คำว่า นำกิน มักใช้กับอาหารที่มีสีสันสวยงามนำรับประทานแต่ในบริบทนี้ คุณนายเอนหลังใช้คำว่า นำกิน มาเปรียบกับมนุษย์ คือเพศหญิงที่สาว สวยเต็มวัยเป็นที่หมายปอง ของชายหนุ่ม ซึ่งเป็นการเปรียบในแง่ลบด้วยเหตุผลนี้ตัวละครหญิงในเรื่องคือ เรขยา จึงถูกเชื่อมโยง กับธรรมชาติและถูกกดขี่เช่นเดียวกัน

ในเรื่องดอกส้มสีทอง ชิลเวีย ภรรยาคนที่ห้าของเจ้าสัวถูกใช้เป็นเครื่องบำรุงกิเลส ตัณหาของบุรุษเพศ ที่เมื่อเสพเข้าไปแล้ว ยิ่งรู้สึกลำพองใจว่าตนยังหนุ่มแน่น ดังตัวอย่างจากผลงาน ของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องดอกส้มสีทอง ว่า

“ชิลเวียเปรียบเสมือนอาหารทิพย์ ยิ่งเสพเจ้าสัวยิ่งลำพองความหนุ่มแน่นของตัวเอง สาวสะพรั่งผู้เร่าร้อนทั้งเนื้อทั้งตัวเป็นเครื่องทดสอบอย่างที่ว่าเจ้าสัวยังมีสมรรถภาพเทียบเท่าหรือ เกินหน้าหนุ่มฉกรรจ์ทั้งหลาย”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 82)

จากตัวอย่างข้างต้นชิลเวีย ถูกเปรียบเทียบให้เป็นเครื่องบำรุงตัณหาความใคร่ของเจ้าสัว แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในประเด็นของการ กดขี่ข่มเหงเพศหญิงว่าเป็น เพียงวัตถุบำบัดความใคร่และถูกผู้ชายกดขี่ข่มเหงด้วยสรีระอันแสดงถึงความเป็นเพศหญิง เปรียบ ได้กับมนุษย์ที่ต้องการพึ่งพิงธรรมชาติเพื่อความอยู่รอด ธรรมชาติเป็นผู้ผลิตอาหารให้แก่มนุษย์ แท้ ที่จริงมนุษย์ต้องการอาหารเพื่อความอยู่รอด แต่มนุษย์กลับมองเห็นคุณค่าของอาหารเป็นเพียงเครื่อง บำรุงกิเลส และตัณหา เช่นดังตัวอย่าง เจ้าสัวรู้สึกว่าคุณนายเอนหลังยังหนุ่มและมีกำลังมาก เพราะเขามี

ภรรยาสาวที่เปรียบเสมือนอาหารรสทิพย์ เสพหรือกินเข้าไปเมื่อใด ร่างกายยิ่งรู้สึกกระชุ่มกระชวย และเป็นหนุ่มกว่าผู้ชายรุ่นราวคราวเดียวกัน

การเปรียบถึงความไร้เดียงสาของตัวละครหญิง เช่น คุณนายเหม่ม เธอถือว่าเป็นวัตถุ บำบัดความใคร่ให้กับเจ้าสัวผู้แก่ชรา จากตัวอย่าง

เพื่อนจีนโบราณคงเข้าใจว่าเลือดหวานของเจ้าสาวต่างชาติ วยแรกแย้ม เป็นยาชูกำลัง
ขนานเอก (ดอกส้มสีทอง, หน้า 111)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครหญิงถูกเปรียบให้เป็น วยแรกแย้ม ซึ่งถ้าเปรียบกับ ธรรมชาติ ความหมายร่วมกันคือ สดใส บริสุทธิ์ นวลใต้ง และเลือดหวานของเจ้าสาวคนใหม่นั้น คือ ซิลเวีย ช่างเป็นยาชูกำลังให้กับเจ้าสัวได้เป็นแน่แท้ คำว่าเลือดหวาน ถูกเสพจากอารมณ์ รูป รส เช่นเดียวกันซึ่งถ้าเป็นอาหาร ก็จะถูกคิมหรือกิน ฉะนั้นจากตัวอย่างจึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ตัวละครหญิงเปรียบเสมือนวัตถุสิ่งของ

นอกจากรสสาวทของผู้เป็นภรรยาแล้ว เจ้าสัวยังมี ยาวิเศษ ที่คอยเยียวยาความเจ็บ ไข้ให้หายเป็นปกติถึง เมื่อครั้งที่เจ้าสัวได้รับสาวชาวเหนือ นามว่า คำแก้ว เข้ามาอยู่เป็นภรรยาคนที่ สี่ของอาณาจักรร้างแดงแห่งนี้ นับตั้งแต่วันที่นั่นชีวิตรักของเจ้าสัวช่างดูน่ารื่นรมย์ยิ่งนัก เขาเปรียบ คำแก้ว เป็นทั้งยาชูกำลังและยาวิเศษที่ทำให้ความหนุ่มแน่นของเขากลับมาอีกครั้ง ดังตัวอย่างจาก ผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล เรื่อง ดอกส้มสีทอง

คำแก้ว...แม่ดอกท้อแย้มจากเชียงดาวที่เขาดูขอมมาเป็นศรีแห่งตระกูลในฐานะคุณนายที่ สี่ เขาเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี วยและพลาณามย์อันสมบูรณ์ของเจ้าหล่อนจะเป็นยาวิเศษบันดาล ความหนุ่มแน่นของเขาให้คืนกลับ... (ดอกส้มสีทอง, หน้า 396)

การเปรียบเทียบผู้หญิงให้เป็นวัตถุบำบัดความใคร่ ดังเช่นที่เจ้าสัว เปรียบกับคำแก้วว่า เธอจะเป็นยาวิเศษที่ช่วยเพิ่มความหนุ่มแน่นของเขากลับมา มีการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ คือ ธรรมชาติเปรียบเสมือนสิ่งที่ให้กำเนิดและดูแลรักษา เอื้ออาทรต่อชีวิตมนุษย์ ผู้หญิงก็ เช่นเดียวกันที่จะถูกเปรียบให้เป็นสัญลักษณ์ของความเอื้ออาทรและดูแลรักษาชีวิต ถึงแม้คำแก้วจะ ถูกเปรียบเสมือนยาวิเศษก็จริง แต่ยาวิเศษนี้ไม่ได้ทานเพื่อรักษาชีวิต เหมือนอย่างที่ธรรมชาติดูแล มนุษย์ แต่คำแก้วกลับถูกเปรียบให้เป็นยาบำรุงบำเรอความใคร่ของบุรุษ ยิ่งทานมากเท่าใด ก็ยิ่งช่วย ชะลอความแก่ชราของบุรุษเพศได้มากเท่านั้น

ด้วยวิธีการกดขี่ของบุรุษเพศ นอกจากจะเปรียบผู้หญิงให้เป็น อาหาร ยาวิเศษเพื่อบำรุง บำเรอความใคร่แล้ว การใช้สิ่งที่ไม่มีชีวิตอย่าง ตุ๊กตา มาเปรียบเทียบกับเป็นกลวิธีการกดขี่อีกตัวอย่าง หนึ่งที่พบมากในงานวรรณกรรมของฝ่ายเถา สุจริตกุล ดังตัวอย่าง ตุ๊กตาเป็นตัวแทนของความไร้ เดียงสา, ตุ๊กตาเป็นตัวแทนของความน่ารัก น่าเอ็นดู แต่ในเนื้อเรื่องกลับถูกเปรียบกับความน่าใคร่ มัก มากในกามารมณ์และตุ๊กตาเปรียบเสมือนของเล่นที่เมื่อคนเล่นเบื่อ ก็โยนทิ้งไป ดังตัวอย่าง

เรือนร่างที่สูงส่งกับผิวสีนวลของซิลเวียทำให้ทุกคนต้องมองจนเหลียวหลัง ไบหน้า กระจุ่มกระจิมที่ล้อมกรอบด้วยผมหยิกสลวยสีทองอ่อนมองดูเหมือนตุ๊กตาหม่อมที่นำรักน่าเอ็นดู แต่เรือนร่างกลับส่องแสงความสะพร่งอย่าง โฉงแจ่ม ‘ความไร้เดียงสาที่น่าใคร่’ ของสาวน้อยซิลเวีย เร้ารังใจบุรุษเพศอย่างประหลาด ดวงตาก็เล่นสีฟ้าแจ่มของหล่อน ส่งประกายระยิบระยับดังเกล็ด แดคบนระลอกน้ำ ริมฝีปากอิมเต็มสีชมพูสดสว่างเรไรเหมือนไม่เคยพบพานความทุกข์...คุณนาย หม่อมของเจ้าสัวฯจึงครองตำแหน่งคาราควณเคนของสังคม (ดอกส้มสีทอง, หน้า 301)

จากตัวอย่างข้างต้น เจ้าสัวรู้สึกประทับใจมาก ที่ได้มีภรรยาสาวคนใหม่มาคอย ประนินบิตรีบใช้ เขารู้สึกว่าตนได้กลับมาเป็นหนุ่มแน่นอีกครั้ง เพราะมีของเล่นใหม่ที่นำลิ้มลอง อย่างซิลเวีย ภรรยาชาวต่างชาติที่สะพร่งไปด้วยความสวย สาว และน่าเอ็นดู จากคำที่ปรากฏจาก ตัวอย่างข้างต้น มีทั้งการเปรียบเทียบตัวละครหญิงให้เป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เปรียบเสมือนสิ่ง ที่ไม่มีชีวิตคือของเล่น อย่าง ‘ตุ๊กตา’ แต่เป็นตุ๊กตาที่ทั้งน่ารักและน่าใคร่ (ความไร้เดียงสาที่น่าใคร่) ยิ่งเป็นตัวบ่งบอกที่ชัดเจนว่า ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่ และเปรียบกับธรรมชาติ อย่าง เกล็ดแดคบนระลอกน้ำ ที่ดูแลคล้ายกับ ดวงตาสีฟ้าของตัวละครหญิง

การเปรียบเทียบตัวละครให้เป็น ตุ๊กตา มีให้เห็นทั้ง 3 เรื่อง คำว่า ตุ๊กตา ตามพจนานุกรม ฉบับปี 2542 ตุ๊กตา หมายถึง ของเล่นของเด็ก เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตและสวยงาม แต่ในเนื้อเรื่อง ผู้แต่ง ใช้คำว่า ตุ๊กตามีชีวิต หมายถึง มนุษย์เพศหญิง ที่ทั้งน่าหลงใหลและเป็นของเล่นที่น่าพึงพอใจ แต่ เมื่อผู้เป็นเจ้าของเล่นบ่อยจนเบื่อ ตุ๊กตาดังนั้นก็กลายเป็นของที่ไม่มีคุณค่า ดังตัวอย่าง

เจ้าสัวผู้เป็นสามีก็ไม่เคยให้ความอบอุ่นอย่างแท้จริง หรือทำตัวเป็นหลักให้หล่อนยึด เหนี่ยว ตรงกันข้าม บิดาของเขากลับห่างเหินเฉื่อยชา และหาเรื่องคว่ำทันทันทายเห่ตุ๊กตามีชีวิตตัว ใหม่ (ดอกส้มสีทอง, หน้า 109)

เมื่อแรกที่เจ้าสัวได้ คำแก้ว มาเป็นภรรยา เขารู้สึกทั้งภาคภูมิใจและปลื้มเปรมกับความ น่ารักสดใสของภรรยาสาวผู้นี้เป็นยิ่งนักอาจเพราะเธอดูฉลาดเกินกว่าน่ารัก แต่นานวัน ไป เจ้าสัว ไม่

แม้จะใส่ใจผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นภรรยา สักเท่าใดนัก เปรียบได้กับ “ตุ๊กตา” ที่เมื่อแรกเห็นดูน่ารัก แต่เมื่อเล่นบ่อยครั้ง ตุ๊กตาดังนั้นก็ย่อมหมดคุณค่าสำหรับผู้ที่ไม่รู้จักคุณค่าของมัน เปรียบได้กับธรรมชาติที่มีความสวยงามอยู่แล้ว แต่คนกลับมองว่าเป็นสิ่งปกติธรรมดา ไม่มีคุณค่าเหมือนอย่างกับวัฒนธรรมกรองกาญจน์ลูกสาวคนโตของเจ้าสัว สงสารภรรยาคนที่สี่ของบิดาตนยิ่งนัก ว่านอกจากบิดาของตนจะไม่ใส่ใจภรรยาคนเก่าแล้ว ยังไม่ดูแลหล่อนให้สมกับความเป็นภรรยาที่เคยรักใคร่มากเป็นพิเศษ

จากในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาวก็เช่นเดียวกัน เมื่อครั้งที่ตุ๊กตาถูกแม่แท้ ๆ ของตนนำมาทิ้งข้างกองขยะ แม่นายก็เก็บเธอมาเลี้ยงในฐานะหญิงขายบริการ แต่ตุ๊กตาก็กลับหาใจไม่ เธอพร่ำบอกกับตัวเองเสมอว่า แม่นายเป็นผู้ที่มีพระคุณสำหรับเธอและหน้าที่ของเธอคือ การตอบแทนพระคุณ จากตัวอย่างแม่นายนำตุ๊กตาไปขายบริการ แต่ทุกครั้งที่เราขึ้นห้องไปกับแขกที่แม่นายจัดให้ ก็โดนวางยาสลบทุกครั้ง เธอแทบไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่า แม่นายผู้ที่เธอนับถือและเคารพเปรียบแม่คนที่สอง นำเธอมาขายตัว ดังตัวอย่าง

“เป็นไงคะ ท่าน ตุ๊กตาของโซไรดา พอผ่านไหม”

“แล้วจะให้กลับบ้านเมื่อไร หรือจะเอาตัวไว้เลย” (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 355)

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว บทสนทนาของแม่นายกับแขก ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงเปรียบเหมือนสินค้า ที่ใช้ซื้อขายกัน ตัวละครหญิงอย่างตุ๊กตา นอกจากเธอจะถูกพ่อเลี้ยงของตนข่มขืนแล้ว เมื่อถูกแม่นายนำมาทิ้ง ยังไปเจอคนไม่ใช่อ่างแม่นายนำมาขายตัวอีก จากตัวอย่างแม่นายพูดคุยกับแขกว่า สินค้าของเธอพอผ่านไหม สินค้าที่เธอหมายถึง คือตุ๊กตา เด็กที่เธอรับเลี้ยงมาเมื่อไม่นานมานี้

“คนที่นอนอยู่บนเตียง ไม่ใช่คุณพริ้นซ์ เป็นใครก็ไม่รู้”

“เป็นใครก็ช่าง หล่อนจะสนใจไปทำไม ขึ้นชื่อว่าผู้ชาย คนไหน ๆ ก็นอนกับแกได้ทั้งนั้น” (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 447-448)

แม่นายจะทำอย่างไรกับเธอก็ได้ในฐานะเจ้าของ ไม่ว่าผู้ชายคนไหนก็นอนกับเธอได้ทั้งนั้น เพราะเธอคือสินค้า ที่มีแม่นายเป็นเจ้าของ

การเปรียบเทียบให้ตัวละครหญิงในเรื่องเป็นเพียงหมาจิ้งจอกที่ไม่มีใครต้องการ ก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งในการลดคุณค่าของผู้หญิง และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าและน่ารังเกียจดังตัวอย่าง

“แก่นั้นแหละหลอกตัวเอง หลงละเมอว่าเขารัก ที่แท้เขาแค่ต้องการจะเอาแก พอได้แล้วก็ถีบส่งเหมือนหมาจิ้งรีอ่อน”

จากตัวอย่างผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุลในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว หมาจิ้งรีอ่อน เป็นตัวแทนของสัตว์ที่น่ารังเกียจ ทั้งสกปรกและไม่มีคุณค่า ไม่ต่างอะไรจากในตอนนี้ ที่แม่นายเริ่มเผยธาตุแท้ของตนออกมา พร่ำด่าว่า ตุ๊กตาหลงละเมอคิดฝันหวานว่าตนเป็นคนรักของคุณพริษฐ์ (เศรษฐีผู้ที่แม่นายนำเธอไปขายบริการและจะขายน้องคุณให้เป็นลูกบุญธรรมด้วย) สุดท้ายเธอก็เป็นเพียงหญิงขายบริการ เป็นสินค้าที่แม่นายนำมาเสนอให้ลูกค้า เมื่อเขาใช้แล้ว ไม่พอใจแล้ว ก็ทิ้งไป ไม่ต่างอะไรจากหมาจิ้งรีอ่อนข้างถนน ที่ไม่มีใครเหลียวแล ช่วงตอนท้ายของเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว ตุ๊กตาซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องผู้ที่โดนกระทำมาโดยตลอด โดยการกดขี่ทั้งจากสถานภาพที่เป็นเพียงลูกบ่าวตั้งแต่สมัยอยู่ที่บ้านเจ้าคุณพ่อ โดนข่มขืนจากพ่อเลี้ยงเมื่อครั้งที่แม่แท้ๆพาเธอหนีออกจากบ้านและโดนหลอกลวงมาขายบริการทั้งที่ไม่ได้เต็มใจ เธอถูกกระทำมาไม่รู้มากแค่ไหน ไม่มีแม้กระทั่งสิทธิ์ที่จะเลือกทางเดินให้ชีวิตของตน ไม่ต่างจากสัตว์เลี้ยง ที่เจ้าของจะอุ้มพาไปไหนก็ได้ ดังตัวอย่าง

“แม่นาย...ทำไมแม่นายพูดอย่างนี้ หนูไม่ใช่ผู้หญิงสำส่อน ไม่ใช่ผู้หญิงหากิน”

“แต่แกก็รับเงินเขา เออ.....ฉันรับ รับเงินแทนแก เพราะฉันเป็นเจ้าของตัวแก แกมันก็แค่สัตว์ที่ฉันเลี้ยงไว้ ฉันส่งแกไปทำอะไรก็ได้ ได้เงินเท่าไร ต้องเป็นของเจ้าของ”

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 448)

จากตัวอย่าง ปรากฏการเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสัตว์ที่เลี้ยงไว้ ย่อมหมายความว่าไม่มีสิทธิ์และเสียงอะไร เพราะสัตว์เลี้ยงย่อมต้องทำตามที่เจ้าของสั่ง แต่ตุ๊กตาไม่ใช่สัตว์เลี้ยง เธอเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้ใครมากกว่าที่ทุกคนคิด แต่ด้วยโชคชะตาเล่นตลก ทำให้เธอไม่สามารถเลือกได้เลยว่า จะยืนอยู่ที่ตำแหน่งใดบนโลกใบนี้ เมื่อเกิดมาก็มีแต่คนดูถูกเหยียดหยามและมีแต่จ้องจะเอาเปรียบ แม่นายเลี้ยงเธอไว้ เพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ และก็พร้อมจะกำจัดตุ๊กตาได้ทุกเมื่อ เมื่อเห็นว่าเธอหมดประโยชน์แล้ว

ในบริบทของคำว่า สด ถูกใช้เปรียบกับเพศหญิงที่เป็นเพียงสินค้า ซึ่งขายกันเพื่อบำบัดความใคร่ของเพศชาย จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว

“อ้อ.... ลูกนอกกระดองคนใหม่....สดดีเหมือนกันนี่ มาจากไหนล่ะ”

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 192)

“โธ่.....แม่ คอปลื้มมันไช่ย่อยชะที่ไหน ว่านอนสอนง่ายก็เท่านั้น ให้มันหิวกระเป่า ตามหลังไปคนเดียวแบบลูกหลานตัวอ่อนๆใหม่สรรสแซบ จี๋คร้านแพนจะ ฮัลโหล คอปลื้ม กันตรึม”
(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 261)

เมื่อครั้งที่ตุ๊กตาเข้าไปอยู่ที่บ้านแม่นายใหม่ ๆ ที่ๆร่วมมารดาเทียมของเธอ ต่างก็แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าแม่นายนำตุ๊กตาไปออกงานด้วย ประเดี๋ยวไม่นานคนก็จะติด เหตุเพราะเธอทั้งน่ารักอีกทั้งอายุที่เพิ่งแตกเนื้อสาว ยิ่งเป็นที่สนใจของบรรดาชายหนุ่มผู้กระหายรสสาวท พี่สาวทั้งสองของเธอล้วนสนับสนุนให้แม่นายพาน้องสาวคนใหม่ของเธอ ออกไปเปิดตัวกับแขก จากตัวอย่าง

วันเปิดตัวจะเปรี้ยวหนักไม่ได้ ต้องแสดงความสดและหวาน ๆ เข้าไว้ จะเริ่มอย่าง เก่งกล้ามันไม่เหมาะ
(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 265)

จากตัวอย่างในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว ความสดและหวานที่พี่สาวต่างพ่อแม่ของเธอ หมายถึงตุ๊กตาจะเป็นที่พอใจสำหรับแขกมาก ถ้าหล่อนไม่เปิดตัวนำเสนอว่าเงินโลกมามาก เพราะแขกส่วนใหญ่ชอบเด็กวัยเพิ่งแตกเนื้อสาวและยังไม่เคยผ่านมือชายเลย เปรียบได้กับการทานอาหาร ทั้งสดทั้งหวาน ช่างน่าลิ้มลอง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์

นักสตรีนิยมเชิงนิเวศได้อธิบายให้เห็นลักษณะร่วมและการลดคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานในทางศาสนา เทววิทยา ศิลปะและวรรณคดี การสร้างหลักฐานพยานเช่นนี้ได้เชื่อมโยงและสร้างให้ผู้หญิงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ จึงเกิดแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างและสนับสนุนการสร้างเสรีภาพและโลกทัศน์หลังปีตาธิปไตย และโลกบนพื้นฐานของจิตวิญญาณและเทววิทยา ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศจึงได้รับการนำเสนอในฐานะผู้สนับสนุนสัญลักษณ์ของจิตวิญญาณทางเลือก จิตวิญญาณหรือเทวนิยมที่มีความเป็นชุมชนยูโทเปีย การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงของผู้หญิงและธรรมชาติ จึงทำให้เข้าใจ “การเมืองของจิตวิญญาณสตรีได้” (Spretnak, 1981)

ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศได้นำเสนอผ่านวรรณกรรมที่เรียกว่า “งานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติ (nature writing)” เพื่อจะแสดงให้เห็นสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงธรรมชาติกับภาษาคือภาษาของผู้หญิงกับภาษาของธรรมชาติ นักวิจารณ์วรรณคดีอย่าง Murphy (1988) อธิบายให้เห็นว่า โน้ตสันชายเป็นใหญ่เหนือธรรมชาติและผู้หญิง ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นข้อเท็จจริง โดยการเปรียบเทียบว่า

การข่มขืนกระทำชำเรา และการครอบงำโลกและผู้หญิงที่อาศัยอยู่บนโลก ซึ่งแนวคิดนี้ จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทฤษฎีวรรณคดีสตรีนิยมเชิงนิเวศในเวลาต่อมา นอกจากนี้แล้วบางทฤษฎีได้เพ็งเล็งไปที่ภาษา และสัญลักษณ์ของปิตาธิปไตยที่เชื่อมโยงระหว่างภาษาของความเป็นเพศและธรรมชาติ ตัวอย่าง ภาษาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและทำให้ธรรมชาติกลายเป็นผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ได้ยืนยันถึงความเป็นเพศ- เพศสภาพ ซึ่งได้อธิบายว่า “ธรรมชาติคือแม่” มันได้ยืนยันให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้อธิบายผู้หญิงและธรรมชาติ ในบางครั้ง ผู้หญิงก็ได้รับการอธิบายในศัพท์ของสัตว์บางชนิด เช่น วัว หม่าป่า ไก่ งู สุนัขตัวเมีย แมว ทำนองเดียวกันกับที่ธรรมชาติ ก็มักได้รับการเรียกในศัพท์ของผู้หญิง เช่น ธรรมชาติถูกข่มขืน ครอบงำ ควบคุม

ก. การใช้พืชเป็นสัญลักษณ์

เนื่องจากผู้หญิงมีบทบาทสำคัญต่อการใช้ธรรมชาติ ทั้งบทบาทเรื่องการเอาชีวิตรอดของตนเองและครอบครัว ในหน้าที่ของการเป็นผู้หาอาหาร ทำไร่ ทำนา ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์, บทบาทในการทำงานบ้าน หุงต้มอาหารดูแลบุตรหลานทั้งด้านร่างกายและ จิตใจสติปัญญา, บทบาทในการเสริมรายได้เมื่อครอบครัวเกิดความต้องการ ซึ่ง กาญจนา แก้วเทพ (2535) กล่าวว่า จะเห็นได้ชัด จากผู้หญิงในชนบทที่นอกจากจะทำงานในไร่นา ในสวนและในบ้านแล้ว ผู้หญิงยังเป็นแม่ค้าขายของในตลาด ทั้งเก็บผักจากสวน เก็บได้จากป่า เพื่อนำไปขายในตลาด จากบทบาททั้งหมดนี้ อาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงนั้นเป็น “ผู้จัดการ” (ตัวจริง) ของธรรมชาติ (Manager of nature) เพราะเธอเป็นผู้ใช้ที่ดินใช้แหล่งน้ำ หาพลังงานมาใช้ในบ้าน ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงตั้งสมมุติฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องการใช้ธรรมชาติอย่างถูกต้อง และอย่างยาวนาน พร้อมกันนั้น ผู้หญิงก็ยังเป็นผลึกแห่งทัศนคติที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้และตระหนักมาจาประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ทุก ๆ วันว่า ธรรมชาติก็คือแหล่งหล่อเลี้ยงชีวิต ซึ่งเราอาจจะเรียกองค์ความรู้และคุณค่าดังกล่าวว่าเป็น องค์ความรู้และคุณค่าแบบผู้หญิง ฉะนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่า ผู้หญิงกับธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน แต่เมื่อเกิดการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้น ได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติขึ้น จากแต่เดิมที่เคยเป็นความสัมพันธ์ฉันเพื่อนที่ต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ก็ได้ใช้อำนาจจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์สถาปนาตัวเองขึ้นมาเป็นนายเหนือธรรมชาติและกดธรรมชาติลงเป็นทาส “มนุษย์” ที่กล่าวถึงนี้เป็นมนุษย์ผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ วิทยาศาสตร์ที่ก่อตัวมาจากทัศนะแบบถือชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และถือเอาตะวันตกเป็นศูนย์กลางได้เริ่มต้นประวัติศาสตร์ที่ข่มเหงธรรมชาติและผู้หญิงไปพร้อม ๆ กัน วิทยาศาสตร์ได้ส่งผลกระทบในด้านลบทั้งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้หญิง ระบบองค์ความรู้ของผู้หญิง และระบบคุณค่าแบบผู้หญิง ซึ่งเราจะเห็นได้จากกระบวนการแบ่งหญิงและชายออกจากกันโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ แต่ดั้งเดิมมนุษย์ทั้งหญิงและชายล้วนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เพราะ

มนุษย์ใช้ชีวิตหาอยู่กินจากธรรมชาติ แต่เมื่อมีการสร้างสรรค์สิ่งๆ ที่เรียกว่า “วัฒนธรรม/ อารยธรรม” (culture) อันหมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่สิ่งที่เป็นธรรมชาติ ผู้ชายก็เริ่มอ้างอิงตัวเองกับ วัฒนธรรม (อารยธรรม) และผลึกผู้หญิงให้ยังคงติดอยู่กับธรรมชาติ (nature) ดังนั้นเราจึงมักจะเห็น การเปรียบเทียบ ผู้หญิง ให้ “คู่สวยเป็นธรรมชาติ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสัญลักษณ์ และลดคุณค่าของผู้หญิงลงไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2535) ดังจะอธิบายเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล บทพรรณนาที่ว่าด้วยการใช้ภาษา ที่ทำให้ธรรมชาติ เป็นผู้หญิงและพรรณนาผู้หญิงให้เป็นธรรมชาติ ปรากฏอยู่ในรูปสัญลักษณ์ของธรรมชาติ ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งสัตว์ป่า ต้นไม้ ดอกไม้ ทั้งในด้านที่สวยงามและด้านมืดของ ธรรมชาติ ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นการครอบงำจากค้ำทั้งธรรมชาติและผู้หญิงอยู่เสมอ

จากตัวอย่างในบทละครของถ่ายเถา สุจริตกุล มีการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติอยู่เสมอ นับจากชื่อเรื่อง ที่มีการเปรียบเทียบตัวละครเอกเป็นธรรมชาติ เช่น ดอกส้ม มงกุฎดอกส้ม ป่าหนาว และชื่อของตัวละครเอกในเรื่อง เช่น โรส คำแก้ว อีกทั้งยังมีการใช้ภาษาเปรียบเทียบผู้หญิงให้เป็น สัตว์หรือดอกไม้ต่างๆตามกิริยาอาการ สิ่งที่น่าสนใจเปรียบเช่น ดอกไม้ที่สวยงาม แทนค่าผู้หญิงที่เป็น ที่หมายปองของผู้ชาย หรืออาการของพืช ดอกไม้ ต้นไม้ ที่แสดงถึงความร้ายกาจและด้านมืดของ ตัวละครหญิง เป็นต้น

ผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่อง มงกุฎดอกส้ม มีการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติโดย เปรียบผู้หญิงกับดอกไม้ ดังตัวอย่าง เมื่อครั้งที่เจ้าสัว แต่งงานกับเจ้าสาวคนใหม่ที่ทั้งสวย บริสุทธิ์ และน่าทะนุถนอมอย่างคำแก้ว เขาเฝ้ารอวันที่จะได้ร่วมหอกับนางในฝันไว้แทบไม่ไหว

“วันรุ่งขึ้น เจ้าสัวตื่นแต่เช้า วันนี้ชนะที่เขาจะได้ยู่สองต่อสองกับกล้วยไม้เมืองเหนือที่ เพิ่งขยายกลีบ” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 21)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยง ผู้หญิงกับธรรมชาติ ในประเด็นของการ ครอบงำธรรมชาติและผู้หญิง กล่าวคือ คำว่า กล้วยไม้จากตัวอย่าง ใช้เปรียบเทียบกับหญิงสาว ที่ สวยงามโดยเฉพาะสาวชาวเหนือ มักนิยมใช้คำว่า เอื้องเหนือ หมายถึง ดอกกล้วยไม้ ส่วนคำกริยาที่ กล่าวหาว่า เพิ่งขยายกลีบ หมายถึง บริสุทธิ์พร้อมที่จะชูช่อเบ่งบานให้เหล่าภุมรา ดอมดมได้ตามใจ ซึ่ง ไม่ต่างอะไรจากผู้หญิง (คำแก้ว) ที่เพิ่งแตกเนื้อสาว ย่อมเป็นที่หมายปองของหนุ่ม ๆ และอยากที่จะ ได้มาครอบครอง จากตัวอย่างข้างต้น กล้วยไม้เมืองเหนือที่ผู้แต่งหมายถึง คือ คำแก้ว เด็กสาวชาว เหนือผู้ที่ทั้งสวย สาว และบริสุทธิ์ แต่ก่อนที่เจ้าสัวจะแต่งงานกับเจ้าสาววัยละอ่อนผู้นี้ เขายังไม่เคย ได้มีส่วนร่วมหลับนอนกับสาววัยเพียงลูกนี้มาก่อน เมื่อเวลาแห่งการรอคอยใกล้เข้ามาถึง การจะได้ ครอบครองและเป็นเจ้าของกล้วยไม้ดอกนี้ คงตื่นตื่นเร้าใจกว่าครั้งไหน

ในเรื่องดอกส้มสีทอง ตัวละครหญิงอย่าง เรา ก็เช่นกันที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับ
 ธรรมชาติ ในประเด็นของการ ครอบงำหรือเหนือกว่าของมนุษย์นั่นเอง เรา ถูกนำมาเปรียบกับ
 ดอกไม้ที่กำลังจะแห้งเหี่ยว หากขาดน้ำที่จะมารดขโลม ดังตัวอย่าง

เราเปรียบประหนึ่งดอกไม้ที่ขยาดกลับแบ่งบานรอรับความชุ่มฉ่ำแห่งหยาดน้ำค้าง

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 394)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุลเราซึ่งเป็นภรรยาคนที่
 สองของก้องเกียรติ หลังจากที่ทั้งสองเริ่มเบื่อหน่ายซึ่งกันและกัน เราจึงได้หันไปปันใจให้กับชาย
 คนใหม่ ซึ่ง เธอไม่รู้เสียด้วยซ้ำว่าชายที่เธอหมายปองคนใหม่นี้ เป็นน้องชายของสามีเธอที่ชื่อว่า
 เกียรติกร เกียรติกรจึงระวังตัวทุกครั้งที่เจอกับเรา แต่ตรงกันข้ามเรากลับปล่อยตัวปล่อยใจให้กับ
 ชายคนใหม่ เหตุเพราะเธอห่างหายจากผู้ชายมาเป็นเวลานาน บางครั้งก็เผลอตัวเปรียบได้ดั่งดอกไม้
 ที่อีกไม่นานก็จะเหี่ยวเฉาตายผู้ชายซึ่งเปรียบเสมือน หยาดน้ำค้าง ที่จะมาเติมความชุ่มฉ่ำให้กับ
 ดอกไม้แย้มบานอีกครั้ง ในประเด็นนี้จึงแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศ
 หญิง เปรียบได้กับหยาดน้ำค้างที่มีความสำคัญมากเพื่อให้ดอกไม้เจริญงอกงามนั่นเอง

ดอกไม้ที่ผู้แต่งมักใช้เปรียบเทียบกับสาวชาวเหนือ นอกจากจะมีกลิ่นหอมแล้ว ยังมีดอก
 กุหลาบเวียงพิงค์ ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของสาวชาวเหนือ ดังตัวอย่าง

“เจ้าสาวตกตะลึงกับความงามที่ปรากฏตรงหน้า คราบเด็กนักเรียนกะโปโลหายไปจน
 หหมดสิ้น เครื่องแต่งกายแบบชาวเหนือ.... ซิ่นฝ้ายลายขวางกับเสื้อเอวสั้นแปลง โคมหล่อเป็น
 กุหลาบเวียงพิงค์ที่น่าเศศคม (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 22)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม เจ้าสาวรู้สึกตื่นตะลึงกับความงามของเจ้าสาว
 คนใหม่ เครื่องแต่งกายที่มีกลิ่นอายของสาวชาวเหนือช่างตราตรึงใจยิ่งนัก หล่อนช่างสวยเปรียบ
 เหมือนดอกกุหลาบ ได้แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ในประเด็นที่ว่า ดอกไม้ที่สวยงาม
 และมีกลิ่นหอม ใครเห็นเป็นต้องอยากเด็ดมาดมดม ซึ่งไม่ต่างอะไรจากในเรื่องเจ้าสาวอยากได้คำ
 แก้วมาเป็นภรรยา เปรียบได้กับคนที่ชื่นชมดอกไม้แล้วอยากได้มาครอบครอง ไม้เว้นแม้แต่ในการ
 ร่วมรักกับภรรยาของเจ้าสาว ยังใช้คำพรรณนาที่วิเศษของผู้หญิงว่าเหมือนกับดอกไม้ ว่า

มือซึ่งเกล้าทรงเหมือนบัวตูมเลื่อนมาปิดปาก

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 12)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทที่อธิบายถึงตัวละครหญิงในเรื่อง คือ คำแก้ว คำล้งมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับ เจ้าสัว ในขณะที่ร่วมกัน มีการกล่าวถึงอวัยวะของผู้หญิงคือ ปทมถันหรือหน้าอกที่มีลักษณะคล้ายกับดอกบัวตามธรรมชาติ อาศัยการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติทางสรีรศาสตร์ที่มองความเหมือนทั้งรูปร่างและลักษณะมาใช้ เพื่อจัดผู้หญิง ไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ การเปรียบคำแก้วเป็นดอกไม้ นี่ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการลดคุณค่าของผู้หญิงจากความเป็นมนุษย์ลงไปเป็นพืชบางชนิด คือดอกไม้ ที่มีไว้ให้ผู้ชายอย่างเจ้าสัวเขยชม ดังนั้นดอกไม้ซึ่งในที่นี้เป็นตัวแทนของธรรมชาติจึงถูกลดคุณค่าลงไปเช่นเดียวกันกับผู้หญิง

นอกจากการเปรียบเหมือนกับดอกไม้ ต้นไม้ตามหลักของสรีรศาสตร์แล้ว สีสันต่าง ๆ ของธรรมชาติที่สร้างสรรค์มาก็ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของผู้หญิง ซึ่งถูกจัดไปอยู่กับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี จากตัวอย่าง

เธายิ่งรู้สึกตัว ผิวแดงช้ำเป็นสีหมากสุกด้วยความอายที่เปลอแสดงความตื่นเต็นดีใจ
จนออกนอกหน้า (ดอกส้มสีทอง, หน้า 386)

เมื่อครั้งที่ เธาเจอหน้า ซีเค (เกียรติกร) อีกครั้งหลังจากที่เคยเจอกันแบบผ่านๆมาแล้วหลายครั้ง ครั้นนี้เธอก็ไม่ยอมพลาดที่จะเข้าไปทำความรู้จัก เธาประทับใจเขาตั้งแต่แรกที่เห็นหน้าที่แสดงถึงความเงินอายของหญิงสาวเมื่อเจอหนุ่มที่ตนสนใจ ใบหน้าร้อนฟ้าวสีแดงเปรียบได้กับสีหมากที่กำลังสุกแดงพอดี

อากัปิริยาของตัวละคร ที่แสดงถึงความเป็นผู้หญิง มีความอ่อนโยน ดูดั่งสายน้ำ มีความสวยงาม ดั่งดอกท้อแรกแย้มและมีความบริสุทธิ์ผุดผ่องดั่งของสดใหม่ ก็นับว่าเป็นการเชื่อมโยงผู้หญิงให้เข้าไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติได้อย่างชัดเจน จากตัวอย่าง

“คุณนายที่สองเปรียบเหมือนน้ำใส สะอาดเย็นจ๋าชโลมใจ แม้เซงสื่อเกียงจะมีคุณนายรองๆผู้สาวสดดั่งดอกท้อแย้ม แต่ผู้ที่ชนะใจเจ้าสัวอย่างแท้จริงคือเอนหลิง ท่านเซงทั้งรักทั้งเกรงใจ ด้วยนิยมนมชื่นน้ำใจอันประเสริฐของหล่อน” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 28)

แม้เจ้าสัวจะมีภรรยามากถึงห้าคน แต่ภรรยาคนที่เจ้าสัวรักและเกรงใจมากที่สุด เห็นจะเป็น เอนหลิง เพราะเธอทั้งรู้จักซึ้งเอาใจและมีศิลปะในการดูแลปรนนิบัติคนเป็นเลิศ เจ้าสัวจึงทิ้งรักทั้งหลาย จากบริบทข้างต้นภรรยาที่เป็นรองของเจ้าสัว หมายถึง คำแก้ว แม้เธอจะสด คือมีความบริสุทธิ์ไม่เคยผ่านมือชายใดเลย แต่ถึงกระนั้นก็ไม่อาจสู้ วิธีการดูแลปรนนิบัติสามี ของ เอนหลิง ที่ถูกสอนมาเป็นอย่างดีได้

การนำคำเปรียบอาการของพืช เช่น แรกแย้ม เหี่ยวเฉา แห่งเหี่ยว พลิวไหว เยือกเย็น ลูกโหม ล้วนแต่เป็นคำที่ใช้กับ ธรรมชาติคือพืชทั้งสิ้น แต่จากตัวอย่างในผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล ได้ถูกนำมาเปรียบกับอากัปภิกิริยาของตัวละครเพื่อจัดให้ไปอยู่ในปริมณฑลของธรรมชาติ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ความหมายในทางที่ไม่ดี ไม่สวยงาม และไม่สดใหม่จึงถูกมาเปรียบกับต้นไม้ที่แห้งเหี่ยว ค้างตัวอย่าง

ใบหน้าเข้มขึ้นของเอนหลังเหี่ยวเฉาเหมือนดอกไม้ถูกแดด (ดอกส้มสีทอง, หน้า 100)

ธรรมชาติของต้นไม้ หากถูกเด็ดออกจากต้นหรือทิ้งไว้กลางแดดที่แผดเผา ความร้อนย่อมทำให้รูปร่างของมันเหี่ยวเฉา ไม่ต่างอะไรจากคน ที่ไม่ได้มีประโยชน์ ขาดคนเหลียวแล เช่นตอนนี้ ที่เอนหลัง ไม่เคยได้ปรนนิบัติเจ้าสาวอย่างใกล้ชิดเลยตั้งแต่มีคุณนายคนที่ห้าเข้ามาอยู่ในบ้าน

การใช้ธรรมชาติเปรียบแทนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ก็พบได้อยู่บ่อยครั้งจากงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล ดังตัวอย่าง

กุหลาบกลิ้งจัดกับดอกส้มหอมละมุนแตกต่างกันฉันใด คุณนายที่สามและที่สี่ของเจ้าสาวก็ฉันนั้น คำแก้วเยือกเย็นหนักแน่นดุจหินผา ขณะที่โรสพลิวไหวดั่งกระแสดลื่นในท้องทะเล (ดอกส้มสีทอง, หน้า 108)

คุณนายที่สามถูกเปรียบกับ กระแสดลื่นในท้องทะเล เหตุเพราะเธอเป็นคนที่อารมณ์รวนเร ไม่ต่างอะไรจากคลื่นทะเล ที่มักซัดคลื่นทั้งแรงและเบาในเวลาเดียวกัน อีกทั้งเธอยังมีความพลิวไหว ไม่ต่างอะไรจากสายน้ำ ส่วนคุณนายที่สี่ แม้เธอจะเป็นภรรยาที่อายุน้อยที่สุดในบรรดาภรรยาของเจ้าสาว แต่คำแก้วก็มีความหนักแน่นพอทั้งคำพูดและอากัปภิกิริยา เปรียบได้กับหินผาที่แข็งแกร่งไม่มีวันหักล้มได้ฉันใด คำแก้วก็เป็นฉันนั้น

ธรรมชาติถูกครอบงำโดยการใช้ภาษาของมนุษย์ ภาษาที่ใช้กับผู้หญิง/มนุษย์ บางครั้งก็ถูกนำมาใช้กับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

กิ่งก้านที่ระทวยทอกระพือดินประหนึ่งสาวน้อยลีนอาลัยในชีวิต แม้จะงามดังภาพวาด แต่ก็ชวนให้เกิดความเศร้าอย่างประหลาด (ดอกส้มสีทอง, หน้า 402)

จากตัวอย่างคำว่า ระทวย หมายถึง อ่อนกำลังหรืออ่อนแรง มักใช้กับมนุษย์ว่า อ่อนระทวย หรืออ่อนทระทวย แต่ในบริบทข้างต้น ใช้กับกิ่งไม้ที่ดูเหมือนหมอคอฉ่ำ ทอดกิ่งระพีบนดิน ไม่ต่างอะไรจากตัวละครหญิงที่เกิดความรู้สึกเศร้าอย่างน่าประหลาดใจ

ข. การใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์

สัตว์: ความสวยงาม

นอกจากการใช้พืช ดอกไม้ ต้นไม้ มาเป็นสัญลักษณ์ในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติแล้ว การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ โดยใช้สัตว์เป็นตัวเปรียบเทียบ ก็ปรากฏอยู่มากในบทละคร จากตัวอย่างในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม เจ้าสัวเซงสื่อเกียงมักเปรียบนางอันเป็นที่รักของตนเสมือนสัตว์ป่าที่น่าหลงใหล เป็นธรรมชาติที่สวยงาม และอยากได้มาครอบครองดังบทที่ว่า

“เจ้าสัวเซงบอกตัวเองว่าสาวน้อยที่ต้องใจยังอยู่ในวัยแรกรุ่งน ใบหน้ากลมใสกับดวงตา
ระแวงกัยเช่นนางเนื้อทรายทำให้เขารัญจวนใจนัก” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 21)

สาวน้อยวัยแรกรุ่งนที่ผู้เขียนกล่าวถึง คือภรรยาคนที่สี่ ของเจ้าสัวผู้มากไปด้วยกามราคะ เจ้าสัวชื่นชอบความแปลกใหม่ตริ้งใจ เขาเปรียบเทียบหญิงสาวที่รักใคร่ว่าใบหน้าดูน่ารัก สดใส และมีดวงตาที่ดูน่าค้นหา หวากระแวงเหมือนดังเช่น นางเนื้อทราย ที่หวาดกลัวต่อภยันตราย กิริยาอาการต่าง ๆ เหล่านี้ ยิ่งเข้ายวนใจเจ้าสัวยิ่งนัก

การกดขี่โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเทียบ เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการดูถูกผู้หญิง ว่าเป็นเพียงวัตถุ สิ่งของ มีหน้าที่เพื่อบำรุงบำเรอความใคร่ และอยู่ภายใต้อำนาจการครอบครองของผู้ชาย ดังตัวอย่าง ภรรยาของเจ้าสัวคนใดก็ตามที่เขาพึงพอใจทั้งจากรูปร่างและ จริตกิริยา เจ้าสัวมักจะใช้ สัตว์เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาวเหล่านั้นเสมอ ทั้ง หม่อมแก้ว ภรรยาคนที่สาม, ซิลเวียสาวน้อยที่เป็น ภรรยาคนที่ห้าของเจ้าสัว ด้วยความสวย สาว และร่าเริง เจ้าสัวจึงใช้สัตว์อย่าง “ผีเสื้อ” เป็น สัญลักษณ์แทนค่าของซิลเวีย ดังบทที่ว่า

ซิลเวียเรีงร่าทักทายแขกหรือทั่วหน้าเหมือนผีเสื้อแสนสวย (ดอกส้มสีทอง, หน้า 113)

ซิลเวียเป็นสาวชาวต่างชาติที่ท่านเซงได้มาครอบครองหลังจากไปพักฟื้นที่อเมริกา ด้วยความที่เธอเป็นคนสวย สาวสะพรั่ง กรองกาญจน์ลูกสาวคนโตของเจ้าสัวจึงทาบทามมา เพื่อปรนนิบัติรับใช้บิดาของตนในขณะที่พักฟื้น หลังจากที่อยู่ได้ไม่นาน สาวน้อยผู้นี้ก็ตกเป็นสมบัติของเจ้าสัวด้วยความยินยอมพร้อมใจ เจ้าสัวขอเธอให้ติดตามมาปรนนิบัติอยู่ที่เมืองไทยด้วย จึงจัดงานเลี้ยงฉลองเป็นการต้อนรับ ทั้งงานต้อนรับท่านเจ้าสัวกลับมาและเปิดตัวภรรยาคนใหม่ ที่

เจ้าสัวภูมิใจนักหนา ซิลเวียจึงอดไม่ได้ ที่จะแสดงความดีใจ ทักทายแขกของเจ้าสัวเปรียบเหมือนอาการของผีเสื้อที่กำลังบินเล่นลมอย่างเรีงร่าท่ามกลางป่า การเชื่อมโยงผู้หญิงและธรรมชาติในตัวอย่างนี้ เป็นไปในลักษณะของการครอบครอง เพราะเจ้าสัวได้ประกาศตนว่ามีภรรยาคนใหม่จึงอยากที่จะบอกให้ทุกคนรู้ว่า ซิลเวียก็คือสมบัติชิ้นใหม่ของตน เปรียบเสมือนวัฒนธรรมที่ต้องการครอบงำชนชาติกันเอง

นอกจาก ซิลเวียแล้ว เหม่เกวภรรยาคนที่สามของเจ้าสัว อดีตนางอุปการจัน ผู้ที่มีชื่อเสียงและลีลาเร้าตริงใจเจ้าสัว ไม่มีวันรู้ลืม แม้เธอจะจากเจ้าสัวไปนานแล้ว แต่ความทรงจำของเขายังคงไม่ลืม นางผีเสื้อแสนสวย ผู้ที่มีลีลาอันอ่อนช้อย เปรียบเสมือนผีเสื้อ ที่กำลัง โอบบินอยู่เหนือดอกไม้ไม่นานาพรรณ ดังบทที่ว่า

ลีลาอันอ่อนช้อยแล้วคล่องเหมือนผีเสื้อยาม โบกบินเขมาลี (ดอกส้มสีทอง, หน้า 399)

สัตว์: ความร้าย, ความน่ากลัว

นอกจากการใช้ สัตว์ เป็นสัญลักษณ์เพื่อลดคุณค่าของผู้หญิงให้เปรียบเหมือนธรรมชาติที่ดูสวยงามแล้ว ตัวละครชายในเรื่อง ยังใช้ความเป็นธรรมชาติของสัตว์ที่ดูร้ายมาเปรียบกับตัวละครหญิง เพื่อให้เห็นถึงด้านมืดของผู้หญิงและธรรมชาติ ว่าคูมีความร้ายกาจเช่นเดียวกัน ในเรื่องดอกส้มสีทอง ปราบฎการเปรียบเทียบผู้หญิงกับสัตว์ที่ดูร้าย คือ เคนจันท์ ผู้หญิงที่เป็นเมียหลวงและเรยาผู้หญิงที่เป็นเมียน้อย สินธรใช้คำเปรียบเทียบผู้หญิงสองคนนี้ว่า คือ เสือ ทั้งดูร้ายและอารมณ์รุนแรง เช่นเดียวกับสัตว์ ดังตัวอย่าง

เขาต้องใช้วิธีผิดผ่อน ทั้งๆที่ใจ ไม่เป็นสุขเลย เพราะเกรงอิทธิฤทธิ์แม่เสือถึงสองคน

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 95)

จากตัวอย่างข้างต้น สินธร เขากำลังนอกใจ เคนจันท์ ผู้ที่เป็นภรรยาตามกฎหมาย และกำลังมีเมียน้อยคือเรยา ที่มากไปด้วยความต้องการและเสน่ห์อันร้อนแรง ด้วยความที่สินธร กลัวว่า เคนจันท์จะรู้เรื่องที่ตนแอบไปมีชู้ เขาจึงต้องทำทุกวิถีทางเพื่อปิดบัง เพราะสินธร ไม่ยอมเสียทั้งสองฝ่าย อีกคนหนึ่งก็รัก อีกคนหนึ่งก็เสียขาย สิ่งที่สินธรทำได้ในตอนนี้ ก็คือ ลดการปะทะของผู้หญิงทั้งสองคน ที่ดูเหมือนจะรุนแรงเปรียบเสมือน “แม่เสือ” จะอยู่ในถ้ำเดียวกันไม่ได้ฉันใด เคนจันท์และเรยาก็ไม่สามารถอยู่ร่วมโลกกันได้ฉันนั้น

นอกจากตัวละครชายในเรื่องจะเปรียบเทียบผู้หญิงให้ดูร้าย เหมือนดังกับสัตว์แล้ว บางครั้งตัวละครหญิงด้วยกันในเรื่อง ยังเปรียบเทียบกันให้เป็นสัตว์ที่น่าสะพรึงกลัว เชื่อมโยงให้เห็นถึงด้านมืด

ของธรรมชาติที่แฝงไว้ภายใต้ความสวยงามนั้น ยกตัวอย่างในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม เชนหลังผู้มีดวงตาเหมือนตาของนกการเวก กล่าวคือเธอมีดวงตาที่สวยงามกลมโตน่ามอง แต่แฝงเร้นไปด้วยความน่ากลัวเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“ดวงตาคำสนิทยาวรีของเจ้าของห้องที่กำลังแอบมองจากหลังม่าน ดวงตาที่คนจีนว่างามเหมือนตานกการเวก แต่ในขณะนั้นคำแก้วกลับว่าน่ากลัวเหมือนนัยน์ตาอสรพิษ

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 10)

จากตัวอย่างข้างต้น สายตาที่คำแก้วหมายถึงนั้นคือสายตาของเชนหลัง ภรรยาคนที่สองของเจ้าสัว กำลังจ้องมองผู้ที่มาใหม่ ด้วยความอิจฉาริษยา ดวงตาของเธอช่างกลมโต สวยงามเหมือนกับที่คนจีนกล่าวว่า ดวงตาเหมือนนกการเวก แต่ในขณะนั้นที่คำแก้วเห็นดวงตาของเธอ ช่างดูน่ากลัวเหมือนดวงตาของ อสรพิษมากกว่า เนียบคมและมากไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม

ภาพที่ปรากฏซ่อนขึ้นมาในกระจกคือ ใบหน้าคมเรียบกับดวงตายาวรีคำสนิทตั้งเงาไม้ในป่าลึก

(มงกุฎดอกส้ม, หน้า 12)

ตัวอย่างจากในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติว่า ผู้หญิงมีความลึกลับน่าค้นหา ซึ่งไม่ต่างอะไรจากธรรมชาติที่ย่อมมีทั้งความสวยงามและลึกลับ น่าหวาดกลัวเช่นกัน บางครั้งความร้ายกาจของตัวละครหญิงก็สามารถแสดงออกได้ด้วยการเปรียบกับธรรมชาติ เพราะธรรมชาติสามารถก่อให้เกิดโทษมหันต์ หากมนุษย์ยังไม่หยุดทำลาย จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทองเมื่อครั้งที่คำแก้ว มาอยู่ที่อาณาจักรร้างแดงนี้ เธอยังไม่คุ้นชินกับหน้าตาของภรรยาทั้งสามคนของเจ้าสัว ยกเว้น โรส คุณนายที่สามผู้ที่มีฉายาว่า นางงามผู้เลอโฉมแต่ใครจะหารู้ไม่ว่า ภายใต้ใบหน้าที่ยิ้มละไมของเธอนั้น ดวงตาเธอช่างน่ากลัวเปรียบได้กับเงาไม้ในป่าลึก คำสนิทและคาดเดาไม่ได้

ความเยียบเย็นของศัตรูปลุกวิญญาณสัตว์ร้ายที่แอบแฝงอยู่ในรูปลักษณะอันงดงามชวนใจเรยาจะไหวจางเป็นอาวุธเขียดเลื่อนอย่างเลือดเย็น

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 432)

เรยา ตัวละครเอกในเรื่องดอกส้มสีทอง บุกรเข้าไปในบ้านของก้องเกียรติ ไม่ใช่เพราะหล่อนอยากได้สามีคืน แต่สิ่งที่หล่อนทำแค่เพียงต้องการช่วยวนกวนประสาทให้อีกฝ่ายแทบกระอักตายโดยที่เธอไม่ต้องปริปาก เรยานำเด็กที่เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของเธอกับสามีของคนอื่น มาคืนให้กับครอบครัว “เจนพานิชย์สกุล” แต่แท้ที่จริงแล้วเด็กคนนี้ได้เป็นข้อผูกมัดอะไรเธอเลย

กลับเป็นบ่วงที่คล้องเธอไว้ ไม่ให้ไปอยู่กับคนอื่นได้เท่านั้นเอง เมื่อเธยหาเห็นว่าเด็กคนนี้เป็นประโยชน์ต่อเธอแล้ว เธอจึงทิ้งไปและไม่เสียใจเลย เธอกลับดีใจด้วยซ้ำว่า เธอเป็นผู้ชนะเหนือ ฤทธิ ภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของคุณก้องเกียรติ

เขนหลังภรรยาคนที่สองของเจ้าสัว แม่น้ำตาเธอจะดูสวยงาม แต่ความน่ากลัวที่แฝง ด้วยไพรชยาของเธอช่างร้อนแรงนัก เธอไม่เคยยอมให้ใครได้คิดไปกว่าตน ไม่ว่าสิ่งที่คุณทำ จะถูก หรือผิดก็ตาม ถ้าเธอเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์ถือว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เช่นเมื่อครั้งที่เธอพยายามจับ พิรุณีให้ได้ว่า เหม่เกษมมีชู้ จนกระทั่งเจ้าสัวสั่งให้ไปกระโดดบ่อนรถหลังเรือนแถวจนเสียชีวิต และ ล่าของสาวใช้ผู้ซื่อสัตย์ ที่ถูกเขนหลังบังคับให้ไปนำเอาของไสยศาสตร์มาขับไล่ภรรยาคนอื่นๆ ของ เจ้าสัว จนเธอเกิดประสาทหลอนเพราะคิดมาก ว่าตนเองเป็นสาเหตุให้ทุกคนเสียชีวิต เธอเดินเหมอ ลอยไปบนถนน ไม่ต่างอะไรจากคนที่ไร้สติ จนถูกรถชนเสียชีวิตตามไป แม้ว่าจะผ่านมาก็ศพ เขน- หลังก็หาได้เคยสำนึกไม่ เธอกลับตอบตัวเองว่า ต้องโทษที่พวกนั้นทำตัวเองเอง นี่ก็คือเหตุผลที่เธอ พร่ำบอกกับตัวเอง และก็คงไม่ผิดอะไรที่คนในกฎหมายหลังนี้จะเกรงกลัวและหวาดผวาทุกครั้ง เมื่อเห็นเขนหลังเข้ามาใกล้ เป็นต้องหลีกเลียงคบค้าสมาคมด้วย แต่คงจะมีแต่คุณนายที่หนึ่ง อย่าง เม่งฮวย ที่บางครั้งก็อารมณ์ดี อยากจะพูดคุยกับเธอ แต่ก็ยังไม่วายโดนลอบกัดคิดค้นทุกครั้งไป ดัง ตัวอย่างเมื่อคราวที่เม่งฮวยอยากจะทำคุยกับเขนหลัง เรื่องการสมรสของลูกชายใหญ่กับลูกท่านทูต คือ ฤทธิ ด้วยความที่อยากจะถามและ ไขข้อข้องใจเพื่อบอกข่าวการแต่งงานของลูกชายตนให้ภรรยาคน อื่นของเจ้าสัวได้อิจฉา ลูกของตนบ้าง กลับถูกเขนหลังตอบโต้อย่างไม่ไว้หน้า ดังบทที่ว่า

ความตั้งใจที่จะหย่าศึกเป็นการชั่วคราวสิ้นสุดลงเพียงนี้ การทำศึกกับนางแมลงป่องพิช ร้ายให้โทษเช่นนี้เสมอ คุณนายเม่งฮวยนึกโมโหตัวเองที่เจ็บแล้วไม่รู้จักจำ

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 189)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แมลงป่อง สัตว์ตัวเล็ก มักจะมีพิษไว้เพื่อการรักษาตนให้พ้นจากภัยรอบตัวเสมอ ไม่ต่าง อะไรกับคุณนายเขนหลัง คุณนายที่สองของเจ้าสัวเซงสื่อเกียงที่แม้จะอยู่บ้านเจ้าสัวแบบไม่มีพวก พ้อง ตัวคนเดียวแต่เธอก็ร้ายดัง ‘แมลงป่อง’ ที่มีพิษ คอยทำร้ายคนรอบข้างให้ถึงตายได้ทุกเมื่อ ถ้ามา ขัดขวางความต้องการของเธอ

สัญลักษณ์สัตว์: ด้านมีดของธรรมชาติและผู้หญิง

การเปรียบเทียบให้ผู้หญิงเป็นสัตว์ที่มีอารมณ์รุนแรง เพื่อแสดงให้เห็นถึงด้านมีดของ ผู้หญิงและธรรมชาติ นอกจากจะเปรียบกับสัญลักษณ์ของสัตว์แล้วยังเปรียบกับกิริยาอาการใน การต่อสู้ การข่มขู่ ซึ่งศัพท์เหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น แร้งทึ้ง, เผ่นโผน, ลึกเนื้อ, หอน, ดู, กัด, หวงไข่, มือไว, เล็บคม, บุกฟ้อ และ กระ โจน เป็นต้น

ความคาดหวังของสังคมในสัญชาตญาณความเป็นแม่ ของผู้หญิง คือผู้หญิงจะต้องมีคุณลักษณะที่เอาใจใส่ เอื้อเพื่อ สังสอน เสียสละ อย่างที่สังคมได้คาดหวังเอาไว้ อย่างที่ Rich (1915) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้หญิงก็คือมนุษย์คนหนึ่งบน โลกใบนี้ หากเกิดภาวะดังเคียดในชีวิต บ่อยครั้งที่อารมณ์โกรธ ขุ่นมัวก็มีอยู่ในจิตใจของผู้หญิงเช่นกัน ซึ่งทางออกของอารมณ์เพศชายสามารถแสดงออกได้ด้วยความก้าวร้าวไม่ใช่สิ่งผิด เพราะสังคมได้ยอมรับว่า ผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแกร่ง ก้าวร้าว แต่กลับกันผู้หญิงไม่สามารถแสดงออกซึ่งอารมณ์ที่ก้าวร้าวเหล่านั้นได้เลย จึงไม่แปลกอะไรที่ผู้หญิงจะระเบิดอารมณ์ออกมาในลักษณะล้างผลาญ ทำลายล้าง และก็กลายเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ในสังคมชายเป็นใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ควบคุมเพศหญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ในเรื่องดอกส้มสีทอง ได้อธิบายให้เห็นภาพที่เด่นชัดของตัวละคร บ่งบอกถึงความโหดร้ายด้วยการเลียนแบบสัญชาตญาณของสัตว์ในการล่าเหยื่อ และถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยม เช่น กิริยาของแรงแ้งที่งศพ นำมาเปรียบเทียบกับนายเหม่ม เจ้านายใหม่ของแม่ลำยอง ที่เรารู้สึกหมั่นไส้ นับตั้งแต่ที่เราย้ายไปอยู่ที่บ้านนายเหม่ม เพราะแม่ลำยองต้องหนีภัยจากการคุกคามของคุณนายเขนหลัง เธอรู้สึกอึดอัดและรำคาญใจมากที่นายเหม่ม เจ้านายใหม่ของแม่ คอยจู้จี้จุกจิกกับเธอแทบทุกเรื่องอยู่เสมอ โดยเฉพาะการสนทนา ที่นายเหม่มของเธอตั้งกติกาไว้ว่า ต้องใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ดังตัวอย่าง

แรก ๆ เรยาเคยนึกแข่งชกหักกระดูก ‘อีเหม่มแรงแ้งที่ง’ สารพัดสารพัน

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 36)

จากตัวอย่างข้างต้น ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ ความน่ากลัวของ แรงแ้งที่กำลังที่งศพ เปรียบกับความรู้สึกของเธอในขณะนี้ ที่เกลียดชังคุณนายคนใหม่ของแม่ ต้องการจะกำจัดไปให้พ้น ๆ จากชีวิต หรือตายไปเสียได้ก็ยิ่งดี

อาการที่ตัวละครหญิงแสดงออกในเรื่อง ล้วนแต่เป็นกิริยาอาการของสัตว์ที่กำลังต้องการจะฆ่าเหยื่อให้ตายไป ไม่ต่างอะไรจากพฤติกรรมของคุณนายเขนหลัง เมื่อเธอรู้สึกโกรธชิลเวียคุณนายที่ห้าของเจ้าสัวมาก จนควบคุมอารมณ์ตัวเองไว้ไม่อยู่ ทำท่าเหมือนจะแผ่น โผน เช่นเดียวกันกับพฤติกรรมของเสือที่กำลังจะตะครุบเหยื่อ และฉีกเนื้อออกเป็นชิ้น ๆ

ดวงตาทั้งคู่ถูกเป็นไฟ สองมือกำแน่นทำท่าเหมือนจะแผ่น โผนเข้าไปฉีกเนื้อชิลเวีย ไทรรัตน์จึงก้าวเข้าไปกันไว้

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 225)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง ดอกส้มสีทอง เชนหลังเดินมาเห็น ไทรรัตน์กับซิลเวียตกลงไปใต้น้ำและกำลังกอดครัดกันอยู่ ด้วยความเข้าใจไปเองว่าทั้งสองคนนี้ลักลอบแอบเป็นชู้กัน เชนหลังจึงพูดประชดใส่ซิลเวียเป็นเชิงดูถูกหล่อนว่า ผู้หญิงดีๆเขาไม่เปลืองเนื้อเปลืองตัวขนาดนี้หรอก โดยเฉพาะคนที่มิสามมีแล้วยังต้องหวงเนื้อหวงตัว แต่ซิลเวียไม่เข้าใจว่าเชนหลังพูดประชดใส่ตน ด้วยความไม่เข้าใจในภาษา ซิลเวียจึงตอบย้อนกลับเชนหลังไปว่า แล้วผู้หญิงที่คิตินี (ประเทศไทย)เป็นอย่างไร ด้วยความที่เชนหลังเป็นคนที่ไม่ชอบให้ใครมาต่อปากต่อคำด้วย เธอจึงโกรธซิลเวียมาก จนแทบอยากจะกระโดดเข้าไปฉีกเนื้อซิลเวียออกเป็นชิ้นๆ การแสดงอารมณ์ออกมาในลักษณะก้าวร้าวเช่นนี้เป็นเพราะจิตใต้สำนึกของผู้หญิงที่อยู่ในสถานะเก็บกด แต่ไม่สามารถแสดงออกในสังคมได้ เพราะตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพในสังคมชายเป็นใหญ่กำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

นอกจากในเรื่องดอกส้มสีทองแล้ว ในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว การเปรียบเทียบกิริยาอาการของสัตว์ขี้ขลาดนำมาเปรียบกับตัวละครหญิง ดังตัวอย่าง

ฉันสายหน้า แฉวน่าจะรู้ว่า ถึงอย่างไรฉันก็ไม่กล้าไป “ซุกซี้จี้ไซ” แม่ เวลาโกรธแม่ยังกะเสื่อ แฉมยังมีมือไวและเล็บคมอีกต่างหาก (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 53)

จากบทข้างต้น ตุ๊กตา เปรียบแม่ทองใสของตนว่าเมื่อแม่โกรธ จะมีอารมณ์ที่รุนแรง ดูร้ายคล้ายกับเสื่อซึ่งเป็นสัตว์สัญชาตญาณนักล่า มีเล็บที่แหลมคมไวคอยตะครุบเหยื่อไม่ให้คืนหลุดและมือเท้าที่ว่องไวเพื่อวิ่งไล่เหยื่อ จากตัวอย่างตุ๊กตาก็เปรียบเสมือนเหยื่อของแม่ทุกครั้งที่แม่ว่าตุ๊กตายั่วโมโห เล็บของแม่จะคมเพราะมีไวคอยฉีกเนื้อตัวตุ๊กตาเวลาโกรธและว่องไวเพราะคอยจ้องจะตะครุบทุกเมื่อให้หยุดการกระทำแต่ในบางครั้งการใช้คำกริยาของสัตว์ที่ล่าเหยื่อ อาจไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการทำลายล้างแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึงการเปรียบเทียบสัญชาตญาณดิบของคน ที่ไม่ได้รับการสั่งสอนมา ซึ่งไม่ต่างอะไรจากสัตว์ ตัวอย่างเมื่อครั้งที่เล้ยลानी ลูกเลี้ยงของแม่นายกลับมาบ้านแบบไม่ให้สุมไฟให้เสียง เธอจึงตกใจและตะโกนคำ “เล้ยลानी” ว่าไม่มีมารยาท จากตัวอย่าง

“อีบ้า มาเงียบ ๆ แล้วยังทะเล้งกระโจนใส่ข้ายังกะเสื่อกะสิงห์”

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 259)

คำว่า กระโจนใส่ เป็นคำกริยาที่หมายถึงกระโดดพุ่งไปโดยเร็ว จากบริบทผู้เขียนใช้คำว่ากระโจนกับลูกเลี้ยงคือ เล้ยลानी ที่ไม่มีมารยาท เมื่อมาถึงควรจะส่งเสียงเป็นสัญญาณบอก แต่

ลูกเลี้ยงของเชอกลับไม่สนใจ ด้วยความที่แม่นายไม่เคยสั่งสอนเพราะพวกเธอก็เป็นแค่ โสเภณี ที่แม่ เล้าอย่างแม่นายเก็บมาเลี้ยงไว้ เพื่อให้ได้เงินค่าตัว จากตัวอย่าง เลย์ลานีแสดงสัญชาตญาณดิบของ ตนออกมากล้ายกับสัตว์ มาถึงแบบไม่ส่งเสียง ทำให้ตกใจ ราวกับ เสือ สิงห์ วิ่งกระโจนจะตะครุบเหยื่อ หรือแม้แต่พฤติกรรมการอยู่กินของ เลย์ลานี ลูกสาวคนโปรดของแม่นายยังบ่งบอกถึงความที่ไม่ได้รับการสั่งสอนมาให้ทำตัวให้เหมาะสม ดังตัวอย่าง

แม่ของกินตรงหน้าจะล่อตาล่อใจแค่ไหน เราก็ต้องห้ามใจไว้การถูกคว่ำ ‘ตะกละ’ ถือเป็นเรื่องน่าอัปยศอย่างยิ่ง บางทีผู้ใหญ่ไม่ต้องออกปาก แค่ชำเลืองมอง เรายังสะดุ้งเสียนักหนาการ ‘กินเหมือนหมู นอนเหมือนหมา’ เป็นสิ่งที่ต้องละเว้น โดยเด็ดขาดเลย์ลานีใช้เวลาแค่ไม่กี่นาที ขำว ในงานก็หมดเกลี้ยง (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 204)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว การกินเหมือนหมู คือการกินแบบตะกละ ไม่มีการเว้นจังหวะเคี้ยวกลืน กินเข้าไปอย่างรวดเร็ว ละเอะเทอะ ส่วนการนอนเหมือนหมาคือ เมื่อหมากินอิ่มแล้วมักจะนอนที่ไหนก็ได้ที่สบายขอเพียงแต่ให้มีที่พอนที่ตัวมันจะล้มลงนอนได้ ฉะนั้น การเปรียบตัวละครให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นสัตว์เดียรัจฉานพวกนี้ จึงเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นว่า ตัวละครหญิงมีความน่ารังเกียจเพียงใด และบ่งบอกถึงความป่าเถื่อน ไม่ได้รับการอบรม บ่มนิสัยมา

ด้วยเหตุผลของการเชื่อมโยงผู้หญิงให้เป็นธรรมชาตินี้ จึงได้อาศัยอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงมาอธิบายให้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพื่อให้ผู้หญิงถูกจัดอยู่ในปริมณฑลของธรรมชาติ นั่นเอง ทุกครั้งที่ตัวละครแสดงอารมณ์โกรธมักจะมาพร้อมกับสัตว์ที่ดุร้ายเสมอ นอกจากการเลือกชนิดของสัตว์ที่ดุร้ายมาเปรียบเทียบแล้ว การใช้สัตว์บางชนิดยังหมายรวมถึงการดูถูกเหยียดหยามด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“อย่างป่ามีวันอารมณ์ดีกับเขาค่ายหรือ เสืออะไรกัน ปากเประยังกะหมาๆ เจอหน้าทีไรมีแต่กั๊กๆ...” (ดอกส้มสีทอง, หน้า 36)

จากตัวอย่างข้างต้น กิมลิ่งสาวใช้ กำลังทู่เมียงกันกับป่าพุ่ม แม่ครัวประจำบ้านเจ้าสาว กิมลิ่งกล่าวกับป่าพุ่มว่าไม่เห็นดูเหมือนเสือเลย อย่างป่า ดูเหมือนหมาต่างหาก จากการเปรียบเทียบอาการ “คุ” ที่กล่าวถึง คือความร้ายกาจของสัตว์ซึ่งใช้ได้กับสัตว์หลายชนิด เช่น หมา แมว เสือ แต่ตัวละครหญิงในเรื่อง เลือกสัตว์ประเภทสุนัขมาเปรียบ เพราะจะได้ใช้ กริยาคู่กันกับคำว่า “กั๊ก” เพื่อเป็นการดูถูกคู่ต่อสู้ทางอ้อมด้วย

..... ใ้เรื่องพี่น้องอิฉาภิษยกันนี้ จะเอ็ดจะเต็นย้ง ใ้ก็ไม้เข้าหัว เพลอๆแอบกััดกันย้ง
กะหมา (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 187)

คำกริยาว่า ‘กััด’ หมายถึง เอาพินกดไว้โดยแรง เพื่อไม่ให้สิ่งที่กดไว้หลุดไป เช่น สุนัข
กััด หนูกััด ซึ่งจากตัวอย่างมีการนำคำว่า กััด มาเปรียบเทียบกับตัวละครว่า ทะเลาะกัน เหมือนกับ
หมาเวลา ‘กััด’ กัน

นอกจากเหตุการณ์ที่ตัวละครใช้กิริยาอาการกระทบกระทั่งกันเหมือนสุนัขกััดกันแล้ว
การดูถูกโดยใช้สัตว์ประเภทสัตว์เลื้อยคลานเช่น งู ซึ่งก็นับว่าเป็นสัตว์ที่น่ารังเกียจ และนำ
สะพรึงกลัวสำหรับคนทั่วไป คำว่าขู่ฟ้อ จึงถูกนำมาใช้ เพื่อบุคคลประสงค์ในการแสดงอาการให้อีกฝ่าย
หนึ่งเกรงกลัว ถอยห่างออกไป ข่มขู่ให้กลัว และขู่ไม่ให้ทำ จากตัวอย่าง

เอนหลังย้าซ่า ๆ ชััดถ้อยชััดคำเหมือนกำลังสอนเด็กปัญญาอ่อน แต่แล้วก็เปลี่ยนกลยุทธ์
เป็นสะบัดเสียงขู่ฟ้อเหมือนนางพญา (ดอกส้มสีทอง, หน้า 229)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง ดอกส้มสีทอง คำว่า ขู่ฟ้อ เป็นคำกริยาของสัตว์ ซึ่งต้องการ
แสดงอาการให้อีกฝ่ายหนึ่งเกรงกลัว เอนหลังขอร้องให้คุณนายเม่งฮวยออกจากบริเวณที่เจ้าสัวเป็น
ลม แต่คุณนายเม่งฮวยไม่ยอมออก แรกๆเธอก็พูดขี้ตืดๆเหมือนกับกำลังสอนเด็กปัญญาอ่อน แต่เมื่อ
พูดแล้วไม่ฟังและไม่ยอมปฏิบัติตาม เอนหลังจึงแสดงอาการขู่ฟ้อ เหมือน ‘งู’ ที่ต้องการให้คู่ต่อสู้
ถอยห่างออกไป

นอกจากคำว่า ขู่ฟ้อ ในสัตว์เลื้อยคลานแล้ว หวงไข่ ยังเป็นอาการและสัญชาตญาณดิบ
ของสัตว์ที่ไม่ต้องการให้ใครเข้าใกล้ของรักของตน ยกตัวอย่างจากตอนที่คุณนายเม่งฮวย ภรรยาคน
แรกของท่านเจ้าสัว และคุณนายเอนหลังคุณนายคนที่สองต่างเป็นห่วงเจ้าสัวมาก เพราะเจ้าสัวเป็น
ลม ล้มไปยังไม่ได้สติ เธอจึงไม่ยอมลุกหนีไปไหนและใครที่มาเข้าใกล้ เธอก็ไม่ยอม ดังตัวอย่าง

กิริยาไร้ยางอายของหญิงต่างชาติทำให้คุณนายจินขะแยง แทบจะทนดูไม่ไหว แต่ทั้ง
สองก็พร้อมใจกันปึกหลักไม่ยอมขยับเขยื้อนใช้สายตาดูจ้อง ‘ผู้บุกรุก’ ดังนางจงอางหวงไข่
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 234)

คุณนายผอมยังทำตัวเป็น ‘แม่หวงไข่’ ฝ้าหน้าห้องเหมือนไม่รู้จักหลับนอน
(ดอกส้ม สีทอง, หน้า 358)

จากตัวอย่างคุณนายเม้งฮวยและคุณนายเฮนหลิง ต่างคนต่างเอือมระอา กับพฤติกรรมของผู้ร่วมสามีคนใหม่ของเจ้าสัว นั่นก็คือ ซิลเวีย เมื่อเจ้าสัวพ้นจากการเป็นลม ซิลเวียก็เข้ามากอดจูบเจ้าสัวทำกริยาที่ไม่เหมาะสม จนคุณนายทั้งสองรับไม่ได้ หลังจากที่พูดคุยกันได้สักพัก ภรรยาของเจ้าสัวทุกคนต่างต้องการจะปรนนิบัติเจ้าสัวเป็นอย่างดี จึงแทบจะไม่มีใครลุกก้าวเดินออกไปไหน ต่างหวงแหนเจ้าสัวราวกับงูหวง “ไข่” จากตัวอย่างในเรื่องมีการเปรียบเทียบตัวละครว่า หวงของรักของตน นั่นคือเจ้าสัว ดังงูจ้องหวง ไข่ หากใครเข้าใกล้มีแต่จะคอยกัดฟันพิษใส่ อันตรายถึงตายในพริบตา

สัตว์ที่สวยงาม: ความร้ายกาจ, ด้านมืดของธรรมชาติ

ธรรมชาติมักแฝงเร้นความร้ายกาจอยู่ในตัวเสมอ ไม่ต่างอะไรกับผู้หญิง ที่แม้ภายนอกจะดูสวยงาม น่าค้นหา แต่ภายในช่วงร้ายกาจ กว่าสัตว์ป่าเป็นไหนๆ ผู้แต่งใช้สัตว์ที่สวยงามเป็นสัญลักษณ์ของความสวยงามอย่าง นกยูง นำมาเปรียบกับ เรยา เพื่อบ่งบอกถึงความร้ายกาจ ดังบทที่ว่า

นางนกยูงตัวใหญ่กลางสนามออกดอกแดงฉานเหมือนไฟป่ากำลังลุกฮือท่วมบ้านสาทร
ซึ่งเคยร่มรื่น (ดอกส้มสีทอง, หน้า 434)

นกยูง สัตว์ป่าที่สวยสง่า มีแพนปีกทั้งดงาม ตรารัตริ่งในทุกครั้งที่พบเห็น ผู้แตงนำมากล่าวถึง เรยา สาวสวยผู้เร้าร้อน ไปด้วยแรงริษยา เมื่อครั้งที่เรยาก้าวเข้าไปในบ้านสาทร เพื่อนำลูกที่เธอใช้เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งคุณก้องเกียรติให้ร่วมชีวิตรักที่แสนจะเพื่อฝันกับเธอ หลังจากที่ทุกอย่างจบลง เมื่อเรยาหมดรัก หมดความอดทน กับคุณก้องเกียรติและหาคนที่รู้ใจใหม่ได้ เธอจึงสลัดทุกอย่างที่เป็นเสี้ยนหนาม แม้กระทั่งลูกในท้องของเธอ เรยาเข้ามาสร้างความตระหนกตกใจไม่ต่างอะไรกับไฟป่าที่กำลังลามทุ่ง และในขณะนี้ บ้านที่แสนสงบสุขอย่างบ้านสาทร ต้องร้อนไปด้วยไฟริษยาของ เรยา ผู้มากไปด้วย ตัณหาราคะ

นอกจากการนำสัตว์ที่สวยงามมาเปรียบถึงความร้ายกาจแล้ว การเปรียบเทียบความสวยงามของตัวละคร โดยส่วนใหญ่ มักจะมีการนำสัตว์สองประเภทนี้มาเปรียบกันอยู่บ่อยครั้ง คือลูกเป็ดขี้เหร่กับนางหงส์ ลูกเป็ดเป็นตัวแทนของคนที่ไม่มีความรักใคร่สนใจ ส่วนนางหงส์เป็นตัวแทนของดาวเด่น ผู้มีแต่คนรักใคร่ ดังตัวอย่าง

บัดนี้ลูกเป็ดขี้เหร่กลายเป็นนางหงส์ดาราวงศ์ของบรรดาเศรษฐี ในโลกที่สดใส
สวยงามเหมือนสวรรค์ เงินทองเกลื่อนกลาดเหมือนเศษกระดาษที่ไร้ค่า หันไปทางไหนก็มีแต่คน
เรียกหา ‘ดอลลี่’ (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 45)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง ตุ๊กตารูปปั้นนางสาว ตุ๊กตารูปปั้นภรรยาที่แต่ก่อนเมื่อครั้งสมัยที่อยู่บ้านเจ้าคุณพ่อ ตนเองไม่เคยมีใครใส่ใจและรักใคร่เลยแต่บัดนี้ เธอมาเป็น คอลลีของแม่นาย ทุกวันแต่งตัวสวยงาม และแม่นายยังพาออกมานางเลี้ยงสัตว์ตบทุกวันไม่ได้เว้น เมื่อมาถึงงานก็มีแต่คนสนใจ จ้องเธอไม่กระพริบตา ยิ่งทำให้ ตุ๊กตารูปปั้นนางสาว เธอเป็นนางหงส์ที่สวยงาม ไม่ใช่ลูกเป็ดขี้เหล่ที่ใคร ๆ ชอบว่าให้อีกต่อไปแล้ว

สัตว์: การกคชี่ ช่มเหง

จะเห็นได้ว่า การใช้สัตว์เป็นตัวแทนความงามของตัวละครหญิงซึ่งมีให้เห็นอยู่ในตัวบทแทบทุกตอน แต่นอกจากกลวิธีการใช้ธรรมชาติ(สัตว์) เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ความน่ากลัวแล้ว ยังใช้ธรรมชาติ (สัตว์) เป็นตัวแทนของการกคชี่ ช่มเหง จากตัวอย่าง

สิ้นสุดกันที่สำหรับชีวิตคนน้อยในกรงทอง ต่อไปนี้ห่อนจะเรีงร้อนอย่างอิสระเสรี

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 414)

คำว่า นกน้อย เปรียบได้กับตัวละครที่ไม่มีอิสระ เพราะโดนขังอยู่ในกรง ไม่สามารถออกไปบินร่อนที่ไหนได้อย่างใจนึก ในเรื่องเป็นการกล่าวถึง ซิลเวีย ผู้ที่เพิ่งสูญเสียสามีอย่างเจ้าสัวไป ไม่มีวันกลับ แต่แทนที่เธอจะเสียใจ เธอกลับดีใจที่ต่อไปนี้ เธอจะสามารถไปไหนต่อไหนได้ ไม่ต้องห่วงและกังวลกับหน้าที่ภรรยาที่โดนกคชี่ช่มเหง

บางครั้งผู้เขียนก็ใช้สัตว์แทนตัวละครที่ไม่มีทางสู้ ความรุนแรงต่อสัตว์ได้ถูกนำมาเปรียบกับความรุนแรงต่อตัวละคร ยกตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง เมื่อครั้งที่ล่าของแม่ของเธอยาจะหลบหนีคุณนายที่สองออกมาจากบ้านเจ้าสัว เพราะไม่อยากไปหาหมอไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นพ่อเลี้ยงของตน ให้นำของไม้คีมมาทำร้าย ซิลเวีย ดังตัวอย่าง

ล่าของซึ่งเปรียบเสมือนหิ้งห้อย แสงน้อยนืดหรือจะหาญสู้แสงแดดเผากล้าของดวงตะวัน

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 288)

คำว่า หิ้งห้อยจากตัวอย่างหมายถึง ล่าของ แม่ของเธอยาในเรื่อง เหตุที่ใช้หิ้งห้อยเพราะผู้แต่งต้องการนำไปเปรียบเทียบกับให้เห็นอย่างเด่นชัดกับผู้ที่มิอำนาจมากกว่า คือคุณนายที่สอง เชนหญิงถูกนำไปเปรียบกับ ดวงตะวัน ซึ่งทั้งร้อนแรงและมีพลังอำนาจ ลำพังแสงหิ้งห้อยที่น้อยนืดของล่าของหรือจะสู้อำนาจที่มากกว่าของแสงอาทิตย์อย่างเชนหญิงได้ จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบพลังอำนาจของธรรมชาติ และนำมาเปรียบถึงความร้ายกาจของตัวละครหญิงในเรื่อง นอกจากเชนหญิงจะใช้อำนาจเพื่อข่มขู่ล่าของแล้ว จุดประสงค์หลักของเธอคือต้องการให้

ถ่ายลงไปทำสิ่งที่ไม่ดีเพื่อกำจัดศัตรูให้พ้นทาง เปรียบเสมือนกับ หนูช่วยราชสีห์ บางทีถึงละอัน พันละน้อยก็อาจทำให้เธอ ทำภารกิจจำกัดเสียนนามสำเร็จก็เป็นได้ ดังตัวอย่าง

ใครจะรู้...แม้แต่หนูน้อยยังสามารถช่วยชีวิตราชสีห์ เยนหลังจะไม่ยอมปล่อยให้โอกาสให้ เล็ดลอดผ่านเลยไปโดยที่ไม่พยายามหยิบฉวยไว้ (ดอกส้มสีทอง, หน้า 298)

การกดขี่และลดคุณค่าของผู้หญิงด้วยการนำไปเปรียบกับสัตว์ที่ไม่มีสมอง และรูปร่าง ภายนอกที่อัปลักษณ์ก็เป็นการลดค่าของตัวละครหญิงลงไป ดังตัวอย่าง

“ผลพลอยได้นะซี” เขาสวนขึ้นมากลางคัน “ผลได้จากเชื้อพ่อที่เป็น โรคอะไรไม่รู้ กับแม่ ที่ยังไม่โตเต็มที่ แต่แข็งแรงยังกะ วัวกะควาย กินยาขับเลือดก็ขนาน ไม่ได้ผล ลูกหัวแข็งมันเลย ออกมาแบบนี้ แก่คูเสียให้เต็มตา” (ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 394)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นคำพูดสนทนากันระหว่างพี่สาวต่างพ่อของตุ๊กตา เธอไปเจอ พี่สาวแท้ ๆ ของเธอด้วยความบังเอิญ แต่แทบไม่เชื่อสายตา หน้าตาพี่สาวของเธอช่างอัปลักษณ์ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ประหลาด จนดูไม่ออกด้วยซ้ำว่าเป็นมนุษย์ พี่สาวของตุ๊กตาเล่าท้าวความ ย้อนหลังไปว่า เมื่อครั้งที่เธอเกิดมา แม่ไม่ได้ตั้งใจจึงกินยาขับเลือดแต่เธอก็ไม่ตาย ด้วยแม่ยังสาวมี แรงมากเปรียบได้ราวกับแรงวัวแรงควาย ลูกที่หลุดจากการทำแท้งมาจึงหน้าตาอัปลักษณ์ได้ถึงเพียง นี้ การใช้การเปรียบเทียบสัตว์อย่างวัวควาย ซึ่งเป็นสัตว์ที่เรานำมาใช้แรงงาน บ่งบอกถึงตัวละคร หญิงในเรื่องว่าการเกิดมาบนโลกมนุษย์ใบนี้ เกิดจากผู้หญิงที่ เป็นผู้สร้าง และสมควรที่จะดูแล เพื่อให้ลูกได้รับความอบอุ่น แต่จากพฤติกรรมของตัวละคร ได้แสดงให้เห็นว่า ในทางตรงกันข้าม หากผู้หญิงไม่ทำหน้าที่ของตนในการดูแลให้ความรักและเอาใจใส่ต่อลูก จนถึงขนาดที่ว่า ไม่อยาก ให้ลูกมาเกิด ลูกที่เกิดมาย่อมไม่สมบูรณ์และอัปลักษณ์ เปรียบได้กับวัวควาย สัตว์ที่ไม่ได้มีความ สวงามอะไร อีกทั้งยังมีหน้าตาที่อัปลักษณ์ เอาไว้ใช้แต่แรงงาน ไม่มีคุณค่าอะไร ชรรษชาติจึงสร้าง ผู้หญิงมาไว้เพื่อให้ดูแล รักษาเอื้ออาทรต่อสัตว์และสิ่งมีชีวิต จากตัวอย่างนี้เป็นการสร้างกรอบทาง สังคมให้ได้รับรู้ว่า ผู้หญิงที่ดี การกระทำที่เหมาะสมควรทำอย่างไร และแนะให้ผู้หญิงในสังคมได้ ตระหนักและปฏิบัติตาม

การดูถูกตัวละครหญิง และเปรียบเทียบให้เป็นสัตว์เดียรัจฉาน นอกจากจะแสดงถึง ความด้อยค่าของตัวละครแล้วยังแสดงถึง ความน่ารำคาญ น่าเบื่อกับตัวอย่าง เมื่อครั้งที่เหม่แก้ว ยังเป็นที่รักของเจ้าสัว เขาชอบให้เธอรำรำและขับร้องเพลงให้ฟัง แต่เมื่อครั้งชิงชัง เขากลับรู้สึก

ราคาเสียงขับร้องนั้น ถึงขนาดที่ว่า ต่อมาให้เหม่กว่าลูกขึ้นมาหาหอน ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ ดังตัวอย่าง

“นั่งเหม่กว่าคลังอีกแล้ว” เซงสื่อเกียงจ้วงเจียลุกขึ้นบ่นพึมพำ “ลุกขึ้นหอนแต่เข้ามิด มีความสุขก็ตะเบ็งเสียงร้องเพลง เสียใจก็ร้องเพลงสลบร้องให้โฮๆ” (มงกุฎดอกส้ม, หน้า 44)

จากบทนี้แสดงให้เห็นถึงการกดขี่ข่มเหงเพศหญิงได้อย่างชัดเจน เชื่อมโยงผู้หญิงให้เป็นสัตว์เดียรัจฉาน กริยาคำว่า หอน ใช้กับสัตว์ประเภทสุนัข แต่ในบทประพันธ์ใช้คำว่าหอน มาแทนการตะเบ็งเสียงร้องเพลงของตัวละครหญิงในเรื่อง เนื่องจากเจ้าสัว ราคาญมากเพราะเขากำลังรักใคร่แต่คำแก้ว ภรรยาคนใหม่สุดหัวใจ ภรรยาคนเก่าที่ต้องการเรียกร้องความสนใจอย่างเหม่กว่า จึงดูไม่มีคุณค่าและไม่มีความหมายอะไรในสายตาของเจ้าสัวเซงสื่อเกียง

กริยาสัตว์: อารมณ์ความรู้สึก

นอกจากการใช้สัตว์เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสวยงาม ความร้ายกาจและความน่าเบื่อนำราคาญของตัวละครหญิงแล้ว การใช้กริยาอาการเฉพาะของสัตว์แต่ละชนิด ยังนำมาขยายความบ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิงเพื่อให้เธอไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ เช่น อาการ ร่าเริง ความมีอิสระเสรี เทียบได้กับสัตว์ประเภทนก เพราะนกมีปีก มีอิสระที่จะบินไปไหนมาไหนได้ ดังตัวอย่าง

เพื่อนใหม่ของหล่อนทำตัวเป็นเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน มีการพูดเล่นเจรจากระเช้าเข้าเหย้าให้ซิลเวียเรีงรำเหมือนกลับเป็นเด็กสาวอเมริกันอิสระคังนกน้อยแห่งวสันตฤดู
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 149)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทองผลงานของถ้ายเถา สุจริตกุล นกเป็นตัวแทนของความอิสระเสรีได้ถูกนำมาเปรียบกับอากัปกริยาของ ซิลเวีย สาวน้อยผู้มากไปด้วยความสดใส ตั้งแต่เธอย้ายตามเจ้าสัวเซงสื่อเกียงมา เธอก็ไม่มีเพื่อนที่จะคุยได้รู้เรื่องและถูกใจเลย จนกระทั่งได้มาเจอกับไทรรัตน์ ลูกเศรษฐีระดับเดียวกันกับเจ้าสัว เด็กหนุ่มที่จบมาจากเมืองนอก เขามีวิสัยทัศน์มุมมองที่คล้ายกับซิลเวีย อีกทั้งไม่ถือตัวเหมือนพวกผู้คิดอื่น ๆ จึงเป็นที่ถูกตาถูกใจ ซิงเวียยิ่งนั้ก การได้พูดคุยกับเพื่อนใหม่ในครั้งนี้ ทำให้เธอทั้งมีความสุขและเรีงรำเช่นคังนกที่มีอิสระเสรีอีกครั้ง

ความต้องการทางเพศของมนุษย์เพศชายและหญิง เปรียบได้กับเชื้อเพลิงที่พร้อมจะติดไฟทุกเมื่อ ไม่ต่างอะไรกับไทรรัตน์และซิลเวีย ต่างคนต่างโหยหาความรักที่ไม่เคยได้รับจากคนรักของตน ดังตัวอย่าง

ไทรรัตน์เองก็เช่นกัน เขาตื่นตัวกับเรือนร่างอวบสล้างของสาวต่างชาติจนตัวเองตกใจ ความหนาวเย็นของประเทศตะวันตกเช่น ออสเตรเลียไม่ทำให้เลือดเนื้อหญิงสาวเย็นตามอากาศ ตรงกันข้ามมันระอุอุ่นด้วยพลังสุขภาพ พร้อมเสมอที่จะลุกโหมเป็นไฟฟอนดั่งเชื้อเพลิงไวไฟ

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 222)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ไทรรัตน์และซิลเวียไปเล่นน้ำที่บริเวณข้างอาณาจักร ริ้วแดง ด้วยความสนุกสนานจึงทำให้เขาทั้งสองพลัดตกลงไปในคลองน้ำ ไทรรัตน์รีบคว้าตัว ซิลเวียขึ้นมา เนื้อแนบเนื้อ จนทำให้ไทรรัตน์รู้สึกตื่นตัวกับเรือนร่างอวบอิมของหญิงสาว จนแทบอดใจไว้ไม่อยู่ไม่ต่างอะไรจากเชื้อเพลิงที่พร้อมจะลุกเป็นไฟได้ทุกเมื่อ ดังตัวอย่าง

น้ำตาลกับมด... ไฟกับเชื้อ... มนุษย์เพศชายกับหญิง... หากได้สัมผัสใกล้ชิด ย่อมส่งผลที่ หลีกเลียงไม่ได้เช่นนี้

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 222)

การสลับภาษา ธรรมชาติ: มนุษย์เพศหญิง

สัญลักษณ์ของปีศาจปไตโดยที่เชื่อมโยงระหว่างภาษาของความเป็นเพศและธรรมชาติ ภาษาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและทำให้ธรรมชาติกลายเป็นผู้หญิง การเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้อธิบายผู้หญิงและธรรมชาติ ในบางครั้งผู้หญิงก็ได้รับการอธิบายในศัพท์ของสัตว์ ทำนองเดียวกันกับที่ธรรมชาติ ก็มักได้รับการเรียกในศัพท์ของผู้หญิง จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล นอกจากการนำตัวละครหญิงมาเปรียบกับลักษณะเฉพาะของสัตว์แล้ว การสมมติอาการของสัตว์ โดยใช้ภาษาของสัตว์มาใช้กับมนุษย์ ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งในการลดค่าของผู้หญิงให้เห็นอย่างชัดเจน ว่าถูกบังคับให้ไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ เช่น หัวใจเรยาบิน, หลบคู่, นอนสมสู่, หวง ก้าง, ชุน, กัด เป็นต้น

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล เรื่องดอกส้มสีทอง ความตอนหนึ่งในเรื่อง เรยกำลังรำพึงรำพันรักของตนเอง ว่ารักและคิดถึงเกียรติคุณ นื่องชายของก้องเกียรติมาก ขึ้นขนาดว่า หัวใจเรยาบินมาได้ คำว่า บิน ปกติจะใช้กับนกหรือสัตว์ที่มีปีก มีขน แต่ในตัวอย่าง กล่าวว่ หัวใจของเรยาบิน

“หัวใจเรยาบินมาหาคุณเหมือนมีแม่เหล็กดูด ตายจริงพูดแค่นี้ก็หน้าแดง รู้ตัวใหม่ว่า เวลาอายุ ซี.เค.น่ารักแค่ไหน”

(ดอกส้มสีทอง, หน้า 436)

จากตัวอย่างข้างต้น กิริยาคำว่า บิน ใช้กับสัตว์ปีกที่สามารถบินไปมาได้อย่างรวดเร็ว แต่ในบริบทนี้ได้ถูกเลือกใช้กับคนซึ่งไม่สามารถบินได้ เพื่อเปรียบถึงความอิสระ ล่องลอย จากตัวอย่าง เรยกกล่าวว่า หัวใจของเธอบินมาหาเขา (เกียรติกร์)แล้วเหมือนมีแม่เหล็กดึงดูดให้เข้ามา นอกจากหัวใจของเธอจะถูกเปรียบให้บินได้แล้ว การเปรียบให้ตัวละครมีปีกมีหางเช่นดั่งสัตว์ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่ง ในการลดคุณค่าของผู้หญิง ดังตัวอย่าง

หล่อนพักฟื้นไม่นานน ปีกหางที่หลบลู่ด้วยแรงมรสุมก็กลับกล้าแข็ง พร้อมทั้งจะ โฉบบินขึ้นสู่ฟ้ากว้าง
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 441)

เธอสาวน้อยผู้ทะเยอทะยานด้วยจิตวิญญาณอันแรงกล้า แรงริษยาที่อยากได้อะไรก็มี ทำให้เธอต้องเจอกับมรสุมต่าง ๆ นานา จนสุดท้ายแล้ว ด้วยผลของการกระทำ เธาย่อมไม่เหลือใครเลย ทำให้เธอเจ็บช้ำน้ำใจมาก ทั้งแม่ก็มาคว่ำจากไป คนรักคนใดก็ทอดทิ้ง แต่เธอก็ยังมีหรือที่จะยอมแพ้ เธอยังมีแรงพอที่จะสู้หลังจากเจอมรสุมชีวิตซัดมาอย่างหนัก เมื่อปีกกับหางที่หลบลู่ด้วยแรงมรสุมแข็งแรงขึ้นอีกครั้ง เธอก็พร้อมที่จะเผชิญกับ โลกกว้าง เปรียบเหมือนนกที่พร้อมจะบินออกไปหาเหยื่อ เมื่อท้องฟ้าโปร่งและสดใส

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง เมื่อตอนที่ เยนหลิงมีปากเสียงกันกับ คุณนายที่ห้าของเจ้าสัว เธอจึงอดไม่ได้ที่จะประชดคุณนายเหม้ม พร้อมทั้งพูดเสียดสีว่า

เยนหลิงสวนขึ้นโดยเร็ว “วันๆมีแต่กิน นอน แล้วก็สมสู่...ผิดกับสัตว์ที่ตรงไหน” วาจาคุณนายที่สองรุนแรงขึ้นตามลำดับ แต่คุณนายเหม้มจะรู้สึกก็หาไม่ “ขึ้นชื่อว่านกกระจอก...” ยิ้มของเยนหลิงเหี้ยมมากแล้ว “ถึงเอาขนอินทรีแซมก็ยังคงเป็นกระจอก.....”
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 225)

คำว่า สมสู่ หากเปรียบกับสัตว์ ก็คือการผสมพันธุ์กันตามฤดูกาลเพื่อสืบเผ่าพันธุ์ ไม่จำเป็นต้องเลือกแค่ตัวเดียว แต่การสมสู่ สามารถทำได้ทุกที่ กับตัวไหนก็ได้ที่เลือกในแต่ละครั้ง จากตัวอย่างข้างต้น เยนหลิงต้องการจะเปรียบให้ ซิลเวีย เป็นเพียงสัตว์หรือไม่ต่างอะไรจากสัตว์ที่วันหนึ่งไม่ต้องทำอะไร แคกิน นอน แล้วก็สมสู่ อีกทั้งยังมีการพูดเสียดสีใส่ซิลเวียอีก ว่า นกกระจอก ทำอย่างไรก็เป็นนกกระจอกอยู่วันยังค่ำ ต่อให้เอาขนอินทรีมาแซมยังงี้ก็คงเป็นนกกระจอก นอกจาก ซิลเวียจะโดน เยนหลิงค้อนแคะว่า สำส่อนแล้ว เธอยังดูถูกชาติกำเนิดของผู้อื่นอีกว่า คนชั้นต่ำทำให้ผิดหน้าตาเป้งแต่งตัวอย่างไร ก็เป็นคนชั้นต่ำอยู่ดี เปลี่ยนแปลงไม่ได้

ความร้ายกาจของ เยนหลิง ช่างกินจะพรรณนาได้ แม้แต่คนดูแลใหญ่สุดของบ้านอย่าง เม่งฮวย เธอยังอดไม่ได้ที่จะสรรหาเรื่องมาตำหนิ ด้วยจุดด้อยของคุณนายที่หนึ่ง คือ ชอบกินนมมาม และอ้วนเฟลละ เธอก็จึงมักถูกคุณนาย เยนหลิง กระแนะกระเหน่ว่า อ้วนเหมือนหมู ดังตัวอย่าง

“ใครบอก อ้วนอย่างตัวเจ้ต้องใช้ลมมาก คุณแต่หมูสิ มันหายใจ ฟืด ๆ ฟาด ๆ ยังกะอะไร ตัวเจ้อยไปห่าง ๆ ดีกว่า”
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 230)

จากตัวอย่างคุณนายเยนหลิง ต้องการจะไล่ เม่งฮวยภรรยาคนที่หนึ่ง ออกจากบริเวณที่ ท่านเจ้าตัวเป็นลม จึงพูดเป็นเชิงได้ว่า เม่งฮวยอ้วนยังกับหมู ก็เป็นธรรมดาที่ต้องหายใจแรง เพราะฉะนั้น ให้เม่งฮวยถอยห่างออกไปดีกว่า เพราะพื้นที่นี้ต้องการให้ลมพัดสบาย

เม่งฮวย ผู้ที่ต้องการให้ลูกสาวของตนเป็นฝั่งเป็นฝาไปเสียที ด้วยกรองกาญจน์ลูกสาวของเธอเรียนหนังสือจบมาจากเมืองนอก กลับมาเมืองไทยก็เป็นถึงครูสอนมหาวิทยาลัย ประกอบกับกรองกาญจน์มิได้ชอบพอกันกับ ไทรรัตน์ ผู้ที่พ่อแม่ได้หมั้นหมายกันไว้ให้ และเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อภรรยาคนที่ห้าของพ่อตนเอง ไปสนิทคุ้นเคยกับ ไทรรัตน์แบบใกล้ชิด ด้วยความเป็นห่วงลูกสาวของตนเม่งฮวยจึงกล่าวตักเตือนว่า

“หลูใหญ่ ไทรลักเป็นคู่มั่งของเธอ ซึงลอก่องลอก่อง ไม่ยอมแต่งงานอั้งมือเก้ามั่งคาบไป แผลกจะว่าไง”
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 245-246)

จากตัวอย่างข้างต้นในเรื่อง ดอกส้มสีทอง อั้งมือ เป็นคำพูดที่ไม่สุภาพใช้เรียก ผู้หญิงขายบริการ ในเรื่องดอกส้มสีทอง เม่งฮวย สอนลูกตนว่า ไทรรัตน์เป็นถึงคู่มั่นของลูก หากไม่ยอมไปแต่งงานกับ ไทรรัตน์ จะมีมือตีกว่าไปก่อน จากตัวอย่างหมายถึง ซิลเวีย ที่เม่งฮวยกล่าวเปรียบให้ เป็น สุนัขเพราะใช้กริยาคำว่า “คาบไปแผลก” ปกติคนจะใช้กับกริยาว่า กิน แต่ในบริบทนี้ใช้คำว่า คาบ ซึ่งเป็นการใช้คำกริยาของสัตว์มาเปรียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ เช่นเดียวกันกับ คำว่า “หวงก้าง” ซึ่งเป็นพฤติกรรมของสัตว์ที่หวงอาหาร แต่ในบริบทนี้ ใช้กับมนุษย์ที่ หวงของรักของตน ดังตัวอย่างหล่อน ‘หวงก้าง’ ตามวิสัยคนเจ้าชู้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะเก็บผู้ชายไว้ทั้งสองคน (ดอกส้มสีทอง, หน้า 426)

เมื่อครั้งที่เรยากำลังซึ้งใจเลื่อระหว่าง ก้องเกียรติและเกียรติกร เธอไม่ยอมปล่อยให้ผู้ชายทั้งสองคนที่ตนรัก คนหนึ่งก็รักเพราะอยากสบาย อีกคนรักเพราะชอบพอที่รูปร่างหน้าตาและความที่เป็นหนุ่มสาว แต่สุดท้ายแล้วไม่ว่าเราจะเลือกใคร เธอก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้เพราะความโลภมาก ของตัวเราเอง

เมื่อครั้งที่เอนหลังคุณนายที่สองใช้ให้ ล้ายอง ไปนำของไสยศาสตร์มาเล่นงานคุณนายที่
ห้านั้น ด้วยความสำนึกผิดที่เห็นคนตายไปแล้วหลายคนด้วยการนำของไม่ดีเข้ามาในบ้าน ล้ายองจึง
ปฏิเสธ เอนหลังไป ด้วยเกรงว่าถ้าหากเธอไปนำของไม่ดีนี้มาอีก คนที่จะเดือดร้อนก็จะมีเพิ่มขึ้นด้วย
ความไม่ได้ตั้งใจ เอนหลังจึงกรีดร้องและคำ ล้ายองไป สาดเสียดเสียดว่า

“ล้ายอง...อีล้ายอง” เอนหลังกรีดเสียง ไฟแค้นซึ่งมอดไปกับกาลเวลากลับลุกฮือขึ้นอีก
เมื่อเห็นหน้าสาวใช้ผู้ทรยศ... “คนอย่างแก ขุนเท่าไรก็ไม่วายกัศ ข้าวบ้านฉันมัน ไม่มียางไซ้ไหม รวด
หัวเท่าไรถึงไม่รู้สึกล...”
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 290)

จากตัวอย่างข้างต้นว่า ในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ล้ายองถูกเปรียบให้เป็นสัตว์ คือสุนัข
เพราะตัวละครหญิงในเรื่องใช้กริยา ขุน และ กัด ซึ่งคำเหล่านี้ใช้กับสัตว์ที่เลี้ยงไว้และสัตว์ที่ดุร้าย
แวมกักคน จากในเรื่อง คุณนายเอนหลัง ว่ากล่าวล้ายองด้วยอารมณ์โกรธเพราะไม่ได้ตั้งใจ เธอจึง
เปรียบล้ายองเป็นสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้ก็ไม่เชื่อ ให้ข้าวให้ที่อยู่อาศัยแต่กลับไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณ
เจ้าของ

นอกจากคนใช้อย่างล้ายองจะถูกเปรียบให้เป็นสัตว์เลี้ยง ตัวละครเอกอย่าง ฌฤดี ภรรยา
ของคุณก้องเกียรติซึ่งเป็นลูกชายคนโตของเจ้าสัว ยังถูกคุณนายเอนหลัง เปรียบให้เป็นสัตว์เลี้ยงด้วย
เช่นกัน ดังตัวอย่าง

วันนี้พบว่าโชคที่ที่หล่อนหลุดรอดตายตาคุณนายที่สอง ทุกครั้งที่ฌฤดีไปบ้านฝั่งธนฯ
ตามลำพังโดยไม่มีก้องเกียรติ เอนหลังมักถือโอกาส ‘ต้อน’ หล่อนเข้าไปอยู่ในห้อง...
นอกจากค่านคุณนายที่สอง ยังมีคุณนายแหม่มที่คอยจ้องตะครุบตัวชวนคุยเรื่อง ไร่สารต่าง ๆ นานา
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 346)

จากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสีทอง หลังจากที่คุณก้องเกียรติและคุณณฤดีแต่งงานกัน
ณฤดีจะแวะมาเยี่ยมแม่สามีทุกครั้งที่มีโอกาส โดยเฉพาะช่วงนี้ เธอรู้สึกใจคอไม่ดี เลยแวะมาเยี่ยม
แม่ของสามีบ่อยกว่าทุกครั้ง แต่กว่าเธอจะเดิน ไปถึงห้องของคุณนายเม่งฮวย ก็ต้องเจอกับอุปสรรค
คือคุณนายเอนหลัง ต้อน เธอเข้าไปอยู่ในห้อง พุดจาประชดเสียดสีจนพอใจ เธอถึงจะยอมปล่อยให้
ณฤดีออกจากห้อง เปรียบเหมือน ฌฤดีเป็นสัตว์เลี้ยงที่เชื่อ จะให้เจ้านายจูงไปไหนต่อไหนก็ได้
ตามใจชอบหรือในบางครั้งถ้าไม่เจอคุณนายเอนหลัง เธอก็จะเจอ คุณนายแหม่ม ภรรยาคนที่ห้าของ
พ่อตา ที่จ้องจะตะครุบเธอ เปรียบเสมือนเป็นเหยื่อ ที่มาถึงต้องรีบตะครุบตัวไว้เหตุผลเพราะเธอเกรงว่า
จะไม่มีเพื่อนสนทนาด้วย

ณฤดี สาวชาวไทยผู้ที่เพียบพร้อมไปทุกอย่างทั้งยศถาบรรดาศักดิ์ ชาติตระกูลและทรัพย์สินสมบัติ แต่สิ่งที่คุณไม่สามารถมีได้ในตอนนี้คือลูก แก้วตาดวงใจของเธอ ผู้ที่เกิดจากเลือดเนื้อเชื้อไขของเธอกับก้องเกียรติ แต่เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อก้องเกียรติไปมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับเรยา จนเธอตั้งท้อง แทนที่เหตุการณ์นี้น่าจะเกิดขึ้นกับ ณฤดี ภรรยาตัวจริง ดังตัวอย่าง

“คุณมีธุระอะไร” ณฤดีแข็งใจถาม ฝันร้ายที่หลอนกลัวหนักกลายเป็นความจริง...มีตัวตน...มีเลือดมีเนื้อ...และกำลังโลดเต้นอยู่ตรงหน้า
(ดอกส้มสีทอง, หน้า 432)

จากตัวอย่างข้างต้น คนที่ ณฤดีสนทนาคือ เรยา ผู้ที่ถือไฟโบสำคัญไว้ในมือ คือ ลูกสิ่งที่คุณไม่สามารถมีได้ สิ่งมีชีวิตนั้น มีตัวตน มีเลือดเนื้อ และที่สำคัญกำลังดิ้นไปมา อยู่ตรงหน้าเธอ คำว่า โลดเต้น ในบริบทนี้จึงเป็นการเปรียบสิ่งมีชีวิตที่ถือกำเนิดมามีชีวิตจิตใจ

การสลับภาษา ให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ หรือให้ธรรมชาติกลายเป็นผู้หญิง ได้ใช้คำมาเปรียบมากมาย ยกตัวอย่าง คำว่า สวย ตามปกติคำนี้สามารถใช้ได้ทั้งกับคนและสัตว์ เพียงแต่การชมความงามของคนและสัตว์นั้นไม่เหมือนกัน ความงามของสัตว์ตัวผู้มักจะมีมากกว่าตัวเมีย อาจจะเพราะด้วยประโยชน์ของการผสมพันธุ์ การเลือกคู่ ผิดกับมนุษย์ที่ผู้หญิงย่อมต้องสวยกว่าผู้ชาย เหตุเพราะผู้หญิงเป็นตัวเลือกให้ผู้ชาย ถ้าผู้หญิงสวยผู้ชายก็ยอมสนใจ แต่หากผู้หญิงไม่สวยผู้ชายก็ไม่สนใจเป็นต้น ฉะนั้น ผู้หญิงจึงกลายเป็นผู้ที่ไม่มีทางเลือก ตกเป็นสิ่งของวัตถุให้คนเลือก ดังตัวอย่างในเรื่อง ตุ๊กตาในป่าหนาว

ฉันอดสงสัยไม่ได้ว่าทำไมสัตว์ตัวผู้จึงสวยกว่าตัวเมีย ผิดกับมนุษย์ซึ่งผู้หญิงสวยกว่าผู้ชายเป็นไหนๆ
(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 118)

ผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ตุ๊กตาอดนึกสงสัยไม่ได้ว่า ทำไมโลกมนุษย์นี้ช่างไม่ยุติธรรม สร้างผู้ชายไว้ให้เป็นผู้เลือก และสร้างผู้หญิงไว้ให้เป็นผู้ถูกเลือก ไม่เหมือนกับในธรรมชาติ ที่ฝ่ายหญิงต่างหากเป็นผู้เลือกคู่ครองไม่ใช่ผู้ชาย

ทุกครั้งที่ตุ๊กตาารู้สึกท้อแท้ใจ เธอจะนึกถึง ท่านคุณพ่อของเธอเสมอ และครั้งนี้ก็เช่นเดียวกันที่ตุ๊กตาารู้สึกท้อแท้ใจ แต่ที่ไม่เหมือนเดิม คือ ณ เวลานี้คุณพ่อของตุ๊กตาได้จากเธอไปแล้ว พอรู้สึกตัวตื่นขึ้นมา เธอจึงรู้สึกอ้างว้างไม่มีใคร ดังตัวอย่างในเรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว

ฉันร้องเรียกคุณพ่อเสียงดังจนตัวเองตกใจ พรวดพราดลุกขึ้นนั่ง เหลียวมองรอบห้อง จึงรู้ว่าผลอลหลับแล้วฝันไป เนื้อตัวลั่นระร่วเหมือนลูกนกที่ฉันเคยยกมาจากแม่ของมัน

(ตุ๊กตาในป่าหนาว, หน้า 453)

จากตัวอย่างข้างต้น ตู๊กตาารู้สึกว่าเธออ้างว้าง ไม่มีใครคอยดูแล ไม่ต่างอะไรจากนกที่ไม่มีแม่คอยดูแล ตัวเธอสั้นไปด้วยความกลัว เช่นเดียวกันกับนกที่เมื่อตอนที่ยังเป็นเด็ก เธอเคยไปพรางออกจากแม่ของมัน ลูกนกตัวสั้นเพราะกลัวจะถูกคนทำร้าย ไม่ต่างจากฉัน (ตู๊กตา) ในตอนนี้ที่เปรียบเหมือนตัวคนเดียว ไม่มีใครเหลียวแล

เมื่อได้แม่นายมาคอยดูแล ตู๊กตาก็ตีเปรียบเหมือนมีชีวิตใหม่อีกครั้ง จากที่เธอเคยคิดว่าไม่มีใครเหลียวแล แต่บัดนี้เธอกลับเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาหนุ่ม ๆ ที่เป็นแขกของแม่นาย ตู๊กตาเปรียบเหมือนผีเสื้อที่คอยบินโฉบไปมาท่ามกลางทั้งหนุ่มและแก่ทั้งหลายให้กระชุ่มกระชวย ดังตัวอย่าง

ส่วนฉันก็เป็นตูกตาน่ารักน่าเอ็นดู เป็นผีเสื้อน้อยที่บินโฉบไปมาให้หนุ่มแก่ชื่นใจ

(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 345)

แม่นายก็เช่นกัน เมื่อเวลาดีใจ ก็มักทำตัวเหมือนผีเสื้อ บินถลาร่อนไปมา ดังตัวอย่าง

แม่นายก็ทำตัวเหมือนผีเสื้อ ถลาร่อนบินไปบินมา และคุยกับคนกลุ่มโน้นกลุ่มนี้ไม่หยุด

หย่อน

(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 292)

ผีเสื้อเป็นตัวแทนของสัตว์ที่ร่าเริง สดใส ซึ่งก็ไม่ต่างอะไรจากแม่นายในตอนนี้ที่ทั้งสดใสร่าเริง คอยบินไปคุยกับคนนู้นที คนนี้ที ไม่ได้หยุดหย่อนแต่ครั้งใดที่แม่นายโกรธ ตู๊กตาเป็นต้องหลบ เพราะเกรงว่าแม่นายจะว่าให้ ดังตัวอย่าง

ฉันสวมวิญญาณเต่า หดหัวเข้ากระดองแล้วหุบปากสนิท (ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 234)

ตู๊กตาเปรียบตนเองเป็นเต่า ที่เมื่อเวลากลับจะหดหัวเข้ากระดองไป ไม่ต่างอะไรจากเธอตอนนี้ ที่กลัวแม่นายจนหัวหด ปิดปากเงียบสนิท

เมื่อครั้งที่แม่ของตู๊กตา จะลักพาตัวของเธอออกจากบ้านเจ้าคุณพ่อ แม่ทำกิจการวิ่งไปอย่างรวดเร็วเพื่อไม่ให้ใครเห็นว่าเธอมารับ ตู๊กตาไปอยู่ด้วย เปรียบการกระทำที่งู กำลัง “ลก” เหยื่อ เพื่อให้ไม่รู้ตัว ดังตัวอย่าง

ฉันถูกแม่ ‘ลก’ ตัวจากโรงเรียนนั่งรถไปไหนบ้างก็ไม่รู้ เพราะถูกบังคับให้หมอบ

(ตู๊กตาในป่าหนาว, หน้า 306)

หลังจากที่แม่ลักพาตัวเธอมาแล้ว ก็ไม่เคยดูแลอะไรเลยมีแต่ใช้เธอทำงานทุกอย่างไม่ต่างอะไรจากคนใช้ นับว่าเป็นโชคดีที่แม่ นำเธอมาทิ้งไว้ข้างกองขยะหลังจากที่คิดว่าเธอไม่มีประโยชน์อีกแล้ว อย่างเก่งก็เป็นได้แต่เสียนนามคอยทิ่มแทงใจ ตึกตาถูกแม่นายเก็บมาเลี้ยงไว้กับพี่ๆแสนสวยสองคน คนหนึ่งกายเป็นชายแต่ใจเป็นหญิง ส่วนอีกคน กายเป็นหญิง ใจเป็นหญิง แต่ชอบความรุนแรง สยดสยอง เมื่อครั้งที่ เลย์ลานีจะออกไปรับแขก เธอชอบพรับบอกกับทุกคนว่า เธอชอบผู้ชายที่ล่อลวงมา เธอคิดว่า มันเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นและคูมีเสน่ห์ ไร้ใจ แม่นายและน้อง ๆ จึงอดหวังเธอไม่ได้ ดังตัวอย่าง

“น่านลิ” มาลิวรรณาประชดให้

“ว่าแต่ตัวแม่เลย์ลานีคนดีของแม่เถอะ....ระวังตัวให้ดีก็แล้วกัน ใครลากไปเชือดเมื่อไร จะรู้สึก

(ตึกตาในป่าหนาว, หน้า 211)

จากตัวอย่าง คำว่า เชือด ใช้กับการฆ่าสัตว์ ซึ่งไม่ต่างอะไรจากตอนนี้ ที่เลย์ลานีจะถูก ลวงฆ่า (เชือด) เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ มาลิวรรณา เพื่อนสาวเตือนแม่นาย

จากตัวอย่างข้างต้นทั้งการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติให้เป็นทั้งวัตถุ สิ่งของที่ใช้บำบัดความใคร่ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนผู้หญิงทั้ง ดอกไม้ สัตว์ พืชพรรณนานาชนิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกดขี่ข่มเหงเพศหญิงให้ตกอยู่ใต้อำนาจ โศกอาศัยธรรมชาติเป็นตัวเปรียบ ล้วนแต่เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นได้ชัดว่า ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ มีการสร้างวาทกรรมออกมาเพื่อสร้างจารีต ประเพณีและการปฏิบัติต่อสตรีในรูปแบบที่สังคมกำหนด ซึ่งจากผลงานของถ่ายเถาทั้งสามเรื่อง ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นแล้วว่า แม้ว่าสังคมไทยจะก้าวผ่านยุคของสังคมศักดินามาเป็นเวลานาน แต่รูปแบบวัฒนธรรมบางอย่างก็ยังคงแทรกซึมอยู่ในทุกสถาบันส่งผลให้คนในสังคมถือปฏิบัติและยังเป็นตัวกำหนดบทบาทของคนในสังคมอีกด้วย

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุป

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับ
ธรรมชาติในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล โดยทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ และเป็นการ
ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมของตะวันตกมาประยุกต์ใช้กับวรรณกรรมไทย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ โดยใช้กรอบแนวคิดหลักคือ
แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ ของ Warren (1993) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ประเด็นคือ

1. การเชื่อมโยงในทางประวัติศาสตร์
2. การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์
3. การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์
4. การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์
5. การเชื่อมโยงโดยการเมือง
6. การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม

จากผลการศึกษาตัวบทในการวิจัยทั้งสามเรื่องพบว่า ถ้ายเถา สุจริตกุล ได้ใช้ธรรมชาติใน
การเชื่อมโยงตัวละครในงานของตนเพียง 4 ประเด็น คือ

1. การเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์
2. การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์
3. การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์
4. การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มให้กับประเด็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติทั้ง 4 ประเด็นได้
เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เป็นนามธรรมกับกลุ่มที่เป็นรูปธรรม

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติในประเด็นของนามธรรม หมายถึง ผู้หญิงสามารถเปรียบ
ได้กับธรรมชาติที่ไม่สามารถจับต้องได้ การแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิงที่ถูกกดขี่ข่ม
เหง โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเทียบ และความหวาดกลัวต่อภัยอันตรายโดยเปรียบกับธรรมชาติด้าน
มืดตามกรอบแนวคิดของ Warren (1993) ปรากฏการเชื่อมโยงทางนามธรรมซึ่งแสดงออกให้เห็นใน
ด้านการเชื่อมโยงในทางมโนทัศน์ที่อยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่และด้านการเชื่อมโยงโดยจริยธรรมซึ่ง

อธิบายถึงความตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้หญิงและธรรมชาติ การเชื่อมโยงทั้งสองด้านนี้ได้ อธิบายถึงการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงกับธรรมชาติด้วยวิธีการเปรียบกับนามธรรมต่าง ๆ คือ

การให้ความสำคัญและบทบาทในสังคมระหว่างหญิง (woman) กับ ชาย (man) ด้วยเหตุผล ในประเด็นของความเชื่อจากทางศาสนา คือ ชาวจีนส่วนใหญ่นับถือลัทธิขงจื้อ ซึ่งกล่าวว่า ผู้หญิง ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ซึ่งถูกอบรมบ่มเพาะตั้งแต่ยังเล็ก งานวรรณกรรมของถ่ายเถา สุจริต กุล ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนที่มาใช้ชีวิตในเมืองไทย จึงได้รับกลิ่นอายของวัฒนธรรมจีนตลอดทั้ง เรื่อง จากตัวอย่างในเรื่องมงกุฎดอกส้ม ตัวละครหญิง จะถูกตัวละครชายอย่างเจ้าสัวเซ่งสือเกียง ครอบงำอยู่เสมอในทุกบทบาท ทั้งในเรื่องของการปกครองภายในครอบครัว และสิทธิทรัพย์สิน ภายในครอบครัว

หากกล่าวถึงสถานภาพของผู้หญิงในประเทศจีนตามความเชื่อและโครงสร้างทางสังคม ชาวจีนเน้นการสืบเชื้อสายทางฝ่ายพ่ออย่างเหนียวแน่น ลูกชายมีความสำคัญมากกว่าลูกสาว และพ่อ เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในครอบครัว ฉะนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมชาวจีนเป็นสังคมที่ขังข่อง ให้เพศชายเป็นใหญ่ ผู้ชายย่อมอยู่เหนือผู้หญิงเสมอ

การแบ่งแยกชายหญิง นอกจากเส้นแบ่งของสังคมได้ขีดแบ่งชนชั้นของคนไว้แล้ว สถานภาพความต่างและการแบ่งแยกเพศระหว่าง ชายหญิง ก็มีเส้นแบ่งการกระทำ โดยเฉพาะใน สังคมที่มีชายเป็นใหญ่ สถานภาพของผู้หญิงจึงยิ่งถูกกดขี่ลงไปจากตัวอย่างในเรื่องทั้งดอกส้มสีทอง มงกุฎดอกส้มและตุ๊กตาในป่าหนาว แสดงถึงบทบาทหน้าที่ของชายและหญิงที่แตกต่างกัน จาก ความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม และผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ในสังคมที่ชายเป็น ใหญ่ ให้เหตุผลว่า ผู้ชายมีความแข็งแรง สร้างสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้างถาวรและมีสระที่เอื้อต่อการดูแล งานที่ใช้กำลังได้มากกว่าเพศหญิง ฉะนั้นผู้หญิงจึงถูกนำไปเปรียบเทียบกับเป็นสิ่งที่อ่อนแอ มีสระ ที่บอบบางไม่สามารถสร้างสิ่งก่อสร้างที่ถาวรได้ แต่สามารถสร้างและให้กำเนิดสิ่งที่มีชีวิตได้ เช่นเดียวกันกับธรรมชาติ จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดการแบ่งแยกเพศและความสำคัญระหว่าง ชายและหญิง วัฒนธรรมและธรรมชาติขึ้น เกิดผลกระทบต่องานสตรีและธรรมชาติ คือ ผู้ชายกดขี่ ข่มเหงผู้หญิงเช่นเดียวกันกับที่วัฒนธรรมกำลังครอบงำธรรมชาติ

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ ในประเด็นของ วัฒนธรรม (culture) กับธรรมชาติ (nature) จากบทละคร เรื่องมงกุฎดอกส้ม ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ชายถูกจัดไปอยู่ในปริมาตรของ วัฒนธรรม เหตุเนื่องมาจากระบบโครงสร้างทางสังคม ความเชื่อทางศาสนาและค่านิยมในสังคม เป็นตัวกำหนด ทุกอย่างกลายเป็นอภิสิทธิ์ของชาย และผู้หญิงถูกจัดไปอยู่ในปริมาตรของ ธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดโดยบทบาทของความเป็น “แม่” ตัวละครฝ่ายหญิงในเรื่องมีหน้าที่หลักที่ สำคัญอย่างเดียว คือการมีลูกเพื่อสืบเผ่าพันธุ์ ตัวละครฝ่ายหญิงในเรื่องที่มีบทบาทในการต่อสู้

เรียกร่องสิทธิของความเป็นสตรีเพศเพื่อให้ตนไม่ถูกกดขี่ข่มเหงที่เห็นได้เด่นชัด คือ คำแก้ว หญิงสาวชาวเหนือ ผู้ที่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าสัวชาวจีน บ้าคลั่งในอำนาจ การแบ่งชนชั้นวรรณะ เชื้อชาติ และคำแก้วพยายามที่จะเรียกร่องบทบาทของตนคืนมาโดยใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการเรียกร่องสิทธินั้น เพราะเธอเห็นว่า ในบ้านหลังนี้ ไม่มีความยุติธรรมใดๆเลย ให้กับสตรีเพศอย่างเธอ สอดคล้องกับแนวคิดสตรีเชิงนิเวศที่ให้ความสำคัญกับการกดขี่ และทำให้ไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพื่อต่อต้านการขูดรีด การกดขี่ทางเพศ เชื้อชาติ ชนชั้นวรรณะ

ในประเด็นของชาติกำเนิดและชนชั้น จากบทละครเรื่องดอกส้มสีทองและตุ๊กตาในป่าหนาวจะสะท้อนให้เห็นถึง การให้ความสำคัญกับการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจน ว่า ผู้หญิงที่เกิดในตระกูลที่ต่ำต้อย ย่อมไม่ได้รับโอกาสในสังคมเสมอ

จากบทละครทั้งสองเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นบทละครที่ยังคงมีกลิ่นอายของความเป็นสังคมในยุคศักดินาและสังคมสมัยใหม่ จึงมีทั้งการแสดงถึงการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงและการเรียกร่องสิทธิความเป็นผู้หญิงไปพร้อมกัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงชาติกำเนิดและชนชั้นในสังคมที่เป็นตัวกำหนด “คุณค่า” ของคน แต่จะมีผลกระทบมากบ้างน้อยบ้างก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคล ตัวละครหญิงในเรื่อง ดอกส้มสีทอง ได้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมในยุคปัจจุบันที่ผู้หญิงได้ก้าวเข้ามามีบทบาททางสังคมมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังหนีไม่พ้น กรอบของจารีต ศีลธรรม และค่านิยมของสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ฉะนั้น นอกจากในเรื่องจะสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อให้ได้มาของคนในชนชั้นที่ต่างกันแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึง ความเปลี่ยนแปลงของสังคมว่าแม้จะเปลี่ยนไปมากเพียงใด สังคมไทยก็ยังคงยึดติดกับจารีต กรอบค่านิยมความเป็นศักดินาไว้อย่างเหนียวแน่น อีกทั้งประเด็นของความต่างทางเชื้อชาติของ คนจีนที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยความเชื่อและความศรัทธาในศาสนา ที่แตกต่างกัน จึงเป็นตัวกำหนดคุณค่าของคนในแต่ละสังคม

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติที่เป็นนามธรรมในด้านที่สอง คือ การเชื่อมโยงโดยจริยธรรม จากผลงานการประพันธ์ของถ้ายเถา สุจริตกุล มีการยกตัวอย่างเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกดขี่ข่มเหงเพศหญิง โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบผู้หญิงให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายและธรรมชาติอยู่ภายใต้การครอบงำของมนุษย์ซึ่งผู้แต่งได้ใช้ธรรมชาตินี้เองเป็นตัวต่อสู้ เพื่อต่อต้านการถูกกดขี่ข่มเหง โดยตัวละครหญิงในเรื่องใช้การเปรียบเทียบผู้หญิงกับธรรมชาติ เพื่อแฝงเลศนัยในการพูด แทนที่จะพูดเปรียบเปรยออกมาตรงๆ แต่กลับใช้ธรรมชาติเป็นสื่อตามแนวคิดที่ว่า ธรรมชาติมีความเป็นอิสระ และมีคุณค่าในตัวเอง ผู้หญิงก็เช่นกันต้องการอิสระเสรีเช่นเพศชายและไม่ต้องการให้ใครมาควบคุมและกดขี่ข่มเหง บางครั้งการใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเพื่อบอกเล่าถึงความเป็นไปของมนุษย์เพศหญิง ธรรมชาติก็เหมือนกับชีวิตของมนุษย์ มีทั้งช่วงดีและช่วงร้าย บางครั้งปัญหาก็มีไว้เพื่อให้เรารู้จักข้อบกพร่องและแก้ไขตน และในบางครั้งความสุขก็มีไว้เพื่อ

ทดสอบจิตใจคน ทุกอย่างในโลกล้วนมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ธรรมชาติได้ทำลายตัวของมันเอง เพื่อการเกิด งอกเงยของสิ่งมีชีวิตสิ่งใหม่ขึ้นมา มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง เช่นกัน เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและเพื่อการปรับตัว

การเชื่อมโยงด้านรูปธรรมผลจากการศึกษาปรากฏการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติด้าน รูปธรรมอย่างมากในบทละครของถ่ายเถา สุจริตกุล สอดคล้องกับแนวคิดของ Warren (1993) คือ การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์และการเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์ ซึ่งการเชื่อมโยงทั้งสอง อย่างข้างต้นนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงถูกเปรียบให้เป็นธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต หรือแม้แต่วัตถุสิ่งของ ที่จับต้องได้ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ: โดยหลักฐานเชิงประจักษ์

การเชื่อมโยงโดยหลักฐานเชิงประจักษ์จากการวิเคราะห์บทละครทั้งสามเรื่อง คือ มงกุฎ ดอกส้ม ดอกส้มสีทอง และตุ๊กตาในป่าหนาว ปรากฏการกดขี่ข่มเหงผู้หญิง โดยอาศัยหลักฐานเชิง ประจักษ์ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจน โดยวิธีการข่มขืน การเปรียบผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุบำบัดความ โกรธ จากในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม ตัวละครหญิงคือคำแก้ว ถูกเจ้าสัวข่มขืนตั้งแต่ครั้งแรก ไม่ต่างจากใน เรื่องตุ๊กตาในป่าหนาว ตัวละครเอกฝ่ายหญิง อย่าง ตุ๊กตา ถูกพ่อเลี้ยงของตนกดขี่ข่มเหงด้วยการ ข่มขืนมิหนำซ้ำแม่นายยังนำเธอมาขายบริการ โดยที่เธอไม่รู้ตัวและจากตัวอย่างในเรื่อง ดอกส้มสี ทอง ทั้งซิลเวียเรยา และภรรยาทั้งสี่ของเจ้าสัวเซงสื่อถึงถูกเปรียบเสมือนวัตถุ สิ่งของที่เมื่อมีความ สวยงามก็ย่อมเป็นที่ต้องใจชาย ไม่ต่างอะไรกับธรรมชาติที่มีความสวยงามแล้วถูกมนุษย์ทำร้าย เพราะฉะนั้นจากในเนื้อเรื่องจึงเห็นการเปรียบเทียบผู้หญิงให้เป็นทั้งวัตถุสิ่งของ ดอกไม้ สิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตปะปนกันไป เพราะตามแนวคิดของระบบชายเป็นใหญ่ นั้น ผู้หญิงเปรียบเหมือนกับ ธรรมชาติที่ไม่ได้มีความสำคัญอะไร เท่ากับผู้ชายที่เปรียบได้กับวัฒนธรรมนั่นเอง

การเชื่อมโยงโดยสัญลักษณ์การกดขี่โดยใช้ธรรมชาติเป็นตัวเปรียบเทียบ เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการ ดูถูกผู้หญิง ว่าเป็นเพียงวัตถุ สิ่งของ มีหน้าที่เพื่อบำรุงบำเรอความใคร่จึงเห็นการเปรียบเทียบ ผู้หญิง ให้ “ดูสวยเป็นธรรมชาติ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสัญลักษณ์ และลดคุณค่าของผู้หญิง ลงไป ในงานของถ่ายเถา สุจริตกุล ทั้งเรื่อง มงกุฎดอกส้ม ดอกส้มสีทอง และตุ๊กตาในป่าหนาว มัก ใช้ภาษาที่ทำให้ธรรมชาติเป็นผู้หญิงและพรรณนาผู้หญิงให้เปรียบเทียบเป็นธรรมชาติ เช่น การใช้พืช และสัตว์เป็นสัญลักษณ์

จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล บทพรรณนาที่ว่าด้วยการใช้ภาษา ที่ทำให้ธรรมชาติเป็นผู้หญิงและพรรณนาผู้หญิงให้เป็นธรรมชาติ ปรากฏอยู่ในรูปสัญลักษณ์ของธรรมชาติ ประกอบด้วย สิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งสัตว์ป่า ต้นไม้ ดอกไม้ ทั้งในด้านที่สวยงามและด้านมืดของธรรมชาติ ซึ่งตัวอย่าง เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นการครอบงำกดขี่ทั้งธรรมชาติและผู้หญิงอยู่เสมอ จากตัวอย่างในบทละคร

ของถ้ายเถา สุจริตกุล มีการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาตินับจากชื่อเรื่องที่มีการเปรียบตัวละครเอกเป็นธรรมชาติ เช่น ดอกส้ม มงกุฎดอกส้ม ป่าหนาว และชื่อของตัวละครเอกในเรื่อง เช่น โรส คำแก้ว อีกทั้งยังมีการใช้ภาษาเปรียบเปรยผู้หญิงให้เป็นสัตว์หรือดอกไม้ต่างๆตามกิริยาอาการ

การใช้พืชเป็นสัญลักษณ์เปรียบเช่น ดอกไม้ที่สวยงาม แทนค่าผู้หญิงที่เป็นที่หมายปองของผู้ชาย หรืออาการของพืช ดอกไม้ ต้นไม้ ที่แสดงถึงความร้ายกาจและด้านมืดของตัวละครหญิงเพื่อจัดให้ผู้หญิงไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ ดังนี้

การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติโดยเปรียบผู้หญิงกับดอกไม้ เช่น กล้วยไม้, ดอกกุหลาบ เวียงพิงค์ ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของสาวชาวเหนือ, บัวตุม, หมากสุก, ดอกท้อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสวยงามของตัวละคร เพื่อให้ผู้ชายหมายปองและครอบครอง อีกทั้งการใช้ธรรมชาติเปรียบแทนบุคลิกลักษณะของตัวละคร ดังตัวอย่าง หินผา, กระแสคลื่นในท้องทะเล การถูกลูกและกดขี่ด้วยการเปรียบกับ ดอกไม้ที่กำลังจะแห้งเหี่ยว, ดอกไม้ที่ถูกแดดเผาเผา เป็นต้น

ในประเด็นของการครอบงำผู้หญิงกับธรรมชาติ จากการวิเคราะห์ปรากฏ ธรรมชาติ(พืช) ถูกครอบงำโดยการใช้ภาษาของมนุษย์ จากตัวอย่างคำว่า ระทวย “กิ่งก้านที่ระทวยทอดระพันดิน ประหนึ่งสาวน้อยสิ้นอายุในชีวิตร” เป็นต้น

นอกจากการใช้พืช ดอกไม้ ต้นไม้ มาเป็นสัญลักษณ์ในการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติแล้ว การเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติ โดยใช้สัตว์เป็นตัวเปรียบเทียบ ก็ปรากฏอยู่มากในบทละคร จากตัวอย่างในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม เจ้าสัวเซ่งลือเกียงมักเปรียบนางอันเป็นที่รักของตนเสมือนสัตว์ป่าที่น่าหลงใหล เป็นธรรมชาติที่สวยงาม และอยากได้มาครอบครองเช่น นางเนื้อทราย, ผีเสื้อแสนสวย การเชื่อมโยงผู้หญิงและธรรมชาติในตัวอย่างนี้ เป็นไปในลักษณะของการครอบครองเปรียบเสมือนวัฒนธรรมที่ต้องการครอบงำธรรมชาตินั่นเอง

การใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์แทนความดุร้าย, ความน่ากลัวนอกจากการใช้ สัตว์ เป็นสัญลักษณ์เพื่อลดคุณค่าของผู้หญิงให้เปรียบเหมือนธรรมชาติที่ดูสวยงามแล้ว ตัวละครชายในเรื่องยังใช้ความเป็นธรรมชาติของสัตว์ที่ดุร้ายมาเปรียบกับตัวละครหญิง เพื่อให้เห็นถึงด้านมืดของผู้หญิงและธรรมชาติ ว่าคูมีความร้ายกาจเช่นเดียวกัน ในเรื่องดอกส้มสีทอง ปรากฏการเปรียบเทียบผู้หญิงกับสัตว์ที่ดุร้าย เช่น เสือ ตัวอย่างจากในเรื่อง มงกุฎดอกส้ม แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติว่า ผู้หญิงมีความลึกลับน่าค้นหา ซึ่งไม่ต่างอะไรจากธรรมชาติที่ย่อมมีทั้งความสวยงามและลึกลับ น่าหวาดกลัวเช่นกัน เชนหลังผู้มีดวงตาเหมือนตาของนกการเวก กล่าวคือเธอมีดวงตาที่สวยงามกลมโตน่ามอง แต่แฝงเร้นไปด้วยความน่ากลัวเช่นกัน โรส คุณนายที่สามผู้ที่มีฉายาว่านางงามผู้เลอโฉมแต่ใครจะหาว่าไม่รู้ไม่ถนัด ภายใต้อิเหน่ที่ขมขื่นของเธอนั้น ดวงตาเธอช่างน่ากลัวเปรียบได้กับเงาไม้ในป่าลึก คำสนิทและคาถาเดาไม่ได้ , วิญญาณสัตว์ร้ายที่แอบแฝงอยู่ในรูปลักษณ์

อึ้งงคามยวนใจ, เยนหลิงคุณนายที่สองของเจ้าสัวเซงสื่อเกียงที่แม่จะอยู่บ้านเจ้าสัวแบบไม่มีพวก
พ้อง ตัวคนเดียวแต่เธอก็ร้ายดัง ‘แมลงปอง’ ที่มีพิษ คอยทำร้ายคนรอบข้างให้ถึงตายได้ทุกเมื่อ ถ้ามา
ขัดขวางความต้องการของเธอ

การใช้สัญชาตญาณสัตว์แทนด้านมืดของธรรมชาติและผู้หญิงการเปรียบเทียบให้ผู้หญิง
เป็นสัตว์ที่มีอารมณ์รุนแรง เพื่อแสดงให้เห็นถึงด้านมืดของผู้หญิงและธรรมชาติ นอกจากจะเปรียบ
กับสัญชาตญาณของสัตว์แล้วยังเปรียบกับกิริยาอาการในการต่อสู้ การข่มขู่ ซึ่งศัพท์เหล่านี้ได้ถูก
นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น แร้งทึ้ง, เฝ่นโผน, ฝึกเนื้อ, หอน, ดู, กัด, หวงไข่, มือไว, เล็บคม,
งูฟ้อ และกระโจน เป็นต้น

การใช้สัตว์ที่สวยงามแทนความร้ายกาจ, ด้านมืดของธรรมชาติ จากตัวอย่างในเรื่องแสดงให้เห็น
เห็นถึงการใช้ธรรมชาติแฝงเร้นความร้ายกาจอยู่เสมอ ไม่ต่างอะไรกับผู้หญิง ที่แม้ภายนอกจะดู
สวยงาม น่าค้นหา แต่ภายในช่วงร้ายกาจ กว่าสัตว์ป่าเป็นไหน ๆ ผู้แต่งใช้สัตว์ที่สวยงามเป็น
สัญลักษณ์ของความสวยงาม อย่าง นกยูง นำมาเปรียบกับเรยา เพื่อบ่งบอกถึงความร้ายกาจของตัว
ละคร

การใช้สัตว์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการกดขี่ ข่มเหงจะเห็นได้ว่า การใช้สัตว์เป็นตัวแทนความ
งามของตัวละครหญิงซึ่งมีให้เห็นอยู่ในตัวบทแทบทุกตอน แต่นอกจากกลวิธีการใช้ธรรมชาติ(สัตว์)
เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ความน่ากลัวแล้ว ยังใช้ธรรมชาติ(สัตว์) เป็นตัวแทนของการกดขี่
ข่มเหง เช่น นกน้อย, หิ่งห้อย, หนู, ราชสีห์

การกดขี่และลดคุณค่าของผู้หญิงด้วยการนำไปเปรียบกับสัตว์ที่ไม่มีสมอง และรูปร่าง
ภายนอกที่อัปลักษณ์ก็เป็นการลดค่าของตัวละครหญิงลงไป เช่น วัว ควาย เป็นต้น การดูถูกตัวละคร
หญิง และเปรียบเทียบให้เป็นสัตว์เดียรัจฉาน นอกจากจะแสดงถึงความด้อยค่าของตัวละครแล้วยัง
แสดงถึง ความน่ารำคาญ น่าเบียดด้วย เช่นการเชื่อมโยงผู้หญิงให้เป็นสัตว์เดียรัจฉาน โดยใช้กิริยา
คำว่า หอน

การใช้กิริยาสัตว์แทนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิง นอกจากการใช้สัตว์เพื่อเปรียบ
ให้เห็นถึงความสวยงาม ความร้ายกาจและความน่าเบียด น่ารำคาญของตัวละครหญิงแล้ว การใช้กิริยา
อาการเฉพาะของสัตว์แต่ละชนิด ยังนำมาขยายความบ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครหญิง
เพื่อให้เธอไปอยู่ในปริณทณของธรรมชาติ เช่น อาการ ร่าเริง ความมีอิสระเสรี เทียบได้กับสัตว์
ประเภทนกอารมณ์ที่ตัวละครควบคุมตัวเองไม่ได้ เช่น น้ำตาลที่อยู่ใกล้ลม, ไฟที่อยู่ใกล้เชื้อเพลิง
 เป็นต้น

การสลับภาษาธรรมชาติกับมนุษย์(เพศหญิง) สัญลักษณ์ของปีศาจปไตยที่เชื่อมโยงระหว่าง
ภาษาของความเป็นเพศและธรรมชาติ ภาษาที่ทำให้ผู้หญิงเป็นธรรมชาติและทำให้ธรรมชาติ

กลายเป็นผู้หญิง การเชื่อมโยงระหว่างภาษาที่ใช้อธิบายผู้หญิงและธรรมชาติ ในบางครั้งผู้หญิงก็ได้รับการอธิบายในศัพท์ของสัตว์ ทำนองเดียวกันกับที่ธรรมชาติ ก็มักได้รับการเรียกในศัพท์ของผู้หญิง จากผลงานของถ่ายเถา สุจริตกุล นอกจากการนำตัวละครหญิงมาเปรียบกับลักษณะเฉพาะของสัตว์แล้ว การสมมติอาการของสัตว์โดยใช้ภาษาของสัตว์มาใช้กับมนุษย์ ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งในการลดค่าของผู้หญิงให้เห็นอย่างชัดเจน ว่าถูกบังคับให้ไปอยู่ในปริมาตรของธรรมชาติ เช่น หัวใจเรขาคณิต, หลบคู่, นอนสมสู่, หวงก้าง, ขุน, กัด เนื้อตัวสั้นระรัวเหมือนลูกนก, ฉก, ลากไปเจียด เป็นต้น

เครื่องมือในการกดขี่ข่มเหงเพศหญิงให้ตกอยู่ใต้อำนาจ โดยอาศัยธรรมชาติเป็นตัวเปรียบ ล้วนแต่เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นได้ชัดว่า ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ มีการสร้างวาทกรรมออกมาเพื่อสร้างจารีต ประเพณีและการปฏิบัติต่อสตรีในรูปแบบที่สังคมกำหนด ซึ่งจากผลงานของถ่ายเถาทั้งสามเรื่อง ข่อมเป็นสิ่งที่ไม่เห็นแล้วว่า แม้ว่าสังคมไทยจะก้าวผ่านยุคของสังคมศักดินามาเป็นเวลานาน แต่รูปแบบวัฒนธรรมบางอย่างก็ยังคงแทรกซึมอยู่ในทุกสถาบันส่งผลให้คนในสังคมถือปฏิบัติและยังเป็นตัวกำหนดบทบาทของคนในสังคมอีกด้วย

2. อภิปรายผล

จากมุมมองที่หลากหลาย ผู้หญิงจากหลายสังคมและต่างวัฒนธรรมต่างช่วงเวลา ทำให้เราได้ทราบว่า ผู้หญิงในช่วงสมัยก่อนพุทธกาลมีบทบาทและความสำคัญเท่าเทียมกันอย่างมากกับเพศชาย เพราะผู้หญิงมีส่วนร่วมในการผลิต มีส่วนร่วมในศาสนาและวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทความเป็นไปในสังคมของคนทุกเพศ ทุกวัย แต่เมื่อความเชื่อทางศาสนาและลัทธิใหม่เข้ามาครอบงำ ประกอบกับการเปลี่ยนโครงสร้างการพัฒนาสังคมแบบใหม่ที่เน้นการผลิต ผู้หญิงจากที่เคยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกลับถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงผู้ดูแลงานในบ้าน รับผิดชอบงานครัว ผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทให้มีหน้าที่ในสังคมลดน้อยลง ด้วยเหตุแห่งพื้นฐานโครงสร้างทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอม “ผู้หญิง” ประกอบกับการเปลี่ยนถ่ายการโอนอำนาจกรรมสิทธิ์ที่ดินและทรัพย์สิน นำไปสู่การถือ “ระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchal principle) กล่าวคือการที่กฎหมายยอมรับให้ผู้ชายส่งต่อทรัพย์สินสมบัติของเขาให้แก่ลูกชาย และนับให้พ่อ ไม่ใช่แม่เป็นพื้นฐานของการนับญาติ” จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชายจากสิ่งที่ผู้หญิงพึงจะได้รับกลับกลายเป็นของผู้ชายแทบทั้งหมด เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การมีอำนาจของผู้ชายไม่ได้มาจากการที่ผู้ชายมีร่างกายชีววิทยาที่เหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจก็ตาม แต่จากเหตุผลทางสังคมและเศรษฐกิจ คือ การเข้าเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ของผู้ที่ครองที่ดิน และการส่งต่อสมบัติผ่านทางสายผู้ชาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การตกต่ำลงอย่างมากของผู้หญิง

ผู้หญิงถูกจำกัดอยู่แต่ในบ้าน และให้เป็นคนรับใช้ ได้สูญเสียอิสรภาพทางเศรษฐกิจ เพราะผู้ชายเข้าควบคุมการผลิตทั้งหมด โดยมีทาสและสัตว์ไว้ใช้งาน รวมทั้งสูญเสียอิสรภาพทางเพศด้วย เนื่องจากสถาบันใหม่ต้องการให้หญิงมีสามีเดียว (monogamous marriage) เพื่อชายจะได้รับลูกชายที่เกิดเป็นทายาทรับสมบัติ ผู้สืบทอดตระกูลได้ถูก นั่นคือ เหตุผลทางทรัพย์สิน (property) นั่นเอง ซึ่ง monogamy นี้ มักจะนับข้างผู้หญิงฝ่ายเดียว ฝ่ายชายยังคงมีภรรยาหลายคนได้อยู่และครอบครัวก็ได้กลายเป็นสถาบันที่ทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นทาส (domestic slave) มาจนบัดนี้

ผู้หญิง จึงถูกนิยามความหมายใหม่ และออกแบบแนวปฏิบัติจากทางกฎหมายและวัฒนธรรม จะสังเกตเห็นได้ว่า ในสมัยก่อนผู้หญิงไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย ผู้ชายซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมมากกว่า จึงเอาเปรียบผู้หญิงในการสร้างกฎระเบียบบังคับผู้หญิงทางอ้อม เช่น ในสังคมอินเดีย ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ชาย ในสังคมจีน หลังจากแต่งงานแล้ว ผู้หญิงควรทำตามกฎของตระกูลหรือกฎหมายในบ้านที่เรียกว่า หลี ซี และในสังคมไทย ในกฎหมายตราสามดวง ผู้หญิงต้องตกอยู่ในสภาพเป็นสินค้า พ่อแม่สามารถบังคับลูกให้แต่งงานได้ ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคนๆ

นอกจากการสร้างกรอบบังคับทางกฎหมายแล้ว ศาสนาก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา ถึงแนวปฏิบัติที่ถูกต้องของผู้หญิง ในสังคมตะวันตกศาสนาคริสต์สมัยระบบพิวคัลเฟื่องฟู กล่าวว่า ผู้ชายคือพระยาและพระรังสีของพระเจ้า ฉะนั้นผู้หญิงไม่ควรสอนหรือมีอำนาจเหนือผู้ชาย ในสังคมตะวันออก ความเชื่อเรื่องลัทธิขงจื้อว่าผู้หญิงต้องซื่อตรงและรักษาความบริสุทธิ์ต่อสามีเป็นหลัก เพื่อเหตุผลทางศีลธรรมและเพื่อเกียรติยศ ฐานะของตนเอง ความเชื่อเรื่องคัมภีร์ศตปถพราหมณะก็ระบุว่า “ผู้หญิง สุทร สุนัข และกา” ประกอบด้วยความเท็จ ความบาป และความมืด

อีกทั้งการสร้างกรอบข้อบังคับที่หล่อหลอมจากวรรณคดี วรรณกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่างานวรรณกรรมกับสังคมย่อมจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะวรรณกรรมในยุคใดก็ย่อมสะท้อนสภาพสังคมในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมจึงถือได้ว่าเป็นกระจกที่ใสสะท้อนภาพของสังคม หากเราต้องการจะศึกษาสังคมในยุคสมัยใด การศึกษาวรรณกรรมก็ย่อมจะทำให้เราทราบถึงความเป็นอยู่ในวิถีชีวิตต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นความเชื่อต่าง ๆ ที่ต้องการกล่าวว่าผู้หญิงด้อยกว่าชาย จึงถูกกล่าวถึงในวรรณคดีวรรณกรรมยุคต่างๆ ทำให้ผู้หญิงถูกหล่อหลอมจากสิ่งที่ควรจะเป็นให้กลายเป็นต้องยอมรับในสภาพ และส่งต่อความยอมรับในสภาพที่ด้อยกว่า ผู้ถูกหลานรุ่นแล้วรุ่นเล่า

จากพื้นฐานความเป็นมาของผู้หญิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไป ท่ามกลางกระแสยุคโลกาภิวัตน์มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการสิทธิและเสรีภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่

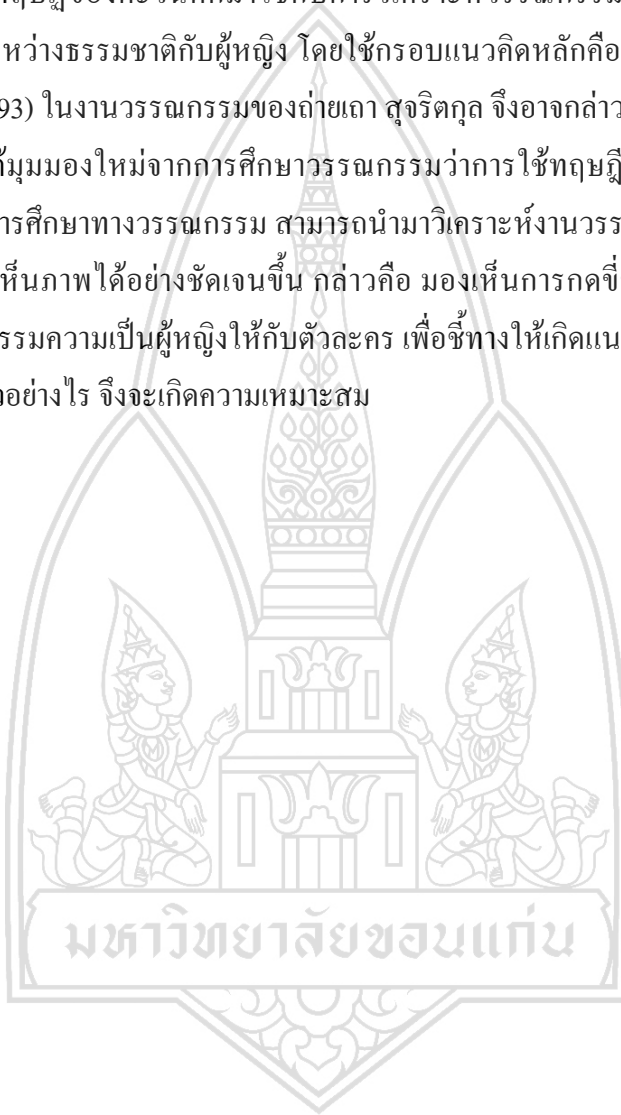
เสมอ โครงสร้างของสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน การเมือง ฯลฯ ที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน ย่อมเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมให้มีความหลากหลายในสังคมที่มีระบอบของชายเป็นใหญ่ก็เช่นเดียวกัน เพศกลายเป็นเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหญิงและชาย และกลายเป็นตัวกำหนดบทบาทและความสำคัญทางเพศระหว่างหญิงและชาย เพศชายจะมีความสำคัญเนื่องจากเพศหญิงเสมอ ทั้งการให้ความสำคัญในบทบาทของสังคม การปกครอง และทางการศึกษา จึงเกิดความแตกต่างระหว่างเพศขึ้นก่อให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ถูกสะท้อนออกมาทั้งจากวัฒนธรรมและค่านิยมที่หลากหลาย ให้ซึมซาบอยู่ในทุกสถาบัน การเรียกร้องสิทธิให้กับเพศหญิง ให้ได้กลับมามีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมอีกครั้ง นวนิยายที่ถูกนำมาสร้างเป็นละครทางโทรทัศน์จึงเป็นสื่อและกระบอกเสียงของสังคมที่จะคอยย้ำเตือนให้สังคมได้รู้ว่า เพศ ไม่ใช่ตัวกำหนดความสามารถและบทบาทของมนุษย์ เพียงแต่โครงสร้างของสังคมต่างหากที่เป็นตัวบิคั้นและพยายามขัดเกลาให้มนุษย์ในยุคต่อไปได้ถือปฏิบัติตามเมื่อมีการปกครองแบบประชาธิปไตยเช่นในปัจจุบัน ผู้หญิงจึงออกมาเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ ฉะนั้นหน้าที่ของการเรียกร้องสิทธิเป็นของผู้หญิงทุกคนที่จะไม่ยอมให้สถาบันต่างๆสร้างขีดจำกัดให้กับความสามารถและศักยภาพของผู้หญิง ในโลกแห่งประชาธิปไตย เพศหญิงไม่ได้ต้องการมีอำนาจเหนือกว่าเพศใด เพียงแต่ขอให้สิทธิที่เท่าเทียมกัน เท่านั้นพอ

จากการศึกษา “ผู้หญิง” ในบทละครของถ่ายเถา สุจริตกุลทั้งสามเรื่อง ซึ่งเป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นมาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตจริง ของผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในสังคมของชายเป็นใหญ่ และผู้หญิงมีไว้เพื่อการระบายความใคร่และประดับบารมีโดยผู้วิชัย ได้ใช้มุมมองการมองผู้หญิงจากทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เสนอว่าผู้หญิงกับธรรมชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือเหมือนกันในประเด็นที่ สามารถสร้าง ให้กำเนิด ดูแล รักษาเอื้ออาทรต่อชีวิต และถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ชายเช่นเดียวกัน แนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงการควบคุมบังคับร่วมกัน บนพื้นฐานหลักที่ว่า ผู้หญิงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ (nature) และผู้ชายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวัฒนธรรม (culture) โดยอาศัยสระของผู้หญิงว่ามีความคล้ายคลึงกับธรรมชาติ และพลละกำลัง ความสามารถในการสร้างสิ่งที่มีนัยยะของเพศชายว่ามีความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม จากประเด็นนี้ ได้นำไปสู่การนิยามความหมายของธรรมชาติใหม่ ว่าเป็นสิ่งที่ปกติ ธรรมดาและไม่มี ความสำคัญอะไร เช่นเดียวกับ “ผู้หญิง” การกล่าวเชื่อมโยงผู้หญิงกับธรรมชาติจึงเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึง การกดขี่ข่มเหงผู้หญิง ลดคุณค่าของผู้หญิง เช่นเดียวกับกับหลักของแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศที่ว่า ผู้หญิงและธรรมชาตินั้นถูกรอปรองจากผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงในสังคมที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ วิถีของการกดขี่ข่มเหงผู้หญิง และการที่ผู้หญิงลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ เช่นเดียวกันกับที่

ธรรมชาติกำลังเรียกร้องสิทธิของตน トラบใดที่สังคมยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติมากเพียงพอและหันไปชื่นชมในความเป็นวัฒนธรรม การแบ่งแยกทางเพศจึงยังคงมีขึ้น และการกดขี่ข่มเหงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchal society) ที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจแฝงเร้นที่ผู้ชายกดขี่ข่มเหงเพศหญิง เช่นเดียวกับที่ วัฒนธรรมกำลังทำลายธรรมชาติ ก็ยังคงอยู่เช่นกัน

การนำทฤษฎีของตะวันตกมาใช้กับการวิเคราะห์วรรณกรรมไทย ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับผู้หญิง โดยใช้กรอบแนวคิดหลักคือ แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศของ Warren (1993) ในงานวรรณกรรมของถ้ายเถา สุจริตกุล จึงอาจกล่าวได้ว่า

ผู้วิจัยได้มุมมองใหม่จากการศึกษาวรรณกรรมว่าการใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการศึกษาทางวรรณกรรม สามารถนำมาวิเคราะห์งานวรรณกรรมที่มีความแหลมกล้าทางเพศให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนขึ้น กล่าวคือ มองเห็นการกดขี่ข่มเหงผู้หญิงและพยายามสอดแทรกวาทกรรมความเป็นผู้หญิงให้กับตัวละคร เพื่อชี้ทางให้เกิดแนวปฏิบัติต่อสังคม ว่าผู้หญิงนั้นควรปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะเกิดความเหมาะสม

บรรณานุกรม

- กว่าจีน บางคมบาง. (2547). **การศึกษาเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงของไทยตามแนวคิดสตรีนิยม พ.ศ. 2516-2543**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2535). **ม่านแห่งอคติ:ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม**. กรุงเทพฯ: เจนเดอร์เพรส.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2517). **วรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2537). **ผู้หญิงกับอำนาจที่จะแปรเปลี่ยน**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- จงจิต อนันต์คูศรี. (2540). **มนต์เสน่ห์สตรีนิยมในนวนิยายของซีโมน เดอ โบวัวร์, ซิลเวียพลาช, บริกิตเตอะชไวเกอร์และเคิเรมอรออุณรุป**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2550). **โฉมหน้าศักดินาไทย: บทวิเคราะห์สังคมไทยอันท้าทายยุคสมัยก่อน กลายเป็น “หนังสือต้องห้าม!”**. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- จิรติ ดิงศักดิ์. (2526). **“สิทธิสตรี ปลดปล่อยสตรีเพศ หรือเป็นหนึ่งในบรรดาเฟมินิสต์”**. **สตรีทัศน์**, 1(1), 35-42.
- ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร. (2544). **วาทกรรมการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทยา.
- ถ่ายเถา สุจริตกุล. (2553). **ดอกส้มสีทอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- _____. (2553). **ตุ๊กตาในป่าหนาว**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- _____. (2553). **มงกุฎดอกส้ม**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ทองทิมา ทองใหญ่. (2480). **ปาฐกถาประวัติศาสตร์ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- ทีมข่าวจุดประกาย. (2554). **Life style ‘เรยา’ ของ ถ่ายเถา**. ค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2554, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/life-style/lifestyle/20110506/389611/%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%82%E0%8AD%E0%B8%87%E0%B8%96%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8%96%E0%B8%B2.html>
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). **แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

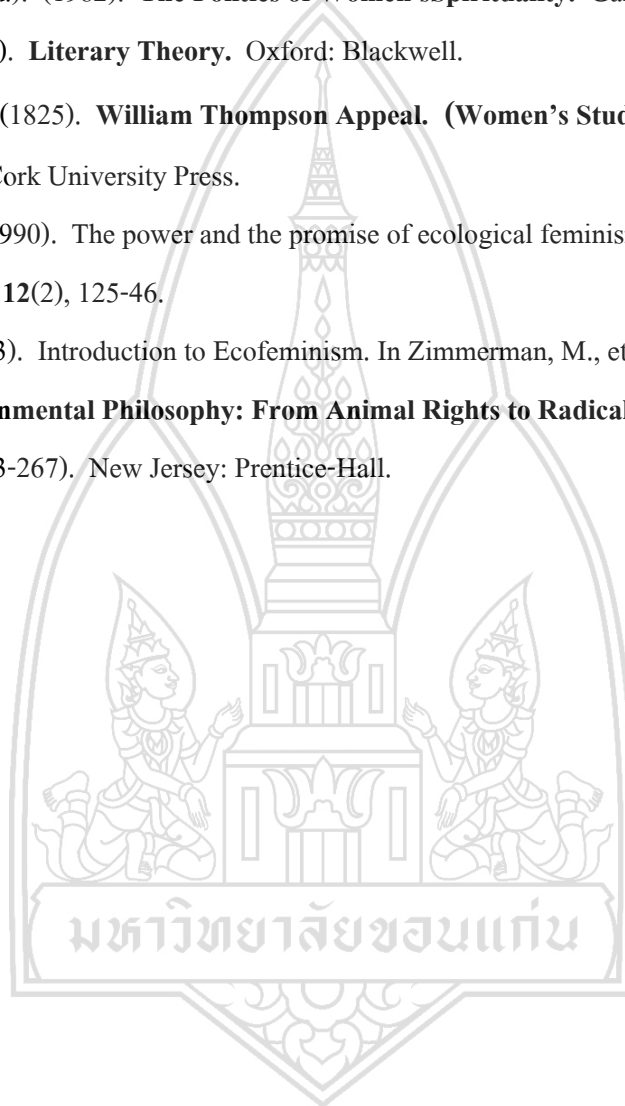
- ชัยญา สังขพันธานนท์. (2550). **มุทิตาวิชาการศึกษา 2: รวมบทความวิชาการเนื่องในโอกาส เกษียณอายุราชการ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม / คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.**
- _____. (2553). **วรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ: วาทกรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน วรรณกรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- นาธิกา มงคลคำนวนเขตต์. (2527). **เรื่องสั้นไทยประเภทมุ่งเสนอแนวคิด ระหว่าง พ.ศ. 2475- 2484. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- นิรมล พงศาธร. (2536). **คือผู้หญิง...คือมนุษย์: ชุดผู้หญิงปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: เจนเดอร์เพรส. บุญยงค์ เกศเทศ. (2532). สถานภาพสตรีไทย. กรุงเทพฯ: โอเคียนสตรี.**
- บุญศิริ ภิญาธินันท์. (2527). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก. สุรางคนางค์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- ปดรส บุญศิริโรจน์. (2539). **วิเคราะห์นักเขียนสตรีกับงานเขียนเรื่องเพศ. วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- ประยูทธ สิทธิพันธ์. (2509). **รักในราชสำนักไทย. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.**
- ปราณี วงษ์เทศ. (2549). **เพศสถานะในสุวรรณภูมิ (อุษาคเนย์). กรุงเทพฯ: ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- _____. (2554). **เพศและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.**
- พรชาดา ณ ลำพูน. (2531). **การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นของ ร. จันทพิมพะ. วิทยานิพนธ์ปริญญา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พรสวรรค์ สุวรรณชาดา. (2552). **นักเขียนนวนิยายกับการนำเสนอมนต์เสน่ห์นิยมในนวนิยาย ไทยร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- พรพิไล ธรรมรักษ์สัตว์. (2539). **ปรัชญาผู้หญิง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2515). **เสียดละ หัวใจชายหนุ่ม หัวใจนักรบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.**

- พืชนี อัยราวงษ์. (2521). **จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภานิตสอนหญิงค้ำกลอน**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรศิริ โยคะสิงห์. (2543). **แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย (พ.ศ.2533-
2540)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรพร หงษ์ทอง. (2538). **การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่าง
พุทธศักราช 2506-2534**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดี
เปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวดี ทองอุไทย. (2552). **สตรีกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มยุรา พรหมอ้วน. (2542). **แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชนช่วง
พ.ศ. 2517-2528**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
วรรณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกุมารี อมฤต เการ์. (2512). **“ฐานะของสตรีอินเดียในปัจจุบัน”**. เรื่องอุไร กุศลาลัย (ผู้แปล).
กรุงเทพฯ: จันทรเกษม.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2532). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- _____. (2534). **ตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
พ.ศ. 1893-2394**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดถ์ฉวี เจริญพงษ์. (2540). **ปรัชญาภาวะสตรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันทนี วาสีกะสิน. (2543). **สังคมสงเคราะห์แนวสตรีนิยม: ทฤษฎีและการปฏิบัติงาน**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลศิริ ชำนาญเวช. (2516). **สถานภาพของผู้หญิงตามรัฐธรรมนูญ**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- วิภา กงกะนันท์. (2540). **พระเอกในวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิระดา สมสวัสดิ์. (2549). **นิติศาสตร์แนวสตรีนิยม**. เชียงใหม่: วนิตาเพลส.
- วีรวรรณ ศรีสำราญ. (2534). **สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน
(พ.ศ. 2497-2530)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดี
เปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2541). การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโบตัน. ปรินซ์นิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันกับไทย.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน อึ้งคง. (2504). สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- สมพร มั่นตะสูตร. (2525). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2537). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- สายสมร เฉยตรงการ. (2529). สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย (ช่วง พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2493)
ในนวนิยายของดอกไม้สดและ ก. สุรางคนางค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิ พิณภูวดล. (2515). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
_____. (2520). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุกัญญา อินตะโคด. (2551). การวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในละครเรื่อง แดงก็ม (จอมนาง
แห่งวังหลวง) ตามแนวคิดสตรีนิยม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชีลา ตันชัยนันท์. (2540). ผู้หญิงในทัศนะจิตร ภูมิศักดิ์และแนวคิดสตรีศึกษา. กรุงเทพฯ: พลิก.
- สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. (2522). วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึงพ.ศ. 2475.
กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สุพรรณิ วราทร. (2519). ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. 2475.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สุรีย์ สุวรรณภาค. (2529). บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศ ศึกษาจากนวนิยายไทยในช่วง
พ.ศ. 2444 ถึง พ.ศ. 2501. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อคุลย์ รัตนมันเกษม. (2548). เรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน 4,000 ปี. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อรทัย เพ็ญยุระ. [ม.ป.ป.]. วรรณกรรมไทยกับเพศวิถี. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัจฉรา รักยุติธรรม. (2554). เรยาหญิงไฟที่ไม่เจียม. ค้นเมื่อ 19 กันยายน 2555, จาก <http://www.localtalk2004.com>

- อิงอร สุพันธ์วณิช. (2548). **ปริทัศน์เรื่องสั้นไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. (2514). **ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล)**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Adams, C.J. (1990). **The Sexual Politics of Meat: A Feminist-Vegetarian Critical Theory**. New York: Continuum.
- Butler, J. (1990). **Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity**. New York: Routledge.
- d'Eaubonne, F. (1974). **Le Feminisme ou la Mort**. Paris: Pierre Horay.
- Dickard, B.S. (1975). **The Women's Movement**. New York: Harper and Row.
- Frederick, E. (1884). **The Origin of the Family**. New York: Property and the State.
- Friedan, B. (1963). **The Feminine Mystique**. New York: W.W. Norton & Company.
- Forster, E.M. (1927). **The Aspects of the Novel**. Florida: Harcourt.
- Garrard, G. (2004). **Eco-criticism**. New York: Routledge.
- Kheel, M. (2008). **In Nature ethics: an ecofeminist perspective**. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Kheel, M. (1985). The liberation of nature: A circular affair. **Environmental Ethics**, 7(2), 135-49.
- Mary, W. (1792). **A Vindication of the Rights of Woman: with Strictures on Political and Moral Subjects**. [n.p.].
- Murphy, P. (1988). Introduction: feminism, ecology, and the future of the humanities Studies in the Humanities. **Special issue on feminism, ecology, and the future of the humanities**, 15(2), 85-9.
- Ortner, S.B. (1974). Is Female to Male as Nature is to Culture? In **Woman, Culture and Society**, eds. Michelle Rosaldo and Louise Lamphere. Stanford: Stanford University Press.
- Plumwood, V. (1991). Nature, self, and gender: feminism, environmental philosophy and the critique of rationalism. **Hypatia**, 6(1), 3-37.
- _____. (1986). Ecofeminism: An overview and discussion of positions and arguments. **Australasian Journal of Philosophy**, 64, 120-37.

- Rosaldo, M., & Louise, L. (Eds.). (1974). **Woman, Culture and Society**. California: Stanford University Press.
- Slicer, D. (1991). Your daughter or your dog? A feminist assessment of animal research issues. **Hypatia**, 6(1), 108-24.
- Spretnak, C. (Ed.). (1982). **The Politics of Women's Spirituality**. Garden City: Anchor Press.
- Terry, E. (1996). **Literary Theory**. Oxford: Blackwell.
- Thompson, W. (1825). **William Thompson Appeal. (Women's Studies/Philosophy)**.
Cork: Cork University Press.
- Warren, K.J. (1990). The power and the promise of ecological feminism. **Environmental Ethics**, 12(2), 125-46.
- . (1993). Introduction to Ecofeminism. In Zimmerman, M., et al. (Eds.).
Environmental Philosophy: From Animal Rights to Radical Ecology.
(pp. 253-267). New Jersey: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติและบทความที่เกี่ยวข้องกับถ่ายเถา สุจริตกุล

ประวัติของ ถ่ายเถา สุจริตกุล

หลังจากสำเร็จมัธยมศึกษาจากมาแตร์เดอี และวัฒนาวิทยาลัย ถ่ายเถา สุจริตกุล เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ได้รับประกาศนียบัตรวิชาเศรษฐศาสตร์จาก Winkfield Place และศึกษาวิชาจิตรกรรมภาพวาดระดับปริญญาโทที่ University of Notre Dame สหรัฐอเมริกา ถ่ายเถาสมรสกับ ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง และเดินทางติดตามสามีไปประจำประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป และเอเชียรวม 9 ประเทศในฐานะภริยาเอกอัครราชทูต

ถ่ายเถา เริ่มงานอาชีพโดยเป็นอาจารย์ประจำสถานศึกษานานาชาติกรุงเทพฯ (International School of Bangkok) ด้วยความสนใจในงานศิลปะการแสดง เธอจึงร่วมเป็นกรรมการสโมสรละครสมัครเล่น ซึ่งท่านผู้หญิงคุณฤมาลา มาลากุล ณ อยุธยา เป็นนายก สโมสรละครสมัครเล่นผลิตละครมาตรฐานทั้งละครโทรทัศน์และละครเวทีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถ่ายเถาได้รับเลือกให้แสดงบทบาทหลายเรื่อง

ถ่ายเถา สุจริตกุล ใช้ชีวิตช่วงปลายเกือบ 2 ทศวรรษ ในสหรัฐอเมริกา กับ ศ.ดร. สมปอง เธอทำงานให้มหาวิทยาลัยกฎหมาย ที่ซานฟรานซิสโก และในระหว่างพำนักในสหรัฐอเมริกา ถ่ายเถาก็ได้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการการสร้างภาพยนตร์ถ่ายทำในฮอลลีวูดถึงสองครั้งจากผลงานของ สมเถา สุจริตกุล ระหว่างนั้น เธอก็ได้เดินทางกลับมากรุงเทพฯ เป็นครั้งคราวเพื่ออำนวยความสะดวกมหาอุปการระดับมาตรฐานสากลหลายเรื่องให้บางกอกโอเปร่า นอกจากนี้ยังสร้างสรรค์ผลงานด้านวรรณกรรมโดยเป็นนักเขียนและแปลนวนิยายและเรื่องสั้นภาษาอังกฤษของ สมเถา (เอส. พี. สมเถา) ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง

ถ่ายเถาโยกย้ายจากสหรัฐอเมริกาคลับมาพำนักในประเทศไทยเป็นการถาวรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันทำหน้าที่ประธานการผลิตกิจกรรมด้านสังคีตศิลป์ประจำบางกอกโอเปร่า และรองประธานมูลนิธิมหาอุปการกรุงเทพฯ

บทความเกี่ยวกับ ถ่ายเถา สุจริตกุล

เมื่อวันที่ 24 พ.ค. 2554 ที่หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร มีการเสวนาเรื่อง “สะท้อนเงาสังคมไทยในแอ่งน้ำเน่า” โดยมีนางถ่ายเถา สุจริตกุล ผู้ประพันธ์ “ดอกส้มสีทอง” นางวิภาวี เจริญประะ นักแสดงจากภาพยนตร์ “จันดารา” ธัญญ์วาริณสุขะพิสิษฐ์ ผู้กำกับภาพยนตร์

“Insects in the Backyard” และ ม.ร.ว. เถลิงชาติรี บุคค โอรสใน หม่อมเจ้าชาติรีเฉลิม บุคค ผู้บริหาร FuKDuK TV ร่วมเสวนา

นางถ่ายเถา กล่าวถึงละครเรื่องดอกส้มสีทอง ว่า ในความรู้สึกของคน “เรยา” ถือเป็นตัวดำเนินเรื่อง เพราะฉะนั้นตัวดำเนินเรื่องก็คือนางเอก ดังนั้น “เรยา” จึงเป็นนางเอกของเรื่องนี้ เมื่อเขียนบทนี้ก็เอาตัวเองไปใส่ตัวละคร คำพูด การกระทำ และความคิด จึงได้ผ่านสมองมาแล้ว จะทำอย่างไรให้ผู้ชายอยู่กับเรา ทะเลาะกับภรรยา ซึ่งตัวละครตัวนี้มีความเป็นมนุษย์มาก ไม่ได้ดีเลิศไปเสียทุกอย่างและไม่ได้เลวถึงขั้นสุดชีวิต แต่เป็นคนทำเลวที่พยายามมีเหตุผลให้ตัวเอง แม้ว่าคนรอบข้างจะไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ยอมรับว่าตอนประพันธ์เรื่องนี้ เคยคิดว่าจะมีผลกระทบอื่น แต่ไม่คิดว่าจะถึงขนาดนี้

นางถ่ายเถา ชี้แจงว่า ความหยาบคายไม่ได้อยู่ในหนังสือ คนเขียนบทว่าตัวละครเรยาไม่ดี หรือแค่หงุดหงิดใส่แม่ ไม่ได้เขียนว่าเรยาต้องเอ็ดแม่ หรือให้แม่มานวด ไม่คิดว่าจะมีลูกคนไหนกล้าคิดไม่ถึงด้วยซ้ำ เรียกว่าเป็นเรื่องเหนือสติปัญญา เธอกล่าวถึงกระแสวิจารณ์ละครเรื่องนี้ ว่า แม้จะย้ายเวลาไปฉายในช่วงดึกก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะเห็นละครหลายเรื่องก็น่ากลับมาฉายในช่วงบ่ายอยู่ดี “ที่ผ่านมา เราไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นตอ แต่เขียนปัญหาให้พ้นหน้าไป แต่ลึก ๆ แล้วก็รู้ว่าเป็นความผิดใคร เหมือนเรยาในตอนแม่ถูกรถชนตาย ลึกๆแล้ว เรารู้ว่าเป็นความผิดของเธอ แต่กลับบอกว่าแม่ไม่ดี เดินไม่ดูทางจนถูกรถชนตาย ตอนนั้นเรยาเสียใจอย่างเดียว คือไม่มีพวกอีกแล้ว แม่ที่เคยเป็นพวกมาตลอดต้องมาจากไป”

จากกระแสตอบรับของสังคม จึงทำให้ ดอกส้มสีทอง ถูกนำมาดัดแปลงให้กลายเป็นบทละครเวทีอย่าง “เรยา เดอะ มิวสิคัล: มองผ่านเลนส์คม โดย... นันทพร ไวศยะสุวรรณ”

หลังจากชมเตรียมโปรเจกต์ใหญ่ตั้งแต่ปีที่แล้ว ในที่สุดเครือเนชั่น โดย Nation Broadcasting Corporation ภูมิใจนำเสนอ “เรยา เดอะ มิวสิคัล” ละครเวทีฟอร์มยักษ์จากปลายปากกาของนักประพันธ์ระดับครู ถ่ายเถา สุจริตกุล เจ้าของนวนิยายอันโด่งดัง “ดอกส้มสีทอง” และนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ที่สอดข้ามปีจนถึงเวลานี้ การสร้างปรากฏการณ์ใหม่ในแวดวงบันเทิงครั้งนี้ ไซ้จะมีเพียงคุณถ่ายเถาเท่านั้น แต่งานนี้ยังมาพร้อมลูกชาย สมเถา สุจริตกุล นักเขียนชื่อดัง และวาทยกรระดับโลกอีกด้วย “เรยา เดอะ มิวสิคัล” ละครเพลงที่นำโครงเรื่องมาจากบทประพันธ์ของคุณถ่ายเถา ถึงวันนี้ไม่ว่าบทโทรทัศน์และนักแสดงนำหญิงเดินสายรับรางวัลไม่หยุดหย่อน ได้ยินผู้รับบท “เรยา” อย่าง ชมพู่อรุษา เอ ฮาร์เก็ต ที่กล่าวขอบคุณหลังรับรางวัล คม ชัด ลึก อวอร์ด และเวทีโทรทัศน์ทองคำว่า ที่เธอได้รับรางวัลนักแสดงนำหญิงยอดเยี่ยม ก็เพราะได้บทประพันธ์ที่ดี จากผู้เขียนที่กล้าบอกเล่าความจริงในสังคมอย่างตรงไปตรงมา (ทีมจุดประกาย, 2554)

บทความ เสนวนาในโลกออนไลน์ เบื้องลึกท้องถิ่น เบื้องหลังโลกาภิวัตน์ “เรยา หญิงไพร่ไม่เจียม”

เรยา มนุษย์จริงในโลกสมัยใหม่ เรยาเป็นภาพสะท้อนของมนุษย์ในโลกสมัยใหม่ที่ดิ้นรนไถ่ล่า ไขว่คว้าให้ได้มาซึ่งสิ่งพึงประสงค์ บุคลิกอย่างเรยาเป็นบุคลิกกร่วมของผู้คนในยุคปัจจุบันที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตนเอง และอาจยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ด้วย กำลังความสามารถ สติปัญญา หรือแม้แต่ไหวพริบเล่ห์เหลี่ยมของตน เรยาเป็นหญิงสาวต้นทุนต่ำที่ไม่ได้พิธีพิโรธอย่างเจียมเนื้อเจียมตัวแบบหญิงสาวในอุดมคติอย่างเช่น “พจมาน” ที่ยอมเข้าไปเป็นคนรับใช้ในคฤหาสน์หลังใหญ่อยู่กับความทุกข์ระทมขมขื่นแสนนาน ก่อนความจริงจะเปิดเผยว่าหล่อนเป็นทายาทผู้ดีมีมรดกตกทอดมหาศาล แล้วครอบครัวของชายกลางจึงค่อยยอม เพราะหล่อน “ผ่าน” มาตรฐานทั้งชาติตระกูล นิสัยใจคอ และทรัพย์สินศฤงคาร

สังคมไทยหมดยุคขุนน้ำขุนนางไปนานแล้ว และคงมีโอกาสเพียงเศษเสี้ยวของความเป็นจริงที่จะมีคนเดินเข้ามาบอกว่า “คุณครับ ๆ คุณต้องไปรับมรดกพันแปดร้อยล้าน เพราะคุณคือลูกหลานของท่านเจ้าคุณ หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ ฯลฯ” เมื่อโอกาสที่บุญพาวาสนาส่งเช่นนั้นคงไม่มี จะให้อวดตนอวดคณานับอยู่กับความมอดอยาก ก็คงจะอยู่ไม่รอดท่ามกลางภาวะแข่งขันในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เป็นอยู่ พฤติกรรมการต่อสู้แย่งชิงของเรยาจึงเป็นเรื่องที่เข้าใจได้สำหรับคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่สมัยนี้ แต่ไม่ใช่สำหรับ “ผู้ใหญ่” ที่เชิดหน้าชูตาอยู่ได้เพราะมีฐานะชาติตระกูลหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นบุญเก่าเกื้อหนุนนอกจากต่อสู้ช่วงชิงสิ่งที่ต้องการมาได้แล้ว เรยา ยังขบถต่อคุณค่าจารีตหรืออุดมคติบางอย่างที่ “ไร้ความหมาย” ในโลกปัจจุบัน เธอไม่ใช่ “ดาวพระศุกร์” ที่เพียรรักษาเชื้อพระมหจักรย์ไว้ด้วยชีวิตเพื่อแลกกับ “รักแท้” หนึ่งเดียว ซึ่งในที่สุดครั้งนั้น “แท้” หรือไม่ก็ไม่ทราบ ดาวพระศุกร์กลับถูกคุณภักย์พระเอกที่จี๊มี๊ขาวไปช่วยเธอมาจากช่องข่มขืนเธอเสียเอง หลังจากแต่งงานอยู่กินกันแล้ว คุณภักย์จะไปมีเมียอื่นอ้อมีเมียอีกเท่าไรก็ไม่มีการเปิดเผย

การเทิดทูนค่านิยมแบบไทย ๆ เช่นนั้น ไม่ใช่ลักษณะของเรยา ในทางกลับกันเธอเป็นฝ่ายไถ่ล่าด้วยการขูดหลุมพราง ขั้วขวน “ฟัน” และทิ้ง ผู้ชายเสียเอง เมื่อเห็นว่าเขาหมดประโยชน์และเธอหมดเสน่ห์ นี่เป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้เรยาได้รับเสียงเชียร์จากหญิงยุคใหม่ นอกจกที่อึดอัดกับการถูกกดทับด้วยวัฒนธรรมจารีตแบบชายเป็นใหญ่ที่ฝังตรึงแน่นอยู่ในสังคมไทยมานาน (อัจฉรา รักยุติธรรม, 2554)

เรื่องย่อ มงกุฎดอกส้ม

จากทัศนคติของผู้เขียนที่มองโลกอย่างคนธรรมดา จึงทำให้นวนิยายของคุณถ่ายทอดสุจริตถุก มีความเป็นธรรมชาติ สะท้อนสังคม และให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้เสมอ เรื่องมงกุฎดอกส้ม

ภาคแรก ได้ถูกนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทางช่อง 7 และกลายเป็นที่นิยมสูงสุด จนมีลิสต์ติดปกว่า “ไม่ล่ายหลังจาย” แม้ว่าจะเป็นเพียงนิยายเล่มเล็กๆ แต่คุณถ่ายเถา สุจริตกุล ก็ได้ถ่ายทอดตัวละครออกมาได้อย่างสมจริง มงกุฎดอกส้ม ผู้แต่งได้เค้าโครงมาจากนวนิยายจีนเรื่อง Wives and Concubines บทประพันธ์ของซู ถง และภาพยนตร์จีน เรื่อง Raise the Red Lantern หรือชื่อภาษาไทยว่า ตำนานรักโคมแดง ผลงานการกำกับของ จางอี้โหมว ซึ่งได้ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่องเดียวกัน คุณถ่ายเถาได้นำนวนิยายและภาพยนตร์มาผสมผสานกันพร้อมทั้งดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย และเขียนบทได้อย่างสมจริง ด้วยฝีมือการแต่งบทของคุณถ่ายเถาที่โดดเด่น จึงทำให้เป็นที่ยอมรับและกลายเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในวงวิชาการ เรื่องกล่าวเริ่มต้นด้วยความใสซื่อของสาวน้อยชาวเหนือ ผู้ที่มีความฝันว่า ตักวันหนึ่งต้องได้เข้าร่วมพิธีแต่งงานที่สวยงาม โดยมีดอกส้ม เครื่องหมายของความบริสุทธิ์นำมาร้อยเรียงเป็นมงกุฎใส่เข้าพิธี แต่ด้วยโชคชะตาที่เลวร้าย และความจำเป็น ชีวิตจึงพลิกผัน ทำให้เธอต้องมาใช้ชีวิตเป็นภรรยาคนที่ 4 ของเจ้าสัวชาวจีน ด้วยครอบครัวเจ้าสัวชาวจีนที่มีภรรยามากถึง 4 คน ภรรยาทั้ง 4 คนต่างมีความทะเยอ-ทยาน อยากได้ อยากมีเหมือนกัน แต่ความคิดและการใช้ชีวิตกลับแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะพวกเขาจะมีความขัดแย้งกันรุนแรงเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะขัดใจ ผู้ที่เป็นใหญ่ในบ้านหลังนี้ได้ นั่นคือ ท่านเจ้าสัวเซงสี่อเกียง ผู้ที่มีอำนาจผูกขาดในบ้านเพียงคนเดียว สามารถตัดสินใจได้แม้แต่ “ชีวิต” บทสุดท้ายของเรื่องด้วยความมักมากในกามและการกดขี่ห่มเหงสตรีเพศ เจ้าสัวเซงสี่อเกียงจึงต้องสูญเสียคุณนายที่สาม เหตุจากการทรยศบงกชผู้ชาย และคุณนายที่สี่ เสียสติ จนกลายเป็นคนบ้า

เรื่องย่อ ดอกส้มสีทอง

ดอกส้มสีทอง หรือ มงกุฎดอกส้ม ภาคสอง เป็นเรื่องต่อเนื่องจากมงกุฎดอกส้ม ภาคแรกซึ่งผู้แต่งได้จินตนาการเรื่องขึ้นเองต่อจากเนื้อหาเรื่องเดิม แต่มีการเพิ่มตัวละครเอกเพื่อเป็นตัวดำเนินเรื่องให้เข้มข้นขึ้นคือ หญิงสาวที่มีนามว่า เรยา เธอเกิดมาจากลูกคนใช้ในบ้านของเจ้าสัวเซงสี่อเกียง และแขกยามคนใช้บ้านฝรั่งในละแวกนั้น ชื่อ อคุลย์ ตั้งแต่เล็กจนโต เรยา หรือที่บรรดาเหล่าคนใช้ในบ้านเจ้าสัวชอบจิกหัวเรียกกันว่า “อีแขก” โดยปมปัญหาของเรื่องเริ่มจาก ล่ายองแอบได้เสียกันกับแขกยามจนตั้งท้อง มีหน้าซำสามีของเธอยังมาเสียชีวิตก่อนที่เธอจะคลอด เด็กที่เกิดมาจากความไม่พร้อมนี้จึงทำให้เหล่าบรรดาคนใช้ด้วยกันในบ้านเจ้าสัวพากันเหยียดหยันล่ายอง เมื่อเรยาเกิดมา เธอจึงกลัวเรยาจะรู้สึกเป็นปมด้อยเพราะ ไม่มีพ่อและไม่สามารถบอกได้ว่าพ่อเป็นใคร อีกทั้งศักดิ์ที่เกิดมาได้เป็นแค่ลูกบ่าว ล่ายองจึงเลี้ยงลูกในแบบที่เราเรียกกันว่า พ่อแม่รังแกฉัน ทนุถนอมยิ่งกว่า ไข่ในหิน แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่พ้น โคนผู้อื่นดูถูกเหยียดหยามอยู่ดี นี่เองจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ นับวัน

เธอยังจองหอง มีความทะเยอทะยาน อยากได้อะไรมากกว่าพวกคุณๆที่เป็นลูกของเจ้าสัวเซง ลือเกียง ผู้ที่ขึ้นชื่อว่าเป็น “นาย” หล่อนเสียด้วยซ้ำ ด้วยความกลัวคุณนายเยนหลังที่จะใช้ให้ล้าของ ไปหาหมอเสน่ห์ซึ่งเป็นพ่อเลี้ยงของเธอ ล้าของจึงตัดสินใจพาเธานี้ไปขอพึ่งบุญบ้านของนายฝรั่งเศส สถานที่ ๆ เธอพบรักกันกับออคูล์ นับแต่นั้นมาโชคชะตาได้นำพาให้เธอก้าวไปสู่โลกภายนอกอย่าง เต็มตัว เธอเป็นคนฉลาดเฉลียว แต่เธอมักไข่มั่น ในทางที่ผิดอยู่เสมอ เธอเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถ ก้าวไปสู่อนาคตที่สูงส่งได้โดยไม่ต้องหมกมุ่นกับการเรียน เพียงแต่รู้จักผูกไมตรีประจบประแจงเอาใจคนที่มีประโยชน์ หล่อนก็จะได้ทุกอย่างตามที่ต้องการ และความฝันสูงสุดของเธอก็คือการได้เป็น “นางฟ้า” สิ่งที่เขาใฝ่ฝันมาตั้งแต่เด็ก ๆ เธารเรียนไม่จบระดับปริญญาตรีแต่ได้เปรียบผู้อื่น คือความ เก่งทางภาษาที่แต่ก่อนเธอบ่นนักหนาว่า ราคานายฝรั่งเศสที่บังคับให้เธอพูดภาษาอังกฤษ แต่บัดนี้เธอ ต้องขอบใจเพราะงานที่เธอกำลังจะได้ทำคือ อาชีพ แอร์โฮสเตส เธอใช้หน้าตาที่สวยงามเป็นทุนเดิม และมารยาทสูง เพื่อแลกกับงานที่เธอใฝ่ฝัน และนับตั้งแต่นั้นมา เธอก็เริ่มผลักดันสถานะของตนเอง ขึ้นมา มีเงิน มีรถ มีบ้าน แม้สถานะที่เป็นอยู่ คือเมียน้อยแต่เธอก็พอใจ เพราะสิ่งที่เธออยากได้จากผู้ชายไม่ใช่ “ความรัก” หลังจากหมดผลประโยชน์จากสินธรมแล้ว เธอก็เริ่มมุ่งหน้าหาที่พึ่งใหม่ที่ สามารถให้เธอได้ทุกอย่าง ทั้งความสบายและยศถาบรรดาศักดิ์ โดยอาศัยคุณสมบัติของความเป็น หญิงเข้าช่วย คือการมีลูก และผู้ชายคนสุดท้ายที่เธอคิดว่าจะเป็นที่พึ่งให้เธอได้อีกคือ เกียรติกร ลูกชายคนเล็กของเจ้าสัวเซงลือเกียง ทุกอย่างที่คุณคิดคำนวณแล้วว่ามันต้องเกินคุ้ม ผู้ชายสำหรับเธอ จะต้องบันดาลสิ่งที่เธอต้องการได้ สิ่งไหนที่ไม่มีประโยชน์ต่อตัวเธอ เธอไม่คิดจะสน ฉะนั้นเธอก็จะผ่านผู้ชายมานับไม่ถ้วน ทั้งสินธรม คุณก้องเกียรติ และเกียรติกร ด้วยความอยากได้ อยากมี อยากเป็น โดยมีแรงผลักดันและไฟริษยาเป็นตัวขับเคลื่อน ขอมแม้กระทั่งกินน้ำได้สอกคนอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่ง สิ่งที่คุณเองต้องการ เธอพร้อมยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ชีวิตของเธอ สมบูรณ์แบบดังเช่นคนอื่น

เรื่องราวในตอนที่สองนี้เข้มข้นขึ้นมาก เพราะนอกจากตัวละครเอกที่เป็นหญิงจะออกมา เรียกร้องสิทธิของตนเองแล้ว ยังมีเด่นจันทร์ ภรรยาของสินธรม เปี่ยมไปด้วยเงินตราและ ยศศักดิ์ ญาติ สาวสัญชาติไทย ภรรยาของ ก้องเกียรติ ผู้ที่พร้อมทั้งศักดิ์และความเป็นกุลสตรี ซิลเวีย สาว ออสเตรเลียผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของตน ด้วยโชคชะตาจึงนำพาให้เธอ ได้มาเป็นภรรยาคนที่ห้าของเจ้าสัวเซงลือเกียง ทั้ง เธอ เเด่นจันทร์ ญาติ และซิลเวีย ตัวละครที่ผู้แต่ง คำประพันธ์สร้างขึ้นมาจะมีความต่างกันมากก็ตาม แต่ด้วยความที่เป็น “เพศหญิง” ก็ทำให้พวกเธอ โดนกดขี่ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปเช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ชาติกำเนิด, เชื้อชาติ และชนชั้น เป็นตัวกำหนด บทสุดท้ายของเรื่อง เจ้าสัวเซงลือเกียง เสียชีวิตอย่างน่าอนาถบนบ่อร้าง ที่ ๆ เขาเป็น คนยึดเยียดความตายให้กับคุณนายที่สาม

เรื่องย่อ ตึกตาคืนป่าหนาว

ตึกตาค หรือที่ท่านคุณพ่อ ตั้งให้ว่า “สร้อยชมพู” เกิดในตระกูลพระยาพานทองแต่เป็นเมียป่าวที่ไม่รักดี ชีวิตของเธอจึงครึ่ง ๆ กลาง ๆ จะเรียกว่า คุณก็ไม่ได้ จะว่า บ่าวก็ไม่เชิง ชีวิตของเธอในแต่ละวันสนิทคุ้นเคยแต่กับพี่เลี้ยงคนเดียวที่ชื่อ นังแฉว คนใช้ที่เสมือนเพื่อนคนเดียวในชีวิต กับการเรียนหนังสือโดยมีคุณพ่อพระยาเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ขณะอยู่ในบ้านหลังใหญ่และคุณเตี้ย ญาติลูกพี่ลูกน้อง ต่อมาเมื่อแม่ทองใส แม่แท้ ๆ ของเธอมีผู้ตั้งท้องกับฝรั่ง เป็นเด็กชายชื่อ ตึกต่อน ตึกต่อนเป็นเด็กอารมณ์ดี ผมสีทอง แม่ของตึกตาคพาเด็กชายหนี แล้ววกมารับเธอในวันหนึ่ง ทางชีวิตข้างหน้าเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง จากชีวิตที่สุขสบาย ก็ต้องมาถูกพ่อเลี้ยงที่เป็นฝรั่งข่มขืนย่ำยี และแม่แท้ ๆ ที่เธอก็ไม่รู้ตัวเองเหมือนกันว่ารักหรือไม่ นำเธอและน้องมาทิ้งข้างกองขยะ ก่อนจะมาเจอหญิงชราผู้หนึ่ง ที่เธอเรียกว่า แม่นาย มีอาชีพขายขนมปังบังหน้าแต่แท้ที่จริง กลับเป็นแม่แล้ว...ด้วยโชคชะตาที่แสนเศร้า น้องตึกต่อนของเธอตายจากการวางยาของแม่นายคนที่เธอหลงรักและศรัทธาว่าเป็นคนดี แรงผลักดันให้สู้ แรงสุดท้ายที่เหลืออยู่เธอจึงผลักดันงแม่มดตายภายในตู้อบขนมปังแสนอร่อย จวบ ตึกตาค หรือ สร้อยชมพู เธอต้องเข้าคุกขื่อหาฆ่าคนตาย แต่มันสมควรแล้วหรือเธอไม่สามารถเลือกเส้นทางชีวิตได้เลยแม้ครั้งเดียว ชะตากรรมลากจูงเธอไปในแต่ละที่หลายแห่ง ตั้งแต่ในบ้านคหบดี ไร่ฝิ่น ริมกองขยะและมาอยู่กับแม่แล้ว สารพัดจะเจอรูปแบบชีวิตมาตั้งแต่เด็กน้อยจนเติบโตใหญ่เป็นสาวสวย ..ตึกตาคินป่าหนาว ช่างหนาวเหน็บมากกว่า ป่าไหน ๆ แท้จริง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติส่วนตัว

นางสาว โศภิษฐ์ สุ่มมาตย์ ภูมิลำเนาเกิด บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ 6 ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นบุตรคนที่ 2 จากพี่น้องทั้งหมด 3 คน ของคุณพ่อนิพนธ์ และคุณแม่สัญญา สุ่มมาตย์

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด มัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ) สาขาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ 1 เกียรตินิยมอันดับสองคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษาทุน โครงการผลิตครูชั้นพื้นฐานหลักสูตร 5 ปีของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2547-2551) และระหว่างศึกษาได้รับโล่รางวัลครูปฏิบัติการสอนดีเด่น (ด้านสื่อการสอน)

หน้าที่การงาน

ปัจจุบันเป็นครู (คศ.1) โรงเรียนเชิงขั้ววิทยาคม อำเภอเชิงขั้ว จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ผลงานที่เผยแพร่

โศภิษฐ์ สุ่มมาตย์ และ อรทัย เพ็ญยู่ระ. 2556. เพศสภาพ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม: อานาจ แอบแฝงในงานวรรณกรรมของถ้ายเถาสุจริตกุล (มังกุฎดอกส้ม). การประชุมวิชาการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 7 “ความเข้มแข็งทางวิชาการสู่ A/ESEAN” (Oral presentation), คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี.

(หน้า 282)